

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KELOĞLAN
MASALLARINI A1-C2 DÜZEYLERİNE UYARLAMA ÇALIŞMASI**

İrem ŞİMŞEK

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Özgür AY

Uşak

Temmuz, 2023

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KELOĞLAN
MASALLARINI A1-C2 DÜZEYLERİNE UYARLAMA ÇALIŞMASI**

İrem ŞİMŞEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Özgür AY

Uşak

Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temmuz, 2023

ÖZET

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KELOĞLAN MASALLARINI A1-C2 DÜZEYLERİNE UYARLAMA ÇALIŞMASI

İrem ŞİMŞEK

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Haziran 2023

Danışman: Doç. Dr. Özgür AY

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında artan ilgi, beraberinde alan için kullanılan materyallerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Türkçe öğretiminde önem arz eden dört temel becerinin geliştirilip desteklenmesi için çeşitli materyaller kullanılmaktadır. Bu materyallerin başında okuma metinleri yer almaktadır. Alanla ilgili son yaklaşımlar yapay ve kurma metinler yerine edebî metinlerin kullanılması gerektiği yönündedir.

Bu çalışmanın temel amacı, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin ders dışında ek materyallere duyacakları ihtiyacı karşılamaya yöneliktir. Çalışmayla edebî metin türlerinden biri olan masalların yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında dil düzeyleri göz önüne alınıp okuma metni olarak uyarlanması ve ders kitapları dışında faydalanabilecekleri ek bir materyal oluşturmak amaçlanmıştır. Uyarlama işlemleri, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1-C2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni okuma-anlama, yazma ve konuşma kazanımları esas alınarak yapılmıştır. Sözcüksel değişimler konusunda Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü'ne başvurulmuştur. Dinleme becerisi ile ilgili kazanımlar üzerinde çalışılmamıştır. Söz varlığı etkinliklerinin içerisinde Türkçe-Türkçe sözlüğe yer verilmiştir. Her düzey için iki masal seçilmiş olup toplam 12 Keloğlan masalı üzerinde uyarlama çalışması yapılmıştır. Uyarlanan Keloğlan masalları ile ilgili olarak söz varlığı, okuma-anlama, dil bilgisi, yazma ve konuşma etkinlikleri hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Metin Uyarlama, Masallar, Keloğlan Masalları, Kültür Aktarımı.*

ABSTRACT**ADAPTATION STUDY OF KELOGLAN TALES IN TEACHING TURKISH
AS A FOREIGN LANGUAGE TO LEVELS A1-C2**

İrem ŞİMŞEK

Department of Turkish Education

Uşak University Graduate Education Institute, June 2023

Advisor: Assoc. Doc. Dr. Özgür AY

The increasing interest in teaching Turkish as a foreign language has revealed the necessity of developing and diversifying the materials used for the field. Various materials are used to develop and support the four basic skills that are important in Turkish teaching. At the beginning of these materials are reading texts. Recent approaches to the field are that literary texts should be used instead of artificial and fictional texts.

The main purpose of this study is to meet the needs of those who learn Turkish as a foreign language for additional materials outside the classroom. It is aimed to adapt tales, one of the literary text types, as reading texts by considering their language levels in the field of teaching Turkish as a foreign language, and to create an additional material that they can benefit from outside of textbooks. During the adaptation process, the grammar structures of the Yunus Emre Institute Yedi İklim Turkish Teaching Set at the A1-C2 level and the reading-understanding, writing and speaking achievements of the Common European Framework of Reference for Languages were made. Word Frequency Dictionary of Written Turkish was consulted about lexical substitutions. The acquisitions related to listening skill have not been studied. The Turkish-Turkish dictionary is included in the vocabulary activities. Two tales were selected for each level and adaptation work was carried out on a total of 12 Keloglan tales. Vocabulary, reading-comprehension, grammar, writing and speaking activities were prepared for the adapted Keloglan tales.

Keywords: *Teaching Turkish as a Foreign Language, Text Adaptation, Tales, Keloglan Tales, Culture Transfer.*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Türkçe Eğitimi Ana Bilim / Ana Sanat Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 2043080001 numaralı öğrencisi İrem ŞİMŞEK'in "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Keloğlan Masallarını A1-C2 Düzeylerine Uyarlama Çalışması" adlı tezi 13/07/2023 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	:	
Üye	:	
Üye	:	

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef dil öğrencilerinin okuduğunu anlaması büyük önem taşır. Bu alanda faydalanabilecekleri en temel kaynaklar farklı kurumlar tarafından oluşturulmuş ders kitaplarıdır. Hedef dil öğrencilerinin ders kitapları dışında faydalanabilecekleri ve düzeylerine uygun olarak hazırlanmış materyallerle yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenme süreçleri desteklenmelidir. Yapılan incelemelerde bu amaçla hazırlanmış ek materyallerin sayıca yetersiz olduğu görülmektedir. Bu yetersizlik göz önünde bulundurularak ve kültür aktarımının önemi dikkate alınarak hedef dil öğrencilerinin ek materyal olarak kullanılabilecekleri Keloğlan masallarının uyarlaması yapılmıştır. Bu kapsamda Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni incelenmiş ve uygun bulunan A1 düzeyi için iki masal, A2 düzeyi için iki masal, B1 düzeyi için iki masal, B2 düzeyi için iki masal, C1 düzeyi için iki masal, C2 düzeyi için iki masal olmak üzere toplam on iki masal seçilmiştir. Seçilen masallar ilgili düzeye uyarlanmıştır. Seçilen bu masallar, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'ndeki dil bilgisi yapılarına göre uyarlanmıştır. Her uyarlanan metin ile ilgili olarak söz varlığı, okuma-anlama, dil bilgisi, yazma ve konuşma etkinlikleri de hazırlanmıştır.

Tez “Giriş” bölümü ile birlikte beş bölümden oluşmaktadır. Tezin “Giriş” bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve araştırmanın sınırlılıklarından bahsedilmiştir.

Tezin “İkinci Bölüm”ünde Yabancı dil öğretimi ve kültür aktarımı, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni, yabancılara Türkçe öğretiminde metin değiştirim/ metin uyarlama, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyal hazırlama, Türk masallarının dil öğretimindeki yeri ve önemi ve Keloğlan tipi üzerinde durulmuştur. Tezin “Üçüncü Bölüm”ünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme ele alınmıştır. Tezin “Dördüncü Bölüm”ünde ise düzeylere göre uyarlanmış masal metinleri ve uyarlanmış metne yönelik etkinlikler verilmiştir. Tezin “Sonuç ve Öneriler” bölümünde de çalışmada ulaşılan sonuçlar ve bundan sonraki çalışmalar için öneriler sıralanmıştır.

Bu tezi hazırlamamda emeğini, zamanını ve tecrübelerini hiçbir zaman esirgemeyen, tez çalışmam süresince beni destekleyip yönlendiren ve motive eden, bugüne ulaşmamda büyük paya sahip olan, her zaman öğrencisi olmaktan gurur

duyacağım çok değerli danışmanım Doç. Dr. Özgür AY'a sonsuz teşekkür ederim.

Lisans hayatıma başladığım günden bu yana her zaman örnek aldığım, her konuda bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, tez hazırlama süresince yakın destek ve ilgilerini gördüğüm saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Musa ÇİFCİ ve Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ'ye; tez hazırlama süresi boyunca desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Prof. Dr. Erol DURAN'a; tezimi inceleyerek değerli görüşlerini belirten Dr. Öğr. Üyesi Bayram ÇETİNKAYA'ya çok teşekkür ederim. Ayrıca görüşlerini ve değerli bilgilerini benimle paylaşan, desteklerini her zaman hissettiğim hocalarım Doç. Dr. Erol SAKALLI ve Dr. Öğr. Üyesi Önder SEZER'e teşekkürü borç bilirim.

Hem maddi hem de manevi olarak tüm lisansüstü eğitim hayatım boyunca yanımda olan ve ömrüm boyunca da bursiyeri olmaktan gurur duyacağım Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Başkanlığına desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Son olarak tüm çalışmalarımda beni cesaretlendiren, destek olan sevgili eşim İbrahim Kubilay ŞİMŞEK'e ve hayatımın her döneminde yanımda olan, maddi-manevi desteğini esirgemeyen, beni bu günlere getiren başta annem Nesibe YILMAZ olmak üzere tüm aileme teşekkür ederim.

İrem ŞİMŞEK

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	v
ÖN SÖZ	vi
ÖZ GEÇMİŞ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	2
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	2
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	3
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. DİL – KÜLTÜR İLİŞKİSİ	4
2.2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE KÜLTÜR AKTARIMI	7
2.2.1. Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi	8
2.2.2. Dolaysız / Direkt Yöntem	8
2.2.3. İşitsel-Dilsel Yöntem	9
2.2.4. İşitsel-Görsel Yöntem	10
2.2.5. Doğal Yöntem	10
2.2.6. Bilişsel Yöntem	11
2.2.7. Sessiz Yol / Sessizlik Yöntemi	11
2.2.8. Telkin Yöntemi	12
2.2.9. Danışmanlı (Grupla) Dil Öğretim	12
2.2.10. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi	13
2.2.11. İletişimsel Yöntem	14
2.2.12. Seçmeci / Seçmeli Yöntem	14
2.2.13. Berlitz Yöntemi	15
2.3. AVRUPA DİLLERİ ORTAK ÇERÇEVE METNİ	17
2.4. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE METİN DEĞİŞTİRİM/ METİN UYARLAMA	20
2.5. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE MATERYAL HAZIRLAMA	21
2.6. METİN UYARLAMA İLE İLGİLİ TEZLER	23

2.7. TÜRK MASALLARININ DİL ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ	25
2.8. KELOĞLAN TİPİ	28
3. YÖNTEM	32
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	32
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	33
4. BULGULAR VE YORUM	35
4.1. A1 DÜZEYİNE UYARLANAN KELOĞLAN MASALLARI	35
4.1.1. “Keloğlan Hiç Ağlıyor” Adlı Masalın A1 Düzeyine Uyarlanması	35
4.1.2. Uyarlanmış Metin: Keloğlan Hiç Alıyor	39
4.1.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	42
4.1.4. “Tembel Keloğlan” Adlı Masalın A1 Düzeyine Uyarlanması	48
4.1.5. Uyarlanmış Metin: Tembel Keloğlan	50
4.1.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	52
4.2. A2 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masalları	58
4.2.1. “Keloğlan ile Devler” Adlı Masalın A2 Düzeyine Uyarlanması	58
4.2.2. Uyarlanmış Metin: Keloğlan ile Devler	61
4.2.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	64
4.2.4. “Keloğlan ile Kardeşi” Adlı Masalın A2 Düzeyine Uyarlanması	70
4.2.5. Uyarlanmış Metin: Keloğlan ile Kardeşi	73
4.1.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	75
4.3. B1 DÜZEYİNE UYARLANAN KELOĞLAN MASALLARI	81
4.3.1. “Keloğlan Hindistan Yolunda” Adlı Masalın B1 Düzeyine Uyarlanması	81
4.3.2. Uyarlanmış Metin: Keloğlan Hindistan Yolunda	84
4.3.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	92
4.3.4. “Keloğlan’ın Nohudu” Adlı Masalın B1 Düzeyine Uyarlanması	97
4.3.5. Uyarlanmış Metin: Keloğlan’ın Nohudu	99
4.3.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	104
4.4. B2 DÜZEYİNE UYARLANAN KELOĞLAN MASALLARI	109
4.4.1. “Keloğlan ile Kargası” Adlı Masalın B2 Düzeyine Uyarlanması	109
4.4.2. Uyarlanmış Metin: Keloğlan ile Kargası	112
4.4.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	116
4.4.4. “Keloğlan’ın Ali Cengiz Oyunu” Adlı Masalın B2 Düzeyine Uyarlanması 122	
4.4.5. Uyarlanmış Metin: Keloğlan’ın Ali Cengiz Oyunu	125
4.4.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	131
4.5. C1 DÜZEYİNE UYARLANAN KELOĞLAN MASALLARI	137
4.5.1. “Köse Değirmenci ile Keloğlan” Adlı Masalın C1 Düzeyine Uyarlanması . 137	

4.5.2. Uyarlanmış Metin: Köse Değirmenci ile Keloğlan	141
4.5.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	147
4.5.4. “Keloğlan ile İki Padişah” Adlı Masalın C1 Düzeyine Uyarlanması	153
4.5.5. Uyarlanmış Metin: Keloğlan ile İki Padişah	156
4.5.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	162
4.6. C2 DÜZEYİNE UYARLANAN KELOĞLAN MASALLARI	168
4.6.1. “Keloğlan ile İhtiyar” Adlı Masalın C2 Düzeyine Uyarlanması	169
4.6.2. Uyarlanmış Metin: Keloğlan ile İhtiyar	172
4.6.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	180
4.6.4. “Keloğlan Ölüyü Diriltiyor” Adlı Masalın C2 Düzeyine Uyarlanması	186
4.6.5. Uyarlanmış Metin: Keloğlan Ölüyü Diriltiyor	190
4.6.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler	198
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	205
KAYNAKÇA	209
EKLER: ÖZGÜN METİNLER	219
Ek 1: A1 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri	219
Keloğlan Hiç Alıyor	219
Tembel Keloğlan	222
Ek 2: A2 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri	224
Keloğlan ile Devler	224
Keloğlan ile Kardeşi	227
Ek 3: B1 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri	231
Keloğlan Hindistan Yolunda	231
Keloğlan’ın Nohudu	239
Ek 4: B2 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri	243
Keloğlan ile Kargası	243
Keloğlan’ın Ali Cengiz Oyunu	247
Ek 5: C1 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri	254
Köse Değirmenci ile Keloğlan	254
Keloğlan ile İki Padişah	260
Ek 6: C2 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri	267
Keloğlan ile İhtiyar	267
Keloğlan Ölüyü Diriltiyor	275

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi	36
Tablo 2. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri	37
Tablo 3. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri	38
Tablo 4. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri	39
Tablo 5. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi	48
Tablo 6. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri	49
Tablo 7. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri	49
Tablo 8. Dil Bilgisel Değişiririr Örnekleri.....	50
Tablo 9. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi	58
Tablo 10. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri.....	59
Tablo 11. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri	60
Tablo 12. Dil Bilgisel Değişiririr Örnekleri.....	61
Tablo 13. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi	70
Tablo 14. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri.....	71
Tablo 15. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri	72
Tablo 16. Dil Bilgisel Değişiririr Örnekleri.....	72
Tablo 17. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi	82
Tablo 18. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri.....	82
Tablo 19. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri	83
Tablo 20. Dil Bilgisel Değişiririr Örnekleri.....	84
Tablo 21. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi	97
Tablo 22. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri.....	98
Tablo 23. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri	98
Tablo 24. Dil Bilgisel Değişiririr Örnekleri.....	99
Tablo 25. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi	110

Tablo 26. Söz Dizimsel Değiştirim Örnekleri.....	110
Tablo 27. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri.....	111
Tablo 28. Dil Bilgisel Değiştirim Örnekleri.....	112
Tablo 29. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi.....	122
Tablo 30. Söz Dizimsel Değiştirim Örnekleri.....	123
Tablo 31. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri.....	124
Tablo 32. Dil Bilgisel Değiştirim Örnekleri.....	125
Tablo 33. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi.....	138
Tablo 34. Söz Dizimsel Değiştirim Örnekleri.....	139
Tablo 35. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri.....	140
Tablo 36. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi.....	153
Tablo 37. Söz Dizimsel Değiştirim Örnekleri.....	154
Tablo 38. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri.....	155
Tablo 39. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi.....	169
Tablo 40. Söz Dizimsel Değiştirim Örnekleri.....	170
Tablo 41. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri.....	171
Tablo 42. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi.....	187
Tablo 43. Söz Dizimsel Değiştirim Örnekleri.....	188
Tablo 44. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri.....	189

1. GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Günden güne gelişip farklılaşan dünyamızda yabancı bir dil öğrenmek ihtiyaç haline gelmiştir. Uluslararası alanda yaşanan gelişmeler toplumu oluşturan bireylerin birbirleriyle iletişime geçme gerekliliğini doğurmuştur. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesindeki sebeplerden bazıları ise Türkiye'nin sosyal, siyasi ve ekonomik alandaki durumundan kaynaklanmaktadır (Durmuş, 2013, s.210).

Diğer taraftan anadili olarak Türkçe öğretiminde olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de karşılaşılan birçok sorun olduğu görülmektedir (Durmuş, 2013, s. 207). Türkçe öğretiminde ortaya çıkan sorunların nedenlerinden bazıları hazırlanan etkinliklerin hedef dili öğrenecek olanların eğitim düzeyine uygun olmaması, kültürü ve hedef kitlenin yaşına yönelik hazırlanmamış olmasından kaynaklanmaktadır (Er vd., 2012, s.52). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki sorunlar anadili öğretiminde karşılaşılan sorunlardan daha az önemli görülebilir, ancak Türkçenin gelişmesi açısından çokça önemlidir. Bu sorunların incelenmesi o dili doğru kullanmak ve o dilin gelişimi için önemlidir. Türkçenin gelişmiş olması sadece anadili olarak öğretilmesine, dilde bulunan kelime sayısına ve kurallarına bağlı değildir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dilin farklı kültürlerle iletişim halinde olması ve diğer ülkelerce tanınması için Türkçenin öğretilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir (Candaş Karababa, 2009, s.268).

Öğretimde kalıcılığın sağlanabilmesi için düzeye uygun şekilde düzenlenmiş ve aynı zamanda Türk kültürünü yansıtan ve öğreten materyallerin hazırlanmasına ihtiyaç vardır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında öğretim yapılırken sadece ders kitaplarını kullanmak aktif bir şekilde yabancı dil öğretimi için yeterli olmayacağından materyal kullanımı büyük önem taşır (Temizyürek ve Birinci, 2016 s.55).

Alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde düzeye uygun olarak hazırlanmış ve Türk kültürünü yansıtıcı özelliklere sahip metinlerin sayıca yetersiz olduğu görülmektedir. Tespit edilen bu yetersizliğin giderilmesi için Türk kültürünü yansıtan ve düzeye uygun masal kitaplarının hazırlanmasının, etkinliklerle desteklenmesinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bireylerin birlikte yaşamalarını etkileyen, toplumları ve milletleri oluşturan temel unsur dildir. Dil, toplumun temelini oluşturmakla birlikte o topluma ait kültürün en önemli parçasıdır (Deniz, 2000, s.40). Aynı zamanda dil, konuşulduğu milletin önemli birikimi olan kültürel özellikleri de içinde barındırır. “Kültür bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği ve diğer kuşaklara aktardığı maddi ve manevi özelliklerin bütünüdür ve bir topluma özgü olup o toplumun dinini, yaşam tarzını, düşünme tarzını yansıtır.” (Çakır, 2011, s.249). Bu sebeple dil ve kültür birbiriyle yakından ilişkilidir ve bilindiği üzere “Masallar bir toplumun kültürel hazinesidir.” (Nuhoğlu, 2014, s.95). Hedef dil öğrencileri için sadece dil bilgisi ya da sözcük bilgisini geliştirmek adına öğretim yapmak yeterli değildir. Türkçenin en iyi şekilde öğrenilebilmesi ve anlaşılır olması için Türk kültürünün de tanıtılması gerekir. Hedef dil öğrencileri için Türk kültürünü yansıtıcı materyaller kullanılmalıdır. Böylelikle dil, öğrencinin aklında daha kalıcı şekilde yer edinir.

Kültür aktarımının dil öğretimindeki önemi de düşünülerek bu çalışmada; Türk halk edebiyatının önemli ürünlerinden biri olan Keloğlan masallarının uzman görüşleri de alınarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde düzeylere uygun hale getirilmesi ve bu alandaki ders kitaplarına ek yardımcı kaynak oluşturulması amaçlanmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Kaplan’a (1983, s. 187-188) göre, “Her ulus dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu esnada o, akan bir nehir gibi, içinden geçtiği her topraktan bazı öğeler alır. Her uygar ulusun konuşma ve yazı dili, karşılaştığı uygarlıklardan alınan sözcük ve deyimlerle doludur. Bu bakımdan her ulusun dili, o ulusun çağlar boyunca yaşadığı tarihin sanki bir özetidir. Dile bu gözle bakılırsa anlam kazanır.” Bu ifadeye bakıldığında kültür aktarıcısı olan dilin her ulusun karşılaştığı uygarlıklardan alınmış sözcük ve deyimlerle dolu olduğu ve bu sebeple dil ve kültürün birbirinden ayrı düşünülmemeyeceğini görürüz. Böylece yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında dil öğretimi yapılırken kullanılacak olan materyallerin de kültürel unsurları içermesi gerektiği anlaşılır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında dil öğretimi için hazırlanan ders ve çalışma kitapları hedef dil öğrencilerinin dil gelişimi için yeterli gelmemektedir. Bu çalışma, ders ve çalışma kitapları dışında hedef dil öğrencilerinin ek bir materyal

olarak kullanabilecekleri ve dil becerilerini geliştirebilecekleri bir kaynak oluşturma hedefindedir. Hedef dil öğrencilerinin Türk halk edebiyatı ürünü olan masal türünden yararlanacakları göz önüne alındığında Türk kültürünün aktarımı ve öğretilmesi konusunda amaca hizmet edeceği düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma dil öğretimindeki her seviye için düzenlenen metinlerin ve etkinliklerin Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesine katkıda bulunması açısından önemlidir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırma, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde verilen kazanımlarla sınırlıdır.
2. Araştırma, çalışmanın tamamlanması için verilen yasal süre ile sınırlıdır.
3. Araştırma, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde belirlenen A1-C2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları ve okuma-anlama, yazma, konuşma becerilerine yönelik kazanımlarla sınırlıdır.
4. Araştırma, A1-C2 düzeylerine uyarlamak için seçilen ve bu tez ekinde verilen Keloğlan Masalları ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. DİL – KÜLTÜR İLİŞKİSİ

İnsan, toplumsal bir varlıktır ve doğası gereği iletişim kurma ihtiyacı duymaktadır. Bu iletişimin en temel kaynağı ise dildir. Dil, canlı bir varlık olarak kabul edilmekle birlikte iletişimde isteklerin ifade edilebildiği ve karşılıklı uzlaşılabilirdiği bir sistemdir. İnsanlar tarafından oluşturulmuş bu sistem, bir anlaşma aracı konumundadır. İnsan toplulukları tarafından kurulan iletişim esnasında zaman gibi birçok etken ile birlikte dilde değişimler görülmektedir. Bu değişimler sonucunda ise kullanılan dil unsurları zamanla eskimekte ve eskiyen bu unsurların yerine yenileri alınmaktadır (Gencan, 1979; Günay, 1995; Özkırımlı, 2002; Buran, 2008; Akar, 2010; Özdemir, 2014; Aydınoglu, 2015).

Dil, Türkçe Sözlük'te "1. Ağız boşluğunda, tatmaya yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ: Tat alma organı. 2. İnsanın düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan. 3. Bir çağa, bir gruba bir yazara özgü söz dağarcığı ve söz dizimi. 4. Belli durumlara, mesleklere özgü dil. 5. Düşünce veya duyguları bildirmeye yarayan herhangi bir anlatım aracı. 6. Bazı üflemeli çalgılarda titreşerek ses çıkaran ince metal yaprak. 7. Birçok aletin uzun, yassı ve çoğu hareketli bölümleri. 8. Makaraların ve bastıkların içine yerleştirilmiş olan, üzerinden geçen halatı istenilen yöne çevirmeye yarayan, çevresi oluklu, küçük döner tekerlek. 9. hlk. Anahtar. 10. coğr. Denize uzanan dar ve alçak kara parçası, berzah. 11. tar. Sorguya çekilmek için yakalanan tutsak. 12. Büyükbaş hayvanların yakalanıp, haşlanıp pişirildikten sonra yenebilen dili. 13. Ayakkabı bağlarının ayağı rahatsız etmemesini sağlayan ve bağ altına rastlayan saya parçası" olarak tanımlanmıştır (GTS, 2011, s.664).

Aksan (1987, s.55) ise "dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir" şeklinde bir tanımda bulunmuştur.

Karaağaç (2013, s.45) eserinde dil için "Dil, insana, ait olduğu gerçek dünyadan ayrı ve onun kanunlarına bağlı olmayan yapay bir dünya kurma ve tabiata tarihi katma imkânı veren, toplumsal uzlaşıcılara dayalı bir saymacalar sistemi ve ses-

anlam ilişkisi bütünüyle nedensiz olan, seslerden örülü ortak öğretilmeler toplamıdır.” tanımını yapmıştır.

Dil çalışmalarının önemli isimlerinden Korkmaz (2019, s.112), dili “insanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre biçimlenmiş ortak kurallarının yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş bir sistem” şeklinde tanımlamıştır.

Oruç (2016, s.312) ise dili, “dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan temel kurucu öğedir. İnsan öncelikle kendi dilinin içine doğar ve böylece kendi varlık alanını oluşturur. Dil, kişinin varlık alanının ses, yazı ve beden diline dönüşmüş halidir. Her millet ve onu oluşturan bireyler, kendi dil evreninde kimlik kazanır. Bu açıdan dil, maziden gelen kıymetlerin, zihniyet ve psikolojinin, fert ve cemiyetin bir ifadesidir” şeklinde tanımlamıştır.

Bakıner Çekin ve Çalışkan da (2020, s.165) eserlerinde dil ile ilgili “dil, kişiler arası iletişimi sağlayan bir araç olmanın ötesinde, düşünme etkinliğine mantıksal temel sağlayan sürecin başlıca yapıtaşlarından birisidir” olarak bir tanım yapmışlardır.

Yapılan tanımlara göre dil, bireylerin iletişim kurmak, haberleşmek ve düşünmek için kullandıkları sesler, işaretler ve sembollerden oluşmaktadır. Dil, aynı zamanda kültür aktarıcısı olması niteliği ile de önem arz etmektedir. İletişim vasıtasıyla nesilden nesle, kültürden kültüre toplumun yaşayış biçiminin, tarih boyunca kaydettikleri deneyimlerinin, sanatının, gelenek ve göreneklerinin aktarılması noktasında dilin rolü büyüktür. Kültür, en temel anlamıyla geçmişten günümüze aktarılan maddi ve manevi her şey olarak tanımlanabilirken taşıdığı anlamlar doğrultusunda pek çok farklı şekilde de tanımları mevcuttur. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

Türkçe Sözlükte (2011, s.1558), *kültür* “**1.** Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren amaçların bütünü, hars, ekin. **2.** Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü. **3.** Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğretim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi. **4.** Bireyin kazandığı bilgi” şeklinde tanımlamıştır.

Atatürk'ün Kültür ve Medeniyet Konusundaki Sözleri'nde (1990, s.3) kültür, “Kültür, okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, intibah almak, düşünmek, zekâyı terbiye etmektir” olarak ifade edilmiştir.

Özkan (2006, s.30), kültürü “toplumsal yaşamın belli bir alanına göre (sanat, edebiyat, müzik vb.) sıkıştırmamak gerekir. Kültür insanın yaşamının her alanındaki kendisi ve kendisine ait olanın ifadesidir, çünkü kültür, insanın yaşamını, geçmişten gelen deneyimleri ve birikimleriyle nasıl ürettiğini anlatır. İnsan kendini nasıl üretiyorsa, bu üretme yolu onun kültürüdür” şeklinde tanımlamıştır.

Göçer (2012, s.50-51) ise kültürü, bir milletin uzun yıllar boyunca meydana getirdiği algı, davranış, tutumlarını etkileyen yaşam biçimi ve bir miras olarak gelecek nesillere aktararak ulaştırılacak değerlerin tamamı olarak aktarmıştır. Aynı zamanda kültür, dilin olanaklarının kullanılması sayesinde bireylerin duygu ve düşüncelerini paylaşma imkânına sahip oldukları bir yapı konumundadır.

Melanlıoğlu (2008, s.67), kültür için “Kültürün en önemli aktarıcısı dildir. Çünkü dil, hem kültürün oluşmasını sağlayan ‘düşünceyi’ hem de o düşünceyi hayata geçiren ‘ifade’yi yaratır. Oluşan ifade, davranışı şekillendirir; insanı ve insanın toplumla ilişkisini düzenler. Bunlar, oluşan kültür unsurlarıdır. Bu unsurlar, dil ile yeni nesillere aktarılır. Bu nedendir ki dil öğretimi kültür aktarımı açısından çok önemlidir” tanımında bulunmuştur.

Dil ve kültür, tarih boyunca birbirleriyle yakın ilişkide olmuş ve daima birbirleri ile temas halinde gelişmişlerdir. Dil, kültürün içerisinde varlığını devam ettirirken, kültür de dil vasıtası ile oluşup, gelişmektedir. Bu sebeple de iki kavram yakın ilişkilidir ve birbirinden ayıramaz (Günay, 1995, s.5-8). “Dil başlı başına bir kültür unsuru olmasının yanı sıra toplumun sahip olduğu tüm kültürel değerlerin de en önemli aktarım aracıdır. Kültürün yalnızca dilsel düzeyde verilerek onu şekillendiren, ona ruh veren ve kimlik kazandıran kültüre yer verilmemesi tam öğrenmenin önünde büyük bir engeldir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kültüre yer verilmesi, hepsinden önemlisi de bunun bilinçli ve sistemli bir şekilde ele alınması gerekmektedir” (Bayraktar, 2015, s.8).

“İnsanın varlığı dil ile mümkün olduğu gibi, toplumların varlığı da ancak dil ile mümkün olmaktadır. Dil yoksa toplum da yoktur. Dil, bir toplumun kültür kimliğidir. Dil, bir toplumu sarıp sarmalar; ona biçim verdiği gibi, onun biçiminden

de etkilenir. Tarihsellik bağına mümkün kılan dilin ortadan kalkması, kültürel zincirin kopmasına, toplum hafızasının dolayısıyla kimliğin yok olmasına sebep olur” (Ünalın, 2012, s.16). Dil, bir milletin özelliklerinin açıklanabildiği en temel unsurdur. Öyle ki dil olmadan kültürden söz edilemediği gibi kültür olmadan da dilden söz edilememektedir. Geçmişte gelişen bir kültürün bugüne aktarılabilmesi yine dil ile mümkündür. Bu sebeple de kültürün canlılığı ve yapısı korunmaktadır (Demir ve Açık, 2011, s.54). Kültür aktarımı sayesinde bireyler yaşadıkları toplumların inançlarını, gelenek ve göreneklerini kısacası tüm kültürel özelliklerini kendilerinden sonraki nesillere aktarabilmektedir. Bu aktarım, yalnızca nesiller arasında değil farklı ülkeler arasında da gerçekleşmektedir. Bu aktarım yine dil vasıtasıyla gerçekleşeceği için iki ülke arasında kültürün yanında sözcük aktarımı da gerçekleşmektedir.

2.2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE KÜLTÜR AKTARIMI

Yabancı dil, bir dil konuşuru için başlangıçta tamamen yabancı olan ve zamanla bir amaç doğrultusunda öğrenilen ana dili dışındaki dillere verilen addır (Şahin, 2013; Günday, 2015). “Dünya üzerinde bu kadar çok dilin bulunmasına karşın gittikçe artan uluslararası ilişkiler, ulusların kendi ana dilleriyle iletişim sağlamalarını yetersiz kılmakta ve bu nedenle diğer ülkelerin dillerini öğrenme gereksinmesi ortaya çıkmaktadır” (Demirel, 2021, s.3). Dünya üzerinde yaşanan değişim ve gelişimler, bireylerin birden fazla dil bilmelerini gerekli kılmakla birlikte farklı milletlerin birbirleri ile yakın ilişkiler kurmalarını da gerektirmiştir (İşcan, 2011, s.29). Bu doğrultuda ana dili dışındaki dillerin öğrenimi ve öğretimi zorunlu hale gelmiştir. Dil öğretimi, genel anlamıyla dil öğreniminin gerçekleştirildiği etkinliklerin tamamı olarak tanımlanabilir (Hatipoğlu, 1999, s.20). Dil öğretiminin iki temel kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan ilki dilin niteliği ile ilgili bilgiler, ikincisi ise dilin öğrenilmesiyle ilgili görüşlerdir (Barın, 2010, s.168). Şahin (2013, s.16) yabancı dilin öğretimi sırasında izlenen yolları şu şekilde belirtmiştir: Dil kursunun hedef dilin konuşulduğu ülkede düzenlenmesi, a) Yabancı dil dersini, yabancı dilin konuşulduğu ortamın dışında okul veya bir kurs merkezinde yabancı dili anadil olarak konuşan bir öğretmenin vermesi; b) Yabancı dilin yine yabancı dilin konuşulduğu ortamın dışında, bu dili yabancı dil olarak öğrenmiş bir kimsenin öğretmeye çalışması; c) Bireyin kendi evinde, bir bilgisayar başında, kendi öğrenme hızına göre yabancı bir dili öğrendiği otonom öğrenme programları.

Yabancı dil öğretiminde geçmişten günümüze çeşitli dil öğretim yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemlerin temel amacı dil öğretiminin etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktır. Ancak zamanla çok sayıda yöntem geliştirilmiş, bunlar üzerinde değişiklikler yapılmış ve bazen de reddedilmişlerdir. Geçmişten bugüne öne çıkan yöntemler şu şekildedir:

2.2.1. Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, Yabancılara Türkçe Öğretiminde kullanılan en eski yöntemlerden biridir. Karl Plötz tarafından geliştirilen bu yöntem, 20. yüzyılın ilk dönemlerine kadar dil öğretiminde geçerli olmuştur (Memiş ve Erdem, 2013; Kayalı, 2015). Yöntem, Batı'da Latince, Doğu'da ise Arapçanın öğretilmesine dayanmakta ve ülkemizde Arapça ve Farsça bölümlerinde aktif olarak kullanılmaktadır. Hedef dilin öğretiminde kullanılan dil, öğrencilerin ana dilidir. Ders esnasında öğrencinin ana dili ile hedef dil karıştırılarak aktarım yapılmaktadır. Diller arasındaki çeviri önemli olarak görüldüğü için konuşma esnasında telaffuz üzerinde çok durulmamaktadır. Öğretim esnasında sözcük dağarcığı öğrenciye verilen metinler ve sözcük listeleri ile sınırlı kalmaktadır (Memiş ve Erdem, 2013, s.300).

Bu yöntem, dil öğretimi esnasında yoğun bir dilbilgisi öğretimi vasıtasıyla dilin tüm kurallarıyla birlikte öğretilip, aynı zamanda dili öğrenen bireylerin çeviriler yapabilmesini amaçlamaktadır (Kayalı, 2015, s.228-229). Yöntemde öncelikle dilbilgisi kuralı öğrenciye sunulmakta, bu kural açıklandıktan sonra da kalıp örnek cümleler ile kavramasına yardımcı olunmaktadır. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, dilbilgisi kuralları ve çeviriler ile öncelikle okuma becerisini, daha sonra ise dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Öğretim sırasında ezber, tekrar ve taklit etkinlikleri sebebiyle öğretim tekdüze bir hal almaktadır. Öğretim öğretmen merkezli olarak gerçekleşmektedir (Gömleksiz, 2000; Güneş, 2013).

2.2.2. Dolaysız / Direkt Yöntem

Dolaysız ya da Direkt Yöntem, Dilbilgisi-Çeviri yöntemine tepki olarak geliştirilmiştir. Özellikle 1950'lili yıllarda ülkemizde hedef dilin öğretimi için aktif bir şekilde kullanılmıştır. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi ile ilgili ilk görüşler bu yöntemle karşımıza çıkmaktadır. Öğretim esnasında öğrencinin ana diline başvurulmamakta, sözcük öğretimi sırasında bile anadile çeviri yapılmasına izin verilmemektedir. Hedef dilin dilbilgisi özellikleri tümevarım yöntemiyle

aktarılmaktadır. Öğrenci merkezli bir yöntemdir (Demirel, 2003; Memiş ve Erdem, 2013).

Dolaysız ya da Direkt Yöntemde, hedef dil öğretimi bireyin anadilini öğrenme sürecine uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Bu sebeple hedef dil, dilbilgisi aracılığı ile dil öğretilmemektedir. Dersler kısa diyaloglar ile başlatılmakta, sözcük öğretiminde pandomimden ve görsel materyallerden destek alınmaktadır. Diğer yöntemlerin aksine okuma, gramer bilgisinin gelişmesi için değil, hedef dilden zevk alınması için gerçekleştirilmektedir (Gömleksiz, 2000, s.256). Kelime öğretimi, dilbilgisi öğretiminden önce gelmektedir. Öğretim esnasında dört temel beceri baz alınsa da sözlü iletişim kurma öne çıkmaktadır (Yalçın, 2020, s.263).

2.2.3. İşitsel-Dilsel Yöntem

İşitsel-Dilsel yöntemde öğretim yalnızca sesli olarak gerçekleşmektedir. Yöntem İkinci Dünya Savaşında Amerikan ordusu üzerinde başarılı olduktan sonra okullarda da kullanılmaya başlamış ancak tekrar, taklit ve alışkanlıklara dayalı bir yöntem olması sebebiyle başarılı olamamıştır (Yüce, 2005; Kayalı, 2015). Yöntem davranışçı ve yapısalcı görüşler çerçevesinde geliştirilmiştir. Hedef dil öğretimi sırasında ilk olarak dinleme, sonra konuşma ve daha sonra da okuma ve yazma becerilerinin geliştiği savunulmaktadır. Ders esnasında öncelikle dilin yapısını öğretebilecek cümlelere yer verilmektedir. Bu örnekler ile alıştırmalar yapılarak anadili seviyesinde bir hız kazandırmaya yardımcı olunmaktadır. Öğretim hedef dil ile gerçekleşmekte ancak gerektiğinde anadil ile açıklamalara yer verilebilmektedir (Memiş ve Erdem, 2013, s.304).

Bu yöntemin temeli dil öğretiminde kullanılan diyaloglar ve alıştırmalardır. Çünkü diyaloglar, dil öğretimi esnasında öğrenciye hem hedef dilin dil bilgisel özellikleri hem de kültürel özellikleri ile ilgili bir bilgi aktarımı sağlamaktadır. Derslerde tekrar, eklemeli tekrar, kelime değişimi, yeniden ifade etme, aktif kelime ekleme, pasif kelime ekleme, bir kelimeyi aynı anlamdaki başka bir kelimeye dönüştürme, dönüşüm, birbirine bağlama, cevaplama ve anahtar kelimelerden cümle üretme gibi alıştırmalara yer verilmektedir (Doğru, 2010, s.122-123). Bu yöntem, öğrencilerin dil öğretiminde yazılı bir kaynak göremediklerinden zorlanmaları da bu başarısızlığın sebeplerinden biri olmuştur (Yüce, 2005, s.84).

2.2.4. İşitsel-Görsel Yöntem

İşitsel-Görsel Yöntem, ilk olarak Fransızca öğretimi için geliştirilen bir yöntemdir. Bu yöntemin diğer dil öğretim yöntemlerinden farkı işitsel-görsel yöntemin, teknolojik aletleri dil öğretiminin merkezine koymuş olmasıdır. Dil öğretimi için uygun ortam, dil laboratuvarlarıdır. Dil öğretimi, bir cümleye karşılık gelecek şekilde film ya da ses sunusuyla başlatılmaktadır (Memiş ve Erdem, 2013, s.313). Dil öğretiminde teknolojik aletler vasıtasıyla tüm duyu organlarına hitap etmek amaçlanmaktadır. Derslerde kullanılan görsel materyaller ise anlamsal, konusal, öyküsel ve hafızaya yardımcı gibi işlevlere sahiptir (Doğan, 2012, s.191-192).

Hedef dilin öğretimi sırasında yapılan alıştırmalar soru-cevap yöntemi ile iletişim kurularak gerçekleşmektedir (Demircan, 2013, s.233). Bu yöntemde yazınsal metinlerin öğretimi, uzmanlık gerektiren bir konu olarak ele alınır ve yazınsal metinler yerine yapay metinler kullanılmaktadır. Öğretim, metin, parça film ve ses bantlarının eş zamanlı bir biçimde kullanılmasıyla gerçekleşmektedir. Yine yöntemde günlük hayatta hedef dil ise herhangi bir meslek grubundan biri ile kurulabilen iletişimin ezberlenmiş bir metnin ya da şiirin okunmasından daha önemli olduğu görüşü hakimdir (Köse, 2006, s.319-320).

2.2.5. Doğal Yöntem

Doğal yöntemi diğer dil öğretim yöntemlerinden ayıran özellik, hedef dil öğretiminde yazı dilinin değil, konuşma dilinin öğretilmesidir. Dil öğretimi sırasında ses bilgisi oldukça önem taşımaktadır (Yüce, 2005, s.83). Bu, doğal yöntemin hedef dil öğretimini anadile benzer bir öğretim ile gerçekleştirdiği göstermektedir. Öğretim esnasında yalnızca hedef dil kullanılmaktadır. Ders esnasında öğrencilerin anadili öğreniminde olduğu gibi aktif bir dinleme gerçekleştirerek anlamını bilseler de bilmeseler de duydukları sözcüğü tekrar etmeleri gerekmektedir. Bu esnada yapılan bir yanlıştın öğrencinin zihninde hatalı bir biçimde yer etmemesi sebebiyle anında düzeltilmektedir (Memiş ve Erdem, 2013, s.302).

Yöntemde ders esnasında telaffuz taklit etmeye dayanmaktadır ve nasıl anadili öğrenimi sırasında yanlıştara aldırılmazsa hedef dil öğreniminde de bu tutum sergilenmelidir. Sözcük öğrenimine önem verilir, sık kullanılan sözcükler özellikle öğretilmektedir. Seçilen sözcüklerin orta düzeyde olması öğrenciyi anlama ve okuma olgunluğuna getirmektedir (Usun, 2003, s.72-73). Konuşma dili üzerinde durulması

sebebiyle yöntemin kullanıldığı derslerde yazı dili gelişmemektedir (Yüce, 2005, s.83).

2.2.6. Bilişsel Yöntem

Bilişsel Yöntem, Chomsky'nin öncülüğünde yapısalcı dilbilimi esas almakta ve dilbilgisini öğrenemeyen bir öğrencinin dil öğreniminde başarısız olacağı anlayışına dayanmaktadır (Yüce, 2005, s.84). Bu yöntem, dilin bir alışkanlık ile kazanılamayacağı, dil öğreniminin yaratıcı bir süreç olduğu görüşünü benimsemektedir. Anlamlı öğrenmenin gelişmesi için hedef dilin dilbilgisi kuralları baz alınır. Grup çalışmaları ve bireysel çalışmalara yer verilerek öğrenim desteklenmektedir. Yapılan yanlışların hafızada yer etmemesi amacıyla o anda düzeltilmesi gerektiği savunulmaktadır. Dört temel beceri benimsenmektedir. Öğretmen derste yalnızca yönlendirici konumunda yer almakta, ders öğrenci merkezli olarak yürütülmektedir (Memiş ve Erdem, 2013, s.305).

Bu yöntemde hedef dilin öğretimi öğrencinin akli ve kişiliği ön planda tutularak gerçekleştirilmektedir. Öğretim hedef dil ile gerçekleşirken gerektiği durumlarda anadilden destek alınabilmektedir. Diğer yöntemlerin aksine Bilişsel Yöntemde tümevarım yöntemi değil, tümdengelim yöntemi kullanılmaktadır (Gömleksiz, 2000, s. 258). Yöntemin amaçlarından biri de öğrencilerin hedef dilde anadil konuşurları gibi yeterlilik kazandırabilmektir. Bu da öğrencilerin yalnızca belirli cümle kalıplarıyla sınırlı kalmalarıyla değil, ilk defa karşılaştıkları bir durumda da uygun cümleler ile karşılık verebilme yetilerinin gelişmesiyle mümkün olabilmektedir (Avcı ve Küçük, 2017, s. 57).

2.2.7. Sessiz Yol / Sessizlik Yöntemi

Sessiz Yol ya da Sessizlik Yöntemi, Calep Gattegno tarafından geliştirilmiştir. “Yöntemin dayandığı öğrenme teorisi, öğrenme süreçlerinin kendilerinin ne olmaları gerekeceği belirtilmeden, öğrenmenin gerçekleşmesi için gerekli şartların hazırlanmasıdır. Bu yöntemde öğretmen sessiz kalmayı yeğleyerek öğrencilerin aktif olmasını sağlamaya çalışır.” (Memiş ve Erdem, 2013, s. 311). Yöntemde öğrenciler ve öğretmenler dil öğretim derslerinin büyük bir bölümünü susarak geçirmektedir. Bu sessizlik anında öğrencilerden kendilerine dinletilen dil örneklerini düşünmeleri istenmektedir. Konuşma anında öğrencilerin yaptıkları hatalar düzeltilmemektedir (Gömleksiz, 2000, s. 262).

Yöntemde öğrencilerin sınıf içi davranışları gözlemlerken arkadaşlarını dinlemesi ve arkadaşlarının dediklerinden bir anlam çıkarması beklenmektedir. Problem çözebilme, dil öğrenimini destekler niteliktedir. Hedef dilin öğrenimi, fiziksel materyallerin varlığı ile gerçekleşmektedir (Yalçın, 2020, s. 270). Bu yöntemde hedef dilin öğretimi esnasında kullanılan yardımcı materyaller oldukça önem taşımaktadır. “Fidel” isimli telaffuz tabloları, kelime listeleri, resimler, slaytlar ve renkli emir verme çubukları bu materyallere örnek olarak gösterilebilir (Memiş ve Erdem, 2013, s. 311).

2.2.8. Telkin Yöntemi

Telkin yöntemi, Georgi Lozanov tarafından geleneksel dil öğretim yöntemlerine karşı geliştirilmiştir. Lozanov, hedef dilin öğretiminde telkin yönteminin uygulanmasıyla geleneksel dil öğretim yöntemlerine göre üç ila beş kat daha hızlı bir öğrenimin gerçekleşeceğini belirtmiştir (İşcan, 2011; Memiş ve Erdem, 2013). Yöntemin uygulanabilmesi için sınıf ortamı ilgi çekici bir biçimde dizayn edilmektedir (Memiş ve Erdem, 2013, s.309). Sınıf ortamı bir ev ortamına göre dizayn edilmektedir. Öğrenciler derse geldiklerinde sıralara oturmak yerine yerlere halı döşenmiş bir oda içerisinde rahat koltuklarda otururlar (Gömleksiz, 2000, s.261). Oyunla gerçekleşen bir dil öğretiminde öğrencilerin dikkati dilbilgisel özelliklerden ziyade iletişim kurma ve dil kullanımına odaklıdır. Bu da öğrenimin eğlenceli hale gelmesi sebebiyle önem taşımaktadır (Yalçın, 2020, s. 269).

İletişimde diyaloglara önem verilir ve bu üç aşamada gerçekleştirilmektedir. İlk aşamada açıklamalar ile birlikte diyalog okunur. İkinci aşamada vurgu ve tonlamalar ile birlikte müzik eşliğinde okunu ve son olarak üçüncü aşamada klasik müzik ile diyalog dinlenir ve öğrencilerden bu diyalogu akıllarında tutmaları istenir (Demirel, 2010, s. 60). Telkin Yöntemi, hem ders ortamının hazırlanmasının diğer yöntemlere oranda daha zor oluşu hem de ekonomik anlamda masraflı olması sebepleriyle kalabalık sınıflarda uygulanamamaktadır. Zamanla öğrencilerin öğrenme için telkine bağımlı hale gelecek olması ve bu durumun dil öğrenme yetilerini olumsuz etkilemesi yöntemin olumsuz yönlerinden biridir (Avcı ve Küçük, 2017, s. 54).

2.2.9. Danışmanlı (Grupla) Dil Öğretim

Danışmanlı Dil Öğretim Yöntemi ya da Grupla Dil Öğretim Yöntemi, Curran tarafından ortaya atılmıştır (Başaran, 2012; Memiş ve Erdem, 2013). Yöntem, bireylerin dil öğrenimleri sırasında hata yapma korkuları ve duydukları kaygıdan

dolayı kendilerini iyi bir biçimde ifade edememeleri sebebiyle geliştirilmiştir. Sorumluluğun yalnızca öğretmende değil, öğrencide de olması, öğrencilerin bu korku ve kaygıyı yenmeleri için gereklidir. Oluşturulan grup içerisinde öğrencilerin birbirleri ile rahatça tartışabiliyor olmaları da bu noktada önem taşımaktadır (Demirel, 2010, s. 60-61).

Curran, kendisinin de psikiyatrist olması sebebiyle grupla terapi tekniğinden yola çıkmıştır. Öğrenciler grupla terapi seansında olduğu gibi bir çember halinde oturmaktadır. Öğretmen çemberin dışında kalır ve çemberdeki 3-4 öğrenci için bir danışman belirlenmektedir. Öğrenci merkezli olan bu yöntem, öğretmen ile öğrenci arasında olumlu bir tutum geliştirmektedir (Başaran, 2012, s. 4). Öğrenimin ilk başlarında ses kayıt cihazları vasıtasıyla öğrencilerin hedef dilde kurdukları cümleler kaydedilmektedir (Memiş ve Erdem, 2013, s. 310). Daha sonra öğrencilerin kontrollü bir biçimde sohbet etmeleri istenmektedir. Sohbet, bir öğrencinin ana dilde kurmuş olduğu cümlenin öğretmen tarafından hedef dile çevrilmesi ve öğrenin bunu tekrar etmesi ile başlamaktadır (Doğan, 2012, s. 293).

2.2.10. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi

Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi, Psikoloji Profesörü Asher tarafından geliştirilmiştir. Yöntemde, konuşma becerisi ile eylemin birlikte bir uyum içerisinde gelişmeleriyle dil öğretiminin mümkün olduğu savunulmaktadır. Bunun sebebi, dil öğreniminin bireyin vücudundaki biyolojik etmenlerle ilgili olması ve baskı altında öğrenmenin zorlaşmasıdır. Öncelik anlama becerisinin geliştirilmesi bu beceri geliştirdikten sonra konuşma becerisinin geliştirilmesidir (Memiş ve Erdem, 2013; Avcı ve Küçük, 2017). Anlama ve dinleme becerilerinin geliştirilmesi ve uygulamalı hareketler ile öğrenimin gerçekleşmesi, hedef dil öğretimindeki baskının önüne geçilmesini sağlamaktadır (Yalçın, 2020, s. 271).

Bu yöntem, bir olayın meydana gelme sıklığı arttıkça hafızada yer etme olasılığının da o kadar fazla olacağını benimsemektedir. Dil eğitimi, emir kipi ile kurulmuş cümleler ile başlamaktadır. Öğretmen tarafından kurulan emir cümlelerine öğrencinin eylem ile cevap vermesi beklenmektedir (Gömlüksiz, 2000, s. 263). Derslere yeni başlayan öğrenciler için herhangi bir materyal kullanılmazken ilerleyen dönemlerde sınıf içi nesnelere ve farklı posterler ve görseller gibi materyallerden yararlanılmaktadır (Memiş ve Erdem, 2013, s. 312). Demircan (2013, s. 221), bu

yöntemi “Sözlü emirleri yerine getiren fiziksel (motor) etkinlikler aracılığıyla ilk önce duyduğunu anlama becerisini, bir sonraki aşamada da herhangi bir zorlama olmaksızın sözlü anlatımı başlangıç düzeyinde geliştirmeyi amaçlayan bir yöntemdir” şeklinde açıklamaktadır.

2.2.11. İletişimsel Yöntem

İletişimsel Yöntem, Bilişsel Yöntemin eksik yönlerine bir tepki olarak geliştirilmiştir. Dilin iletişim ile kültürü birleştirmesinden dolayı, hedef dil öğretimi sırasında iletişim yetisinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. İletişim kurma yetisini kazanmış bir öğrencinin dil öğrenimi için gerekli bilgi ve yeteneğe sahip olduğu düşünülmektedir. Öğrenci merkezli olan bu yöntemde öğretmen hem öğrencinin anadilini hem de öğretilecek olan hedef dili iyi bir biçimde bilmelidir (Memiş ve Erdem, 2013, s.306). Bu yöntem de Chomsky'nin dil kuramından hareketle geliştirilen yöntemlerden biridir ve iletişim kurmanın dilbilgisi kurallarından daha önemli olduğu savunulmaktadır (Demirel, 2003, s. 43).

Toplumdilbilim ve psikodilbilim esaslarına dayanan bu yöntemde, başlangıç düzeyinde kitap, defter ve kalem kullanılmamaktadır. Bunun sebebi ise öğrenciye yaşayan dilin öğretildiği düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Yine bu tutum sebebiyle öğrencilerde okuma ve yazma becerileri belirli bir dil bilincinin oluşması sonrasında geliştirilebilmektedir (Gömleksiz, 2000, s. 260). İletişimsel Yöntemin yaygın bir biçimde kullanılmaya başlamasının ardından dil öğretiminde “öğrenen özerkliği, öğrenmenin sosyal doğası, müfredat entegrasyonu, anlam üzerine odaklanmak, çeşitlilik, düşünme becerileri, alternatif değerlendirme ve ortak öğrenen öğretmenler” gibi değişiklikler gözlemlenmiştir (Yalçın, 2020, s. 267).

2.2.12. Seçmeci / Seçmeli Yöntem

Seçmeci ya da Seçmeli Yöntem ilk olarak Henry Sweet ve Harold Palmer öne sürmüştür. Bu yöntem tek başına bir yöntemden çok diğer yöntemler arasından seçme tekniğidir. Tek bir yöntemin dil öğretimi için yeterli olmadığı, doğru öğrenimin diğer yöntemlerin en yararlı yönlerinin seçilerek uygulanmasıyla gerçekleşeceği savunulmaktadır. Basitten karmaşığa; somuttan soyuta ve bilinenden bilinmeyene ilkeleri savunulmaktadır (Memiş ve Erdem, 2013, s. 308).

Bu yöntemde dil öğretimi hedef dil ile gerçekleşirken, ihtiyaç durumunda anadilden de faydalanılmaktadır. Sözcük öğretimine ilk andan itibaren yer verilmelidir.

Basit yapılardan başlayarak genişletilmeli ancak öğrenci bir yapıyı tam kavramadan bir diğerine geçilmemelidir. Dil öğreniminin her öğrencinin bireysel alanına hitap etmesi gerektiği aktarılmaktadır. Örneğin dilin temel yapısı, sözcükler ve anlatım biçimleri öğretilirken aynı zamanda öğrencilerin kendi uğraşlarına uygun konulara da yer verilmelidir (Gömleksiz, 2000, s. 261).

2.2.13. Berlitz Yöntemi

Berlitz Yöntemi, Polonyalı Berlitz'in geliştirdiği yöntemdir. Berlitz, kendi adıyla açtığı okullarda hedef dil öğretiminde bu yöntemi uygulamıştır. Onun için dört temel becerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır. Hedef dil öğretiminde sözlü iletişim desteklenmiştir. Sınıf mevcudiyetinin az sayıda olması gerekmektedir. Ders esnasında açıklamalar dahil hiçbir biçimde öğrencilerin ana dillerinde açıklama yapılmamalı, öğretim yalnızca hedef dil ile gerçekleştirilmelidir (Kuşçu ve Karan, 2017, s. 465). Dil öğreniminde öğrencilerin hedef dilde düşünceleri gerektiği vurgulanmaktadır (Günday, 2015; Kuşçu ve Karan, 2017).

Yorulmaz (2009, s. 15-16), Berlitz Yönteminin tek başına bir yöntem olmaktan ziyade Dolaysız Yöntemin bir uygulaması olduğunu belirtmektedir. Yöntemin “hedef dil ile öğrencinin düşüncesi arasında direkt bir çağrışım vardır ve sadece öğrenilen dil konuşulur” şeklinde iki ilkesi bulunmaktadır. “Avrupa dil ölçeğinde, bugün de bu yöntem uygulanmaktadır. Anlama-dinleme, anlama-okuma, konuşma, yazma becerisi temel hedeflerdir. Maksat, dil öğrenen adayda bu temel becerileri geliştirmektir” (Yüce, 2005, s. 83).

İnsanlar, geçmişten bugüne çeşitli sebepler neticesinde kendi dilleri dışındaki diğer dilleri öğrenme ve ana dillerini de diğer insanlara öğretmeyi gerekli görmüşlerdir. Yabancı bir dili öğrenmek isteyen bireylerin asıl amacı öğrenmek istedikleri dil vasıtasıyla farklı kültürden insanlarla iletişim kurmak ve o dile ait kültür öğelerini öğrenmektir. Günümüzde de teknolojinin gelişmesiyle hemen hemen her insan yeni bir dil öğrenmekte ve çeşitli kültürleri tanımaktadır (Bakır, 2014, s. 436). “Yabancı bir dil öğrenme uğraşı aynı zamanda yabancı bir kültürü de anlama/tanıma uğraşı demektir. Yabancı dilde öğrendiği her yeni sözcük, anladığı her yeni tümce, çözebildiği her yeni metin yabancı dil öğrenen kişinin bilincinde, o dili konuşan kişilerle, o kişilerin yaşadığı dünyayla ilgili yeni düşünceler, yeni imgeler oluşmasına neden olur” (Tapan, 1990, s. 55). Dilin bir kültür taşıyıcısı olması sebebiyle yabancı

bir dil öğrenen bireyler o kültüre ait birçok kavramı da tanımaktadır. Bu durumun yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin öğrencilere aktarılması noktasında önem taşımaktadır (Barın, 2008, s. 61).

Dilin işlevlerinden biri olan kültür aktarımı, bir ulusun kültürüne ait özelliklerin yeni ya da farklı nesillere anlatılması, öğretilmesi ve benimsetilmesidir (Melanlıoğlu, 2008, s.65). Yabancı dil öğrenimi ve öğretimi aynı zamanda yabancı bir kültürün de öğrenilmesini kapsayan bir süreçtir (Ökten ve Kavanoz, 2014, s. 846). Kültür aktarımı ile aynı zamanda hedef dilin kültürü ile bilgilendirmek, bireylerin hoşgörü düzeylerini yükseltmek, ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri göstermek, bireylerin sosyal ve kültürel olgularla ilgili olumlu tutum geliştirmelerini sağlamak, dil öğrenimini güdüleyici bir hale getirmek ve bireylerin kendi kültürlerinin farkına varmaları sağlanmaktadır (Memiş, 2016, s. 611). Dil öğretimi esnasında hedef dilin kültür unsurlarının tamamını öğrenciye aktarabilmek olanaksızdır. Ancak ders esnasında kullanılacak olan materyallerin amaca uygun olarak düzenlenmesi dil öğretiminde kültür aktarımı açısından oldukça önem taşımaktadır (Zeyrek, 2020, s. 166).

Tıpkı diğer disiplinlerde de görüldüğü üzere yabancı dil öğretiminde de materyaller öğretimin desteklenmesi noktasında önemlidir. “Yabancı dil öğretiminde çoklu öğrenme ortamı sağlayan internet kullanımı (görsel, işitsel ve uygulama), projeksiyon aleti, televizyon, video, filmler, kasetçalar, CD, radyo gibi teknoloji ürünlerinden öğretim materyali olarak yararlanılabilir” (Şahin, 2013, s. 42-44). Yine ders içinde öğrencinin sınıf içerisindeki materyallerle karşı karşıya gelmesi anlatılan soyut kavramların daha kolay öğrenilmesine destek olmaktadır. Çünkü öğretimde kullanılan nesnelere, simgeler, tablolar ve işaretler gibi unsurlar, soyut kavramların öğrenilmesini kolaylaştırırken dersi eğlenceli hale getirip öğretimin kalıcı olmasına destek olmaktadır (Ay, 1999, s. 143). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan materyaller de genel olarak, “kültür aktarımı, dilbilgisel yapıların öğretimi, metinlerin, araştırmaların ya da metin altı sorularının değerlendirilmesi”ne yöneliktir (Yurtseven Yılmaz ve Gülçiçek Esen, 2016, s. 85). Kültür aktarımı, kendiliğinden gerçekleşen bir süreç değildir. Bu süreçte dil öğreticisi konumundaki öğretmenler oldukça önem taşımaktadır. Bireyler ile yabancı dil öğrenim süreci içinde birebir iletişim içinde olan öğretmenler aynı zamanda bireylerin kültürel süreçleri fark etmelerini sağlamakla da yükümlüdür. Bu farkındalık ile birlikte bireyler kendi

kültürlerini ve hedef dilin kültürünü karşılaştırarak etkin bir dil öğretimi ve kültür aktarımı gerçekleşmiş olur (İşcan ve Yassıtış, 2018, s. 63).

2.3. AVRUPA DİLLERİ ORTAK ÇERÇEVE METNİ

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı, Avrupa ülkeleri içerisinde bulunan ülkelerin dil öğretimine ilişkin programlarını, programın yönergelerini, uygulanan sınavları ve kullanılan ders kitapları gibi daha birçok alandaki çalışmaların yürütülmesinde ortak bir çerçeve oluşturmayı amaçlayan programdır (Council of Europe, 2001; Sarıbaş, 2014; Korkmaz, 2016; Kartal ve Yeşil, 2021). Program aynı zamanda yabancı dil öğretiminde öğrencilerin hedef dil ile iletişim kurabilmek için bilmeleri gerekenler ve kazanımları da detaylı bir biçimde ifade edilmektedir. Aynı zamanda dil öğretiminde dilin karmaşık yapısına karşın dil yeterliliğini ayrı bileşenlere ayırmak gerektiği görüşü de savunulmaktadır. Yeteneklerin ayrı ayrı sınıflandırılması sonucu her bir öğrenci için her bir yeteneğin kişilik gelişimi noktasında farklı etkiler gösterdiği gözlemlenmiştir (Council of Europe, 2001, s. 1-2).

Ortak Çerçeve Metni Programının genel amacı, Bakanlar Komitesinin hazırlamış olduğu “Tavsiye Kararları” vasıtasıyla üye olan ülkeler arasındaki birliği ortak etkinlikler ile güçlendirmektir (Arslan ve Coşkun, 2012, s. 3). Belirtilen “Tavsiye Kararları”nın ilk üç maddesinin içeriği şu şekildedir: 1. Avrupa’daki dil, kültür ve zengin mirasın korunması ve geliştirilmesi, aynı zamanda bu çeşitliğin iletişim için bir engel olmaktan çıkıp bir zenginlik haline gelebilmesi için eğitim alanında büyük bir çabanın gerekliliği. 2. Avrupa hareketliliğinin artırılması, ortak iş birliği ve anlayışın güçlendirilmesi, ayrımcılığın önüne geçilmesi için farklı ana dillere sahip Avrupalı bireyler arasındaki etkileşimin kolaylaştırılması gerekliliği. 3. Üye olan ülkeler içinde modern tarzda dil öğrenimi ve öğretiminde kabul edilen ulusal ilkelerin iş birliği ve uygun düzenlemeler dahilinde daha büyük bir yakınlaşma elde edilebileceği (Council of Europe, 2001, s. 3).

“Ortak çerçeve metninde sadece dil öğrenme çalışmaları değil, kültürel değerlerin ve bu değerlerin birey üzerindeki olumlu etkiler üzerinde de durulmuştur. Bu yüzden yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde sadece dil öğretmekle sınırlı kalınmamalı, Türkçenin içinde barındırdığı kültürel özelliklerin de uygun yöntemlerle karşı tarafa aktarılmasına dikkat edilmelidir. Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde etkin bir kültür aktarımı da yapıldığında, hedef öğrenciler Türk dilini öğrenmenin

yanında Türk kültürünü de öğrenecek ve öğretim süreci çok daha fazla işlevsel bir duruma gelecektir” (Özdin, 2020, s. 18).

“Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni”ne (2020) göre, okuduğunu kavrama başlığı altında genel okuduğunu kavrama ve serbest zaman etkinliği olarak okuma alt başlıkları yer almaktadır.

Genel okuduğunu kavrama;

- C2** Soyut yapısal olarak karmaşık veya son derece gündelik anlatıma özgü edebî ve edebî olmayan yazılar dâhil olmak üzere neredeyse tüm metin tiplerini anlayabilir.
- İnce tarz farklılıklarını ve hem örtük hem açık anlamı fark edip takdir ederek çok çeşitli uzun ve karmaşık metinleri anlayabilir.
- C1** Zor bölümleri tekrar okuyabilmesi koşuluyla kendi uzmanlık alanıyla ilgili veya uzmanlık alanı dışında uzun ve karmaşık metinleri ayrıntılı bir şekilde anlayabilir.
- Tekrar okuma fırsatı olması ve kaynak araçlara erişebilmesi koşuluyla edebî yazılar, gazete veya dergi makaleleri ve uzmanlık alanına ait akademik ve mesleki yayımları da kapsayan çok çeşitli metinleri anlayabilir.
- B2** Okuma tarzını ve hızını farklı metin ve amaçlara uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle seçip kullanarak büyük ölçüde bağımsız bir şekilde okuyabilir.
- Geniş bir aktif okuma sözcük birikimine sahiptir fakat düşük kullanım sıklığına sahip deyimlerde biraz zorluk yaşayabilir.
- B1** İlgi alanlarıyla ilgili konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri tatmin edici ölçüde kavrayarak okuyabilir
- A2** Somut türde aşına olduğu meselelerle ilgili, yüksek kullanım sıklığına sahip günlük veya işle ilgili dilden oluşan kısa ve basit metinleri anlayabilir.
- Bir kısmı ortak uluslararası kelime ögeleri olan yüksek kullanım sıklığına sahip kelimeleri içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir.
- A1** Aşına olduğu isimleri, kelimeleri ve temel öbekleri seçerek ve gerektiğinde yeniden okuyarak her seferde tek bir öbek olmak üzere çok kısa ve basit metinleri anlayabilir.

- A1** Resimli hazır yemek restoran menüsü veya aşına olduğu kelimeleri
Öncesi içeren resimli kitap gibi resimler eşliğindeki kelimeleri/işaretleri tanıyabilir. (D-AOBM, 2020, s. 58-59)

Serbest zaman etkinliği olarak okuma;

- C2** İnce tarz ayrımlarını ve hem örtük hem de açık anlamı fark edip takdir ederek farklı türlerde klasik olan veya gündelik anlatım içeren edebî veya edebî olmayan metinler de dâhil olmak üzere hemen hemen tüm metin tiplerini okuyabilir.

- C1** Belli bölümleri yeniden okuyabilmesi ve dilerse kaynak araçlara ulaşabilmesi koşuluyla çeşitli edebî metinleri okuyabilir ve fark edip takdir edebilir.

Dilin standart biçiminde veya aşına olduğu bir ağzında üretilmiş çağdaş edebî ve kurgu olmayan metinleri, biraz zorluk yaşayarak ve örtük anlam ve fikirleri fark edip takdir ederek okuyabilir.

- B2** Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.

Yeterli zamanı olması ve sözlük kullanabilmesi koşuluyla güçlü bir olay örgüsü olan ve karmaşık olmayan, ağıdalı dil kullanmayan romanları okuyabilir.

- B1** Daha geniş bir izleyici için hazırlanmış gazete/dergilerin film, kitap, konser vb. anlatımlarını okuyabilir ve ana noktalarını anlayabilir.

Karmaşık olmayan bir dil ve tarz kullanılması koşuluyla basit şiir ve şarkı sözlerini anlayabilir.

Yüksek kullanım sıklığına sahip gündelik dil kullanan anlatılardaki, kılavuzlardaki ve dergi makalelerindeki yer, olay, açıkça ifade edilen duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlayabilir.

Temelde bir yolculuktaki olayları ve yazarın tecrübe ve keşiflerini anlatan bir seyahat günlüğünü anlayabilir.

Düzenli sözlük kullanımı yardımıyla açık ve doğrusal bir akışa ve yüksek sıklık derecesi olan günlük dil kullanımına sahip hikâyelerin, basit romanların ve çizgi romanların olay örgüsünü takip edebilir.

A2 Yüksek kullanım sıklığına sahip sözcüklerle gündelik dilde, aşına olduğu somut durumları betimleyen kısa, basit hikâyeleri ve çizgi romanları okuyabilecek kadar anlayabilir.

Somut, gündelik konularla (ör. hobiler, spor, serbest zaman etkinlikleri, hayvanlar) ilgili kısa dergi raporları veya kılavuz girişlerinde belirtilen ana noktaları anlayabilir.

Kısa anlatıları ve birinin hayatını anlatan basit bir dille oluşturulmuş betimlemeleri anlayabilir.

Bir fotoğraf hikâyesinde (ör. yaşam tarzı üzerine bir dergide) neler olduğu ve karakterlerin nasıl olduğu hakkında izlenim oluşturabilir.

Bir kişinin (ör. bir ünlünün) kısa betimlemesinde verilen bilginin çoğunu anlayabilir.

Basit bir dilde ve açık bir şekilde oluşturulmuş olması koşuluyla öngörülebilir bir yapı izleyen bir olayı (ör. Oscar Ödülleri) bildiren kısa bir makalenin ana noktasını anlayabilir.

A1 Basit kelimelerle anlatılmış gündelik etkinliklerle ilgili kısa, resimli anlatımları anlayabilir. Görsellerin içerik hakkında çok fazla tahminde bulunmasına yardımcı olması koşuluyla resimli hikâyelerdeki kısa metinleri ana hatlarıyla anlayabilir.

A1 Öncesi Tanımlayıcı yok. (D-AOBM, 2020, s. 63)

2.4. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE METİN DEĞİŞTİRİM/ METİN UYARLAMA

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef dil öğrencilerinin okuduğunu anlaması büyük önem taşır. Bu alanda faydalanabilecekleri en temel kaynaklar farklı kurumlar tarafından oluşturulmuş ders kitaplarıdır. Ders kitaplarına ek olarak çalışma kitapları ve metin değiştirim/metin uyarlama yoluyla hazırlanmış birkaç hikâye ve masal serisi de bulunmaktadır. Hedef dil öğrencilerinin ders kitapları dışında faydalanabilecekleri ve düzeylerine uygun olarak hazırlanmış materyallerle yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenme süreçleri desteklenmelidir. Bu açıdan bakıldığında metin değiştirim ya da metin uyarlama seçilebilecek yollardan biridir.

“Metin değiştirim, kaynak metin ile bu metin üzerinde yapılan bir dizi dilbilimsel değişiklik sonucunda ortaya çıkan hedef metin arasındaki ilişkiyi karşılamaktadır. Okuyucu hedef kitlenin anlamasını güçleştirdiğine inanılan, kaynak

metnin içeriğindeki özellikle sözcüksel, sözdizimsel ve anlamsal unsurlar çeşitli dilbilimsel işlemler yoluyla daha kolay okunabilir, daha kolay anlaşılabilir metinlere dönüştürülmektedir. Bu değiştirim sürecinde, hedef metin, kaynak metne bazı sözcüksel ve/veya söz dizimsel eklemeler yapılarak, kaynak metinden belirtilen düzeylerde bazı dilsel yapılar çıkarılarak veya kaynak metindeki yapılar hedef metin okuyucusunun nitelik ve beklentilerine uygun olan eş veya yakın değerli dilsel yapılarla değiştirilerek oluşturulabilir” (Durmuş, 2013a, s. 392).

İkinci/yabancı dil öğretimi sürecinde kullanılan ve hedef dil öğrencisinin düzeyine göre daha anlaşılır şekilde sunmayı hedef alan materyaller doğrudan hedefe uygun olarak oluşturulmakta ya da malzemeler öğrencinin düzeyine veya konulara uygun olarak değiştirim/uyarlama yoluyla geliştirilmektedir. Bu konuda hedef dil öğrencisinin dil yetisi göz önünde bulundurulmalıdır (Durmuş, 2013b s. 135).

2.5. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE MATERYAL HAZIRLAMA

Materyal, Türkçe Sözlükte “1. Gereç 2. Yazılı, sözlü, görüntülü, kaydedilmiş her türlü belge” olarak tanımlanmaktadır (GTS, 2011, s. 1635). Öğretim materyali ise ders öğretim süresince öğretmenin ders ortamında öğrencilerine sunmuş olduğu çeşitli araçlardır. Bu araçlara örnek olarak “basılı materyaller, fotoğraflar, maketler, gibi ilk bakışta anlaşılır nesnelere olabileceği gibi içeriğine erişmek için daha yüksek teknolojiye gereksinim duyan ses kasetleri, videolar, CD’ler, internet sayfaları, çeşitli yazılımlar” verilebilir (Kaya, 2006, s. 26). Bu materyallerin tamamı yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde de kullanılmakta, aynı zamanda bu materyallerin dışında dil öğretimini kolaylaştırmak için öğretmenler tarafından çeşitli materyaller hazırlanmaktadır. Genel olarak bakıldığında bir öğrencinin hedef dili öğrenmesinde kendisine yardımcı olan her araç aslında bir dil öğretim materyali olarak değerlendirilmektedir (Taşköprü, 2017, s. 33-34).

Öğretilmek istenen bilginin aktarılma yollarından biri olan materyal, öğrenimin kalıcı olması noktasında da katkı sağlamaktadır. Materyaller, Yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde de oldukça önemlidir. Çünkü yeni bir yabancı dil öğrenme motivasyonuna sahip bir bireyin, hedef dile ait tüm dil girdilerini birden çok duyu organıyla alması, dil öğrenimini hem hızlandırmış hem de kalıcılaştırmış olacaktır. Yine öğretimde materyallerin, öğrenciler için öğrenimde bireysel ihtiyaçlarının

karşılanması; dikkat çekici olması; birden çok duyuya hitap etmesi sebebiyle çoklu öğrenme ortamı sağlaması; ders sonrasında da hatırlamayı kolay hale getirmesi; derste öğretilmeye çalışılan soyut durumların somutlaştırılması; istenildiği zaman kullanılabilir olması ve karmaşık durumların basitleştirilerek kolay anlaşılır hale getirmesi gibi daha birçok önemi bulunmaktadır (Bozali, 2019, s. 16-18). Öğretim ve öğrenim için hazırlanmış materyaller öğrencilere katkı sağladıkları kadar öğretmenlere de sağlamaktadır. Örneğin bir öğretmenin ders esnasında bir konu için harcadığı süre materyaller vasıtasıyla azalmakta, tahta kullanımı azaldığı için daha kaliteli çizim ve şekillere ulaşım kolaylaşmakta ve çoklu öğrenme ortamı sağlandığı için öğrencilerin bireysel niteliklerine uygun öğretim gerçekleşmektedir (Kasapoğlu, 2012, s. 37-38).

Materyaller gerek öğrenimin kolaylaşması gerekse öğretimin kalıcı hale gelmesi gibi dil öğretiminin her aşamasında katkı sağlamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde kullanılan materyallerin hazırlanması sırasında dikkat edilmesi gereken unsurlar bulunmaktadır. Bir materyal, dil öğretim süreçlerinin her döneminde kullanılamamaktadır. Kullanılacak materyal dil öğretim sürecine uygun olarak hazırlanmalı ve her öğrenciye hitap eder nitelikte olmalıdır. Materyal hazırlamada dikkate alınması gereken ilkeler şunlardır:

1. “Öğretim materyali, basit, sade ve anlaşılabilir olmalıdır.
2. Öğretim materyali, dersin hedef ve amaçlarına uygun seçilmeli ve hazırlanmalıdır.
3. Öğretim materyali, dersin konusunu oluşturan bütün bilgilerle değil, önemli ve özet bilgilerle donatılmalıdır.
4. Öğretim materyalinde kullanılacak görsel özellikler (resim, grafik, renk, vb.), materyalin önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmalı, aşırı kullanımdan kaçınılmalıdır.
5. Öğretim materyalinde kullanılan yazılı metinler ve görsel-işitsel öğeler, öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olmalı ve öğrencinin gerçek hayatıyla tutarlılık göstermelidir.
6. Öğretim materyali, öğrenciye alıştırmaya ve uygulama imkânı sağlamalıdır.
7. Öğretim materyalleri mümkün olduğunca gerçek hayatı yansıtmalıdır.
8. Öğretim materyali her öğrencinin erişimine ve kullanımına açık olmalıdır.

9. Materyaller sadece öğretmenin rahatlıkla kullanabildiği türden değil, öğrencilerin de kullanabileceği düzeyde basit olmalıdır.
10. Zaman içinde tekrar kullanılacak materyaller dayanıklı hazırlanmalı, bir defalık kullanımlarda zarar görmemelidir.
11. Hazırlanan öğretim materyalleri, gerektiği takdirde, kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir olmalıdır.” (Hacıömeroğlu, 2007, s. 60)

2.6. METİN UYARLAMA İLE İLGİLİ TEZLER

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde “metin uyarlamayla” ilgili son yıllarda yapılmış olan tezler incelenmiştir. Örneğin, Selin Asya Yaşar (2019), *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlama ve Memduh Şevket Esendal’ın Pazarlık Hikayesinin A2 Seviyesine Göre Uyarlanması* adlı tezinde, tez başlığında da yer aldığı üzere Memduh Şevket Esendal’ın *Pazarlık* adlı hikayesini ele almıştır. Tezde ilk olarak hikâye konu ve yapı bakımından incelenmiş, yazar hakkında bilgi verilmiş, hikâyenin tahlili ve dil ve anlatım özelliklerine değinilmiştir. Daha sonra hikâye, sözcük, dilbilgisi ve söz dizimi bağlamında incelenmiş ve Pazarlık hikâyesi A2 seviyesine uyarlanmıştır. Uyarlama sonrasında metnin ilk ve uyarlanmış hali arasındaki sözcüksel, dilbilgisel ve söz dizimsel farklar ortaya konmuş ve uyarlanmış olan metin üzerinden okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrası etkinliklerine değinilmiştir. Sonuç kısmında da metin uyarlaması yapılırken nelere dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Fatma Ertuğrul (2021) ise *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metinbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Refik Halit Karay’ın “Şeftali Bahçeleri” Adlı Hikâyesinin A1-A2 Düzeyine Göre Sadeleştirilmesi* adlı tezinde ilk olarak *Şeftali Bahçeleri* hikâyesinde yer alan gönderge unsurları (zamirler, özel isimler, işaret sözcükleri, karşılaştırma sıfatları), bağlaçlar (ekleme yapan bağlaçlar, zıtlık bildiren bağlaçlar, sebep-sonuç bildiren bağlaçlar, zamansal bağlantı gösteren bağlaçlar), eksiltme unsurları (isim eksiltme, fiil eksiltme, cümlenin eksiltmesi), değiştirim unsurları (isim değiştirimi) ve sözcüksel bağlar (eşdizimlilik, eş anlamlılık, zıt anlam, alt anlam) ele alınmıştır. Daha sonra *Şeftali Bahçeleri* hikâyesi bir cümle orijinal haliyle bir cümle uyarlanmış haliyle olacak şekilde verilmiştir. Metin ile ilgili okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrası etkinlikleri verildikten sonra da uyarlanmış metnin tamamı aktarılmış ve sonuç bölümünde de yabancılara Türkçe öğretimi alanında metin

uyarlamamın önemi ve metinlerin her düzeye göre uyarlanması gerekliliğine değinilmiştir.

Yunus Yılmaz (2021), *Yabancılara Türkçe Öğretimi Kapsamında Ömer Seyfettin'in Bazı Hikâyelerinin B1 Seviyesine Uyarlanması* adlı tezinde Ömer Seyfettin'in *Gurultu*, *Türbe Hikâyesi* ve *Bir Hayır Hikâyesi* adlı hikayelerine yer vermiştir. İlk olarak yabancı dil öğretiminde metin uyarlamamın önemi ve metin uyarlama yollarına değinilmiş, metin uyarlamalarının yabancılara Türkçe öğretimi noktasındaki önemine vurgu yapılmıştır. Daha sonra sırasıyla *Gurultu*, *Türbe Hikâyesi* ve *Bir Hayır Hikâyesi* adlı hikayeler bir cümle orijinal metin bir cümle uyarlanmış metin olarak verilmiş ve gerekli açıklamalar yapılmıştır. Sonuç bölümünde ise yabancılara Türkçe öğretimi ile alakalı bilgilere ve metin uyarlamaya değinildikten sonra okuma etkinlikleri için yapılacak uyarlama çalışmaları için bazı önerilere yer verilmiştir.

Ali Atalay (2021) da *Aytül Akal'ın "Kızım, Ben Çocukken..." Adlı Kitabın Yabancılara Türkçe Öğretimi A1-A2 Seviyesi Bağlamında Sadeleştirilmesi* adlı tezinde metin uyarlama çalışması yapmıştır. Tezde ilk olarak genel bilgiler verilmiş ve daha sonra *Kızım, Ben Çocukken...* adlı hikâye bir cümle orijinal hali bir cümle A1-A2 düzeylerine uyarlanmış şekilde verilmiştir. Daha sonra uyarlanmış metin üzerinden yapılabilecek olan etkinlikler, sözcük eşleştiriyorum, uygun olan sözcüğü seçiyorum, tümce kuruyorum, zıt anlam buluyorum, olumsuz fiilleri yazıyorum, ekleri yazıyorum, hem oynuyor hem öğreniyorum, meslekleri tanıyorum, karışık sözcüklerden tümce kuruyorum, bir anımı yazıyorum şeklinde eklenerek örnekleri verilmiştir. Sonuç bölümünde de uyarlanan metnin seçilme sebebi ve uyarlanırken dikkat edilen birkaç unsura yer verilmiştir.

Sevcihan Ahmet (2021), de *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in "Pembe İncili Kaftan" Hikâyesinin B1 Seviyesine Uyarlama Çalışması* adlı tezinde ilk olarak metin uyarlama ile ilgili genel bilgilere yer vermiştir. Daha sonra bir tablo içerisinde ilk sütuna orijinal metinden bir cümle, ikinci sütuna uyarlama sırasında yapılan işlem ve son olarak üçüncü sütuna ise cümlenin B1 düzeyine uyarlanmış hali verilmiştir. Uyarlanmış metnin ardından uyarlama sırasındaki *119 cümlede sadece sözcüksel sadeleştirme yapıldı* (s.128) ve *24 cümlede sadece sözdizimsel sadeleştirme yapıldı* (s.129) gibi bulgulara yer verilmiş ve uyarlanan metnin değerlendirilmesi için

12 öğretim görevlisinin katıldığı anket verileri aktarılmıştır. Son olarak da orijinal metin ve uyarlanmış metin üzerinden öğrenci soru ve cevaplarına istinaden bir değerlendirme eklenmiştir. Sonuç bölümünde ise uyarlama çalışmalarında dikkat edilmesi gereken unsurlara ve uyarlama metinlerin katkılarına değinilmiştir.

2.7. TÜRK MASALLARININ DİL ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusuna ilk olarak Divan-ı Lüğati't-Türk'te rastlamaktayız. Kaşgarlı bu eserinde Türkçe öğrenmenin bilincini aktarmakta ve Türkçe öğretimi sırasında kültür aktarımını da sağlamaktadır (Hengirmen, 1993; Akyüz, 1994; Adıgüzel, 2010; Korkmaz, 2020). Codex Cominicus da Türkçe öğretimi için kullanılan ilk eserlerden biridir. Sözlük, Kıpçak Türklerinin halk edebiyatı ürünleri vasıtasıyla hem Kıpçak Türkleri arasında Hristiyanlığı yaymak hem de Türk dilini öğretmek amacıyla yazılmıştır (Karakuş, 2006, s.21). Yine Ali Şir Nevai'nin önemli eseri Muhakemat'ül Lügateyn de bu alandaki önemli eserler arasında yer almaktadır (Barın, 2009, s.122).

Türkçe öğretiminin temeli anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesine dayanmaktadır. Bu bağlamda amacı doğru anlama ve doğru anlatmanın geliştirilmesidir. Anlatma becerisinin alt alanları dinleme ve okuma becerisi; anlama becerisinin alt alanları ise, konuşma ve yazma becerileridir. Etkili bir öğrenmede dinleme ve okuma becerilerinin yazma ve konuşma becerileriyle sonuçlanması gerekmektedir. Çünkü dinleme ve okuma becerisi ile kazanılan yetiler, bireylerin zihinlerinde tasarımlar oluşturmaları ile konuşma ve yazma yoluyla ifade edilmektedir (Çetinkaya, 2007, s.48-53). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi noktasında ilk dönemlerden bu yana dil öğretiminde halk edebiyatı ürünlerine yer verilmektedir. Bunun önemli sebeplerinden biri de dil öğretimi esnasında dil konuşurları tarafından üretilen somut ve somut olmayan değerlerin hem dilsel özelliklerin aktarımı hem de kültür aktarımı bağlamında etkili olmasıdır (Sevindik, 2020, s.14).

Dundes (2005, s.129), halk edebiyatı türlerini şu şekilde sınıflandırmaktadır: “mitler, destanlar, halk masalları, şakalar, atasözleri, bilmece, ninniler, büyüler, dualar, yeminler, incitmeler, atışmalar, kinayeler, alaylar, dilekler, tekerlemeler, selam-ayrılık sözleri, halk adetleri, halk dansları, halk tiyatrosu, halk sanatları, halk inançları, halk hekimliği, halk müziği, halk şarkıları, halk dili, halk benzetmeleri, halk teşbihleri,

adlar, oyunlar, işaretler, simgeler, dua sözcükleri, halk etimolojisi, yemekler, süslemeler ve el işleri, ev, ambar ve çit tipleri, caddedeki satıcıların bağırları, hatta hayvanlara söylenen geleneksel sözler”. Bu çalışmada ise yukarıda verilmiş olan halk edebiyatı türlerinden masallar ele alınacaktır.

Masallar, bilinen eski halk edebiyatı türlerinden biridir. Masal anlatıcıları tarafından sözlü ve yazılı olarak genellikle olağanüstülükler ile bezenerek yaratılan bu eserler, günümüze kadar ulaşan, kalıp ifadelerle yer verilmesinin yanı sıra aynı zamanda açık bir dilin de hâkim olduğu, eğitirken eğlendiren bir türdür. Masal türü ile ilgili yapılan çalışmalar sırasında çokça tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

Karaaliöglu (1962, s.93), masalı “olağanüstü olaylarla süslü, olağan üstü kişilerin başından geçen, zaman ve yer kavramları belirli olamayan ilgi çekici hikâye” olarak tanımlamıştır.

Tezel, (2017, s.7), masal için “olayların geçtiği yer ve zamanı belli olmayan, peri, dev, cin, ejderha, Arap bacı vb. gibi kahramanları olan, belirli kişileri temsil etmeyen hikayedir” şeklinde bir tanımda bulunmuştur.

Elçin (1981, s.368) ise eserinde masal türünü “bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hâdiselerin mâcerâsı, hikâyesi” şeklinde açıklamaktadır.

Boratav (1992, s.75) da masal sözcüğünü “nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamen hayâl ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı” şeklinde açıklamıştır.

Sakaoğlu (2007, s.4) ise “kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatım türü” biçiminde tanımlamıştır.

Kaya (2014, s.529), “hadiseleri muhayyel bir dünyada cereyan eden, kahramanları insan ve kimi zaman da hayvan ve olağanüstü varlıklar olan, dinleyenleri eğlendiren ve bu arada eğiten, gerçeği birtakım remz ve sembollerle gerçeküstü kalıplara sokarak yansıtmaya çalışan mensur anlatım türü” şeklinde belirterek masal sözcüğünü açıklamıştır.

Bütüner (2020, s.4), masalların Türk halk biliminin temel araştırma alanlarından biri olan masallar, toplumun maddi ve manevi kültür unsurlarını içinde barındıran önemli kaynaklar olduğunu belirtmiştir. Masallar insanoğlunun yaşadığı kültürel değişimi ve dönüşümü yansıtan birer toplumsal hafızadır.

Anadilini bir çocuğa ilk aşılamanın tür masalıdır. Tıpkı bir ustanın çıracağına elindeki bir aletin nasıl kullanılacağını anlattığı gibi masallar da dilin marifetlerini ve zenginliğini gösterirken anadile yakınlaştırıcı bir duyguyu da aktarmaktadır (Boratav, 1958, s.15).

Firengiz'in (1986, s.92) "Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Önemli Dört İlke" yazısında bahsettiği dört ilke şu şekildedir:

1. "Türkçe Eğitim ve Öğretiminde Kanunilik yahut Devletimizin Temel Felsefesine Uygunluk
2. Türkçe Eğitim ve Öğretiminde Amaç-Araç İlişkinde Dikkat
3. Türkçe Eğitim ve Öğretiminde Etkileşme İlkesi
4. Türkçe Eğitim ve Öğretiminde Motivasyonu Sağlama İlkesi".

Birinci ilke bağlamında masallar, Türk kültür ve geleneklerine aykırı bir amaç gütmeyiz. Bu durum masalların sonlarında açıkça görünür niteliktedir. Türk masallarında tıpkı diğer masallarda olduğu gibi herkes kanun önünde eşittir. Aynı zamanda karakterler daima iyi, haklı ve doğrudan yana oldukları gibi milli ve dini hiçbir unsuru kötüleyici ifadelerle yer verilmez. İkinci ilke bağlamında değerlendirmek için ise Türkçe derslerinin amaçlarının belirlenmesi gerekmektedir. Türkçe öğretiminin amaçları arasında öğrencilerin dinleme, anlama, konuşma ve yazma becerilerinin gelişmesi yer almaktadır. Masalların da bilinçli olarak kullanıldıklarında öğrenciler üzerinde dinleme, anlama, anlatma, okuma ve yazma amaçlarına hizmet ettiği gözlenmiştir. İlk iki ilkenin gerçekleştiği durumlarda aynı zamanda üçüncü ve dördüncü ilkeler olan "Etkileşme İlkesi" ve "Motivasyonu Sağlama Etkisi" de gerçekleşmektedir. Çünkü hem dinleme ve okuma esnasında hem de anlatma ve yazma esnasında bir etkilenme durumu söz konusudur. Aynı zamanda öğrenciler dil öğrenimi esnasında masallar vasıtasıyla farkında olmadan motivasyon kazanmaktadır (Yavuz, 1996, s.131-135).

Toplumun aynası konumunda olan masallar, toplumların gelenek ve görenekleri, ahlak yapısı, dilsel unsurları gibi birçok öğeyi bünyelerinde

barındırmaktadır. Görsel ve işitsel olarak hemen her duyunun gelişmesine katkı sağlaması, masalların dil öğretiminde kullanılmasının önemini göstermektedir (Korkmaz, 2020, s.104-106). Masalların bünyesinde bulunan hayaller, kurgular ve dil zenginliği, dil öğretiminde masalların önemli bir yer teşkil etmesini sağlamaktadır. Bu sebeple de hem ilköğretimin ilk yıllarından itibaren Türkçe derslerinde hem de yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde kullanılan eşsiz kaynaklardan biridir (Çetinkaya, 2007, s.53). Dil öğretiminde masallar, bir masal başlığının öğrencilere verilip içeriği hakkında tahminler yürütülmesi; tonlamalara dikkat edilmiş bir metnin dinletilerek telaffuza dikkat çekilmesi; tekerleme, ikileme ve pekiştirmeler ile seslendirme çalışmalarının yapılması; yarıda kesilen bir masalın öğrenciler tarafından devam ettirilmesi; verilen başlık ile yeni bir masal oluşturulması; dinlenen metnin öğrenciler tarafından seslendirilmesi; öğrencilerin kendilerini masal kahramanları yerine koyarak verecekleri kararların dinlenmesi; okunan ya da dinlenen masalın özetlenmesi ve farklı olayların dinlenen masallar ile ilişkilendirilmesi gibi daha birçok çalışma ve öğretme alanı yaratmaktadır (Çetinkaya, 2007; Saltık, 2019).

Masallar, yabancılara Türkçe öğretiminde motivasyonun sağlanması, dilsel becerilerin sağlanması ve kültür aktarımının sağlanması noktasında önem arz etmektedir. Yabancı dil öğretiminde Türk masallarının kullanımı, Türk edebiyatının dünya edebiyatları arasında da tanınır hale gelmesini sağlamaktadır. Masalların dilinin toplumun hemen her katmanının anlayabileceği bir yapıda olması da dil öğretimi için önemli unsurlardan biridir (Ayhan ve Arslan, 2014, s.546-547). Yine yer ve zamanın belli olmaması, olağandışı olayların gerçekleşmesi, kahramanlarının insan ya da insan dışı varlıklar olması gibi özelliklere sahip olan masalların o toplumun kültürünü yansıtması ve dili kullanma becerilerini kazandırma gibi özellikleri düşünüldüğünde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılmak üzere hazırlanan veya düzenlenen materyallerin doğal olmayan yeni bir metin üretip kullanmaktan çok daha fayda sağlayacağı düşünülebilir.

2.8. KELOĞLAN TİPİ

Türk halk edebiyatı incelendiğinde sözlü anlatım geleneğinin birçok tip yarattığı görülmektedir. Örneğin Nasrettin Hoca, Bektaşî ve Bekri Çavuş fıkra tipi; Zengin Kız, Fakir Erkek ve Kötü Arap hikâye tipi; Köse ve Keloğlan ise sözlü geleneğin yarattığı tiplere örnek olarak gösterilebilir. Tüm bu tiplerinde buldukları türlere göre daima olmaları gereken yerde bulunarak bir fikri temsil

etmekle yükümlü olmuşlardır. Türk kültürü ve edebi türlerin bir bütün olması gibi türler içinde yer alan bu tipler de bir bütündür (Çeribaş, 2009, s.1). Bu çalışmada masal tiplerinden biri olan Keloğlan tiplmesi ele alınacaktır.

Keloğlan, Türk sözlü geleneği içinde daima dürüstlük, mertlik, cesaret, yardımseverlik, cömertlik ve kurnazlık gibi özellikleriyle öne çıkan bir tiptir. Zorlu durumların içinden kolaylıkla çıkabilen Keloğlan, Türk zekâsının bir temsilcisi konumundadır (Bayraktar, 2014, s.28). Keloğlan, Türk dünyasında farklı isimler ile anılmaktadır. Örneğin Azerbaycan Türklerinde, Keçel, Keçel Mehmet, Keçel Hamza ve Keçel Yeğen; Türkmen Türklerinde Kelce Batır; Kırım Türklerinde, Taz Oğlan; Kazak Türklerinde, Tazşa Bala; Kırgız Türklerinde Taz; İran Türkmenlerinde Keçel Oğlan; Kerkük Türkleri arasında Keloğlan; Altay Türklerinde Tas/Tastarakay; Tuva Türklerinde Tas/Tazar şeklinde adlandırılmaktadır. Görüldüğü üzere Keloğlan tipinin karşılığı olarak genellikle kellik ve dazlaklık ile ilgili sözcüklere rastlanmaktadır (Çeribaş, 2009; Bayraktar, 2014; Şimşek, 2017).

Keloğlan, Türk halk edebiyatında genellikle olumlu özellikleri ile karşımıza çıkmaktadır. Pratik zekâsıyla öne çıkan bu tip, aynı zamanda akıllı, cesur, kendine güveni tam, korkusuz, mücadeleci, temiz, başarılı ve güler yüzlü bir karakterdir. Otoritenin karşısında durabilen, kurulu düzene karşı çıkabilen, haksızlık ve adaletsizlik karşısında halkın yanında olan ve eline geçen fırsatları en iyi şekilde değerlendirebilen bir genç olarak örnek teşkil etmektedir. Masalarda Keloğlan'ın saçının olmayı onu sevimli kılarken aynı zamanda zeki ve becerikli oluşu da tüm kusurlarını örtmektedir. Aynı zamanda tasavvufî bakış açısında göre saçın olmayışı temizlik ve arınmışlığın işaretlerindendir. Kalp temizliğini göstermektedir (Şimşek, 2017, s.47). Keloğlanın tüm bu olumlu özelliklerin dışında aynı zamanda kurnaz ve hilebaz oluşu da dikkat çekmektedir. Keloğlan karakterinin kötü insanlara acı çektirmeyi sevmesi, bazen kötü kalpli ve kaba biri olarak karşımıza çıkması, insanları kızdırmayı sevmesi onu diğer masal kahramanlarından ayıran en önemli özellik olarak görülmektedir. Çünkü diğer masal kahramanları genellikle yalnızca olumlu özelliklere sahip olan ve davranışlarıyla örnek alınacak nitelikteki karakterlerdir. Diğer masal kahramanlarının kötülük karşısında büyüye başvurmalarına karşın Keloğlan'ın kötülük karşısında kurnazlık ve hilebazlığa başvurmakta ve toplumun hemen her kesimini bu özellikleri ile yenmektedir (Alangu, 2022, s.193-195).

Türk sözlü geleneğinde iki farklı Keloğlan tipi ile karşılaşmaktayız. Bunlardan ilki, Düzmece/Tebdil Gezen Keloğlandır. Bu karakterler ne fiziksel özellikleri bağlamında ne de temsil ettiği değerler bağlamında Keloğlan ile aynı özelliklere sahip değillerdir. Çoğunlukla soylu bir aileden gelir ve çeşitli sebeplerle bulunduğu yeri terk ederek kimliğini gizlemek zorunda kalmaktadır. Bu yolculuk sırasında ise bir koyunun işkembesini ters çevirerek başına geçirip keloğlan kılığına girmektedir. İkinci keloğlan tipi ise Asıl/Kelli Keloğlandır. Burada masalların başından sona kadar gerçekleşen tüm olaylar gerçek keloğlanın başından geçmektedir (Alangu, 2022; Şimşek, 2017).

Keloğlan üzerine yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Örneğin bu konuda yazılan ilk müstakil makale Tahir Alangu'nun (2022) *Keloğlan Masalları* adlı kitabında yer alan “*Keloğlan Masalları Mitostan Kurtuluş-Gerçeğe Yöneliş*” adlı makaledir. Yine bir diğer önemli makale Hasan Köksal'ın (1991) “*Halk Masalları ve Hikayelerinin Değişmez İki Karakteri: Keloğlan ve Köse*” adlı makalesi; Yıldız Cıbroğlu'nun (2000) “*Keloğlan'ın 'Saçsız Başı' ve 'Tanrıçalar'*” adlı makalesi ve Pervin Ergun'un (2005) “*Altay Destanlarında ve Anadolu Masallarında Tasrakaray-Keloğlan*” adlı makalesi bu alandaki makale çalışmalarına örnek olarak gösterilebilir. Keloğlan'ın masal kitabı olarak ilk yayını ise Ziya Gökalp'in (1924) *Keloğlan* adlı eseridir. İbrahim Zeki Burdurlu'nun (1966) *Keloğlan Masalları*; İgnacz Kunos'un (1968) *Keloğlan Masalları*; Melih Ergun'un (1984) *Keloğlan ile Dev Anası*; Atila Çakıroğlu'nun (1996) *Keloğlan: Şiir Diliyle Masallar* ve Mehmet Başaran'ın (2004) *Keloğlan* adlı eserlerini de yayınlanan masal kitaplarına örnek olarak gösterilebilir (Harmancı, 2010, s.23-32).

Keloğlan Masalları, Türk kültürünü aktarmada önemli bir rol taşıması sebebiyle Yabancılara Türkçe öğretiminde de kullanılmaktadır. Ayhan ve Arslan (2014, s.555-556) da çalışmalarında Türkçe öğretimi esnasında dilsel becerilerin gelişimi ve kültür aktarımının sağlanabilmesi için keloğlan masallarından faydalanmak gerektiğini aktarmaktadır. Bunun en önemli sebebi de masal türünde genel olarak olağanüstü özelliklere sahip karakterlere yer verilirken, Keloğlan karakterinin bir insan olması ve insan olan bir karakterin Türk kültürünü diğer karakterlere istinaden daha etkili aktarabilmesidir. “Araştırmaya katılanlara ‘yabancılara Türkçe öğretiminde en çok kullandığınız Türk masalları hangileridir?’ şeklindeki açık uçlu soruya deneklerin %68.2'si ‘Keloğlan Masalları’ yanıtını vermişlerdir. Keloğlan masallarının

bütün Türk dünyasında ve kültürün bütün katmanlarında yaygın milli bir motif olması bu durumun bir sonucudur” (Ayhan ve Arslan, 2014, s. 555).

3. YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına katkıda bulunması düşüncesiyle hazırlanan bu çalışma nitel desende yapılandırılmış tasarım ve geliştirme araştırmasıdır. Tasarım ve geliştirme araştırması, her alanda kullanılabilir. Tasarım ve geliştirme araştırması diğer birçok araştırma yöntemlerinde bulunan durum, olay ve olguların betimlenmesi konusuna odaklanırken bu çalışmada bilimsel sonuçlara ve önerilere dayanarak yeni çözümlerin ve ürünlerin geliştirilmesine, yeni bilgilerin keşfedilmesine odaklanılmaktadır (Büyüköztürk, 2018, s. 19).

Bu çalışmada öncelikle genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak Keloğlan ile ilgili masallar incelenmiştir. Genel tarama modeli “Çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” (Karasar, 2017, s. 111).

Çalışmanın devamında ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). Bu yönteme ek olarak uzman görüşüne de başvurulmuş ve düzeylere uygun masallar seçilmiştir.

Seçilen masallara Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1-C2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni okuma-anlama, yazma ve konuşma kazanımları esas alınarak uyarlama işlemi yapılmıştır. Dinleme becerisi ile ilgili kazanımlar üzerinde çalışılmamıştır. “Metin uyarlama, yabancı dil öğrencilerinin hedef dilde okudukları bir metni daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla yapılan söz dizimsel ve sözcüksel değişikliklerdir” (aktaran Bölükbaş, 2015, s. 927).

Uyarlama yapılırken Bölükbaş'ın (2015) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi” adlı makalesindeki metin sadeleştirme ile ilgili görüşlerinden yararlanılmıştır. Bölükbaş (2015, s. 928)'a göre metin sadeleştirme koruma, değiştirme, özetleme ve silme olarak dört şekilde yapılabilmektedir.

Masallar sadeleştirilirken düzeye uygun söz varlığı ve dil bilgisi yapıları korunmuştur. Genel olarak masallar uyarlanırken çoğunlukla değiştirme yöntemine başvurulmuştur. Öğrencinin düzeyinin üstünde olan sözcük ve yapılar, aynı anlamı verecek şekilde öğrencinin bilebileceği ya da çıkarım yapabileceği sözcük ve yapılarla değiştirilmiştir. Değiştirme yapılırken bilimsel yayınlarda belirtilen sözcüksel, söz dizimsel ve biçimsel tüm şekiller kullanılmıştır:

1. Sözcüksel Değiştirme: a) Az kullanılan sözcük ya da ifadenin, daha sık kullanılan sözcük ya da ifadeyle değiştirilmesi. b) Cümleden bazı sözcük ya da ifadelerin atılarak sözcüksel yoğunluğun azaltılması. c) Anlamayı kolaylaştırmak amacıyla cümleye yeni sözcük ya da ifadelerin eklenmesi.

2. Söz Dizimsel Değiştirme: a) Devrik cümlelerin kurallı hâle dönüştürülmesi ve cümledeki sözcüklerin ya da ifadelerin yeniden sıralanması. b) Uzun cümlelerin kısa cümlelere ve bağlı, sıralı ya da bileşik cümlelerin basit cümlelere dönüştürülmesi, yani cümlelerin bölünmesi. c) Anlamayı kolaylaştırmak amacıyla ayrı cümlelerin sebep-sonuç, amaç-sonuç, zıtlık, vb. anlamı taşıyan bağlaçlarla birleştirilmesi.

3. Sözcüksel-Sözdizimsel Değiştirme: a) Sözcük, ifade ve yapıların tekrarından kaçınarak metni küçültme. b) Yapısal ve anlamsal olarak karmaşık olan ifadeleri yeniden kurma. c) Cümledeki örtük anlatımları ya da anlaşılması zor yapıları açıklamak için metne eklemeler yapma.

4. Biçimsel Değiştirme: Anlamayı kolaylaştırmak amacıyla bir paragrafın birkaç parçaya bölünmesi ya da bağlaçlar kullanılarak iki paragrafın birleştirilmesidir. (aktaran Bölükbaş, 2015, s. 928)

Ayrıca uyarlanan her masalla ilgili öğrencilerin okuma-anlama, yazma ve konuşma becerilerinin ve söz varlığı ile dil bilgisi yeteneklerinin geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla masallara yönelik etkinlikler oluşturulmuş ancak dijital ortam gerektirdiğinden dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlikler çalışılmamıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Çalışmanın evrenini Keloğlan Masalları oluşturmaktadır. Araştırmaya esas olacak masalları belirlemek için Türkiye’de yayımlanan bütün Keloğlan Masalları taranmıştır. Araştırmanın örneklemini ise Keloğlan Masalları’ndan A1 seviyesi için “Keloğlan Hiç Alıyor” ve “Tembel Keloğlan”; A2 seviyesi için “Keloğlan ile Devler” ve “Keloğlan ile Kardeşi”; B1 seviyesi için “Keloğlan Hindistan Yolunda” ve “Keloğlan’ın Nohudu”; B2 seviyesi için “Keloğlan ile Kargası” ve “Keloğlan’ın Ali Cengiz Oyunu”; C1 seviyesi için “Köse Değirmenci ile Keloğlan” ve “Keloğlan ile İki

Padişah”; C2 seviyesi için “Keloğlan ile İhtiyar” ve “Keloğlan Ölüyü Diriltiyor” masalları oluşturmaktadır.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. A1 DÜZEYİNE UYARLANAN KELOĞLAN MASALLARI

Türkiye’de yayımlanan Keloğlan Masallarının taranması sonucunda Alangu (2022, s. 70-75)’nin “Keloğlan Hiç Alıyor” ve Tezel (2017, s. 205-207)’in “Tembel Keloğlan” masalları seçilmiştir. Seçilen bu masallar, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin A1 seviyesindeki dil bilgisi yapılarına göre uyarlanmıştır. Uyarlanan metin ile ilgili olarak söz varlığı, okuma-anlama, dil bilgisi, yazma ve konuşma etkinlikleri de hazırlanmıştır.

4.1.1. “Keloğlan Hiç Ağlıyor” Adlı Masalın A1 Düzeyine Uyarlanması

4.1.1.1. Sözcüksel Değiştirme: Durmuş’a (2013b: 401) göre hedef kitlenin bilmediği veya anlama konusunda zorluklar olacağı düşünülen sözcük ya da sözcük grupları, deyimsel anlam içeren sözcükler, nadir kullanılan sözcükler metinden çıkarılabilir. Bu sözcükler yerine kullanım sıklığı daha fazla olan sözcükler veya eş ve yakın anlamlı sözcükler kullanılabilir. Bölükbaş’a (2015: 928) göre, sözcüksel değiştirme az kullanılan sözcük ya da ifadenin daha sık kullanılan sözcük ya da ifadeyle değiştirilmesi, cümleden bazı sözcük ya da ifadelerin atılarak sözcüksel yoğunluğun azaltılması, anlamayı kolaylaştırmak amacıyla cümleye yeni sözcük ya da ifadelerin eklenmesi şeklinde yapılabilir. Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 1. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
“Hak rahmet eylesin, geride kalanlara ecir sabır versin...’ diyeceksin” diye tembihlenmiş.	“Hak rahmet eylesin, geride kalanlara sabır versin...’ diyeceksin” diye tembihliyor.
Ağların sonundaki torba da boş çıkınca, bunlar tutmuşlar, orada dikilip "hiç, hiç" diye söylenen Keloğlan’ı evire çevire bir güzel dövmüşler.	Ağların sonundaki torba da boş çıkıyor ve orada duran "hiç, hiç" diye söylenen Keloğlan’ı dövüyorlar.
Bir gün anası bu Keloğlan’a on para vermiş.	Bir gün annesi bu Keloğlan’a on lira para veriyor.
Yoldan burunlarını tıkayarak geçenler bunu duyunca, Keloğlan’ın başına üşüşmüşler , Keloğlan’ı evire çevire bir güzel dövmüşler.	O sırada yoldan burunlarını tıkayarak geçenler bunu duyuyor ve Keloğlan’ın başına toplaniyorlar , Keloğlan’ı dövüyorlar.
“ ‘Oh ne güzel, oh ne iyi, mis gibi, mis gibi’ diyeceksin” diye sıkı sıkı tembihlemişler.	“ ‘Oh ne güzel, oh ne iyi, mis gibi, mis gibi’ diyeceksin” diye iyice tembihliyorlar.

4.1.1.2. Söz Dizimsel Değişirme: Bölükbaş’a (2015: 928) göre, söz dizimsel değişirme, devrik cümlelerin kurallı hâle dönüştürülmesi ve cümledeki sözcüklerin ya da ifadelerin yeniden sıralanması, uzun cümlelerin kısa cümlelere ve bağlı, sıralı ya da bileşik cümlelerin basit cümlelere dönüştürülmesi, yani cümlenin bölünmesi, anlamayı kolaylaştırmak amacıyla ayrı cümlelerin sebep-sonuç, amaç-sonuç, zıtlık, vb. anlamı taşıyan bağlaçlarla birleştirilmesi şeklinde yapılabilir.

Metin uyarlanırken sık sık başvuru olan söz dizimsel değişirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 2. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Terlikçiler, kalıba oturmuş terlikleri, iki yana “gıcır, gıcır” diye diye mumlu sicimleri çeke çeke, göz açıp kapayasıyla, fırdolayı, çevirip dikiyorlar, sonra da kalıptan çıkarıyorlar, dişleriyle asılıp yüzünü çeviriyor, düzeltiyorlarmış.	Terlikçiler, kalıptaki terlikleri, iki tarafa “gıcır, gıcır” diye diye mumlu sicimleri çeke çeke, hızlı bir şekilde çeviriyorlar, dikiyorlar. Sonra kalıptan çıkarıyorlar, dişleriyle asılıyorlar ve yüzünü çeviriyor, düzeltiyorlar.
Terlikçiler dişlerinde terlikleri, bir duralamışlar, iki dinlemişler, gözlerini devire devire bakmışlar, beklemişler.	Terlikçilerin dişlerinde terlikleri duruyor ve dinliyorlar. Ona bakıyor ve bekliyorlar.
Yoldan geçenler bu sözleri duymalarıyla, hemen Keloğlan’ın üstüne atılıp zavallıyı iteleyip kakalayıp dövüp sövmeye başlamışlar.	Yoldan geçenler bu sözleri duyuyor. Bir anda hemen Keloğlan’ın üstüne atılıyorlar, zavallıyı dövmeye başlıyorlar.
Keloğlan, kavgacı ağaların öğrettiklerini ezberleye ezberleye giderken, bu sefer de yol üstünde hırlaşan iki köpeğe rast gelmiş.	Keloğlan, kavgacı ağaların öğrettiklerini ezberliyor ve gitmeye devam ediyor. Bu kez de yol üstünde hırlaşan iki köpeğe rastlıyor.

4.1.1.3. Koruma Yapılan Cümleler: Masal türünün en önemli ve ayırıcı özelliklerinden birinin tekerleme ve dilek bölümleri olması dolayısıyla uyarlanan masalarda bu bölümlerin korunması yoluna gidilmiştir. Ayrıca özgün metindeki bazı dil bilgisel yapıların ve sözcüklerin düzeye uygun olması durumunda da özgün metin korunmuştur. Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Tablo 3. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, yok demesi günahmış.	Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, yok demesi günahmış.
Peki, ben şimdi ne diyeyim neler söyleyeyim balıkçı babalar?	Peki, ben şimdi ne diyeyim neler söyleyeyim balıkçı babalar?
“Peki ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim beyler, ağalar?” İmam da buna: (...)	“Peki ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim beyler, ağalar?” İmam da buna: (...)
“Peki ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim yolcular?” Yolcular da buna: (...)	“Peki ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim yolcular?” Yolcular da buna: (...)
Gökten üç elma düştü: biri bana, biri masalı anlatana, biri de bende emanet dursun, Keloğlan’ın soyundan gelenlere.	Gökten üç elma düştü: biri bana, biri masalı anlatana, biri de bende emanet dursun, Keloğlan’ın soyundan gelenlere.

4.1.1.4. Dil Bilgisel Değişimler: Masal metnindeki dil bilgisel yapılardan bazılarının düzeye uygun olmadığı görülüp değiştirilmiştir. Metinde yapılan dil bilgisel değişikliklerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 4. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
“Yapmayın kardeşler, etmeyin yoldaşlar” demeye başlamış .	“Yapmayın kardeşler, etmeyin yoldaşlar” demeye başlıyor .
Dayağın acısı sızısı bir yana, telâşından sormuş: (...)	Dayağın acısı sızısından sonra telâşla soruyor: (...)
On paralık “hiç” tarttırmış da doğru evine koşmuş .	On liralık “hiç” tarttırıyor ve hemen evine koşuyor .
Zaman geçmiş, devir sürmüş, bu Keloğlan’ın işleri, Keloğlan’ın işleri, oyunları tükenmemiş.	Zaman geçiyor, bu Keloğlan’ın işleri, oyunları tükenmiyor.
Bu Keloğlan ah demiş, of demiş, bu dayağı da baştan ayağa sıırıslam yemiş.	Bu Keloğlan, ah diyor, of diyor, dayağı yiyor.

4.1.2. Uyarlanmış Metin: Keloğlan Hiç Alıyor

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, yok demesi günahmış. Vaktin birinde bir Keloğlan, bir de annesi vardı. Bir gün annesi bu Keloğlan’a on lira para veriyor. “Haydi Keloğlan, keleş oğlan, bakkala git, on liralık ‘hiç’ al da hemen gel” diyor. O zamanlar bizim bildiğimiz şu sıradan tuzun adı “hiç” idi. Keloğlan annesinin dediklerini unutmamak için yolda yürüyor ve sürekli “Hiç hiç” diye söyleniyor. Gidiyor gidiyor ve deniz kenarına geliyor. Oradaki balıkçılar da gecedен denize ağ atıyor, sabah olunca kıyından elbirliğiyle “Hay hak, hay hak” diye çekiyorlar. Bu Keloğlan geliyor ve annemin dediklerini unutmayayım diye, orada “Hiç, hiç” demeye başlıyor. O böyle dedikçe balıkçılar kızıyorlar. “Hay hak, hay hak!” diye asıla asıla ağın sonuna geliyorlar ve bakıyorlar ki bir tek balık yok. Keloğlan “Hiç, hiç” dedikçe ağlardan balık çıkmıyor. Ağların sonundaki torba da boş çıkıyor ve orada duran “Hiç, hiç” diye söylenen Keloğlan’ı dövüyorlar. Keloğlan ah diyor, of diyor, dayağı yiyor ama annesinin tembihlediğini de kel kafasından uçuruyor, unutuyor. Dayağın acısı sızısından sonra telâşla soruyor:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim neler söyleyeyim balıkçı babalar?”

Balıkçılardan biri buna:

“Biri çıktı, ikisi daha gelsin’ diyeceksin”

Keloğlan da bu sözleri diline doluyor “Biri çıktı, ikisi daha gelsin” diyor, gitmeye devam ediyor ve bir evin önünde duruyor. Kapısında bir tabut çıktığını görüyor. “Biri çıktı, ikisi daha gelsin” diye söyleniyor ve o sırada cemaat hemen tabutu bırakıp bunu dövmeye başlıyor. Keloğlan ah diyor, of diyor, dayağı yiyor, ama balıkçıların sözlerini de kafasından uçuruyor, unutuyor. Dayağın acısı sızısından sonra telâşla soruyor:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim beyler, ağalar?”

İmam da buna:

“‘Hak rahmet eylesin, geride kalanlara sabır versin...’ diyeceksin” diye tembihliyor. Keloğlan yolda bu sözleri tekrar ediyor ve yürümeye devam ediyor, o sırada yerde bir köpek leşi görüyor. Hemen durup ona da:

“Hak rahmet eylesin, geride kalanlara sabır versin...” demeye başlıyor.

O sırada yoldan burunlarını tıkayarak geçenler bunu duyuyor ve Keloğlan’ın başına toplanıyorlar, Keloğlan’ı dövüyorlar. Keloğlan ah diyor, of diyor, dayağı yiyor ama beylerin, ağaların söylediklerini kel kafasından uçuruyor, unutuyor. Dayağın acısı sızısından sonra telâşla soruyor:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim yolcular?”

Yolcular da buna:

“‘Öf bu nasıl bir koku, püf bu nasıl bir koku!’ diyeceksin” diyorlar. Keloğlan da bu sözleri diline doluyor ve:

“Öf bu nasıl bir koku, püf bu nasıl bir koku!” diyor, gitmeye devam ediyor ve o sırada bohçalarıyla hamamdan çıkan kadınlara rastlıyor. Keloğlan burnunu tuta tuta kadınlara karşı:

“Of bu nasıl bir koku, püf bu nasıl bir koku!” diyor ve hemen kadınlar bohçalarını bir kenara koyuyor, Keloğlan’ın etrafını sarıyorlar ve dövmeye başlıyorlar ki sesi gökyüzünü tırmalıyor. Keloğlan ah diyor, of diyor, dayağı yiyor ama burada yolcuların sözlerini de kafasından uçuruyor, unutuyor. Dayağın acısı sızısından sonra telâşla soruyor:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim hanım teyzeler, ablalar?”

Yolcular da buna:

“Oh ne güzel, oh ne iyi, mis gibi, mis gibi’ diyeceksin” diye iyice tembihliyorlar.

Keloğlan yolda bu sözleri tekrar ediyor ve yürümeye devam ediyor, o sırada boğaz boğaza kavga eden iki kişiye rastlıyor. Bu Keloğlan karşlarına geçiyor ve:

“Oh ne güzel, oh ne iyi, mis gibi, mis gibi...” demeye başlıyor.

Adamlar bu sözü duymalarıyla hemen kavgayı bırakıyorlar. Keloğlan’ın üstüne atıyorlar ve bir güzel dövüyorlar. Oğlanın inlemesi, sızlaması azalıyor, kısılıyor ve kedi miyavlamasına dönüyor. Bu Keloğlan, ah diyor, of diyor, dayağı da yiyor. Ama kadınların dediklerini de kel kafasından uçuruyor, unutuyor. Dayağın acısı sızısından sonra telâşla soruyor:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim ağalar?”

Kavgacılar da buna: “Yapmayın kardeşler, etmeyin yoldaşlar!’ diyeceksin” diye öğretiyorlar. Keloğlan, kavgacı ağaların öğrettiklerini ezberliyor ve gitmeye devam ediyor. Bu kez de yol üstünde hırlaşan iki köpeğe rastlıyor. Durmuş bu köpeklerin başucunda da:

“Yapmayın kardeşler, etmeyin yoldaşlar” demeye başlıyor.

Yoldan geçenler bu sözleri duyuyor. Bir anda hemen Keloğlan’ın üstüne atıyorlar, zavallıyı dövmeye başlıyorlar. Bu Keloğlan, ah diyor, of diyor, dayağı da yiyor. Ama kavgacı ağaların öğrettiklerini de kel kafasından uçuruyor, unutuyor. Dayağın acısı sızısından sonra telâşla soruyor:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim beyler?”

Yoldan geçen beyler de buna: ‘Hoşt hoşt, hoşt hoşt’ diyeceksin...” diye iyice tembihliyorlar.

Keloğlan beylerin öğrettiklerini ezberliyor ve gitmeye devam ediyor, bir terlikçi dükkânına rastlıyor. Orada duruyor ve terlikçilerin nasıl çalıştıklarını seyrediyor. Terlikçiler, kalıptaki terlikleri, iki tarafa “gıcır, gıcır” diye diye mumlu sicimleri çeke çeke, hızlı bir şekilde çeviriyorlar, dikiyorlar. Sonra kalıptan çıkarıyorlar, dişleriyle asılıyorlar ve yüzünü çeviriyor, düzeltiyorlar. Keloğlan

bunların karşısına geçiyor, seyrediyor ve bir taraftan “Hoşt hoşt, hoşt hoşt” diyor. Terlikçilerin dişlerinde terlikleri duruyor ve dinliyorlar. Ona bakıyor ve bekliyorlar. Olmuyor. Hemen dükkânlarından fırlıyorlar. Bu Keloğlan’ın yakasına yapışıyorlar ve bir güzel dövüyorlar. Bu Keloğlan, ah diyor, of diyor, dayağı yiyor. Ama beylerin öğrettiklerini de kel kafasından uçuruyor, unutuyor. Dayağın acısı sızısından sonra telâşla soruyor:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim terlikçi dayılar?”

Terlikçiler de buna: “ ‘Çek çek uzasın, çok çok uzasın’ diyeceksin...” diye bir bir öğretiyorlar.

Keloğlan terlikçilerin öğrettiklerini söylüyor ve gitmeye devam ediyor, o sırada oğlunun kulağını çekip azarlayan bir adama rastlıyor, onlara bakıyor ve onlara da:

“Çek çek uzasın, çok çok uzasın” diyor ve birden kulak kopuyor, adamın elinde kalıyor. Adam dönüyor, Keloğlan’ı yakalıyor ve onu dövüyor. Bu Keloğlan, ah diyor, of diyor, dayağı yiyor. Ama terlikçilerin sözlerini de kel kafasından uçuruyor, unutuyor. Dayağın acısı sızısından sonra telâşla soruyor:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim bey amca?”

Bu adam da kızgınlığından, hem de üzgünlüğünden:

“Hiç, diyeceksin Keloğlan!” diyor ve birden Keloğlan’ın aklı başına geliyor.

“Annem bana on liralık hiç al dedi” diyor, koşuyor ve bakkala geliyor. On liralık “hiç” tarttırıyor ve hemen evine koşuyor. Annesi evde çok bekliyor bu yüzden sabrı tükeniyor. Keloğlan kapıdan giriyor ve hemen:

“Yaramaz Keloğlan, kim bilir nerelerde oyuna daldın?” diyor ve bunu dövüyor, bir köşeye oturtuyor.

Zaman geçiyor, bu Keloğlan’ın işleri, oyunları tükenmiyor.

Gökten üç elma düştü: Biri bana, biri masalı anlatana, biri de bende emanet dursun, Keloğlan’ın soyundan gelenlere.

4.1.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.1.3.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

balık/ sıradan / yaramaz / hiç / telâşla

1. O böyle dedikçe balıkçılar kızıyorlar, “Hay hak, hay hak!” diye asıla asıla ağın sonuna geliyorlar ve bakıyorlar ki bir tek _____ yok.
2. O zamanlar bizim bildiğimiz şu _____ tuzun adı “hiç” idi.
3. Dayağın acısı sızısından sonra _____ soruyor.
4. Gidiyor gidiyor ve _____ kenarına geliyor.
5. _____ Keloğlan, kim bilir nerelerde oyuna daldın?

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Ağların sonundaki torba da boş _____ ve orada duran “Hiç, hiç” diye söylenen Keloğlan'ı dövüyorlar.

a. oluyor **b.** alıyor

c. diyor **d.** çıkıyor

2. “Annem bana on liralık hiç al dedi” diyor, _____ ve bakkala geliyor.

a. uçuyor **b.** koşuyor

c. gidiyor **d.** tüketiyor

3. ““Hak rahmet eylesin, geride kalanlara sabır versin...” diyeceksin” diye _____.

a. anlatıyor **b.** tembihliyor

c. duyuyor **d.** söyleniyor

4. Zaman geçiyor, bu Keloğlan'ın işleri, oyunları _____.

a. başlıyor **b.** duruyor

c. tükenmiyor **d.** tüketiyor

5. Oğlanın inlemesi, sızlaması _____, kısılıyor ve kedi miyavlamasına dönüyor.

a. azalıyor **b.** iniyor

c. ulaşıyor **d.** dönüyor

C. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Yoldaş:** Arkadaş, dost.
2. **Ağ:** İplik, sicim, tel vb. ince şeylerden kafes biçiminde yapılmış örgü.
3. **El birliği:** Bir iş yapmak için birleşme, beraberlik, dayanışma.
4. **Sızı:** Hafif ağrı.
5. **Tabut:** Ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç.

Ü	B	E	H	J	İ	L	C	A	S	Ö
A	A	Ğ	T	S	E	Z	U	T	T	Ü
S	Ğ	İ	Ş	T	B	E	D	Ö	Y	A
T	S	I	Z	I	G	T	A	B	U	T
E	Ç	İ	K	L	E	P	R	V	C	V
R	O	Y	O	L	D	A	Ş	L	D	Ş
U	M	I	H	N	O	L	H	E	R	Ş
Y	K	U	O	J	I	R	E	C	S	A
O	E	L	B	İ	R	L	İ	Ğ	İ	İ
S	Z	A	I	R	Ğ	Y	E	F	V	İ

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Bakkal:** Yiyecek, içecek gibi maddelerin satıldığı dükkân.
2. **Hamam:** Para karşılığında yıkanma işinin yapıldığı yer.
3. **Zavallı:** Acınacak kadar kötü durumda bulunan.
4. **Kavgacı:** Kavga etmeyi seven, kavga çıkaran kimse.
5. **Kalıp:** Bir şeye biçim vermeye veya eski biçimini korumaya yarayan araç.

Z	H	I	Z	F	S	B	G	U	C	V
A	E	Y	A	E	A	K	E	B	R	I
L	H	H	V	R	K	A	R	A	Y	O
L	K	A	A	G	A	L	U	K	H	Ç
K	S	M	L	M	V	O	L	K	T	R
A	R	A	L	I	G	P	K	A	E	Ö
L	E	M	I	C	A	Ü	P	L	B	P
I	P	E	Ş	Ü	C	Ğ	M	Z	E	V
P	İ	M	H	K	I	İ	L	Ş	İ	P
R	E	V	B	I	L	H	K	A	J	İ

4.1.3.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Keloğlan'ın annesi ona para verdikten sonra ne al diyor?

2. Bohçalarıyla hamamdan çıkan kadınlar Keloğlan'ı dövdükten sonra ne söylemesini istiyor?

3. Terlikçiler buna: “Çek çek uzasın, çok çok uzasın’ diyeceksin...” diye bir bir öğrettikten sonra Keloğlan ne ile karşılaşılıyor?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Keloğlan annesinin ona neden on lira verdiğini unutuyor. (...)

2. Keloğlan her zaman yanlış yerde yanlış şeyler söylüyor. (...)

3. Keloğlan, “hiç” almadan eve dönüyor. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

(...) Terlikçiler de buna: “ ‘Çek çek uzasın, çok çok uzasın’ diyeceksin...” diye bir bir öğretiyorlar.

(...) Keloğlan terlikçilerin öğrettiklerini söylüyor ve gitmeye devam ediyor, o sırada oğlunun kulağını çekip azarlayan bir adama rastlıyor, onlara bakıyor ve onlara da:

(...) Bu Keloğlan, ah diyor, of diyor, dayaağı yiyor.

(...) Adam dönüyor, Keloğlan'ı yakalıyor ve onu dövüyor.

(...) “Çek çek uzasın, çok çok uzasın” diyor ve birden kulak kopuyor, adamın elinde kalıyor.

4.1.3.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Dayaağın acısı sızısından önce / sızısından sonra telâşla soruyor.

2. On liralık “hiç” tarttırıyor ve hemen evine / evden koşuyor.

3. Annesi evde çok bekleyecek / bekliyor bu yüzden sabrı tükeniyor.

4. “Peki, onlar / ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim beyler, ağalar?”

5. Dişleriyle / Dişlerinde asılıyorlar ve yüzünü çeviriyor, düzeltiyorlar.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Adamlar bu sözü duymalarıyla hemen _____(1) bırakıyorlar, Keloğlan'ın üstüne atlıyorlar ve bir güzel dövüyorlar. Oğlanın inlemesi, sızlaması azalıyor, kısılıyor _____(2) kedi miyavlamasına dönüyor. Bu Keloğlan, ah diyor, of diyor, dayaağı da yiyor. _____(3) _kadınların dediklerini de kel _____(4) uçuruyor, unutuyor. Dayaağın acısı sızısından sonra _____(5) soruyor:

1. kavgayı / kavgada

2. ile / ve

3. ama / çünkü

4. kafasından / kafası

5. telâşla / telâşa

4.1.3.4. Yazma Etkinlikleri

A. Aşağıdaki ifadeleri cümle içerisinde kullanınız.

1. Seyretmek: Eğlenmek, görmek, öğrenmek için bakmak, izlemek.

2. Rastlamak: Bir kimse ile karşı karşıya gelmek, karşılaşmak.

B. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

C. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, yok demesi günahmış.

Günün birinde _____

4.1.3.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Sizce bu metinde Keloğlan'ın sürekli dayak yiyor olmasının sebebi nedir?

4.1.4. “Tembel Keloğlan” Adlı Masalın A1 Düzeyine Uyarlanması

4.1.4.1. **Sözcüksel Değişirme:** Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirimlerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Devlerin buna fena hâlde canı sıkılmış.	Devlerin buna canı çok sıkılıyor.
Dev nâçar kalarak: (...)	Çaresiz kalıyor (...)
Devler bu vaziyet karşısında tulumları kendileri doldurup geri dönmüşler.	Devler bu durum karşısında tulumları kendileri doldurup geri dönüyorlar.
Bir atla, bir heybe altın verirseniz giderim, demiş (...)	Bir atla, bir çanta altın verin gideceğim diyor (...)
Meğer orası devlerin diyarı imiş.	Uyuduğu yer aslında devlerin memleketiydi.

4.1.4.2. **Söz Dizimsel Değişirme:** Metinde yapılan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 6. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Yüzüne gözüne konan sineklerin haddi hesabı yokmuş. Bir gün bir vuruşta gözünün üstündeki sineklerin kırkını birden öldürmüş.	Yüzüne gözüne çok fazla sinek konuyor ve bir gün bir vuruşta gözünün üstündeki sineklerin kırk tanesini birden öldürüyor.
Biraz sonra devler gelmişler, kılıcı alarak üzerindeki yazıyı okumuşlar.	Biraz sonra devler geliyor, kılıcı alıyorlar. Üzerindeki yazıyı okuyorlar.
Kırk can öldüren Ahmet Ağa'nın babasından korktukları için yemekler hazırlayarak Ahmet Ağa'yı davete karar vermişler.	Kırk can öldüren Ahmet Ağa'nın babasından korktukları için yemekler hazırlıyorlar. Ahmet Ağa'yı yemeğe davet etmeye karar veriyorlar.
Derken yemekler yapılmış, Ahmet Ağa davet edilmiş, devlerde misafir kalmış.	Bu sırada yemekler çok önceden yapılıyor. Ahmet Ağa davet ediliyor, devlere misafir oluyor.

4.1.4.3. Koruma Yapılan Cümleler: Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Tablo 7. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
— Sana ne oldu böyle Ahmet Ağa? O da:	— Sana ne oldu böyle Ahmet Ağa? O da:
Onlar ermiş muradına...	Onlar ermiş muradına...

4.1.4.4. Dil Bilgisel Değişiririrler: Masal metnindeki dil bilgisel yapılardan bazılarının düzeye uygun olmadığı görülüp değiştirilmiştir. Metinde yapılan dil bilgisel değişikliklerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 8. Dil Bilgisel Değişiririr Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Köye dönecekleri sırada, dev: (...)	Köye dönecekleri zaman dev: (...)
Devlerin buna fena halde canı sıkılmış .	Devlerin buna canı çok sıkılıyor .
O da kendisini zehirleyeceklerini anlamış: (...)	O da kendisini zehirleyeceklerini anlıyor: (...)
Devler bu sefer aralarında toplanarak, Ahmet Ağa'yı suya düşürüp boğmaya karar vermişler.	Devler bu sefer aralarında toplanarak, Ahmet Ağa'yı suya düşürmeye ve orada boğmaya karar veriyorlar.
Keloğlan, annesine, bir kazan çorba pişirmesini söylemiş.	Keloğlan, annesine, bir kazan çorba pişirmesini söyledi.

4.1.5. Uyarlanmış Metin: Tembel Keloğlan

Evvel zamanda fakir birinin bir oğlu vardı. Bu çocuğun bir gün babası öldü ve çocuk annesiyle kaldı. Çocuğun başı kel, gözleri de çapaklıydı. Yüzüne gözüne çok fazla sinek konuyor ve bir gün bir vuruşta gözünün üstündeki sineklerin kırk tanesini birden öldürüyor. Annesinin yanına gidiyor:

— Anne, bana babamdan kalan kılıcı ver, ben onu yanımda taşıyacağım, diyor. Annesinden kılıcı alıyor ve hemen kılıççıya gidiyor.

— Bu kılıcı al, iyice parlat, üzerine de “Kırk can öldüren Ahmet Ağa'nın kılıcı” diye yaz, diyor.

Kılıççı, Keloğlan'ın dediklerini yapıyor ve kılıcı birkaç gün sonra ona geri veriyor. Kırk can öldüren Ahmet Ağa, kılıcı eline alıyor ve kendini bir pehlivan sanıyor. Rahat rahat sokaklarda dolaşmaya başlıyor. Bir gün dağa çıkıyor. Bir ağaca kılıcını asıyor, çimenlerin üzerine yatıyor ve uyuyor. Uyuduğu yer aslında devlerin memleketiydi. Biraz sonra devler geliyor, kılıcı alıyorlar. Üzerindeki yazıyı okuyorlar. Kırk can öldüren Ahmet Ağa'nın babasından korktukları için yemekler hazırlıyorlar. Ahmet Ağa'yı yemeğe davet etmeye karar veriyorlar. Bu sırada yemekler çok önceden yapılıyor. Ahmet Ağa davet ediliyor, devlere misafir oluyor. Bizim Ahmet Ağa, yerini

rahat buluyor ve orada üç gün, beş gün kalıyor. Devlerin buna canı çok sıkılıyor. Ama hiçbir şey söyleyemiyorlar. Devlerin içlerinde ayağında sorun olan topal bir dev de vardı. Ona Ahmet Ağa'yı başka bir yere götür ve orada öldür diyorlar. Topal dev, Ahmet Ağa'yı alıyor ve sonra dağa çıkarıyor, beraber orada odun kesiyorlar. Köye dönecekleri zamanda dev:

— Haydi bakalım Ahmet Ağa, şu odunların bir kısmını sen al, bir kısmını da ben alayım, diyor.

Ahmet Ağa tamam diyor, odunların bir kısmını alıyor, diğer kısmını da deve bırakıyor. Ahmet Ağa elindeki odunları dağın etrafına çakmaya başlıyor. Dev bunu görüyor, şaşırıyor.

— Aman ne yapıyorsun Ahmet Ağa? diyor. Ahmet Ağa da:

— Dağı omzuma yükleyeceğim, diye cevap veriyor.

Dev çaresiz kalıyor, cevap veriyor:

— Aman sen odunları bırak, ben götürüyüm, diyor.

Odunları topal dev alıyor, Ahmet Ağa köye rahat rahat geliyor. Tabii topal dev Keloğlan'ı öldüremiyor. Devler bu sefer aralarında toplanarak Ahmet Ağa'yı suya düşürmeye ve orada boğmaya karar veriyorlar. Bir ara Ahmet Ağa'yı bir suyun başına götürüyorlar. Eline tulumları veriyorlar, doldurmasını söylüyorlar. Ahmet Ağa hiç tulumlarla ilgilenmiyor, suyun etrafını gezmeye başlıyor. Devler bu durum karşısında tulumları kendileri doldurup geri dönüyorlar. Sonunda Ahmet Ağa'yı zehirleyerek öldürmeye karar veriyorlar. Aynı yemek hazırlıyorlar ve içine zehir koyuyorlar. Yemeği Ahmet Ağa'nın önüne getiriyorlar. O da kendisini zehirleyeceklerini anlıyor:

— Karnım tok diyor, yemeği yemiyor.

Devler artık bıkmıyorlar. Ahmet Ağa'yı öldürmek için başka bir çare bulamadıklarından evine götürmeye karar veriyorlar, kendine söylüyorlar. O da:

— Bir atla bir çanta altın verin gideceğim, diyor. Eve eli boş gidersem annem bu zamana kadar nerede kaldın diye beni eve almayacak. Devler buna tamam diyorlar. Bir at, bir çanta altın veriyorlar. Yanına da topal devı koyarak oradan yolcu ediyorlar. Bunlar gittiler, gittiler... Dere tepe düz, gece gündüz gittiler, üç ay sonra Ahmet Ağa'nın evine geldiler. Kapıyı çaldılar, içeriye girdiler. Annesi, oğlunun boynuna sarıldı ve gözlerinden öptü. Keloğlan, annesine bir kazan çorba pişirmesini söyledi.

Annesi çorbayı pişirdi. Sıcak kazanı topal devin önüne koydular. Çorba çok sıcak olduğu için devin ağzı yandı. Birden:

— Püfff!! demesiyle, Keloğlan başını yukarı kaldırıyor.

Topal dev soruyor:

— Sana ne oldu böyle Ahmet Ağa?

O da:

— Babamın kılıcı raftaydı onu arıyorum! diyor.

Zavallı dev bu cümleden sonra kendisini dışarıya zor atıyor, kaçıyor. Keloğlan da annesiyle beraber altınları güzelce harcıyor. Hoşça vakit geçiriyorlar. Onlar ermiş muradına...

4.1.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.1.6.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

altın / pehlivan / sıcak / topal / odun

1. Kırk can öldüren Ahmet Ağa, kılıcı eline alıyor ve kendini bir _____ sanıyor.
2. Devlerin içlerinde ayağında sorun olan _____ bir dev de vardı.
3. Topal dev, Ahmet Ağa'yı alıyor ve sonra dağa çıkarıyor, beraber orada _____ kesiyorlar.
4. Bir at, bir çanta _____ veriyorlar, yanına da topal devi koyarak oradan yolcu ediyorlar.
5. _____ kazanı topal devin önüne koydular.

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Zavallı dev bu cümleden sonra kendisini dışarıya zor atıyor, _____ .
 a. arıyor b. kaçıyor
 c. bırakıyor d. alıyor

2. Kapıyı _____, içeriye girdiler.

- a. çaldılar b. attılar
c. duydular d. topladılar

3. Ahmet Ağa hiç tulumlarla _____, suyun etrafını gezmeye başlıyor.

- a. bulmuyor b. bakmıyor
c. çalışmıyor d. ilgilenmiyor

4. Kılıççı, Keloğlan'ın dediklerini yapıyor ve kılıcı birkaç gün sonra ona geri _____.

- a. yazıyor b. yapıyor
c. çıkarıyor d. veriyor

5. Ahmet Ağa tamam diyor, odunların bir kısmını alıyor, diğer kısmını da deve _____.

- a. görüyor b. anlatıyor
c. bırakıyor d. kalıyor

C. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Kılıç:** Uzun, ucu sivri ve keskin, bıçağa benzer silah.

2. **Tulum:** Bazı yiyecek ve içecekler için koruyucu kap olarak kullanılan, bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi.

3. **Topal:** Bacağındaki sakatlık sebebiyle seker gibi veya iki adımda bir, bir yana eğilerek yürüyen insan.

4. **Kazan:** Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük, derin kap.

5. **Kel:** Saçı dökülmüş olan kişi.

A	L	K	I	G	T	E	R	B	Z	E
S	K	I	L	I	Ç	L	M	A	Z	V
D	H	B	S	A	Y	K	A	Z	A	N
F	H	E	R	B	A	T	J	I	L	İ
L	O	T	T	O	P	A	L	L	Ç	Ö
K	A	T	Y	M	Z	A	E	G	Ş	E
C	B	J	T	K	E	L	R	B	C	E
H	E	T	N	İ	M	V	R	E	L	İ
T	U	L	U	M	B	F	C	İ	Ü	Ç
Ü	Ş	M	V	R	H	I	L	H	M	N

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Çapak:** Göz pınarında ve kirpiklerde birikerek pıhtılaşan veya kuruyan akıntı.
2. **Sinek:** Çift kanatlılardan, birtakım uçucu böceklerin genel adı.
3. **Pehlivan:** Boylu boslu ve güçlü kimse.
4. **Dere:** Genellikle yazın kuruyan küçük akarsu.
5. **Dağ:** Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü.

S	G	Ş	S	E	F	P	D	C	F	İ
A	E	D	A	P	E	O	E	Ö	E	Ü
F	S	Ğ	S	E	R	L	R	M	R	M
E	İ	I	F	H	T	I	E	H	K	R
R	N	L	E	L	Y	F	G	R	Ç	İ
H	E	U	R	İ	B	R	D	E	A	U
İ	K	K	T	V	İ	E	E	Y	P	K
P	N	D	U	A	Ğ	Z	T	G	A	Y
M	İ	A	H	N	M	K	B	K	K	R
E	Ş	Ğ	G	M	Ö	Ç	E	I	İ	E

4.1.6.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Keloğlan, kılıççıdan ne yapmasını istiyor?

2. Devler, Keloğlan'ı misafir ettikten sonra neler oluyor?

3. Devler, Keloğlan'ı hangi isimle tanıyorlar?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Çorba çok sıcak olduğu için devin ağzı yanıyor. (...)

2. Keloğlan, babasından kılıcını istiyor. (...)

3. Topal dev, Ahmet Ağa ile odun kesiyor ve hepsini Ahmet Ağa taşıyor. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

(...) Bir ara Ahmet Ağa'yı bir suyun başına götürüyorlar, eline tulumları veriyorlar, doldurmasını söylüyorlar.

(...) Devler bu durum karşısında tulumları kendileri doldurup geri dönüyorlar.

(...) Odunları topal dev alıyor, Ahmet Ağa köye rahat rahat geliyor. Tabii topal dev Keloğlan'ı öldüremiyor.

(...) Ahmet Ağa hiç tulumlarla ilgilenmiyor, suyun etrafını gezmeye başlıyor.

(...) Devler bu sefer aralarında toplanarak, Ahmet Ağa'yı suya düşürmeye ve orada boğmaya karar veriyorlar.

4.1.6.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Annesi, oğlunun boynuna sarıldı ve gözlerinden / gözlerine öptü.
2. Dere tepe düz, gece gündüz gittiler, üç ay sonra Ahmet Ağa'nın evinde / evine geldiler.
3. Sıcak kazanın / kazanı topal devin önüne koydular.
4. Anne, bana babamdan kalan kılıcı ver, biz / ben onu yanımda taşıyacağım, diyor.
5. Bu sırada yemekler / yemeği çok önceden yapıyor ve Ahmet Ağa davet ediliyor, devlere misafir oluyor.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Bir atla, bir çanta altın verin _____(1), diyor, eve eli boş gidersem annem, bu zamana kadar nerede kaldın diye beni eve almayacak. _____ (2) buna tamam diyorlar. Bir at, bir çanta altın veriyorlar, yanına da topal devı koyarak _____(3) yolcu ediyorlar. Bunlar gittiler, gittiler... Dere tepe düz, gece gündüz gittiler, üç ay sonra Ahmet _____(4) geldiler. Kapıyı çaldılar, içeriye girdiler. Annesi, oğlunun boynuna sarıldı _____(5) gözlerinden öptü.

1. gittim / gideceğim
2. Devler / Dev
3. orayı / oradan
4. Ağa'sının evi / Ağa'nın evine
5. ama / ve

4.1.6.4. Yazma Etkinlikleri

A. Aşağıdaki ifadeleri cümle içerisinde kullanınız.

1. Yolcu etmek: Yola çıkanı uğurlamak.

2. Karar vermek: Bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak.

B. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

C. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Bir varmış bir yokmuş. Yıllar önce büyük bir okyanusta küçük bir balık yaşıyormuş.

Bir gün _____

4.1.6.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Sizce Keloğlan'ın devlere karşı yaptığı davranışlar doğru mudur? Niçin?

4.2. A2 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masalları

Türkiye’de yayımlanan Keloğlan Masallarının taranması sonucunda Alangu (2022, s. 7-12)’nin “Keloğlan ile Devler” ve Alangu (2022, s. 90-94)’nin “Keloğlan ile Kardeşi” masalları seçilmiştir. Seçilen bu masallar, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin A2 seviyesindeki dil bilgisi yapılarına göre uyarlanmıştır. Uyarlanan metin ile ilgili olarak söz varlığı, okuma-anlama, dil bilgisi, yazma ve konuşma etkinlikleri de hazırlanmıştır.

4.2.1. “Keloğlan ile Devler” Adlı Masalın A2 Düzeyine Uyarlanması

4.2.1.1. Sözcüksel Değiştirme: Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 9. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Nenesi bunun halinden âciz kalıp , ocağı yakmaya, çorbayı pişirip kotarmaya yetişemez olmuş.	Ninesi onun yüzünden çok yorulup , ocağı yakamaz hatta çorbayı bile pişirip hazırlamaya yetişemez olmuş.
Sonunda bin nasihat, şu kadar temsilli söz , hem de yalvarıp yakarmadan sonra , canına yetmiş de sopayı kapmış, bu Keloğlan’ı evden kovalamış.	Sonunda bin nasihat ve birçok önemli söz , hem de yalvarmadan sonra , bıkmış da sopayı kapmış, bu Keloğlan’ı evden kovalamış.
Kendine avludan bir tahta kılıç yontmuş , düşmüş yollara, yürümüş yokuşlara .	Kendine bir tahta kılıç yapmış , yola çıkıp yolculuğa başlamış .
Bir aralık kel başına sinekler üşüşmüş , tahta kılıcının yüzüyle vurup on tanesini öldürmüş.	Bir ara kel başına sinekler toplanmış , tahta kılıcıyla vurup on tanesini öldürmüş.
Selâm vermiş, pervasızca bir kenara oturmuş, kılıcını da kucağına yatırmış .	Selâm vermiş, çekinmeden korkmadan bir kenara oturmuş, kılıcını da kucağına koymuş .

4.2.1.2. Söz Dizimsel Değiştirme: Metin uyarlanırken sık sık başvurulan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 10. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
“Haydi bakalım, yarış bitti, vade erdi, haydi getirin şu altınları, yoksa hepinizin kellesini uçursam gerek!” demiş.	“Haydi bakalım, yarış bitti, zaman bitti, haydi getirin şu altınları, getirmeyecekseniz hepinizin kellesini uçuracağım!” demiş.
Bu devler sıraya girmişler, birer birer iri demir gülleri sallayıp fırlatmaya girişmişler ki, her biri ötekini aşırımacasına.	Bu devler sıraya girmişler, birer birer iri demir gülleri sallayıp fırlatmaya başlamışlar. Her biri gülleyi diğer atılan gülleden daha uzağa atmış.
Bahçedeki gülleri hepimizden uzağa atarsan, alırsın altınları. Lâkin atamazsan kelleni keseriz ha!" demişler.	Bahçedeki gülleri hepimizden uzağa atarak altınları alabilirsin demişler.

4.2.1.3. Koruma Yapılan Cümleler: Masal türünün en önemli ve ayırıcı özelliklerinden birinin tekerleme ve dilek bölümleri olması dolayısıyla uyarlanan masalarda bu bölümlerin korunması yoluna gidilmiştir. Ayrıca özgün metindeki bazı dil bilgisel yapıların ve sözcüklerin düzeye uygun olması durumunda da özgün metin korunmuştur. Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir.

Tablo 11. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış.	Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış.
Gide gide giderek, birim birim sekerek, tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi geçerek.	Gide gide giderek, birim birim sekerek, tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi geçerek.
Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş.	Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş.
Bunu duyan Keloğlan yine yatağın içine eğri bir odun kütüğü yatırıp yorganı örtmüş, kendisi tavan arasına çıkıp beklemiş.	Bunu duyan Keloğlan yine yatağın içine eğri bir odun kütüğü yatırıp yorganı örtmüş, kendisi tavan arasına çıkıp beklemiş.
Aşağıdan taşıyıp getirdikleri bir kazan dolusu kaynar suyu yatağın üstüne boşaltmışlar.	Aşağıdan taşıyıp getirdikleri bir kazan dolusu kaynar suyu yatağın üstüne boşaltmışlar.
“Döktüğümüz bir kazan dolusu kaynar su şunu biraz terletmiş. Aman Allah, şu Keloğlan’dan nasıl kurtuluruz?” diye iyice telâşlanmışlar.	“Döktüğümüz bir kazan dolusu kaynar su şunu biraz terletmiş. Aman Allah, şu Keloğlan’dan nasıl kurtuluruz?” diye iyice telâşlanmışlar.
Biz sana bu parayı veririz, ama bir şartımız var.	Biz sana bu parayı veririz, ama bir şartımız var.
Hep birlikte bahçeye çıkmışlar.	Hep birlikte bahçeye çıkmışlar.
Sonunda sıra Keloğlan’a gelmiş.	Sonunda sıra Keloğlan’a gelmiş.
Ben eve gelirken, yoluma ördekler çıktı; “Vrak, vrak!” diye bağıştılar. Ben de “Bırak, bırak!” diyorlar sandım. Bıraktım kaçtım. Eli boş, karnı aç geldim.	Ben eve gelirken, yoluma ördekler çıktı; “Vrak, vrak!” diye bağıştılar. Ben de “Bırak, bırak!” diyorlar sandım. Bıraktım kaçtım. Eli boş, karnı aç geldim.

4.2.1.4. Dil Bilgisel Değiştirimler: Masal metnindeki dil bilgisel yapılardan bazılarının düzeye uygun olmadığı görülüp değiştirilmiştir. Metinde yapılan dil bilgisel değişikliklerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 12. Dil Bilgisel Değiştirim Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Sabahleyin erkenden bu devler uyanıp eve girince ne görsünler?	Sabah erkenden bu devler uyanmışlar . Eve girmişler . Bir de ne görsünler?
“Biraz yiyecek verirler, hem de yatacak yer gösteriler” diye düşünmüş, ateşin harlayıp parladığı yere doğru yürümüş.	“ Hem yiyecek verirler hem de yatacak yer gösterirler” diye düşünmüş, yanan ateşe doğru yürümeye başlamış.
Gecenin bir vaktinde devler birer köşeye devrilip uyumaya, horultular da dağı dereyi yankılamaya başlayınca , Keloğlan tavan arasından inmiş, kütüğü yatağından çıkarmış, kendisi girip yatmış.	Gecenin bir vaktinde devler birer köşeye yatıp uyumaya, horultular da dağda dereye duyulmaya başlamış. Keloğlan o sırada tavan arasından inmiş, kütüğü yatağından çıkarmış, kendisi girip yatmış.

4.2.2. Uyarlanmış Metin: Keloğlan ile Devler

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Ülkenin birinde, vaktin bir zamanında, bir Keloğlan’la bir ninesi varmış. Bu Keloğlan yerinden hareket etmez, evden çıkmaz, hiç de çalışmazmış. Elinde maşa, mangaldaki külleri karıştırır, koltuğa yaslanıp yastığa yan gelip oturur, kediler gibi uyuklarmış. Ninesi onun yüzünden çok yorulup, ocağı yakamaz hatta çorbayı bile pişirip hazırlamaya yetişemez olmuş. Sonunda bin nasihat ve birçok önemli söz, hem de yalvarmadan sonra, bıkmış da sopayı kapmış, bu Keloğlan’ı evden kovalamış. Ninesi elinde sopayla kapıda gergin gergin durunca Keloğlan bakmış olacak gibi değil. Kendine bir tahta kılıç yapmış, yola çıkıp yolculuğa başlamış. Gide gide giderek, birim birim sekerek, tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi geçerek. Bir ara kel başına sinekler toplanmış, tahta kılıcıyla vurup on tanesini öldürmüştü. Tahta kılıcının üstüne “Bir vuruşta on aslan öldüren Keloğlan” yazmış da yine yürümüş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Akşam olmuş. Bir ağacın dibinde bir süre kalıp yatmak istemiş.

Tam o sırada uzakta yanan bir ateş görmüş. “Hem yiyecek verirler hem de yatacak yer gösterirler” diye düşünmüş, yanan ateşe doğru yürümeye başlamış. Yanan ateşe yaklaşmış, bir de ne görsün? Devler bir araya toplanıp kocaman kazanları ocağın üstüne koyup yemek pişirmiyorlar mı? Selâm vermiş, çekinmeden korkmadan bir kenara oturmuş, kılıcını da kucağına koymuş. Keloğlan’ı bu haliyle, hem de kucağındaki kılıçla gören devler:

“Nedir o kucağındaki kocaman şey” diye sormuşlar. Keloğlan da:

“Kılıçtır, hem de bana uygun bir kılıçtır. Bir vuruşta on tane aslan öldürmüştür. Üstündeki yazıya bakın” demiş de devlere bir bir göstermiş. Devler, bakmışlar ve iyice korkmuş bıkmışlar. Keloğlan bu hali görüp sözüne devam etmiş:

“Derneğinizi gördüm, sizden bir çuvalcık altın almaya geldim. Haydi durmayın altınları getirin!” deyince bu devler de telaşlanıp:

“Sabah ola, hayrola. Sen yat uyu, biz de gidip altınları toplayalım. Sabaha bir çuval altını buluruz” demişler. Bunun üzerine Keloğlan eve girmiş ve yatağının içine eğri bir odun kütüğü yatırıp yorganı örtmüş, kendisi de tavan arasına çıkıp beklemiş.

Akşam olmuş, devler yavaşça içeriye girmişler, Keloğlan’ın yatağına yaklaşmışlar, yataktaki kütüğe çok şiddetli bir şekilde vurmaya başlamışlar. Sonra da bırakıp kaçmışlar. Gecenin bir vaktinde devler birer köşeye yatıp uyumaya, horultular da dağda derede duyulmaya başlamış. Keloğlan o sırada tavan arasından inmiş, kütüğü yatağından çıkarmış, kendisi girip yatmış. Sabah erkenden bu devler uyanıp eve girip bir de ne görsünler? Keloğlan sağlıklı, canlı bir halde karşılarında durmuyor mu?

Dev, “Aman Keloğlan, bu gece nasıl uyudun?” diye sormuş. Keloğlan da:

“Yatak hem yumuşak hem de rahattı, ama birazcık pire vardı, sırtım çok kaşındı” demiş. Bu sözden sonra devler endişelenmiş. “Vurduklarımız buna pire ısırığı gibi gelmiş. Aman Allah, şundan nasıl kurtuluruz?” diye telaşlanmışlar. Keloğlan:

“Haydi bakalım, sabah oldu, zaman bitti, getirin şu altınları!” diye bağırılmış. Ama devler Keloğlan’a ne söyleyeceklerini bilemeyip:

“Bu gece her yere adam gönderdik, paranın hepsini toplayamadık, bizi affet. Yarına kesin buluruz” demişler. Ertesi gün akşam olmuş, hava kararmış, devler toplanmış, hep birlikte düşünmüşler:

“Aman bu sefer daha hazırlıklı gidelim. Keloğlan'ı kaynar su ile haşlayalım” deyip söz vermişler. Bunu duyan Keloğlan yine yatağın içine eğri bir odun kütüğü yatırıp yorganı örtmüş, kendisi tavan arasına çıkıp beklemiş. Akşam olmuş, devler yavaşça içeriye girmişler. Aşağıdan taşıyıp getirdikleri bir kazan dolusu kaynar suyu yatağın üstüne boşaltmışlar. Sonra oradan kaçmışlar. Gecenin bir vaktinde devler birer köşeye yatıp uyumaya, horultular da dağda derede duyulmaya başlamış. Keloğlan tavan arasından inmiş, gelip bir köşede yatmış. Sabah bu devler erkenden uyanıp eve gelmişler, yukarıya çıkmışlar. Bir de ne görsünler? Keloğlan sağlıklı, canlı bir halde karşılarında durmuyor mu?

“Aman Keloğlan, bu gece nasıl uyudun?” diye sormuşlar. Keloğlan da: “Yatak hem yumuşak hem de rahattı. Ama yün yorganla yün yatak biraz terletti, sabaha karşı azıcık sıkıldım” demiş. Bu sözden sonra devler endişelenmiş. “Döktüğümüz bir kazan dolusu kaynar su şunu biraz terletmiş. Aman Allah, şu Keloğlan'dan nasıl kurtuluruz?” diye iyice telâşlanmışlar. Keloğlan:

“Haydi bakalım, sabah oldu, zaman bitti, getirin şu altınları!” diye bağırmış. Devler ne söyleyeceklerini bilememişler, korkup şaşırılmışlar, hep birlikte düşünmüşler.

“Biz sana bu parayı veririz, ama bir şartımız var. Bahçedeki gülleri hepimizden uzağa atarak altınları alabilirsin” demişler. Keloğlan da bu şartı kabul edip tamam demiş. Hep birlikte bahçeye çıkmışlar. Bu devler sıraya girmişler, birer birer iri demir gülleri sallayıp fırlatmaya başlamışlar. Her biri gülleyi diğer atılan gülleden daha uzağa atmış. Sonunda sıra Keloğlan'a gelmiş. Bakmış ki ne önündeki gülleyi fırlatmak için gücü yetecek ne yerden kaldırmaya gücü yetecek. Kalkıp bir öne, bir arkaya, bir sağa, bir de sola bakmış. Devler:

“Keloğlan, önüne, arkana, sağına, soluna neden bakıyorsun?” diye sormuşlar. Keloğlan:

“Düşünmeden, hesaplamadan atmak olmaz. Sağa atsam ninem, sola atsam sevgili, öne atsam kardeşler var. Arkaya atayım” demiş. Hemen devler:

“Dur Keloğlan, yapma, arkada da bizim kardeşlerimiz var...” demişler de Keloğlan'ı bu tehlikeli işten vazgeçirmişler. Keloğlan, yarışı kazanmış, kılıcını çıkarmış:

“Haydi bakalım, yarış bitti, zaman bitti, haydi getirin şu altınları, getirmeyecekseniz hepinizin kellesini uçuracağım!” demiş. Hemen bu devler, bir deveye bir çuval dolusu altını yüklemişler. Devlin biri devenin ipini çekerek Keloğlan’ın peşinden yürümüş. Az gitmişler, uz gitmişler, yoldan çıkıp yan gitmişler. Dönmüş dolaşmış, akşamın bir vaktinde, Keloğlan’ın ninesinin evine varmışlar. Keloğlan kapıyı tıklamış, ninesi açmış.

“Nine, sen içerdeki eşyalara vurup ses çıkar, ben de devlin üzerine yürüyüp kesecekmiş gibi yapayım da, devli korkutup kaçırabilirim” diye fısıldamış. Nine hemen eşyaları bir taşın üzerine tangır tungur yuvarlamış, Keloğlan da:

“Aman tutun, gelin tutun, dayılarım, amcalarım, kardeşlerim, babam, dedem, gelin beni tutun!” diye bağırılmış. Bu dev, altın yüklü devenin ipini bırakmış da hızlıca kaçmış.

Keloğlan bir çuval altını ninesine vermiş. Komşulara büyük bir yemek hazırlatmış. Ben de bu yemeğe gittim. Yemekten sonra hediyeler verdiler. Ben eve gelirken, yoluma ördekler çıktı; “Vrak, vrak!” diye bağıştılar. Ben de “Bırak, bırak!” diyorlar sandım. Bıraktım kaçtım. Eli boş, karnı aç geldim.

4.2.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.2.3.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

ateş / sağlıklı / tavan / demir / eğri

1. Bu devler sıraya girmişler, birer birer iri _____ gülleleri sallayıp fırlatmaya başlamışlar.
2. Keloğlan o sırada _____ arasından inmiş, kütüğü yatağından çıkarmış, kendisi girip yatmış.
3. Keloğlan _____, canlı bir halde karşılarında durmuyor mu?
4. Tam o sırada uzakta yanan bir _____ görmüş.
5. Keloğlan eve girmiş de, yatağının içine _____ bir odun kütüğü yatırıp yorgani örtmüş, kendisi de tavan arasına çıkıp beklemiş.

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Ülkenin birinde, vaktin bir _____, bir Keloğlan'la bir ninesi varmış.

a. arasında b. zamanında c. gününde d. karşısında

2. Bir ara kel başına sinekler _____, tahta kılıcıyla vurup on tanesini öldürmüş.

a. görmüş b. gitmiş c. uçmuş d. üşüşmüş

3. Bu gece her yere adam gönderdik, paranın hepsini _____, bizi affet.

a. toplayamadık b. kaldıramadık c. bakamadık d. göremedik

4. Dev'in biri devenin ipini çekerek Keloğlan'ın _____ yürümüş.

a. başından b. yukarisından c. peşinden d. aşağısından

5. Bakmış ki ne önündeki gülleyi fırlatmak için gücü yetecek ne yerden kaldırmaya _____ yetecek.

a. akli b. yeteneği c. kolu d. gücü

C. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Kelimeler ve metindeki anlamları

1. **Ülke:** Bir devletin sahibi olduğu toprakların tümü.

2. **Çuval:** Çeşitli iplerden yapılmış büyük torba.

3. **Nasihah:** Bir kişiye yapması ya da yapmaması gereken şeyler için söylenen söz.

4. **Kılıç:** Uzun, ucu sivri ve keskin, bıçağa benzer silah.

5. **Altın:** Parlak sarı renkli, çok yüksek değerli madde.

S	H	P	H	N	Ğ	N	Y	D	V	Ü
S	E	Ş	P	A	K	E	N	I	T	İ
L	H	N	A	S	İ	H	A	T	V	O
K	I	C	D	H	O	K	I	L	I	Ç
A	V	G	B	T	Ş	M	N	T	İ	P
Ö	Ü	Z	Ü	L	K	E	L	C	Ö	K
A	L	T	I	N	İ	Ç	Ş	F	S	I
Ü	J	L	Ü	U	R	E	T	Y	A	P
İ	B	G	K	Ş	İ	Y	Ç	A	F	T
L	C	Ç	U	V	A	L	K	S	G	E

Yukarıdan Aşağı

Kelimeler ve metindeki anlamları

1. **Dev:** Korkunç, çok büyük güçlü bir masal yaratığı
2. **Kütük:** Kesilmiş ağaç
3. **Pire:** İnsanı ve bazı hayvanları ısırıp beslenerek yaşayan çok iyi sıçrayan böcek.
4. **Kazan:** Yemek pişirmek için kullanılan büyük kap, büyük tencere.
5. **Gülle:** Çok sert ve ağır bir maddeden yapılan küre, top.

Z	Ş	İ	C	H	Z	L	L	B	Ö
G	R	E	L	J	O	S	K	G	Ç
Ü	U	U	Y	L	V	K	A	R	Y
L	Ş	Y	B	Ö	O	A	Z	J	E
L	M	Y	N	A	P	S	A	Ç	G
E	D	Ğ	S	İ	İ	U	N	K	D
A	G	Ç	D	U	R	P	E	Ü	F
B	Z	T	E	P	E	M	V	T	O
Ş	A	B	V	G	O	E	Y	Ü	Ö
Ç	Ş	L	T	M	E	R	I	K	N

4.2.3.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Keloğlan hangi olaydan sonra tahta kılıcının üstüne “Bir vuruşta on aslan öldüren Keloğlan” yazmıştır?

2. Devler akşam olduğunda Keloğlan’ın odasına gidip ona neler yapmışlar?

3. Devler hangi olaydan sonra bir çuval dolusu altını deveye yüklemeye karar vermişler?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Keloğlan devlerle girdiği yarışta gülleyi en uzağa atmayı başarmıştır. (...)

2. Keloğlan çok tembel olduğu için ninesi onu evden kovalamış. (...)

3. Keloğlan devlerin onu kaynar su ile haşlamaya karar verdiklerini duyunca tavan arasına çıkıp beklemiş. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

(...) Bir aralık kel başına sinekler üşüşmüş, tahta kılıcının yüzüyle vurup on tanesini öldürmüş.

(...) Sonunda bin nasihat ve birçok önemli söz, hem de yalvarmadan sonra, bıkmış da sopayı kapmış, bu Keloğlan’ı evden kovalamış.

(...) Yanan ateşe yaklaşmış, bir de ne görsün? Devler bir araya toplanıp kocaman kazanları ocağın üstüne koyup yemek pişirmiyorlar mı?

(...) Ninesi onun yüzünden çok yorulup, ocağı yakamaz hatta çorbayı bile pişirip hazırlamaya yetişemez olmuş.

(...) Bir ağacın dibinde bir süre kalıp yatmak istemiş. Tam o sırada uzaktan yanan bir ateş görmüş.

4.2.3.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Yanmış / Yanan ateşe yaklaşmış, bir de ne görsün?
2. Ben eve / evde gelirken, yoluma ördekler çıktı; "Vrak, vrak!" diye bağıştılar.
3. Devin biri, devenin ipini çekmeden / çekerek Keloğlan'ın peşinden yürümüş.
4. Bu devler sıraya girmişler, birer birer iri demir gülleleri sallayıp / sallayan fırlatmaya başlamışlar.
5. Devler ne söyleyeceklerini bilememişler / bilmeden, korkup şaşırılmışlar, hep birlikte düşünmüşler.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Keloğlan da: "Yatak _____(1) yumuşak _____(1) rahattı, ama birazcık pire vardı, sırtım çok kaşındı" demiş. Bu _____ (2) devler endişelenmiş. "Vurduklarımız şuna pire ısırtığı _____(3) gelmiş. Aman Allah, şundan nasıl kurtuluruz?" diye telaşlanmışlar. "Haydi bakalım, sabah oldu, zaman bitti, getirin şu altınları!" diye bağırmış. _____(4) devler Keloğlan'a ne söyleyeceklerini bilemeyip: "Bu gece her yere adam gönderdik, paranın hepsini _____(5), bizi affet. Yarına kesin buluruz" demişler.

1. ne ... ne / hem ... hem
2. sözden önce / sözden sonra
3. gibi / kadar
4. çünkü / ama
5. toplamadık / toplayamadık

4.2.3.4. Yazma Etkinlikleri

A. Aşağıdaki ifadeleri cümle içerisinde kullanınız.

1. Kabul etmek: Bir şeyi isteyerek ya da istemeyerek onaylamak

2. Devam etmek: Durmamak, bir işi sürekli yapmak

B. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Neden?

C. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde çok uzak bir ülkede yaşayan bir kız varmış.

4.2.3.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Sizce bu metinde Keloğlan'ın devlerden altınları istemesi doğru bir davranış mı?

4.2.4. “Keloğlan ile Kardeşi” Adlı Masalın A2 Düzeyine Uyarlanması

4.2.4.1. **Sözcüksel Değişirme:** Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirimlerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 13. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Vaktin birinde, bir kocakarı ile iki oğlu varmış.	Vaktin birinde bir yaşlı kadın ile iki oğlu varmış.
Artık yaşlandım, kocadım, çalışıp davranamaz oldum.	Artık yaşlandım, ihtiyarladım, çalışamaz duruma geldim.
Kapı kapı dolaşp yoklamışlar , iş aramışlar.	Kapı kapı dolaşp iş aramışlar.
Ertesi sabahın erinde Keloğlan'la ağası keçileri almışlar, yaymak için çıkmışlar.	Ertesi sabah erkenden Keloğlan'la ağabeyi keçileri almışlar, otlatmak için götürmüşler.
Bunlardan birinin adı hasan, ötekinin de, başı kel olduğundan Keloğlan'mış.	Bunlardan birinin adı Hasan, diğerinin de, başı kel olması sebebiyle Keloğlan'mış.

4.2.4.2. **Söz Dizimsel Değiştirme:** Metinde yapılan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 14. Söz Dizimsel Değişirir Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Keloğlan keçilere çok kızmış, keli kızarmış, boynuzunda elma sunan keçiyi bir yana koymuş da, bıçağını çekip hepsini sıradan boğazlamış.	Keloğlan keçilere çok kızmış, keli kızarmış. Boynuzunda elma sunan keçiyi bir tarafa koymuş. Diğer bütün keçileri kesmiş.
Akşam hava kararır, kısmet kapıları kapanırken, dere ağzında gördükleri eski bir değirmene ulaşmış, girip geceyi geçirmişler.	Akşam hava kararır, kısmet kapıları kapanırken, derenin başında gördükleri eski bir değirmene ulaşmışlar. İçeriye girip geceyi orada geçirmişler.
Ağasının çırpınıp; “Aman Keloğlan, Keloğlan, olmaz Keloğlan!” demesine kalmadan, koca değirmen taşını sırtlayıp boynuna almış. Bu hal ile yola koyulmuşlar.	Ağabeyi “Olmez Keloğlan, yapma Keloğlan!” demiş ama Keloğlan büyük değirmen taşını kaldırmış. Boynuna takmış ve yola devam etmişler.
Bu sırada ağacın dibinden birtakım sesler gelmiş, sonra da bir gök dumandır çıkıp yükselmeye başlamış.	Bu sırada ağacın altından bazı sesler gelmiş. Sonra da gökyüzünde dumanlar çıkıp yükselmeye başlamış.
Keloğlan hemen yerinden sıçramış da tırmanmış ağaca.	Keloğlan hemen yerinden kalkmış ve ağaca tırmanmış.

4.2.4.3. Koruma Yapılan Cümleler: Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Tablo 15. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bunlar iki kardeş, yolların tozuna düşmüşler, az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, iki ay bir güz gitmişler, sonunda bir kasabaya ulaşmışlar.	Bunlar iki kardeş, yolların tozuna düşmüşler, az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, iki ay bir güz gitmişler, sonunda bir kasabaya ulaşmışlar.
Az gitmiş, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, kimi koşup kimi yürümüşler, yollar aşıp dereler geçmişler, o günün akşamını etmişler.	Az gitmiş, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, kimi koşup kimi yürümüşler, yollar aşıp dereler geçmişler, o günün akşamını etmişler.
O günden bu yana bolluk ve rahatlık içinde yaşamışlar. Onlar ermiş muratlarına, darısı bizim başımıza.	O günden bu yana bolluk ve rahatlık içinde yaşamışlar. Onlar ermiş muratlarına, darısı bizim başımıza.

4.2.4.4. Dil Bilgisel Değişiklikler: Masal metnindeki dil bilgisel yapılardan bazılarının düzeye uygun olmadığı görülüp değiştirilmiştir. Metinde yapılan dil bilgisel değişikliklerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 16. Dil Bilgisel Değişiklik Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Onlar orada, şıkır şıkır, tıklar tıklar para sayadursunlar, bu Keloğlan ağacın tepesinde ağasına:	Onlar orada şıkır şıkır, tıklar tıklar para saymışlar, o sırada Keloğlan ağacın tepesinde ağabeyine:
Bu haramiler aşağıda birer birer, şıkır şıkır para sayarlarken, bir de bakmışlar ki gökyüzünden bir şeyler yağıyor.	Bu haramiler aşağıda birer birer, şıkır şıkır parayı saydıkları sırada bir de bakmışlar ki gökyüzünden bir şeyler yağıyor.
Sonra da çevrelerine bakmışlar ki yağmurun filan yağdığı yok.	Sonra da çevrelerine bakmışlar ve yağmur yağmadığını görmüşler.

4.2.5. Uyarlanmış Metin: Keloğlan ile Kardeşi

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok demesi de, çok yemesi de günahmış. Vaktin birinde, bir yaşlı kadın ile iki oğlu varmış. Bunlardan birinin adı Hasan, diğerinin de başı kel olması sebebiyle Keloğlan'mış. Anneleri günün birinde bu oğlanları çağırmış:

“Artık yaşlandım, ihtiyarladım, çalışamaz duruma geldim. İki kardeş, çıkın da kendinize iş arayın, çalışın, kazanın, bir baltaya sap olun” demiş. Bunların küçük bohçalarına birer yuvarlak ve şişkin ekmek, birer çökelek yolda yiyebilecekleri bir şeyler koymuş ve kapıdan yolcu edip yola bırakmış.

Bunlar iki kardeş, yolların tozuna düşmüşler, az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, iki ay bir güz gitmişler, sonunda bir kasabaya ulaşmışlar. Kapı kapı dolaşip iş aramışlar. Sonunda adamın biri, bunları, keçileri otlatсын diye yanına çoban olarak almış. Ertesi sabah erkenden Keloğlan'la ağabeyi keçileri almışlar, otlatmak için götürmüşler. Bol otlu bir yere varıp keçileri otlatmışlar. Küçük bohçalarını ve çobanların hayvan otlatırken giydiği kıyafetlerini alıp bir ağacın dibine oturmuş, yaslanmışlar. Ağabeyi bir ara Keloğlan'a:

“Aman gel Keloğlan, her zaman gülümseyen oğlan, sakın yukarı bakma, havada çok sinek var, gözüne kaçır!” demiş.

Bu Keloğlan da keçilerin başında bekler ve hep önüne bakar, başını yukarı kaldırmazmış. Ağabeyi Keloğlan'ı orada bırakıp biraz gezmiş gelmiş, ağacın altına yatmış, uyumuş. O orada uyurken Keloğlan da elimle gözümü biraz kapatayım da şu gökyüzüne bir bakayım” demiş. Bir de ne görsün? Havada sinek minek yok. Ağabeyinin yattığı ağacın üstü büyük büyük elmalarla dolu. Keloğlan hemen yerinden kalkmış ve ağaca tırmanmış. Elinin yetişebildiği elmaları koparıp ısırılmış, yetişemediğini de ağacı sallayarak yere düşürmüş. Ağaca ayağıyla vurduktan sonra elmalar bir bir yere dökülmüş ve yerlere yayılmış. Keloğlan da keçilere bağırmış:

“Sakın, bütün elmaları yemeyin, biraz bana da saklayın!”

Az sonra ağaçtan inmiş, bir de ne görsün? Keçiler bütün elmaları ısırılmış, üstüne basmış, yemişler ve uzağa gitmişler. Sadece keçilerden biri boynuzuna batırdığı bir elmayı Keloğlan'a saklamış. Keloğlan keçilere çok kızmış, keli kızarmış. Boynuzunda elma sunan keçiyi bir tarafa koymuş. Diğer bütün keçileri kesmiş. Sonra ağabeyini uyandırmış. Her şeyi bir bir anlatmış. Ağabeyi çok şaşırılmış da:

“Keloğlan ne yaptın? Şimdi keçilerin sahibi olanları öğrendikten sonra bize ne yapar? Hemen koş, buralardan kaçalım” demiş. İki kardeş, kk bohçalarını ve hayvan otlatma kıyafetlerini alıp oralardan kaçmışlar. Az gitmiş, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, kimi koşup kimi yürümüşler, yollar aşıp dereler geçmişler, o günün akşamını etmişler. Akşam hava kararır, kısmet kapıları kapanırken, derenin başında gördükleri eski bir değirmene ulaşmışlar. İçeriye girip geceyi orada geçirmişler. Sabah olmuş ve tam yola çıkmadan önce Keloğlan değirmen taşını görüp:

“Ağabey bak, annemin taşı burada kalmış, alıp anneme götüreceğim” demiş ve hemen taşı kaldırmaya çalışmış.

Ağabeyi “Olmaz Keloğlan, yapma Keloğlan!” demiş ama Keloğlan büyük değirmen taşını kaldırmış. Boynuna takmış ve yola devam etmişler. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, kimi koşup, kimi yürümüşler, yollar aşmış, dereler geçmişler, o günün de akşamını etmişler. Keloğlan’ın ağabeyi zıplayıp ağaca çıkmış ama Keloğlan boynunda büyük bir değirmen taŐıyla ağaca çıkamamış. Ağabeyi:

“Şu değirmen taşını aşağıda bırak sabah oradan alırsın...” demiş ama Keloğlan dinlememiş. Zorlana zorlana boynundaki büyük değirmen taşı ile ağaca tırmanıp çıkmış. Aradan zaman geçmiş, hava kararmış. Bu sırada ağacın altından bazı sesler gelmiş. Sonra da gökyüzünde dumanlar çıkıp yükselmeye başlamış. Dalların arasından aşağıya bakmışlar ve kocaman bir ateşin yandığını görmüşler. Ateşin çevresinde kırk tane harami varmış ve hepsi çok büyükmüŐ. Haramiler oraya oturmuş, o gün aldıkları kese kese altınları boşaltıp, birer birer, Şıkır Şıkır saymışlar. Bu büyük ınar ağacının altı haramilerin toplanma yeriymiş. Keloğlan ve ağabeyi bunu sonradan anlamışlar.

Onlar orada Şıkır Şıkır, tıkır tıkır, para saymışlar, o sırada Keloğlan ağacın tepesinde ağabeyine: “Ağabey ağabey! Çok sıkıştım, tuvaletim geldi, Şu haramilerin üstlerine yapayım...” demiş. Ağabeyi de:

“Yapma Keloğlan, olmaz Keloğlan!” demiş ama Keloğlan bu haramilerin üstlerine yukarıdan aşağıya tuvaletini yapmış. Bu haramiler aşağıda birer birer Şıkır Şıkır parayı saydıkları sırada bir de bakmışlar ki gökyüzünden bir Şeyler yağıyor. nce bu yağan Şeyin yağmur olduğunu düşünmüşler, biraz sonra yağmur durur demişler. Sonra da çevrelerine bakmışlar ve yağmur yağmadığını görmüşler. Sadece büyük ınar ağacından bir Şeyler akıp iniyormuŐ. “Bu büyük ınar ağacından nur yağıyor” demişler, ellerini açıp dualar etmişler ve bol bol ellerini yüzlerine sürmüşler.

Haramiler aşağıda, Keloğlan'la ağabeyi de yukarıdaymış. Aradan biraz zaman geçmiş. Bu Keloğlan yine ağabeyine:

“Ağabeyim, benim hem boynum hem sırtım çok ağrıdı, hareket edemiyorum. Artık dayanamayacağım, şu taşı aşağıya atacağım...” demiş. Ağabeyi telaş ile;

“Yapma Keloğlan, sakın olmaz Keloğlan!” demiş ama Keloğlan büyük değirmen taşını aşağıya atmış. Değirmen taşı dalları bir bir kırarak çatırtıyla aşağıya inerken aşağıdaki haramiler:

“Biraz önce nur yağmıştı, şimdi de kıyamet kopuyor, kaçın!” diye bağırılmışlar. Paralarını, eşyalarını, silahlarını orada bırakıp dört tarafa kaçmışlar.

Gece gündüz olmuş, ortalık tamamen aydınlanmış. Keloğlan'la ağabeyi, aşağıda kimse var mı diye dikkat ederek büyük çınardan inmişler. Bir de ne görsünler? Kırk Haramiler'in sofralarında kese kese altınlar varmış. Aynı zamanda eşyalar ve silahlarla doluymuş. Hepsini alıp toplamış ve orada otlayan katırlara yüklemişler. Keloğlan, değirmen taşını alıp yine boynuna geçirmiş. İki kardeş, fakir annelerine gitmek için yola çıkmışlar. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, kimi koşup, kimi yürümüşler, yolları aşmış, dereleri geçmişler, o günün akşamını etmişler. Akşam olmuş ve annelerinin evine ulaşmışlar, sarılıp koklaşmışlar, bir süre ağlaşmışlar, sonunda durup oturmuşlar. Başlarından geçenleri bir bir annelerine anlatmışlar, getirdiklerini ortaya dökmüşler. O günden bu yana bolluk ve rahatlık içinde yaşamışlar. Onlar ermiş muratlarına, darısı bizim başımıza.

4.1.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.2.6.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

kasaba / eşya / sırt / çoban / duman

1. Sonunda adamın biri, bunları, keçileri otlatсын diye yanına _____ olarak almış.
2. “Ağabeyim, benim hem boynum hem _____ çok ağrıdı, hareket edemiyorum, artık dayanamayacağım, şu taşı aşağıya atacağım...” demiş.
3. Bunlar iki kardeş, yola çıkmışlar ve sonunda bir _____ ulaşmışlar.

4. Bu sırada ağacın altından bazı sesler gelmiş, sonra da gökyüzünde _____ çıkıp yükselmeye başlamış.

5. Paralarını, _____, silahlarını orada bırakıp dört tarafa kaçmışlar.

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Ertesi sabah erkenden Keloğlan'la ağabeyi keçileri almışlar, _____ için götürmüşler.

a. gelmek b. ulaşmak c. otlatmak d. yemek

2. Dalların arasından aşağıya bakmışlar ve kocaman bir _____ yandığını görmüşler.

a. kesenin b. eşyanın c. yağmurun d. ateşin

3. Keloğlan hemen yerinden kalkmış ve ağaca _____

a. tırmanmış b. dolaşmış

c. alışmış d. atmış

4. Sadece keçilerden biri boynuzuna batırdığı bir elmayı Keloğlan'a _____

a. korumuş b. saklamış

c. inanmış d. sormuş

5. "Yapma Keloğlan, sakın olmaz Keloğlan!" demiş ama Keloğlan büyük değirmen taşını _____ atmış.

a. yukarıya b. zirveye

c. inmeye d. aşağıya

C. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Değirmen taşı:** Dönerek arpa ve buğday gibi taneleri ezen yuvarlak bir taş.

2. **Kasaba:** Şehirden küçük, köyden büyük bir yerleşim yeri.

3. **Keçi:** Eti, sütü, derisi için yetiştirilen ve inatçı oluşuyla bilinen bir hayvan.

4. **Bohça:** İçine kıyafet ve yiyecek koyup sarılan bir kumaş.

5. **Katır:** Eskiden yük taşımak için kullanılan ata benzeyen bir hayvan.

A	F	T	Y	B	D	K	I	D	B	Ü	Ç
S	P	U	Y	G	İ	Ş	I	K	E	Ç	İ
D	E	K	A	T	I	R	M	V	R	O	Z
Y	T	Ç	R	P	K	Y	C	İ	Ö	Ç	P
D	E	Ğ	İ	R	M	E	N	T	A	Ş	I
E	B	Ş	C	U	T	H	U	Ç	P	K	M
A	K	E	V	K	A	S	A	B	A	I	L
F	Y	A	R	Z	D	D	H	Ş	L	P	N
B	O	H	Ç	A	H	E	K	O	Ç	T	C
K	Ü	L	Y	L	I	Ş	L	Ö	E	E	S

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Harami:** Hırsız, haydut.
2. **Çınar:** 30 metreye kadar uzayabilen, uzun yıllar yaşayabilen gövdesi kalın bir ağaç.
3. **Kese:** İçine para veya altın konulan kumaştan yapılan küçük torba.
4. **Balta:** Ağaç kesmek için kullanılan bir araç.
5. **Dere:** Genellikle yaz mevsiminde kuruyan küçük akarsu.

F	Y	E	Ç	E	T	B	H	A	B	Ş	V
E	O	B	E	R	C	D	A	Ş	A	E	E
K	A	İ	H	B	Ç	P	R	H	L	L	İ
B	K	M	I	A	A	İ	A	U	Ş	F	T
Ç	D	İ	J	L	R	O	M	Ü	D	M	I
I	A	T	P	T	M	U	İ	S	E	O	L
N	Z	D	Y	A	K	I	Y	I	R	B	K
A	A	R	D	L	Y	H	F	V	E	U	E
R	S	E	T	I	B	Ö	K	I	C	D	S
G	Ç	P	I	Ş	I	K	L	E	R	M	E

4.2.6.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Keloğlan ve Hasan bir kasabaya ulaştıktan sonra hangi işi buluyorlar?

2. Hasan niçin Keloğlan'a yukarı bakmamasını söylemiş?

3. Hangi olaydan sonra Kırk Haramiler dört tarafa kaçmışlar?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Keloğlan, Hasan'ın sözünü dinlemiş ve yukarıya hiç bakmamış. (...)

2. Kırk Haramiler'in toplanma yeri büyük çınar ağacının altıymış. (...)

3. Keloğlan ile Hasan kese kese altınları toplamışlar ve katırlara yüklemişler. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

(...) Az sonra ağaçtan inmiş, bir de ne görsün? Keçiler bütün elmaları ısırılmış, üstüne basmış, yemişler ve uzağa gitmişler.

(...) “Keloğlan ne yaptın? Şimdi keçilerin sahibi olanları öğrendikten sonra bize ne yapar? Hemen koş, buralardan kaçalım” demiş.

(...) Keloğlan hemen yerinden kalkmış ve ağaca tırmanmış. Elinin yetişebildiği elmaları koparıp ısırılmış, yetişemediğini de ağacı sallayarak yere düşürmüştü.

(...) Keloğlan keçilere çok kızmış, keli kızarmış, boynuzunda elma sunan keçiyi bir tarafa koymuş da diğer bütün keçileri kesmiş.

(...) Akşam hava kararır, kısmet kapıları kapanırken, derenin başında gördükleri eski bir değirmene ulaşmış, içeriye girip geceyi orada geçirmişler.

4.2.6.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Elinin yetişebildiği elmaları koparıp ısırması, yetişemediğini de ağacı sallamadan / sallayarak yere düşürmüş.

2. Hepsini alıp / alan toplamış ve orada otlayan katırlara yüklemişler.

3. Önce bu yağmış / yağın şeyin yağmur olduğunu düşünmüşler, biraz sonra yağmur durur demişler.

4. Akşam olmuş ve annelerinin evine ulaşmışlar, sarılıp koklaşmışlar / koklamak için, bir süre ağlaşmışlar, sonunda durup oturmuşlar.

5. Ertesi sabah erkenden Keloğlan'la ağabeyi keçileri almışlar, otlatabilmek / otlatmak için götürmüşler.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

“Ağabeyim, benim _____(1) boynum _____(1) sırtım çok ağrıdı, hareket edemiyorum, artık dayanamayacağım, şu taşı aşağıya atacağım...” demiş. Ağabeyi telaş ile; “Yapma Keloğlan, sakın olmaz Keloğlan!” demiş ama Keloğlan büyük değirmen taşını aşağıya atmış. Değirmen taşı dalları bir bir _____(2) çatırtıyla aşağıya inerken, aşağıdaki haramiler:

“Biraz önce nur yağmıştı, şimdi de kıyamet kopuyor, kaçın!” diye bağırılmışlar. Paralarını, eşyalarını, silahlarını orada bırakıp dört tarafa _____(3). Gece gündüz olmuş, ortalık tamamen aydınlanmış. Keloğlan'la ağabeyi, aşağıda kimse var mı diye dikkat ederek büyük _____(4) inmişler. Bir de ne görsünler? Kırk Haramiler'in sofralarında kese kese altınlar varmış. Aynı zamanda eşyalar ve silahlarla _____(5).

1. hem ... hem / ister ... ister

2. kırarak / kırabilir

3. kaçmışlar / kaçtı

4. çınardan / çınarda

5. doluyor / doluymuş

4.2.6.4. Yazma Etkinlikleri

A. Aşağıdaki ifadeleri cümle içerisinde kullanınız.

1. Dikkat etmek: Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplamak, özen göstermek

2. Yolcu etmek: Yola çıkan bir kişiyi sevgi dilekleriyle göndermek

B. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

C. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok demesi de, çok yemesi de günahmış. Vaktin birinde, şişman mı şişman bir tavşan varmış.

4.2.6.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Keloğlan, ağabeyi Hasan'ın sözünü dinlemediği için neler olmuştur?

4.3. B1 DÜZEYİNE UYARLANAN KELOĞLAN MASALLARI

Türkiye’de yayımlanan Keloğlan Masallarının taranması sonucunda Tezel (2017, s. 171-181)’in “Keloğlan Hindistan Yolunda” ve Alangu (2022, s. 138-145)’nin “Keloğlan’ın Nohudu” masalları seçilmiştir. Seçilen bu masallar, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin B1 seviyesindeki dil bilgisi yapılarına göre uyarlanmıştır. Uyarlanan metin ile ilgili olarak söz varlığı, okuma-anlama, dil bilgisi, yazma ve konuşma etkinlikleri de hazırlanmıştır.

4.3.1. “Keloğlan Hindistan Yolunda” Adlı Masalın B1 Düzeyine Uyarlanması

4.3.1.1. Sözcüksel Değiştirme: Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirimlerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 17. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Kızını fikrinden caydıramamış.	Kızını fikrinden vazgeçirememiş.
— Kızım, demiş, senin dileğini yerine getirmek benim için bir kıvançtır.	— Kızım, demiş, senin dileğini yerine getirmek benim için bir sevinçtir.
Padişah ne söylediye para etmemiş.	Padişah ne söylediye işe yaramamış.
Keloğlan'ın anası , padişahın kızını güler yüzle karşılamış.	Keloğlan'ın annesi padişahın kızını güler yüzle karşılamış.
Onunla beraber iki ata binip yanlarına yeter derecede yiyecek alarak Hindistan yolunu tutmuşlar.	Onunla beraber iki ata binip yanlarına yetecek kadar yiyecek alarak Hindistan yolunu tutmuşlar.

4.3.1.2. Söz Dizimsel Değiştirme: Metinde yapılan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 18. Söz Dizimsel Değiştirim Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Babasına hak vermiş ama tekrar saraya dönemez ki... Ne yüzle dönsün?	Babasına hak vermiş ama tekrar saraya dönmeye utanıyormuş.
Gece olduğundan köyde yatmışlar.	Gece olmuş. Bu sebeple köyde kalıp orada uyumuşlar.
Yere çömelerek başlamış yumurtaları kırmaya...	Dizlerinin üstüne oturarak yumurtaları kırmaya başlamış.
Çünkü nişanlısını kaybedip de hasta olan oğlunun onu yeniden bulunca iyi olacağını düşünüyormuş...	Çünkü nişanlısını kaybettikten sonra oğlu hasta olmuş. Eğer nişanlısını yeniden bulursa iyileşeceğini düşünmüş.

4.3.1.3. Koruma Yapılan Cümleler: Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Tablo 19. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Develer tellal, sinekler berber iken. Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken bir keloğlan varmış.	Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Develer tellal, sinekler berber iken. Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken bir Keloğlan varmış.
Evlerinin karşısında da padişahın sarayı varmış.	Evlerinin karşısında da padişahın sarayı varmış.
Şehzade her nasılsa nişanlısını kaybetmiş.	Şehzade her nasılsa nişanlısını kaybetmiş.
Padişahın kızı her gün biraz daha büyüyor, biraz daha güzelleşiyormuş.	Padişahın kızı her gün biraz daha büyüyor, biraz daha güzelleşiyormuş.
Padişah, gösterdiği cesareten dolayı Keloğlan'ı kendisine vezir yapmış. Oğlu ile de nişanlısını, kırk gün, kırk gece düğünden sonra evlendirmiş.	Padişah, gösterdiği cesareten dolayı Keloğlan'ı kendisine vezir yapmış. Oğlu ile de nişanlısını, kırk gün, kırk gece düğünden sonra evlendirmiş.
Onlar ermiş muradına, darısı sizin başınıza...	Onlar ermiş muradına, darısı sizin başınıza...

4.3.1.4. Dil Bilgisel Değişimler: Masal metnindeki dil bilgisel yapılardan bazılarının düzeye uygun olmadığı görülüp değiştirilmiştir. Metinde yapılan dil bilgisel değişikliklerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 20. Dil Bilgisel Değiştirim Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Kadıncağz üzüledursun, keloğlan hiç oralı olmuyormuş.	Kadıncağz üzülürken, keloğlan bu durumla hiç ilgilenmemiş.
Ama tembelliği bıraktı da çalışmaya başladı diye seviniyorlarmış.	Ama tembelliği bırakıp çalışmaya başladı diye seviniyorlarmış.
Kapıya şöyle bir dokununca açılıvermiş. Bir de ne görsün?	Kapıya dokunmuş ve kapı aniden açılmış. Bir de ne görsün?
Babacığım, demiş, mademki öyle istiyorsunuz, öyle olsun...	Babacığım, demiş, eğer siz istiyorsanız öyle olsun...
Zengin oluverdikleri için de yerlerinde duramıyorlarmış.	Aniden zengin oldukları için de mutluluktan yerlerinde duramamışlar.

4.3.2. Uyarlanmış Metin: Keloğlan Hindistan Yolunda

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Develer tellal, sinekler berber iken. Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken bir Keloğlan varmış.

Evlerinin karşısında da padişahın sarayı varmış. Padişah iki çocuk babasıymış. Bunlardan biri kocaman bir delikanlı, diğeri de gelinlik çağında bir kızmış. Şehzade her nasılsa nişanlısını kaybetmiş. Onu arayıp arayıp bulamadığı için sarayın bir köşesinde oturmuş. Padişahın kızı her gün biraz daha büyüyor, biraz daha güzelleşiyormuş. Onun için bu kızla evlenmek isteyen delikanlılar da artıyormuş. İşte padişah bunu düşünerek, bir gün bahçede havuzun yanında otururken kızını çağırmış, demiş ki:

— Kızım... Artık ben ihtiyarlıyorum. Oğlum nişanlısını kaybetti, başkası ile de evlenmek istemiyor. Bu yüzden kendisini evlendirerek düğününü göremedim. Şimdi sıra sende. Seninle evlenmek isteyen birçok genç var. Bunlardan birini seç de düğününüzü yapalım... Gözlerimi kapatmadan önce hiç olmazsa senin sevinçli gününü göreyim...

Kız, utanmış. Önüne bakmış. Babasının cevap beklediğini düşününce:

— Babacığım, demiş, eğer siz istiyorsanız öyle olsun... Ama benim de sizden bir dileğim var. Dileğimi yapacağınıza söz verir misiniz?

Padişah, hiç düşünmeden:

— Kızım, demiş, senin dileğini yerine getirmek benim için bir sevinçtir. Yeter ki olacak bir şey dile.

Kız o zaman:

— Babacığım, demiş, ben, beni isteyen delikanlıların hiçbirleriyle evlenmem. Beni evlendirirsen sarayımızın karşısındaki evde oturan Keloğlan ile evlendir.

Padişah, kızından hiç böyle bir dilek beklemediği için şaşırılmış. Ona:

— Sen şaşırdın mı kızım, demiş, hiç ben seni hem kel, hem de tembel bir adamla evlendirir miyim; herkesi kendimize güldürecek miyiz?

Padişah ne söylediyse işe yaramamış. Kızını fikrinden vazgeçirememiş. O zaman:

— Ben böyle bir dileğini yerine getiremem kızım, demiş. Sen bu söylediklerime rağmen eğer onu istiyorsan artık benim kızım değilsin. Sarayımdan çık, nereye gidersen git!

Babasının çok sert, hem de sözünden dönmez bir adam olduğunu bilen kız hiçbir şey dememiş. Eşyalarını topladıktan hemen sonra ağlaya ağlaya Keloğlan'ın evine gitmiş. Keloğlan'ın annesi padişahın kızını güler yüzle karşılamış. Padişahın kızı benim gelinim oldu diye çok sevindiği için onu nasıl memnun edeceğini bilemiyormuş. Keloğlan ve annesi fakirmiş. Bu sebeple annesi gelinimi nereye oturtsam, ona ne yedirsem diye üzülüyormuş. Kadıncağız üzülürken, Keloğlan bu durumla hiç ilgilenmemiş. Hatta tembel olmaya devam edip para kazanmak için iş yapmaya bile gitmemiş. İşi, gücü akşama kadar evde oturmamış.

Padişahın kızı, bir gün, iki gün, üç gün beklemiş. Keloğlan'da işe gitmek için en ufak bir hareket yokmuş. Babasına hak vermiş ama tekrar saraya dönmeye utanıyormuş. Tek çare Keloğlan'ı tembellikten kurtarıp işe göndermekmiş. Bu düşünce ile kalkmış, Keloğlan'ın yanına giderek:

— Haydi bakalım kalk, demiş. Erkek evde oturmaz. Gidip çalışmak, para getirmek lazım. Her gün akşamlara kadar böyle tembel tembel oturmaya usanmıyor musun? Haydi, durma!

Keloğlan, karısının bu sözlerinden utanmış. Hemen kalkıp çalışmaya gitmiş. Bir tarlada akşama kadar buğday keserek sadece beş kuruş kazanıp eve gelmiş.

Karısı:

— Para kazandın mı, diye sormuş. Keloğlan, beş kuruşu uzatarak:

— İşte, demiş, bu kadar kazandım...

Karısı:

— Beş kuruşla ne yapılır? demiş. Olmadı. Daha çok çalış, daha çok para kazan!

Keloğlan oturmadan çıkıp gitmiş. Ertesi gün bir aşçıya çıraklık yaparak akşama kadar çalışmış. Aşçının verdiği on kuruşu alıp eve gelmiş. Parayı karısına vermiş. Kadın bakmış ki Keloğlan bugün de az para kazanmış. Ona:

— Yine olmadı, demiş, on kuruş bir insanı bile doyurmaz. Daha çok kazanmalı...

Keloğlan evde durmamış. Çıkıp gitmiş. Ertesi gün bir sucuya çırak olup akşama kadar onunla su taşımış. Sucunun verdiği yirmi kuruşu almış, eve doğru gitmeye başlamış. Yolda gelirken babasının arkadaşlarından bir tüccara rastlamış. Tüccar ona ne iş yaptığını sormuş. O da sucuya çıraklık yaptığını söylemiş. Tüccar, Keloğlan'ın haline gülmüş:

— Yazık sana! demiş. On beş, yirmi kuruş için insan akşama kadar su taşır mı? Sen genç adamsın... O kadar parayı çocuk bile kazanır. Ben şimdi ticaret için Hindistan'a gidiyorum. Haydi, sen de gel. Orada çok para kazanır, döneriz.

Keloğlan, baba dostu tüccarın sözlerine çok sevinmiş. Koşa koşa eve giderek o gün kazandığı yirmi kuruşu bırakmış. Karısı ile annesine:

— Allaha ısmarladık, demiş. Size çok para getirmek için Hindistan'a gidiyorum. Çabuk dönerim. Hoşça kalın!

Karısı ile annesi Keloğlan'ın bu haline şaşırılmışlar. Ama tembelliği bırakıp çalışmaya başladı diye seviniyorlarmış. Arkasından:

— Güle, güle, çabuk gel! diye bağırılmışlar.

Keloğlan gidip tüccarı bulmuş. Onunla beraber iki ata binip yanlarına yetecek kadar yiyecek alarak Hindistan yolunu tutmuşlar.

Az gitmişler, uz gitmişler. Dere tepe düz gitmişler. Altı ay bir gz gitmişler. Büyük bir le varmışlar. O zamana kadar yanlarındaki yiyecekleri bittiği gibi suları da kalmamış. Hindistan'ı unutarak açlıktan, susuzluktan ölmek için etrafta bir köy, bir kuyu aramaya başlamışlar. Köye rastlarsak hem yiyecek hem su buluruz diye seviniyorlarmış. Köy değil de kuyu bulursak hiç olmazsa susuzluğumuzu giderir; hem kendimizi, hem atlarımızı ölmekten kurtarmış oluruz, diye düşünüyorlarmış. Ararken uzakta bir ağaçlık görmüşler:

— Hah! Bir köy, diye bağırarak o tarafa doğru atlarını sürmüşler. Adeta uçar gibi ağaçların yanına geldiklerinde bunun bir köy değil, bir kuyu olduğunu görmüşler. Atlarından inerek kuyunun başına gelmişler. Kuyu derinmiş. Keloğlan:

— Ben kuyuya inip su çıkarayım, demiş. Tüccar, yanında götürdüğü uzunca bir ipi Keloğlan'ın beline bağlamış. Deriden yapılmış antalarından birini de eline vererek onu kuyunun içine indirmiş. Keloğlan kuyuya inmiş ve ilk önce doyana kadar bol bol su içmiş. Sonra deriden yapılmış çantaya su doldurup yukarıya göndermiş. Tüccar da doyana kadar bol bol su içtikten sonra Keloğlan çantayı iki defa daha doldurup yukarıya yollamış. Tüccar, atlara da güzelce su vermiş...

Keloğlan o sırada kuyu içinde bir kapı görmüş. Kapıya dokunmuş ve kapı aniden açılmış. Bir de ne görsün? Geniş bir çayırlık... ayırlığın ortasında her renkte çiçeklerle dolu güzel bir bahçe... Bahçenin ortasında da beyaz bir köşk... Köşkün penceresinde siyahlar giymiş bir kız oturuyor. Kız, Keloğlan'a eliyle:

— Gel! Gel! diye işaret etmiş. Keloğlan kuyunun başında kendisini bekleyen tüccarı unutarak kapıdan içeriye girip köşke gitmiş. Kız bunu karşılayarak yukarıya almış. İlk olarak söze başlayan kız:

— İnsanoğlu, demiş, sen buraya nereden geldin?

Keloğlan da ona sormuş:

— Ya sen buraya nereden geldin?

Kız o zaman başından geçenleri anlatmış:

— Beni bir padişah oğluyla nişanlamışlardı. Bir gün peri kızları beni alarak buraya kaçırdılar. O zamandan beri dünyaya çıkamadım. Padişahın oğlu, ben ortadan yok olduktan sonra hastalanmış; dışarı çıkmıyormuş... Ah bir dünyaya çıkabilsem!

Keloğlan bakmış ki, bu kız, yabancı değil, padişahın gelini... Yani karısının yengesi. O da kendisini tanıtmak için:

— Bana da Keloğlan derler, demiş. Evimizin karşısında padişahın sarayı vardır. Padişah bir gün kızını evlendirmek istemiş. O da Keloğlan'dan başka kimseyle evlenmem, diye ısrar etmiş. Onun üzerine padişah kızını evlatlıktan çıkarmış. Kız kaçıp bize geldi. Ben hep evde oturur, iş yapmazdım. Karım beni zorla işe gönderdi. Kazandığım paraları az gördüğü için, ben de bir tüccarla beraber çok para kazanmak düşüncesiyle Hindistan'a doğru yola çıktım. Yolda yiyeceğimiz, suyumuz, tükendi. Çöl ortasında araya araya burasını bulduk. Su içmek için kuyuya indim. Yukarıya birkaç çanta su gönderdim. O sırada kuyuda bir kapı olduğunu gördüm. Kapıyı ittim ve içeride seni gördüm. Demek ki şimdi biz, akrabayız.

Kız:

— Evet, demiş, senin eşin, benim nişanlımın kardeşi. İyi ki geldin. Beni buradan kurtar. Beraber saraya dönersek, padişah babamız çok sevinecektir.

Keloğlan:

— Peki ama, demiş, tüccar beni yukarıda bekliyor. Onu nasıl göndereyim?

O zaman kız:

— Ondan kolay ne var, demiş, ben sana çaresini bulurum. Şimdi aşağıya, bahçeye in. Nar ağacından iki nar kopar. Tüccarla beraber yola devam et. Yolda bizim memlekete giden bir adama rastlarsan bu narları ona ver. Annen ile eşine götürüp versin. Ondan sonra sen de tüccardan ayrılıp buraya dönmenin çaresini bul.

Keloğlan hemen kızıdan ayrılıp bahçeye inmiş. Nar ağacından iki nar koparmış. Narları cebine koyarak kuyuya dönmüş. İpe tutunarak yukarıya çıkmış. Tüccarla beraber atlarına binip yola çıkmışlar. Yolda giderlerken bir adama rastlamışlar. Onunla konuşurken, Keloğlan bakmış ki bu adam kendi memleketine gidiyor. Hemen cebinden çıkardığı narları ona vererek memlekete gidip bunları annesiyle eşine vermesini rica etmiş. Adam Keloğlan'ın bu dileğini yerine getireceğini söyleyerek narları almış, yoluna devam etmiş.

Adam gide gide memleketine varmış. Araya sora Keloğlan'ın evini bulmuş. Narları cebinden çıkarıp birini Keloğlan'ın annesine diğerini de karısına vermiş. Onlar, Keloğlan'ın göndere göndere iki nar göndermiş olmasına fena halde kızmışlar. Narları bir kenara atmışlar.

Günlerden bir gün, Keloğlan'ın karısı yemek için narlardan birini kesip açmış. Aman, o ne?! Yoksa rüya mı görüyorum? Hayır, hayır! Rüya değil... Narın içinden dökülenler hep elmas... Kadın koşa koşa gidip Keloğlan'ın annesini çağırarak yerlere dökülen elmasları göstermiş. İki de şaşırıp kalmışlar. Diğer taraftan da Keloğlan'a haksız yere kızdıklarına pişman oluyorlarmış. Aniden zengin oldukları için de mutluluktan yerlerinde duramamışlar. Anne ve kız elmasların birkaç tanesiyle hemen padişahın sarayının karşısında büyük bir saray yaptırmışlar. Saraya hizmetçiler, çocuk bakıcıları, aşçılar almışlar.

Biz gelelim Keloğlan ile tüccara: Çöl ortasında az gitmişler, uz gitmişler, bir köye varmışlar. Gece olmuş. Bu sebeple köyde kalıp orada uyumuşlar. Ertesi sabah Keloğlan yalandan hastalanıp köyde kalmış. Tüccar onu bekleyemeyerek Hindistan'a doğru yola çıkmış.

Tüccar gittikten sonra Keloğlan hemen kalkarak geriye dönmüş. Kuyunun olduğu yere gelip beline bir ip bağlayarak aşağıya inmiş. Yarı açık olan kapıyı açarak içeriye girmiş. Kız o sırada Keloğlan'ı sarayın penceresinin önünde bekliyordu. Koşa koşa saraya varmış. Yukarıya çıkmış.

Kız:

— İyi ki zamanında geldin, demiş. Eğer biraz daha geç kalsaydın, buradan kaçamazdık. Çünkü neredeyse peri kızları gelecekler. Onlar gelirlirse biz bu saraydan kurtulamayız...

Onun üzerine Keloğlan:

— O halde neden duruyoruz, demiş, haydi hazırlan!

Kız demiş ki:

— O kadar acele etmeye gerek yok. Elmaslarımı, altınlarımı toplayayım da yola çıkarız...

Keloğlan ile kız beraber köşkün bahçesine inmişler. Nar ağacından dört tane nar koparmışlar. Bu narların ikisini Keloğlan ceplerine yerleştirmiş, diğerlerini de kız

eline almış. Bunların içinde kızın elmasları varmış. Nar ağaçlarının yanından ayrılarak bir tavuk kümesinin önünde durmuşlar. Kız, kümesin kapısını açarak follukta toplanmış olan yumurtaları eline almış. Dizlerinin üstüne oturarak yumurtaları kırmaya başlamış. Her kırdığı yumurtanın içinden kocaman bir altın parçası düşüyormuş. Yerde toplanan altınları da Keloğlan alarak kuşağına bağlamış. Bu işler bittikten sonra köşkün bahçesinden çıkarak kuyunun içine gelmişler. Keloğlan kuyuya sarkık duran ipten ilk önce kızı yukarıya çıkarmış. Arkasından da kendisi çıkmış.

Keloğlan'ın atı kuyunun başında duruyormuş. İki birden bu ata binerek memleketlerine doğru gitmeye başlamışlar. Kocaman çölü bir haftada aşmışlar. Ondan sonra dağlardan, tepelerden, ırmaklardan geçmişler. Geceleri köylerde kalarak, gündüzleri arada bir su başlarında dinlenerek, yola çıktıklarının kırkinci günü memleketlerine varmışlar. Tam şehre girecekken kız, Keloğlan'a demiş ki:

— Sen şimdi saraya giderek padişah babamıza benim geldiğimi haber ver.

Keloğlan, kızı orada bir ihtiyar kadının yanına bırakarak atını sürmüş, saraya varmış. Padişahın karşısına çıkarak:

— Padişahım, demiş, artık siz de endişelenmeyiniz, oğlunuz da endişelenmesin... Çünkü size, oğlunuzun nişanlısını getirdim...

Padişah, Keloğlan'ın sözlerine inanmak istememiş ama onun halinden pek yalan söylemediğini anlayıp ne karısına, ne de oğluna haber vermeden aşağıya inmiş. Yanına askerlerini alarak Keloğlan ile beraber oğlunun nişanlısını karşılamaya gitmiş.

Şehrin kapısına varmışlar, o sırada onları bekleyen kız hemen koşarak padişahın elini öpmüş. Padişah da onu alnından öpmüş. Padişah çok sevinmiş. Çünkü nişanlısını kaybettikten sonra oğlu hasta olmuş. Eğer nişanlısını yeniden bulursa iyileşeceğini düşünmüştü. O böyle düşünürken, kız demiş ki:

— Babacığım, beni perilerin sarayından kurtararak buraya getiren damadınız Keloğlan'dır. Onun iyiliğini hiç unutamayacağım...

O zaman padişah, Keloğlan'ın sırtını okşamış:

— Aferin sana, demiş, akıllı olduğunu gösterdin. Şimdi kızımı al, size götür. Ben oğluma hiçbir şey söylemem. Akşama bizi size çağırırsınız. Oğlumla beraber geliriz. Onu nişanlısıyla sizin evde karşılarız.

Padişah askerlerini de bunların yanına vermiş, saraya dönmüş. Keloğlan ile kız, askerlerle birlikte şehre girmişler. Yavaş yavaş padişahın sarayının olduğu yere gelmişler. Keloğlan etrafına bakınarak kendi evlerini aramaya başlamış. Evlerinin yanında bir saray görmüş. Askerlerden birine sormuş:

— Bu sarayı kim yaptırdı?

Asker gülererek cevap vermiş:

— Bu sarayı anneniz yaptırdı. Sizin eviniz bu saraydır.

Asker böyle söyledikten sonra Keloğlan ona hiçbir şey söylemeden kızın elinden tutup koşu koşu saraydan içeriye girmiş. Kapının önünde karısı ile karşılaşmış:

— İşte geldim, demiş, bak hem de sana kimi getirdim...

Karısı, Keloğlan'ın yanındaki güzel kıza şöyle bir bakmış. Baktıktan hemen sonra ağabeyinin nişanlısını tanımış. Hemen birbirlerine sarılmışlar. Keloğlan'ın karısı ve kız yukarıya çıkmışlar. Keloğlan'ın annesi de oğlunu sesinden tanımış. Aşağıya inerek oğlunu öpmüş. Yukarıya çıkmışlar. Keloğlan, padişahın gelinini annesine tanıtmış.

Keloğlan, bu akşam padişahın oturmaya gelmesi için haber göndermiş. Bir taraftan da yemeklerin hazırlanmasına başlanmış. O hazırlıklar yapılırken Keloğlan'ın karısı ile kız, beraber hamama gitmişler. Güzelce yıkanıp gelmişler. Akşam yemeği neşe içinde yendikten sonra saraydan, padişahın gelmekte olduğunu haber vermişler.

Keloğlan aşağıya inerek padişah ile şehzadeyi karşılamış. Onları sarayın en güzel odasına almış. Kahveler ikram etmiş. Arkasından Keloğlan'ın annesi ile karısı odaya gelmişler. Şehzade hâlâ nişanlısının geldiğini bilmiyordu. Sessiz sessiz oturuyordu.

Padişah, o sırada oğluna sormuş:

— Oğlum, şu anda en çok istediğin şey nedir?

Oğlu demiş ki:

— Ne olacak babacığım. Kız kardeşimle Keloğlan'ın yuva kurup mutlu oldukları gibi keşke ben de nişanlımla bir yuva kurup onunla mutlu olabilsem... Onun üzerine padişah:

— O halde oğlum, demiş, dileğin yerine gelmiştir. Keloğlan nişanlını perilerin sarayından kurtararak getirdi...

Padişahın sözü bittikten sonra odanın kapısı açılmış. İçeriye şehzadenin nişanlısı girmiş. Şehzade onu gördükten sonra sevincinden düşüp bayılmış. Zar zor onu ayıltmışlar.

Padişah:

— Haydi bakalım, demiş, şimdi Keloğlan bize başından geçenleri anlatsın.

Keloğlan, memleketten ayrıldıktan sonra bütün başından geçenleri bir bir anlatmış. Padişah, gösterdiği cesareten dolayı Keloğlan'ı kendisine vezir yapmış. Oğlu ile de nişanlısını kırk gün, kırk gece düğünden sonra evlendirmiş.

Onlar ermiş muradına, darısı sizin başınıza...

4.3.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.3.3.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

çıraklık / tembel / buğday / delikanlı / dilek

1. Padişah, kızından hiç böyle bir _____ beklemediği için şaşırılmış.
2. Bunlardan biri kocaman bir _____, diğeri de gelinlik çağında bir kızmış.
3. Hatta _____ olmaya devam edip para kazanmak için iş yapmaya bile gitmemiş.
4. Bir tarlada akşama kadar _____ keserek sadece beş kuruş kazanıp eve gelmiş.
5. Ertesi gün bir aşçıya _____ yaparak akşama kadar çalışmış.

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Oğlu ile de nişanlısını, kırk gün, kırk gece düğünden sonra _____.

a. eğlenmiş b. evlendirmiş c. nişanlamış d. istemiş

2. Şehzade onu gördükten sonra sevincinden düşüp _____.

a. uyumuş b. ayılmış c. açılmış d. bayılmış

3. Tüccar onu bekleyemeyerek Hindistan'a doğru yola _____.

a. gitmiş b. varmış c. çıkmış d. bakmış

4. Babasına hak _____ ama tekrar saraya dönmeye utanıyormuş.

a. vermiş b. etmiş c. geçmiş d. almış

5. Keloğlan'ın annesi padişahın kızını güler yüzle _____.

a. varmış b. karşılamış c. yaşamış d. görmüş

C. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Padişah:** Osmanlı Devleti'nde devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan.
2. **Tüccar:** Ticaret yapan ve ticaretle uğraşan kimse.
3. **Şehzade:** Padişahların ve oğullarının erkek çocuklarına verilen unvan.
4. **Saray:** Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ev.
5. **Çöl:** Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi, sahra.

S	İ	M	B	İ	T	Ü	C	C	A	R
A	S	J	K	I	O	M	Ş	E	F	M
G	Ş	E	H	Z	A	D	E	T	C	A
Z	A	M	I	İ	Ş	P	H	N	V	Z
E	Y	P	A	D	İ	Ş	A	H	O	K
K	R	I	F	H	A	R	Ö	Ü	K	L
P	K	O	R	G	İ	Y	V	Ç	Ö	Z
Ö	Ç	S	E	S	A	R	A	Y	R	E
G	B	Ç	İ	P	F	A	S	D	T	V
Ü	H	M	T	İ	Ç	Ö	L	P	E	Ş

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Kuyu:** Suya ulaşmak için toprağa kazılan ve suyundan yararlanılan derin çukur.
2. **Dilek:** Bir kimsenin dilediği şey, istek.

3. Peri: Doğaüstü güçleri olduğuna inanılan hayal ürünü varlık.

4. Çayır: Üzerinde çok sık otların olduğu nemli ve düz bir yer.

5. Köşk: Bahçe içinde yapılmış süslü ev.

K	R	E	A	Z	U	K	Ç	K	Ö	K
U	E	R	V	P	I	O	Ö	A	B	Ö
T	L	L	A	E	L	S	E	Ç	A	Ş
I	K	Ş	F	R	O	K	R	A	B	K
M	U	İ	C	İ	P	Ü	H	Y	V	L
E	Y	L	A	Y	E	D	U	Y	F	V
R	U	E	Y	K	R	İ	Y	I	E	S
Ç	H	P	R	I	T	L	I	R	P	E
A	A	S	Ç	U	A	E	D	I	O	L
P	G	E	A	E	K	K	İ	Y	Ş	Z

4.3.3.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Keloğlan'ın karısı Keloğlan'a "daha çok çalış, daha çok para kazan!" dedikten sonra Keloğlan ne yapmıştır?

2. Keloğlan kuyuya inip suyu çıkardıktan sonra orada kimle karşılaşmıştır?

3. Keloğlan'ın karısı Keloğlan'ın gönderdiği narları aldıktan sonra neler yapmışlar?

C. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Padişah'ın kızı padişahın sözünü dinleyip onun istediği biriyle evlenmiştir. (...)
2. Keloğlan'ın kuyuda karşılaştığı kız padişahın kayıp gelinidir. (...)
3. Keloğlan kuyudaki kızı peri kızları gelmeden oradan çıkarmayı başaramamıştır. (...)

Ç. Masala göre cümleleri sıralayınız.

(...) Su içmek için kuyuya indim. Yukarıya birkaç çanta su gönderdim.

(...) Yolda yiyeceğimiz, suyumuz, tükendi. Çöl ortasında araya araya burasını bulduk.

(...) Ben hep evde oturur, iş yapmazdım. Karım beni zorla işe gönderdi.

(...) Kazandığım paraları az gördüğü için, ben de bir tüccarla beraber çok para kazanmak düşüncesiyle Hindistan'a doğru yola çıktım.

(...) O sırada kuyuda bir kapı olduğunu gördüm. Kapıyı ittim ve içeride seni gördüm.

4.3.3.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Babacığım, demiş, eğer siz isteyeli / istiyorsanız öyle olsun... Ama benim de sizden bir dileğim var.
2. Şehzade hâlâ nişanlısının geldiğini bilmiyordu / bilmiyorken.
3. Kız o sırada Keloğlan'ı sarayın penceresinin önünde bekliyordu / bekleseydi.
4. Yine olmadı, demiş, on kuruş bir insanı bile doyurmaz. Daha çok kazanmalı / kazansa...
5. Beni evlendirirken / evlendirirsen sarayımızın karşısındaki evde oturan Keloğlan ile evlendir.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Keloğlan hemen kızıdan ayrılıp bahçeye inmiş. Nar ağacından iki nar koparmış. Narları cebine koyarak kuyuya _____(1). İpe tutunarak yukarıya çıkmış. Tüccarla beraber atlarına binip yola çıkmışlar. Yolda _____(2) bir adama rastlamışlar. Onunla konuşurken, Keloğlan bakmış ki bu adam _____(3) memleketine gidiyor. Hemen cebinden _____(4) narları ona vererek, memlekete gidip bunları annesiyle eşine

vermesini rica etmiş. Adam Keloğlan'ın bu dileğini yerine getireceğini _____(5)
narları almış, yoluna devam etmiş.

1. dönecek / dönmüş
2. gitmişken / giderlerken
3. kendi / kendiniz
4. çıkaracakken / çıkardığı
5. söyleyerek / söylerse

4.3.3.4. Yazma Etkinlikleri

A. Aşağıdaki ifadeleri cümle içerisinde kullanınız.

1. Memnun etmek: Bir kimseyi sevindirmek, ona kıvanç vermek.

2. Hak vermek: Birinin düşüncesini, davasını, iddiasını doğru bulmak.

B. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

C. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Develer tellal, sinekler berber iken. Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken iyiliksever bir ihtiyar varmış. _____

4.3.3.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Karısının Keloğlan'dan daha çok para kazanmasını istemesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

4.3.4. “Keloğlan’ın Nohudu” Adlı Masalın B1 Düzeyine Uyarlanması

4.3.4.1. **Sözcüksel Değiştirme:** Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirimlerden birkaçı aşığıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 21. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
“Dur, seni beye bildireyim, gör sana neler ettireyim!” demiş de doğru gitmiş beyin kapısına: (...)	“Dur, seni beye bildirip sana neler yaptıracağım gör!” demiş de doğruca beyin kapısına gitmiş: (...)
Başı kel, yüzü güleç, huyu da çetinden çetinmiş.	Başı kel, yüzü güleç, huyu da zor mu zormuş.
Elinde havaya atıp tutarken tahta aralığına kaçırmış.	Elinde havaya atıp tutarken tahtaların arasına kaçırmış.
“Dur hele kamçı kuyruklu, pala bıyıklı fareler beyi, kara kediye söyleyeyim de gelsin seni avlasın...” demiş de, doğru kara kediye gitmiş.	“Dur hele kamçı kuyruklu, pala bıyıklı fareler beyi, kara kediye söyleyeyim de gelsin seni avlasın...” demiş de doğruca kara kediye gitmiş.
Aman fare, yaman fare, kamçı kuyruklu, pala bıyıklı, cık cıklı fare, şu hanımın çeyiz sandığındaki işlemeleri, dikişleri kemir de parala dedim.	Aman fare, yaman fare, kamçı kuyruklu, pala bıyıklı, cık cıklı fare, şu hanımın çeyiz sandığındaki işlemeleri, dikişleri kemir de parçala dedim.

4.3.4.2. **Söz Dizimsel Değiştirme:** Metinde yapılan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşığıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 22. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
“Aman kedi, yaman kedi, küçük kulaklı da, aslan sıfatlı. Şahnişinler ziyneti, beyler kucağının bir tanesi. Farelerin ahı, avcılarının şahı. Bilir misin neler oldu?”	“Aman kedi, yaman kedi, küçük kulaklı da, aslan sıfatlı. Şahnişinler ziyneti, beyler kucağının bir tanesi. Farelerin ahı, avcılarının şahı. Neler oldu biliyor musun?”
Marangoz, beyin elinde sopayla geldiğini görünce, keserini kaptığı gibi tahtaları kesip aralamış.	Marangoz, beyin elinde sopayla geldiğini görüp hemen keserini kapmış. Tahtaları kesip aralamış.
Hanım, sandığındaki tıkırtıyı duyunca, hemen telâşa düşüp beye surat asmaya ve küsmeye girişmiş.	Hanım, sandığındaki tıkırtı sesini duyup hemen telaşlanmış. Beye surat asmaya ve küsmeye kalkışmış.
Su da çaresiz kalınca başlamış gürüldeyip akmaya.	Su da çaresiz kalıp gürüldeyip akmaya başlamış.

4.3.4.3. Koruma Yapılan Cümleler: Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Tablo 23. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde, bir Keloğlan varmış.	Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde, bir Keloğlan varmış.
Günün birinde yerde bir nohut bulmuş.	Günün birinde yerde bir nohut bulmuş.
Elimi sokayım demiş, sığmamış; parmaklarımı sokayım demiş, yetmemiş.	Elimi sokayım demiş, sığmamış; parmaklarımı sokayım demiş, yetmemiş.
Keloğlan'ın nohudunu bulup çıkarmış. Tam o sırada keloğlan koşup gelmiş ve nohudunu almış. Eskiden yaptığı gibi atıp tutarak yürümeye başlamış: (...)	Keloğlan'ın nohudunu bulup çıkarmış. Tam o sırada keloğlan koşup gelmiş ve nohudunu almış. Eskiden yaptığı gibi atıp tutarak yürümeye başlamış: (...)

4.3.4.4. Dil Bilgisel Değişimler: Masal metnindeki dil bilgisel yapılardan bazılarının düzeye uygun olmadığı görülüp değiştirilmiştir. Metinde yapılan dil bilgisel değişikliklerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 24. Dil Bilgisel Değişim Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Şu tahtaları kes, arala da, nohudumu çıkarıver dedim.	Şu tahtaları kes, arala da nohudumu hemen çıkar dedim.
Aman beyim, yaman beyim, şu marangozu döv de, o da korkup nohudumu çıkarıversin dedim.	Aman beyim, yaman beyim, şu marangozu döv de o da korkup nohudumu hemen çıkarsın dedim.
Şu beye küs, yüzüne bakma da, marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup çıkarıversin..." deyince, bu hanım da:	Şu beye küs, yüzüne bakma da marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup hemen çıkarsın demiş. Bu hanım da: (...)
"Gel etme, şu fareler beyini yakala da, hanımın sandığına girsin, kumaşları didiklesin, hanım da beye küssün, bey de marangozu dövsün, marangoz da tahtaları kesip aralasin, nohudumu çıkarıp bana versin..." deyince, bu kedi, sırtını kabartıp: (...)	"Gel yapma, şu fareler beyini yakala da hanımın sandığına girsin, kumaşları didiklesin, hanım da beye küssün, bey de marangozu dövsün, marangoz da tahtaları kesip aralasin, nohudumu çıkarıp bana versin..." demiş. Bu kedi sırtını kabartıp: (...)

4.3.5. Uyarlanmış Metin: Keloğlan'ın Nohudu

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde, bir Keloğlan varmış. Dünyada kimsesi yokmuş. Ne bulursa yer, bulmazsa suyunu içer, kemerini sıkar, aç karnına yatarmış. Baş kel, yüzü güleç, huyu da zor mu zormuş. Günün birinde yerde bir nohut bulmuş. Elinde havaya atıp tutarken tahtaların arasına kaçırılmış. Elimi sokayım demiş, sığmamış; parmaklarımı sokayım demiş, yetmemiş. Keloğlan, ne yapmalıyım diye düşünmüş ve marangoza koşmuş:

“Aman usta, yapma etme, becerikli usta. Şurada, tahtaların arasına bir nohut kaçtı. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu hemen çıkar” demiş. Marangoz da Keloğlan’ın söylediklerini yapmak istememiş:

“Git başımdan Keloğlan. İşimi bırakıp gelemem, keleş oğlan...” demiş, kovalamış. Keloğlan’ın keli kızmış, kızarmış:

“Dur, seni beye bildirip sana neler yaptıracağım gör!” demiş doğruca beyin kapısına gitmiş:

“Aman beyim, soylu beyim, ulu yollu yaman beyim. Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahtaların arasına düşürdüm. Elimi soktum alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu hemen çıkar dedim. İşim var bırakamam, nohudunu çıkaramam dedi, beni kovaladı. Aman beyim, soylu beyim, ulu yollu yaman beyim. Gel şu marangozu döv de o da korkup nohudumu hemen çıkarsın beyim...” demiş, bey de yerinden kalkmış, değneğini eline almış:

“Haydi oradan Keloğlan, delice keleş oğlan. Çekil karşımdan, beni rahatsız etme...” deyip bunu kovalamış. Keloğlan’ın keli kızmış, kızarmış:

“Dur, hanıma söyleyeyim de sana küssün, yüzüne bakmasın...” demiş, doğruca beyin hanımına gitmiş:

“Aman hanım, soylu hanım, güzel huylu, ulu yollu, incili hotozlu güzel hanım. Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahtaların arasına düşürdüm. Elimi soktum, alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu hemen çıkar dedim. İşim var, bırakamam dedi de beni kovaladı. Ben de kalktım, beye gittim. Aman beyim, yaman beyim, şu marangozu döv de o da korkup nohudumu hemen çıkarsın dedim. Aman hanım, soylu sopl, güzel huylu, ulu yollu, incili hotozlu güzel hanım. Şu beye küs, yüzüne bakma da marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup hemen çıkarsın...” demiş. Bu hanım da:

“Aman Keloğlan, kelli keleş oğlan, neler söylüyorsun, neler anlatıyorsun, içimi sıkıp başımı ağrıtıyorsun. Defol, akşam vakti karşımdan!” demiş de bunun kel kafasına terliğinin tekini fırlatmış.

Keloğlan’ın keli kızmış, kızmış da:

“Dur, seni fındık faresine anlatayım da deliğinden çıkıp gelsin, çeyiz sandığındaki bohçaları parçalasın, nakışlarını, dikişlerini, sof kumaşlarını, ipekli atlaslarını, damaskolarını, hem de bindallı kadife elbiselerini didik didik kemirsin, parçalasın” demiş de gitmiş tavan arasındaki farelerin beyine:

“Aman fare, canım fare, bıyıklı kuyruklu fare, kürkü samur, gözleri mahmur, pala bıyıklı, avazı cık cıklı bey fare... Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahtaların arasına düşürdüm. Elimi soktum, alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu hemen çıkar dedim. İşim var, bırakamam dedi de beni kovaladı. Ben de kalktım, beye gittim. Aman beyim, yaman beyim, şu marangozu döv de o da korkup nohudumu hemen çıkarsın dedim. Sopasını kaptı da beni kovaladı. Ben de kalktım, hanıma gittim. Aman hanım, soylu, hotozlu hanım dedim. Şu beye küs de yüzüne bakma da marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup hemen çıkarsın diye yalvardım. Hanımdır, terliğini kel kafama attı, beni kovaladı. Aman fare, canım fare, bıyıklı kuyruklu fare, kürkü samur, gözleri mahmur, pala bıyıklı, avazı cık cıklı bey fare. Deliğinden çık gel de hanımın çeyiz sandığındaki bohçaları parçala, nakışlarını, dikişlerini, sof kumaşlarını, ipekli atlaslarını, damaskolarını, hem de bindallı kadife elbiselerini didik didik kemir de, hanım beyle küssün, bey marangozu kovalasın, marangoz da korkup tahtaları kesip aralasın. Benim nohudumu çıkarsın” demiş.

Bey fare, Keloğlan'ı dinlemiş, dinlemiş de:

“Cık cık, olmaz olmaz, deliğimden çıkamam, dediğini de yapamam...” demiş. Keloğlan'ın keli kızmış, kızarmış:

“Dur kamçı kuyruklu, pala bıyıklı fareler beyi, kara kediye söyleyeyim de gelsin seni avlasın...” demiş de, doğruca kara kediye gitmiş.

“Aman kedi, yaman kedi, küçük kulaklı da, aslan sıfatlı. Şahnişinler ziyneti, beyler kucağının bir tanesi. Farelerin ahı, avcıların şahı. Neler oldu biliyor musun? Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahtaların arasına düşürdüm. Elimi soktum, alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu hemen çıkar dedim. İşim var, bırakamam dedi de beni kovaladı. Ben de kalktım, beye gittim. Aman beyim, yaman beyim, şu marangozu döv de o da korkup nohudumu hemen çıkarsın

dedim. Sopasını kaptı da beni kovaladı. Ben de kalktım, hanıma gittim. Aman hanım, soylu, hotozlu hanım dedim. Şu beye küs de yüzüne bakma da marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup hemen çıkarsın diye yalvardım. Hanımdır, terliğini kel kafama attı, beni kovaladı. Oradan bey fareye gittim. Aman fare, yaman fare, kamçı kuyruklu, pala bıyıklı, cık cıklı fare, şu hanımın çeyiz sandığındaki işlemeleri, dikişleri kemir de parçala dedim. Yapamam, edemem, deliğimden çıkamam dedi. Aman kedi, yaman kedi, küçük kulaklı da aslan sıfatlı, şahnişinler ziyneti de, beyler kucağının bir tanesi. Farelerin ahı, avcıların şahı. Gel yapma, şu fareler beyini yakala da hanımın sandığına girsin, kumaşları didiklesin, hanım da beye küssün, bey de marangozu dövsün, marangoz da tahtaları kesip aralasin, nohudumu çıkarıp bana versin...” demiş. Bu kedi, sırtını kabartıp:

“Pis pis, mırnav mırnav, olmaz olmaz!” demiş. Bu Keloğlan’ın keli kızmış, iyice kızarmış:

“Dur, seni arıktaki suya söyleyeyim, seni kapsın, postunu ıslatsın da hemen boğsun...” demiş. Doğruca arıktaki suya koşmuş:

“Aman su, yaman su, güldür güldür akarsın, bazı bazı coşar taşarsın, kendi yolunu açarsın, seller olur gümbürdersin, şıkır şıkır ötersin. Neler oldu biliyor musun? Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahtaların arasına düşürdüm. Elimi soktum, alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu hemen çıkar dedim. İşim var, bırakamam dedi de beni kovaladı. Ben de kalktım, beye gittim. Aman beyim, yaman beyim, şu marangozu döv de o da korkup nohudumu hemen çıkar dedim. Sopasını kaptı da beni kovaladı. Ben de kalktım, hanıma gittim. Aman hanım, soylu, hotozlu hanım dedim. Şu beye küs de yüzüne bakma da, marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup hemen çıkarsın diye yalvardım. Hanımdır, terliğinin tekini kel kafama attı, beni kovaladı. Oradan fareler beyine gittim. Aman fare, yaman fare, kamçı kuyruklu, pala bıyıklı, cık cıklı fare, şu hanımın çeyiz sandığındaki işlemeleri, dikişleri kemir ve de parçala dedim. Yapamam, edemem, deliğimden çıkamam, dedi. Oradan kediler padişahına gittim. Aman kedi, yaman kedi, küçük kulaklı da aslan sıfatlı. Şahnişinler ziyneti, beyler kucağının bir tanesi. Farelerin ahı, avcıların şahı. Gel yapma şu fareler beyini yakala da hanımın sandığına girsin, kumaşları didiklesin, parçalasin dedim. Pis pis, mırnav mırnav, olmaz olmaz, dedi. Aman su, yaman su, güldür güldür akarsın, bazı bazı da coşar taşarsın, kendi yolunu

açarsın, seller olur gümbürdersin, şıkır şıkır ötersin. Gel yapma, şu kediyi kap, postunu ıslat. O da korksun, fareyi yakalasin. Fare ürksün, hanımın sandığına girsin. Hanım da telaşlansın, beye küssün. Bey marangozu dövsün, marangoz da tahtaları kesip aralasin, nohudumu çıkarıp bana versin...” demiş. Arıktaki durgun, uslu su, şıkırdamış da:

“Şuradan şuraya gidemem. Şıkır şıkır edemem. Duruldum, bulanamam...” demiş. Keloğlan’ın keli kızmış, iyice kızarmış. Hemen oradan bir sırk yakalamış. Durgun, suyu karıştırıp bulandırmış. Su da çaresiz kalıp gürüldeyip akmaya başlamış. Kedi bu hali görünce, sırtını kabartmış, korkmuş, fareyi kapmaya gitmiş. Fare de kedinin geldiğini görüp, hanımın sandığına koşmuş, didikleyip kemirmeye başlamış. Hanım, sandığındaki tıkırtı sesini duyup hemen telaşlanmış. Beye surat asmaya ve küsmeye kalkışmış. Bey bu hali görmüş. O sırada yerinden kalkıp marangozu dövmek için yürümüş. Marangoz, beyin elinde sopayla geldiğini görüp hemen keserini kapmış. Tahtaları kesip aralamış. Keloğlan’ın nohudunu bulup çıkarmış. Tam o sırada Keloğlan koşup gelmiş ve nohudunu almış. Eskiden yaptığı gibi atıp tutarak yürümeye başlamış:

Yolda bir nohut buldum.

Tahtaların arasına kaçırdım.

Uzanıp alamadım.

Marangoz çıkarmadı.

Bey, marangozu dövmedi.

Hanım, beye küsmedi.

Fare, dikişleri kesmedi.

Kedi, fareyi kapmadı.

Su, kediyi ıslatmadı.

Suyu bulandırdım.

Şıkır şıkır aktı.

Kediyi ıslattı.

Kedi, fareye saldırdı.

Fare, sandığa koştu.

Hanım da beye küstü.

Bey, marangoza koştı.

Marangoz, tahtaları kesti.

Nohudumu çıkardı.

Nohudumu çıkardı.

diyerek hoplamaya sıçramaya gitmiş.

4.3.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.3.6.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

marangoz / arık / bıyıklı / nohut / çeyiz

1. Dur, seni _____ suya söyleyeyim, seni kapsın, postunu ıslatsın da hemen boşsun...
2. Günün birinde yerde bir _____ bulmuş.
3. Gel şu _____ döv de o da korkup nohudumu hemen çıkarsın beyim...
4. Dur, seni fındık faresine anlatayım da deliğinden çıkıp gelsin, _____ sandığındaki bohçaları parçalasın.
5. Dur kamçı kuyruklu, pala _____ fareler beyi, kara kediye söyleyeyim de gelsin seni avlasın...

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Elinde havaya atıp _____ tahtaların arasında kaçırmış.
 - a. bakarken
 - b. sürerken
 - c. alırken
 - d. tutarken
2. “Git başımdan Keloğlan. İşimi bırakıp gelemem, keleş oğlan...” demiş, _____ .
 - a. ağlamış
 - b. kovmuş
 - c. kaçmış
 - d. gelmiş
3. “Gel şu marangozu döv de o da korkup nohudumu hemen çıkarsın beyim...” demiş, bey de yerinden kalkmış, değneğini eline _____.
 - a. bırakmış
 - b. tutmuş
 - c. almış
 - d. gitmiş
4. Hanım, sandığındaki tıkırtı sesini duyup hemen _____ beye surat asmaya ve küsmeye kalkışmış.

a. fark edip b. telaşlanıp c. sakinleşip d. sıçrayıp

5. Marangoz, beyin elinde sopayla geldiğini görüp hemen keserini kapmış ve tahtaları kesip _____.

a. çıkmış b. koşmuş c. görmüş d. aralamış

C. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Nohut:** Ana yurdu Akdeniz kıyıları olan bir bitkinin bol nişastalı, yuvarlak tanesi.

2. **Çeyiz:** Gelin için hazırlanan her türlü eşya.

3. **Bohça:** İçine çamaşır, elbise vb. koyup sarılan dört köşe kumaş.

4. **Usta:** Bir zanaatı gerektiği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse.

5. **Sandık:** İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası.

A	S	N	A	D	I	K	E	L	B	Ö
S	Ö	Y	L	P	Ş	V	C	E	V	G
D	U	S	T	A	S	S	A	T	B	I
E	G	E	Ç	I	S	A	N	D	I	K
T	E	R	B	E	K	İ	Ş	Ü	M	Z
B	Z	E	Ç	E	Y	İ	Z	T	C	D
B	O	H	Ç	A	M	U	P	Ü	Z	E
O	Ö	P	V	G	E	K	S	G	U	M
N	T	A	N	O	H	U	T	J	U	N
Ç	E	Y	T	I	H	U	L	İ	Ş	E

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Marangoz:** Ağaç işleriyle uğraşan ve ağaçtan çeşitli eşya yapan usta.

2. **Arık:** İçinden su akıtmak için toprak kazılarak yapılan açık oluk.

3. **Nakış:** Genellikle kumaş üzerine renkli iplikler veya sırma ve sim kullanarak elle, makineyle yapılan işleme, el işi, ince iş.

4. Soylu: Saygı uyandıran, yücelik taşıyan kimseler için kullanılan söz.

5. Post: Tüylü hayvan derisi.

T	E	R	I	Y	L	G	L	S	Z	K
B	D	I	K	A	U	M	E	O	G	A
A	F	K	O	R	O	A	F	Y	O	M
R	I	T	P	I	N	R	D	L	Ü	A
I	P	U	Ş	K	B	G	I	U	P	R
K	O	K	İ	K	E	N	K	M	Ö	A
P	S	H	Ş	U	K	A	M	I	Ç	N
O	T	I	Ç	R	H	K	O	S	V	G
S	R	M	E	S	I	I	N	D	E	O
E	I	Ö	R	O	C	Ş	B	Z	H	Z

4.3.6.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Keloğlan yerde bulduğu nohudu elinde havaya atıp tutarken ne yapmış?

2. Keloğlan durgun suyu bulandırdıktan sonra neler olmuş?

3. Keloğlan nohudunu tahtaların arasına düşürünce ilk kimden yardım istemiş?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “**D**”, yanlış ise “**Y**” yazınız.

1. Fındık faresi Keloğlan’ın nohudunu tahtaların arasına kaçırdığını duyunca hemen deliğinden çıkıp hanımın sandığındaki eşyaları parçalamış. (...)
2. Keloğlan suyu bulandırdıktan sonra nohuduna kavuşmuştur. (...)
3. Marangoz, beyin elinde sopayla geldiğini görüp hemen keserini kapmış ve tahtaları kesip aralamış. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

(...) Günün birinde yerde bir nohut bulmuş. Elinde havaya atıp tutarken tahtaların arasında kaçırmış. Elimi sokayım demiş, sığmamış; parmaklarımı sokayım demiş, yetmemiş.

(...) “Aman usta, yapma etme, becerikli usta. Şurada, tahtaların arasına bir nohut kaçtı. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu hemen çıkar” demiş. Marangoz da Keloğlan’ın söylediklerini yapmak istememiş.

(...) “Git başımdan Keloğlan. İşimi bırakıp gelemem, keleş oğlan...” demiş de kovalamış. Keloğlan’ın keli kızmış, kızarmış.

(...) “Dur, seni beye bildirip sana neler yaptıracağım gör!” demiş de, doğruca beyin kapısına gitmiş:

(...) “Aman beyim, soylu beyim, ulu yollu yaman beyim. Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahtaların arasına düşürdüm. Elimi soktum alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim.

4.3.6.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Marangoz da Keloğlan’ın söylediklerini / söyleyeceğini yapmak istememiş.
2. Ne bulursa yer, bulsa / bulmazsa suyunu içer, kemerini sıkar, aç karnına yatarmış.
3. Hanım, sandığındaki tıkırtı sesini duyalı / duyup hemen telaşlanıp beye surat asmaya ve küsmeye kalkışmış.
4. Ne yapmalıyım / yapsaydım diye düşünmüş ve Keloğlan, marangoza koşmuş.
5. Hop hop oynarken / oynanan tahtaların arasına düşürdüm.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde, bir Keloğlan _____(1). Dünyada kimsesi yokmuş. Ne _____ (2) yer, bulmazsa suyunu içer, kemerini sıkar, aç karnına yatarmış. _____(3) başı kel, yüzü güleç, huyu da zor mu zormuş. Günün birinde yerde bir nohut bulmuş. Elinde havaya atıp _____(4) tahtaların arasına kaçırmış. Elimi sokayım demiş, sığmamış; parmaklarımı sokayım demiş, yetmemiş. Ne _____(5) diye düşünmüş ve Keloğlan, marangoza koşmuş:

1. varmış / varsa
2. bulsaydı / bulursa
3. kendisinin / kendi kendini
4. tutuyordu / tutarken
5. yapmalıyım /yapsa

4.3.6.4. Yazma Etkinlikleri

A. Aşağıdaki ifadeleri cümle içerisinde kullanınız.

1. Surat asmak: Yüzüne küskünlüğünü, bir şeye sıkıldığını anlatmak için dargın bir anlam vermek.

2. Hoplaya sıçraya: Büyük bir sevinç içinde.

B. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

C. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde büyük mü büyük bir ormanda kedilerin padişahı yaşarmış. Bir gün kediler padişahının karşısına cesur mu cesur bir aslan çıkıp gelmiş.

4.3.6.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Sizce bu metinde Keloğlan'ın kendi nohudunu tahtaların arasından çıkarmak için herkesi birbirine düşürmesi doğru bir davranış mı?

4.4. B2 DÜZEYİNE UYARLANAN KELOĞLAN MASALLARI

Türkiye’de yayımlanan Keloğlan Masallarının taranması sonucunda Alangu (2022, s. 146-151)’nin “Keloğlan ile Kargası” ve Tezel (2017, s. 163-170)’in “Keloğlan’ın Ali Cengiz Oyunu” masalları seçilmiştir. Seçilen bu masallar, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin B2 seviyesindeki dil bilgisi yapılarına göre uyarlanmıştır. Uyarlanan metin ile ilgili olarak söz varlığı, okuma-anlama, dil bilgisi, yazma ve konuşma etkinlikleri de hazırlanmıştır.

4.4.1. “Keloğlan ile Kargası” Adlı Masalın B2 Düzeyine Uyarlanması

4.4.1.1. **Sözcüksel Değiştirme:** Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirimlerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 25. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bu Keloğlan da ihtiyar anasına bakmak için iş aramaya çıkmış.	Bu Keloğlan da ihtiyar annesine bakmak için iş aramaya çıkmış.
Çaresiz kalmış da dağarcığını sırtına vurmuş, gurbete çıkmış.	Çaresiz kalmış da torbasını sırtına almış, gurbete çıkmış.
Günün birinde türkü çığırıp sekerken, yolun kenarında bacağı kırık bir karga bulmuş.	Günün birinde türkü söyleyip sekerken, yolun kenarında bacağı kırık bir karga bulmuş.
Halini, ahvalini anlatmış.	Halini, durumunu anlatmış.
Can yoldaşımdır. Haldaşımdır.	Can yoldaşımdır. Dert ortağımdır.

4.4.1.2. Söz Dizimsel Değişirme: Metinde yapılan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 26. Söz Dizimsel Değiştirim Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bakmış ki olacak gibi değil. Koluyla sıkıştırmış kargayı.	Bakmış ki olacak gibi değil. Koluyla kargayı sıkıştırmış.
Gülüşmüşler, tekerleme söylemişler, kızarmış tavuğun kemiklerini yalayıp tüketirken Keloğlan koluyla kargayı yine sıkıştırmış.	Gülüşmüşler, tekerleme söylemişler, kızarmış tavuğun kemiklerini yalayıp yutarken Keloğlan kargayı koluyla yine sıkıştırmış.
Ağa çaresiz kalmış, başıyla işaret etmiş de, karısı ayağını sürüye sürüye gitmiş, baklavayla böreği dolaptan almış getirmiş.	Ağa çaresiz kalınca başıyla işaret etmiş de karısı ayağını sürüye sürüye gitmiş. Baklavayla böreği dolaptan almış getirmiş.
Kuşluk vakti güç hal ile uyanmışlar da, ellerini nereye atsalar ortalığın karışmış, eşyaların eksilmiş olduğunu görmüşler.	Sabahla öğle arasındaki vakitte güçlkle uyanmışlar. Ellerini nereye atsalar ortalığın karışmış, eşyaların eksilmiş olduğunu görmüşler.

4.4.1.3. Koruma Yapılan Cümleler

Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Tablo 27. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış.	Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış.
Vaktin birinde, ücra bir köyün kıyısında bir Keloğlan varmış.	Vaktin birinde, ücra bir köyün kıyısında bir Keloğlan varmış.
Diyar diyar gezmeye başlamış. Az gitmiş, uz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş. Derelerden geçerek, tepelerden aşarak, keselerden dönerek, lale sümbül biçerek, bazı yürüyüp bazı sekerek, yolların tozuna bulanıp giderek yürümüş.	Diyar diyar gezmeye başlamış. Az gitmiş, uz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş. Derelerden geçerek, tepelerden aşarak, keselerden dönerek, lale sümbül biçerek, bazı yürüyüp bazı sekerek, yolların tozuna bulanıp giderek yürümüş.
Gece konaklamak için evlerden birinin kapısını çalmış.	Gece konaklamak için evlerden birinin kapısını çalmış.

4.4.1.4. Dil Bilgisel Değişiklikler

Masal metnindeki dil bilgisel yapılardan bazılarının düzeye uygun olmadığı görülüp değiştirilmiştir. Metinde yapılan dil bilgisel değişikliklerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 28. Dil Bilgisel Değişiririr Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Göz açıp kapayasıya, nesi var nesi yok bir bir döküp saçmış.	Göz açıp kapayıncaaya kadar neyi var neyi yok bir bir döküp saçmış.
Ev sahipleri buna acımışlar da, konuk etmişler.	Ev sahipleri buna acıdığından konuk etmişler.
El yıkamaya dışarı çıkmış.	El yıkayacağı için dışarı çıkmış.
Yemek zamanı gelmiş de yere bir örtü sermişler, ortasına bir elek, üstüne de bir koca sini koymuşlar.	Yemek zamanı geldiği zaman yere bir örtü sermişler, ortasına bir elek, üstüne de koca bir sini koymuşlar.
Kilerdeki dolapta dolma varken bulgur çorbası içilir mi?	Kilerdeki dolapta dolma olmasına rağmen bulgur çorbası içilir mi?

4.4.2. Uyarlanmış Metin: Keloğlan ile Kargası

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde, ücra bir köyün kıyısında bir Keloğlan varmış. Babası günün birinde ölmüş. Bu Keloğlan da ihtiyar annesine bakmak için iş aramaya çıkmış. Kapı kapı dolaşmış, kimseler buna iş vermemiş. Çaresiz kalmış da torbasını sırtına almış, gurbete çıkmış. Diyar diyar gezmeye başlamış. Az gitmiş, uz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş. Derelerden geçerek, tepelerden aşarak, keselerden dönerek, lale sümbül biçerek, bazı yürüyüp bazı sekerek, yolların tozuna bulanıp giderek yürümüş. Günün birinde türkü söyleyip sekerken, yolun kenarında bacağı kırık bir karga bulmuş. Almış torbasına koymuş da:

“Eh, kısmetim açıldı, talihim karşı çıktı. Kara karga yoldaşım oldu. Uğurunu bir deneyeyim...” demiş de sevine sevine sıçrayarak yürümüş. Gide gide gün dönerken bir köye ulaşmış. Gece konaklamak için evlerden birinin kapısını çalmış. Halini, durumunu anlatmış. Göz açıp kapayıncaaya kadar neyi var neyi yok bir bir döküp saçmış. Ev sahipleri buna acıdığından konuk etmişler.

Ocak başına buyur etmişler de dereden, tepeden, dünya halinden, görülenden, duyulandan konuşmuşlar. Keloğlan bir ara iyice sıkılıp bunalmış. El yıkayacağı için dışarı çıkmış. Mutfağın önünden geçmiş. Kilerin kapısını açık bulmuş. İçeri girmiş, bir koklamış, iki bakınmış. Dolaptaki börekleri, dolmaları, kızartmaları, tatlıları ve de turşuları görmüş de midesi guruldemiş, ağzının suyu akmış. Sevine sevine gidip acele işini görmüş, ellerini yıkar yıkamaz yerine dönmüş. Yemek zamanı geldiği zaman yere bir örtü sermişler, ortasına bir elek, üstüne de koca bir sini koymuşlar. Ekmeği dilimleyince kaşıkları sıralamışlar. Konuğu buyur etmişler. Ev halkı da çepeçevre sininin etrafına sıralanmışlar. Keloğlan bir ara dışarı çıkmış da kapının dibindeki torbasından topal kargayı almış, gömleğinin içine sokmuş, gelmiş oturmuş. Sininin ortasına koca bir tencerede bulgur çorbası koymuşlar, hem de suluca. Birer parça da çökekle soğan dağıtmışlar. Keloğlan'a, "Buyur bakalım, bismillah" deyip şapır şupur kaşıklamaya başlamışlar. Keloğlan çorbadan bir kaşık almış, çorbanın yağsız ve sadece sudan yapıldığını anlamış. Ekmekle çökelek yesem demiş, ağza alınmayacak kadar tuzlu olduğundan ağzı büzülmüş. Bakmış ki olacak gibi değil. Koluyla kargayı sıkıştırmış. Topal karga da:

"Gak gak, hak hak!" diye ses verdiği zaman Keloğlan başını eğmiş de kargayı dinler gibi yapmış. Evin ağası sormuş:

"Ne o Keloğlan, kim bağırdı öyle, kimi dinledin, ne söyledi sana?" diye sorunca bu Keloğlan:

"Efendim, benim bir topal kargam var. Can yoldaşımdır. Dert ortağımdır. Benimle birlikte dolaşır ve gizliden saklıdan haber verir. Karnı çok acıkmış, canı dolma istemiş. 'Kilerdeki dolapta dolma olmasına rağmen bulgur çorbası içilir mi? Siz de yiyin, biraz da bana verin' diyor. Kusura bakmayın, utanması sıkılması yoktur. Ama doğru özlüdür, tok sözlüdür" deyince, ev sahibi ile karısı bakmışlar, biraz da sıkılıp utanmışlar. Ağa başıyla işaret edince, karısı ayağını sürüye sürüye gitmiş, dolmayı getirmiş. Gülüşmüşler, söyleşmişler, dolmayı tüketirken Keloğlan kargayı koluyla bir daha sıkıştırmış. Topal karga da:

"Gak gak, hak hak!" diye ses verince, başını göğsüne eğmiş de dinler gibi yapmış. Evin ağası sormuş buna:

"Ne o Keloğlan, kim bağırdı öyle, kimi dinledin, ne söyledi sana?" diye sorunca, bu Keloğlan:

“Yine bizim Şu total karga... Can yoldaşımdır. Dert ortaĥımdır. Benimle birlikte dolaşır ve gizliden saklıdan haber verir. Dolmaya doyduk. Ya Rabbi Şükür. Sofra sahibi aĥamızın kesesine bereket. ‘Kilerdeki dolapta kızarmış tavuk olmasına raĥmen dolmayla öĥün yapılır mı? Siz de yiyin, bir parçacık da bana verin’ demekte. Kusura bakmayın, utanması sıkılması yoktur. Ama doĥru özlüdür, tok sözlüdür...” deyince ev sahibi ile karısı bakışmışlar, biraz da sıkılıp utanmışlar. Aĥa başıyla işaret edince, karısı ayaĥını sürüye sürüye gitmiş, tavuk kızartmasını almış getirmiş. GülmüŐler, tekerleme söylemişler, kızarmış tavuĥun kemiklerini yalayıp yutarken Keloĥlan kargayı koluyla yine sıkıştırmış. Total karga da:

“Gak gak, hak hak!” diye ses vermiş. Keloĥlan başını göĥsüne eĥmiŐ de, dinler gibi yapmış. Evin aĥası buna sormuş:

“Ne o Keloĥlan, kim baĥırdı öyle, kimi dinledin, ne söyledi sana?” diye sorunca, bu Keloĥlan:

“Aman aĥam, söylemeye utanıyorum. Yine Şu bizim total karga... Gevezedir, çenesi durmaz. Utanmaz sıkılmaz, kanaat getirmez. Ne görürse ister, gözü doymaz. Ama ne yapalım ki, can yoldaşımdır. Dert ortaĥımdır. Benimle birlikte dolaşır bir derviştir ki, gizliden saklıdan haber verir. ‘Kızartmadan tadar gibi olduk. Ya Rabbi Şükür, veren eller dert görmesin, sofrasından konuk eksik olmasın. Oldu olacak. Kilerdeki dolapta tatlı ve de börek olmasına raĥmen bu ziyafet burada sona erer mi?’ Kusura bakmayın, biraz yüzsüzdür. Ama doĥru özlüdür, tok sözlüdür...” deyince ev sahibi ile karısı bakışmışlar, biraz da sıkılıp utanmışlar. Aĥa çaresiz kalınca başıyla işaret etmiş de karısı ayaĥını sürüye sürüye gitmiş. Baklavayla böreĥi dolaptan almış getirmiş. GülmüŐler, söyleşmişler, baklavayla börek sinisini evire çevire bitirmişler. Böylece yemeĥin sonu gelmiş. Siniyi kaldırmışlar. Ocaĥın başına geçmişler de, bir zaman daha hikâyeler, masallar anlatıp uyku zamanını getirmişler. Keloĥlan kargasını torbasına koymuş. Bir köşeye çekilmiş yatmış. Ev halkı da yataklarına çekilip uykuya dalmıŐ.

Keloĥlan ertesi sabah, alaca karanlıkta daha gün doĥmaksızın, Şafak sökmeksizin kalkmış. Kenar köşeyi, dolabı, keseyi kimselere sezdirmeksizin birer birer dolaşıp kontrol etmiş. İŞe yarar ne bulduysa torbasına aktarmıŐ. Evi süpürüp, süpürgeyi kapıya dayamıŐ. Torbasını sırtladığı gibi, tahta çıtırdatmadan, kapıları gıcırdatmadan yürümüş.

Ev halkının üstüne uyku tozu serpilmiş de gaflet dumanı bastırmış. Sabahla öğle arasındaki vakitte güçlkle uyanmışlar. Ellerini nereye atsalar ortalığın karışmış, eşyaların eksilmiş olduğunu görmüşler. Yüzlerini yıkayıp kuşaklarını yeniden sarmaya başlamışlarsa da keselerinin boşalmış olduğunu fark etmişler. Ortalığın süpürülüp de süpürgenin kapıya dayalı durduğunu görünce de ne olup bittiğini, kelli Keloğlan'ın kendilerine neler yaptığını anlamışlar.

“Aman bu Keloğlan, yaman bu Keloğlan, vay bize neler etti? Topal kargayla bir oldu, yemeklerimizi yedi; evimize konuk oldu da baştan ayağa bizi soydu kaçtı...” diye par par dönüp har har ileri geri koşmuşlar ki, ne fayda! Atı alan Üsküdar'ı aşmış da, şaşkın olan yoldan şaşmış. Köylüye haber salmışlar, toplanıp bu Keloğlan'ın peşine düşmüşler.

Bunlar sonra araya, dağı dereyi yoklaya geledursunlar. Biz gidelim Keloğlan'a. Gide gide giderek, keselerden dönerek, derelerden geçerek, birim birim sekerek yürümüş. Hayli yol almış. Bir ara sürüsünü yayıp dolaşan bir çobana rastlamış. Öğle vaktiymiş. Bir ağacın altına oturmuşlar. Yiyecek ve içeceklerini bölüşmüşler. Bir ara, bu çoban, Keloğlan'ın torbasındaki kargayı görmüş. “Kim bilir nedir, neden torbanda taşırırsın?” diye Keloğlan'a sormuş. O da:

“Bu karga bana babamdan kalma mirastır. Çok değerli, hayli marifetli bir kargadır. Benimle birlikte dolaşır ve gizliden saklıdan haber verir. Asıl büyük marifeti de her gün bir sarı altın yumurtlar...” deyip de kargayı avuçlamış, altına bir altın sıkıştırıp birlikte çıkarmış. Çobanın gözleri fal taşı gibi açılmış da bu işlere şalmış kalmış. “Ne yapсам ne etsem de şu kargayı ele geçirsem. Dağda bayırda, yağmurda güneşte sürünmekten kurtulsam.” diye düşünürken, Keloğlan ona:

“Artık bu kargayla yoldaşlık etmektense altın toplayıp diyar diyar gezmektense bir köye çekilip yerleşmek, çoluk çocuk, bağ bahçe, hayvan sahibi olmak istiyorum. Şu sürüyle üstündeki elbiseleri, kepeneğini verdiğin takdirde, şu altın yumurtlayan kargayı sana veririm. Helâlinden değişelim...” deyince, çoban çok sevinmiş. Hemen orada üstündeki külâhından çarığına kadar ne varsa çıkarmış. Keloğlan'la elbiselerini değiştirmişler. Keloğlan'ın verdiği topal kargayı koynuna sokmuş. Çoban geriye dönerken, çoban kılığına giren Keloğlan da sürüyü almış, yamacı aşmış. Kendi de bir ağaca çıkmış da yolun dönemecini gözlermiş.

Aradan az bir zaman geçmiş. Keloğlan'ın peşine düşen köy halkı görünmüş. Kendilerine karşı gelen, Keloğlan kılığındaki çobanı yakalayıp sallamışlar sallamışlar da fırlatıp dereye atmışlar. Ona çok kızdıklarından söylene söylene köylerine dönmüşler.

Keloğlan o geceyi yolda geçirmiş. Ertesi gün sabahla öğle arasındaki vakitte sürüyü almış da köye dönmüş. Bunu sürüyle gelmiş gören köylüler şaşmışlar da afallayıp kalmışlar. Sonunda toplanıp bu Keloğlan'a sormuşlar:

“Aman Keloğlan, sen dereye boğulmadın mı? Bu sürüyü nerede buldun?”

Bu Keloğlan sırtmış da:

“Ne boğulması, derenin içi koyun dolu, birazını sürdüm çıkardım. Siz beni dereye değil, nimetin, rızkın üzerine atmışsınız. Bu memleketin her yanı hazineyle, kısmetle doluymuş. İşiniz gücünüz adam dövmek, dereye sallayıp atmak. Sizi düzenbazlar, sizi akılsızlar...” demiş bunlara. Köylüler bunu duyunca, ha demeden koşmuşlar; koyun çıkaralım, sürü toplayalım diye kendilerini suya atmışlar. Dereye boğulup gitmişler.

Keloğlan da sürüsünü almış. Türkü söyleye söyleye köyünün yolunu tutmuş. Annesinin evine gelmiş de sürü sahibi ağa olmuş. Yemişler, içmişler, hoş geçmişler. Keloğlan'ın adı çıkmış, ünü her tarafa yayılmış. Oyunlarına uğrayanlar bıkmış, uğramayanlar da gülmüş. Bize de bu masal hatıra kalmış.

4.4.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.4.3.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

türkü / ücra / mide / sini / köylü

1. Vaktin birinde, _____ bir köyün kıyısında bir Keloğlan varmış.
2. _____ haber salmışlar, toplanıp bu Keloğlan'ın peşine düşmüşler.
3. Dolaptaki börekleri, dolmaları, kızartmaları, tatlıları ve de turşuları görmüş de _____ guruldemiş, ağzının suyu akmış.
4. _____ ortasına koca bir tencerde bulgur çorbası koymuşlar, hem de suluca.
5. Günün birinde _____ söyleyip sekerken, yolun kenarında bacağı kırık bir karga bulmuş.

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Ev halkının üstüne uyku tozu _____ de, gaflet dumanı bastırmış.

a. verilmiş b. gelişmiş c. serpilmiş d. yaymış

2. Kendi de bir ağaca çıkmış da yolun dönemecini _____.

a. gözlermiş b. denermiş c. incelemiş d. bakarmış

3. Ocak başına _____ de dereden, tepeden, dünya halinden, görülenden, duyulandan konuşmuşlar.

a. emretmişler b. buyur etmişler c. akın etmişler d. tekrar etmişler

4. Keloğlan'a, "Buyur bakalım, bismillah" deyip şapır şupur _____ başlamışlar.

a. tadılmaya b. kesilmeye c. yenilmeye d. kaşıklamaya

5. Gide gide giderek, keselerden dönerek, derelerden _____, birim birim sekerek yürümüş.

a. geçerek b. atarak c. içerek d. gelerek

C. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Talih:** Bir kimsenin bilgi ve emeğinden çok rastlantı sonucu elde ettiği elverişli durum. Şans.

2. **Kiler:** Evlerde yiyecek, içecek ve erzakın saklandığı oda veya dolap.

3. **Bereket:** Bolluk, gürlük.

4. **Öğün:** Bir vakitte yenilen yemek

5. **Sürü:** Bir insanın bakımı altındaki hayvanların tümü.

A	N	E	M	T	I	V	S	A	C	E	R
F	Ö	Ğ	Ü	N	Ç	A	V	M	Ö	N	Ç
E	H	C	İ	R	S	Ü	S	Ü	R	Ü	L
R	T	L	E	P	M	Ö	A	C	R	Z	İ
T	A	L	İ	H	H	T	B	R	B	N	Ş
Y	R	T	U	P	E	I	L	Ü	Ş	B	E
S	K	E	G	İ	Ş	Ü	Ş	Y	E	M	N
A	Ü	B	E	R	E	K	E	T	B	R	I
Y	G	R	F	S	Ö	Ü	Z	R	I	K	İ
K	H	E	G	V	C	K	İ	L	E	R	Z

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

- 1. Derviş:** Alçak gönüllü ve her şeyi hoş gören, her şeyi bilen kimse.
- 2. Yüzsüz:** Utanmaz, sıkılmaz, çekinmez, arsız.
- 3. Sini:** Üzerinde yemek de yenilebilen, yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi.
- 4. Kepenek:** Çobanların omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük.
- 5. Şafak:** Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık.

P	L	F	Ş	S	E	M	Ç	O	F	G	Ö
E	U	E	A	L	V	V	Y	P	C	B	Ğ
K	P	V	F	Ü	Y	D	Ü	İ	H	M	B
E	K	L	A	Ğ	G	B	Z	E	L	D	H
P	E	O	K	R	U	S	S	R	İ	E	R
E	R	I	Ç	Y	L	A	Ü	F	Ş	R	E
N	N	Y	A	N	H	S	Z	K	M	V	Ç
E	İ	U	C	İ	E	İ	R	Y	E	İ	R
K	Ş	T	M	E	C	N	İ	S	I	Ş	M
R	E	R	G	M	A	İ	S	İ	N	M	V

4.4.3.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Keloğlan misafirlikteyken kilerdeki yemekleri yiyebilmek için neler yapıyor?

2. Keloğlan karganın altın yumurtladığını söylediikten sonra neler olmuştur?

3. Keloğlan, derenin içinin koyunla dolu olduğunu söyleyince köylüler ne yapmış?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Çoban, Keloğlan’ın kargasının altın yumurtladığına inanmıştır. (...)

2. Köylüler aslında çobanı değil Keloğlan’ı fırlatıp dereye atmışlar. (...)

3. Topal karganın asıl istediği, misafirliğe gittikleri evi soymaktır. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

(...) Ağa başıyla işaret edince, karısı ayağını sürüye sürüye gitmiş, dolmayı getirmiş.

(...) Karnı çok acıkmış, canı dolma istemiş.

(...) Efendim, benim bir topal kargam var. Can yoldaşımdır. Dert ortağımdır.

(...) Kusura bakmayın, utanması sıkılması yoktur. Ama doğru özlüdür, tok sözlüdür” deyince, ev sahibi ile karısı bakmışlar, biraz da sıkılıp utanmışlar.

(...) ‘Kilerdeki dolapta dolma olmasına rağmen bulgur çorbası içilir mi? Siz de yiyin, biraz da bana verin’ diyor.

4.4.3.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Şu sürüyle üstündeki elbiseleri, kepeneğini verdiği takdirde / verdikçe, şu altın yumurtlayan kargayı sana veririm.
2. Artık bu kargayla yoldaşlık etmektense altın toplayıp diyar diyar gezeceği zaman / gezemektense bir köye çekilip yerleşmek, çoluk çocuk, bağ bahçe, hayvan sahibi olmak istiyorum.
3. Köylüler bunu duyunca, ha demeden koşuşmuşlar / koşması durumunda; koyun çıkaralım, sürü toplayalım diye kendilerini suya atmışlar.
4. ‘Kilerdeki dolapta kızarmış tavuk olmasına rağmen / olana kadar dolmayla öğün yapılır mı? Siz de yiyin, bir parçacık da bana verin’ demekte.
5. Kenar köşeyi, dolabı, keseyi kimselere sezdirmediği zaman / sezdirmeksizin birer birer dolaşip kontrol etmiş.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Ocak başına buyur etmişler de, dereden, tepeden, dünya halinden, görülenden, duyulandan konuşmuşlar. Keloğlan bir ara iyice _____(1) bunalmış. El _____(2) dışarı çıkmış. Mutfağın önünden geçmiş. Kilerin kapısını açık bulmuş. İçeri girmiş, bir koklamış, iki bakınmış. Dolaptaki börekleri, dolmaları, kızartmaları, tatlıları ve de turşuları görmüş de, midesi guruldemiş, ağzının suyu akmış. Sevine sevine gidip acele işini görmüş, ellerini _____(3) yerine dönmüş. Yemek zamanı _____(4) yere bir örtü sermişler, ortasına bir elek, üstüne de bir koca sini koymuşlar. Ekmeği _____(5) kaşıkları sıralamışlar.

1. sıkılmak yerine / sıkılıp
2. yıkayacağı için / yıkayacağı hâlde
3. yıkaması durumunda / yıkar yıkamaz
4. geldikçe / geldiği zaman
5. dilimleyince / dilimlediği sürece

4.4.3.4. Yazma Etkinlikleri

A. Aşağıdaki ifadeleri cümle içerisinde kullanınız.

1. Buyur etmek: buyurun diyerek konuğu saygı ile içeri almak ya da sofraya çağırarak.

2. Afallayıp kalmak: Şaşkınlıktan sersemleşmek.

B. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

C. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde, ücra bir köyün kıyısında

4.4.3.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Sizce bu metinde Keloğlan'ın birilerini kandırması doğru bir davranış mı? Niçin?

4.4.4. “Keloğlan’ın Ali Cengiz Oyunu” Adlı Masalın B2 Düzeyine Uyarlanması

4.4.4.1. **Sözcüksel Değişirme:** Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 29. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Keloğlan’ın dünyada bir anasından başka kimsesi yokmuş.	Keloğlan’ın dünyada annesinden başka kimsesi yokmuş.
Kadın, padişahın yavaş sesle konuştuğunu görünce geniş bir nefes alarak söze başlamış: (...)	Kadın, padişahın alçak sesle konuştuğunu görünce geniş bir nefes alarak söze başlamış: (...)
“Arslan gibi adamım, ne kusurum var ki?” dedi.	“Aslan gibi adamım, ne kusurum var ki?” dedi.
— Haydi oradan demiş, sen ne kafasız adamsın be!	— Haydi oradan demiş, sen ne akılsız adamsın be!
— Padişahım, ben Keloğlan’ım. Anamı evvelce size göndererek kızınızla evlenmek istediğimi söyletmişim.	— Padişahım, ben Keloğlan’ım. Annemi önceden size göndererek kızınızla evlenmek istediğimi söyletmişim.

4.4.4.2. **Söz Dizimsel Değişirme:** Metinde yapılan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 30. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bakmışlar orada bir adam balta ile ağaç kesiyor.	Orada bir adamın balta ile ağaç kestiğini görmüşler.
Saray adamları Keloğlan'ın anasını yanlarına almışlar, bahçelerden, sofalardan geçip merdivenlerden çıkarak padişahın odasının önüne getirip bırakmışlar.	Keloğlan'ın annesini yanlarına almışlar. Bahçelerden, sofalardan geçip merdivenlerden çıkarak padişahın odasının önüne getirip bırakmışlar.
Yoruldukları için biraz dinlenmek üzere çimenlere oturdukları sırada, karşlarına bir adam çıkıp: (...)	Yoruldukları için biraz dinlenmek üzere çimenlere oturmuşlar. O sırada karşlarına bir adam çıkıp: (...)
Eğer sen, "öğrendim" diye cevap verirsen kafanın kesildiği gündür, çünkü babam, kendisinin yerine geçeceğinden korkar. Onun için, "öğrenemedim" diye cevap verirsin.	Eğer sen, "öğrendim," diye cevap verirsen kafanın kesildiği gündür. Çünkü babam, kendisinin yerine geçeceğinden korkar. Bu yüzden "öğrenemedim" diye cevap verirsin.

4.4.4.3. Koruma Yapılan Cümleler: Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Tablo 31. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Keloğlan varmış.	Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Keloğlan varmış.
Keloğlan bunu öğrendikten sonra odada Ali Cengiz'i beklemeye başlamış.	Keloğlan bunu öğrendikten sonra odada Ali Cengiz'i beklemeye başlamış.
Kırk gün içinde Keloğlan'a bütün oyunları öğretmiş.	Kırk gün içinde Keloğlan'a bütün oyunları öğretmiş.
Boynumdaki ipi çıkar, beni sattığın adama öyle ver. Eğer ipimle beraber verirsen beni bir daha göremezsin!	Boynumdaki ipi çıkar, beni sattığın adama öyle ver. Eğer ipimle beraber verirsen beni bir daha göremezsin!
Ali Cengiz de o anda bir kartal olup serçenin arkasından uçmaya başlamış. Serçe gitmiş, kartal gitmiş, tam kartal serçeyi kapacağı sırada, Keloğlan bir demet gül olup sarayın penceresinden padişahın kızının kucağına düşmüş.	Ali Cengiz de o anda bir kartal olup serçenin arkasından uçmaya başlamış. Serçe gitmiş, kartal gitmiş, tam kartal serçeyi kapacağı sırada Keloğlan bir demet gül olup sarayın penceresinden padişahın kızının kucağına düşmüş.
Onlara masal... Bizlere sağlık...	Onlara masal... Bizlere sağlık...

4.4.4.4. Dil Bilgisel Değişimler: Masal metnindeki dil bilgisel yapılardan bazılarının düzeye uygun olmadığı görülüp değiştirilmiştir. Metinde yapılan dil bilgisel değişikliklerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 32. Dil Bilgisel Değiştirim Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
— Oğlum Ali Cengiz oyununu öğrenmek istiyor da Ali Cengiz’i bulmaya gidiyoruz.	— Oğlum Ali Cengiz oyununu öğrenmek istediğinden Ali Cengiz’i bulmaya gidiyoruz.
— Anacığım, demiş, her şeyin bir çaresi bulunur. Hele sen beni evlendir!	— Anneciğim demiş, her şeyin bir çözüm yolu bulunur. Sen beni evlendirdiğin zaman ne olacağına bakarız.
Çok geçmeden Ali Cengiz gelmiş.	Çok vakit geçmeksizin Ali Cengiz gelmiş.
Kız, vermek istememişse de babasının kaşlarını çatarak bakması üzerine gül demetini dilenciye uzatmış.	Kız, vermek istememesine rağmen babası kaşlarını çatarak baktığından gül demetini dilenciye uzatmış.

4.4.5. Uyarlanmış Metin: Keloğlan’ın Ali Cengiz Oyunu

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Keloğlan varmış. Keloğlan’ın dünyada annesinden başka kimsesi yokmuş.

Keloğlan komşuların sürülerine çobanlık yaparak hayatını kazanır, günlerini dağlarda, bayırlarda sürü peşinde dolaşarak geçirirmiş.

Artık koca bir delikanlı olan Keloğlan, annesine evlenmek istediğini söylemiş.

Annesi:

— Oğlum, demiş, sen çobanlık yaparak ancak ekmeğimizi getirebiliyorsun. Bir de evlenince karınla birlikte nasıl geçineceksin?

Keloğlan gülererek:

— Anneciğim demiş, her şeyin bir çözüm yolu bulunur. Sen beni evlendirdiğin zaman ne olacağına bakarız.

Kadıncağz düşünmüş. Eve bir gelin gelecek. Kendisine yardımcı olacak. Oğluna sormuş:

— Peki oğlum, sana hangi kızı isteyeyim?

Keloğlan demiş ki:

— Hangi kızı isteyeceksin, padişahın kızını...

Oğlundan böyle bir cevap beklemeyen kadın, şaşırmış, oğluna:

— Sen şaşırdın mı, demiş, hiç padişah sana kızını verir mi? Beni kapıdan içeri bile almazlar.

Keloğlan:

Seni neden içeri almasınlar? Sen merak etme! Benim ne kusurum var ki? Aslan gibi delikanlıyım. Padişah, kızını bana vermeyecek de kime verecek? Haydi sen yarın sabah saraya padişahın yanına git, kızını istediğimi söyle!

Keloğlan'ın ısrar etmesi sebebiyle kadın kapıdan içeri alınmamayı da göze almış. Ertesi sabah en yeni elbisesini giyerek saraya gitmiş. Kapıcılar buna kimle görüşmek istediğini sormuşlar. Padişahı göreceğini söyleyince:

— Dur, demişler, haber verelim de kabul ederse görürsün!

Kapıcılardan biri yukarıya çıkarak bir kadının padişahı görmek istediğini söylemişler. Padişah, kendisini görmek isteyen kadını merak etmiş. Yanına getirmelerini söylemiş. Saray adamları Keloğlan'ın annesini yanlarına almışlar. Bahçelerden, sofalardan geçip merdivenlerden çıkarak padişahın odasının önüne getirip bırakmışlar.

Zavallı kadıncağz korktuğundan titremeye başlamış. İçeri girse bir türlü, girmese bir türlü... Ya padişah bunu kapıdan içeri bile almazsa? O zaman ne yapacak? Belki de oğlunu cellatlara verir... Ama böyle düşünüp durmanın da bir gereği yok. Ne olursa olsun içeriye girmek lazım...

Eli titreye titreye kapıyı açmış, içeriye girmiş. Padişah tahtında oturuyormuş. Bunu görünce, kaşlarını çatarak:

— Gel bakalım, demiş, ne istiyorsun?

Kadın korkup önüne bakmış, bir şey söyleyememiş. Padişah bu sefer:

— Biraz yaklaş, demiş, ne istiyorsan çabuk söyle!

Padişahın sert sözlerinden korkan kadın, ona doğru birkaç adım daha atarak söze başlamış:

— Padişahım... Benim... Bir oğlum var... Adı Keloğlan... Şey...

Padişah:

— Peki, ne olmuş, çabuk söyle! diye sözünü kesince:

— Söyleyeceğim ama demiş, bana kızarsınız diye korkuyorum. Bana darılmamanızı, kusura bakmamanızı dilerim...

O zaman padişah, biraz yumuşak sesle:

— Darılmam darılmam demiş. Söyle, dinliyorum...

Kadın, padişahın alçak sesle konuştuğunu görünce, geniş bir nefes alarak söze başlamış:

— Oğlum çobanlık yapar... Komşuların sürülerini otlatır. Evi koyun sahiplerinden aldığı paralarla idare eder. Dün sabah yanıma gelerek evlenmek istediğini söyledi. Ona, bir çoban olduğunu, herkesin kızını alamayacağımızı söyledim. Bana darıldı. “Aslan gibi adamım, ne kusurum var ki?” dedi. Sizden kızınızı istememi söyledi. Kusura bakmayın... Bende kabahat yok...

Padişah, biraz güldükten sonra:

— Bunda kızacak ne var ki, demiş. Genç değil mi, elbette ister. Ben de ona kızımı veririm ama bir şartla. Ali Cengiz oyununu öğrenip gelirse kızımı alır...

Kadın, hiç beklemediği bu cevap karşısında şaşırılmış. Sevinerek padişahın yanından ayrılmış. Koşa koşa eve gelerek oğlunu bulmuş:

— Padişah sana kızını verecek ama, demiş, Ali Cengiz oyununu öğrenip gelmesi lazım, dedi. Bu oyunu ne kadar çabuk öğrenirsen, padişahın kızını da o kadar çabuk alacaksın.

Keloğlan:

— Ondan kolay ne var, demiş. Hemen gidip Ali Cengiz'i bulalım. Oyunlarını öğrenelim...

O memlekette Ali Cengiz adında biri varmış. Birçok oyun bilirmiş. Kendi oyunlarını öğrenmek isteyen delikanlıları yanına alır, kırk günde bütün oyunları öğretirmiş. Kırkıncı günü onlara:

— Öğrendiniz mi, diye sorarmış.

Eğer delikanlılar:

— Öğrendik, derlerse, hemen onları mağaraya indirip kesermiş. Çünkü onlardan birinin kendi yerine geçeceğinden korkarmış.

Keloğlan'la annesi Ali Cengiz'i bulmak için yola çıkmışlar. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, bir dağ eteğine varmışlar. Yoruldukları için biraz dinlenmek üzere çimenlere oturmuşlar. O sırada karşılına bir adam çıkıp:

— Buralarda ne işiniz var, diye sormuş. Kadın hemen cevap vermiş:

— Oğlum Ali Cengiz oyununu öğrenmek istediğinden Ali Cengiz'i bulmaya gidiyoruz.

Meğerse karşılardaki adam Ali Cengiz'in kendisiymiş.

— Ali Cengiz benim, demiş. Oğlunu bana bırakırsan ona kırk günde bütün oyunlarımı öğretirim. Kırk birinci günü gelip oğlunu alır, gidersin...

Kadın, "Peki," diyerek Keloğlan'ı Ali Cengiz'in yanında bırakıp evine dönmüş.

Ali Cengiz, Keloğlan'ı yanına alarak evine götürmüş. Evinde karısı ile bir kız varmış. Keloğlan'ı boş bir odaya kapayarak sokağa çıkmış. Ali Cengiz gittikten sonra ana kız bu kel kafalı çobana acımışlar. Kız, Keloğlan'ın bulunduğu odanın penceresini açarak:

— Keloğlan, demiş, babam sana kırk gün içinde bütün oyunlarını öğretir. Kırkıncı günü akşam, "Öğrendin mi?" diye sorar. Eğer sen, "Öğrendim" diye cevap verirsen kafanın kesildiği gündür. Çünkü babam, kendisinin yerine geçeceğinden korkar. Bu yüzden "Öğrenemedim" diye cevap verirsin. O zaman seni bırakır...

Keloğlan bunu öğrendikten sonra odada Ali Cengiz'i beklemeye başlamış. Çok vakit geçmeksizin Ali Cengiz gelmiş. Oyunları Keloğlan'a öğretmeye başlamış. Kırk gün içinde Keloğlan'a bütün oyunları öğretmiş. Kırk birinci günü onu karşısına alıp sormuş:

— Oğlum, Ali Cengiz oyununu öğrendin mi?

Keloğlan:

— Öğrenemedim amca, diye cevap verince, Ali Cengiz:

— Haydi oradan, demiş. Sen ne akılsız adamsın be!

Keloğlan hiç cevap vermemiş. Ertesi sabah annesi onu almaya gelmiş. Ali Cengiz, kadına da:

— Senin oğlun çok aptal, demiş. Kırk gündür oyunlarımı öğrettiğim halde öğrenemedi. Al da hayrını gör!

Kadın hiç sesini çıkaramamış. Keloğlan'ı yanına almış. Sokağa çıkmışlar. Memleketlerinin yolunu tutmuşlar. Ormandan geçerken avcılara rastlamışlar. Avcılar, tavşan peşinde dolaşıyorlarmış. Keloğlan annesine demiş ki:

— Ben şimdi tazı olup tavşanı yakalayacağım. Avcılar beni senden satın almak isteyecekler. Beş altına satarsın. Ama sakın boynumdaki tasmayı verme! Verirsen beni ölmüş bil!

Keloğlan, sözünü bitirince bir tazı olmuş. Çalılar arasından sıçraya sıçraya kaçan bir tavşanın arkasından koşup onu yakalayarak götürmüş, avcılarının önüne bırakmış. Avcılar uçar gibi koşan bu tazıya bayılmışlar. Kadına gidip onu satın almak istediklerini söylemişler. Pazarlık ederek beş altına anlaşmışlar.

Tekrar tavşan peşinde dolaşmaya başlamışlar. Çalılar arasından yine bir tavşan çıkmış. Tazı tavşanın arkasından koşup dağa kaçmış. Orada hemen bir adam olup elinde balta ile ağaç kesmeye başlamış. Avcılar tazıyı aramak için arkasından dağa çıkmışlar. Orada bir adamın balta ile ağaç kestiğini görmüşler. Ona sormuşlar:

— Oduncu başı! Buradan bir tazı geçti mi?

Keloğlan:

— Şimdi geçti, şu tepeyi aştı, diye cevap vermiş.

Avcılar o tarafa doğru gittiği sırada Keloğlan annesini bulmuş, tekrar yola çıkmışlar.

Onlar gidedursunlar... Ali Cengiz, Keloğlan'ın kendi oyunlarını tamamen öğrendiğini, kafasını kestirmemek için öğrenemedim, diye yalan söylediğini haber alıp onu yakalamak üzere peşine düşmüş.

Ali Cengiz geledursun... Keloğlan annesine demiş ki:

— Ben şimdi bir koç olacağım. Boğazıma ip takar, beni pazara götürürsün. On altından aşağıya satma. Boynumdaki ipi çıkar, beni sattığın adama öyle ver. Eğer ipimle beraber verirsen beni bir daha göremezsin!

Keloğlan o anda boynuzları kıvrım kıvrım iri bir koç olmuş. Annesi onun boğazına bir ip takmış. Çekip pazara götürmüş. Bu güzel koçu almak için birçok adam, kadının başına toplanmış.

Ali Cengiz de o sırada pazara gelmiş. Kadını tanımış. Hemen yanına gelerek:

— Koçu kaçta satıyorsun, diye sormuş. Kadın, Ali Cengiz'i tanımamış:

— On altına veririm, diye cevap vermiş.

Ali Cengiz:

— Ben yirmi altın veriyorum, demiş, ama boğazındaki iple beraber isterim...

Kadın yirmi altını duyunca, oğluna verdiği sözü unutmuş. Ali Cengiz'den yirmi altını almış. Koçun ipini ona uzattığı sırada, Keloğlan bir serçe olup uçmaya başlamaz mı? Ali Cengiz de o anda bir kartal olup serçenin arkasından uçmaya başlamış. Serçe gitmiş, kartal gitmiş, tam kartal serçeyi kapacağı sırada Keloğlan bir demet gül olup sarayın penceresinden padişahın kızının kucağına düşmüş.

Sultan hanım, gökten inen bu gül demetine o kadar bayılmış ki, durmadan kokluyormuş. Koşup babasına göstermeye gittiği sırada Ali Cengiz bir dilenci olup padişahın yanına giderek:

— Elimdeki gül demetini bir kuş birdenbire yakalayarak aldı, demiş, uçarken pencerenizden içeriye düşürdü. Vermenizi rica ederim.

O sırada sultan hanım da elindeki gülü babasına uzatıyormuş. Dilencinin böyle söylediğini görünce:

— Babacığım, demiş, bu gül benim kismetimdir. Onu veremem.

Padişah:

— Olmaz kızım, demiş, sahibi gelmiş, istiyor. Vermem lazım.

Kız, vermek istememesine rağmen babası kaşlarını çatarak baktığından gül demetini dilenciye uzatmış. Dilenci kıyafetindeki Ali Cengiz, daha elini demete

sürmeden Keloğlan darı olup yerlere serpilmiş. Bunu gören Ali Cengiz hemen bir tavuk olup civcivler çıkarmış. Civcivler yerlerdeki darıları yemeye başlamışlar. Keloğlan bakmış ki işler fena... Hemen bir tilki olup tavuğu da civcivleri de yemiş...

Padişah ile kızı bu olaylar karşısında bir şey anlayamamışlar. “Acaba etrafımızda cinler mi dolaşıyor? Yoksa rüya mı görüyoruz?” diyerek birbirlerinin yüzlerine bakarlarken tilki şeklindeki Keloğlan, birdenbire güzel bir delikanlı olup ortaya çıkmış.

Karşılarında kendileri gibi bir insan görünce padişahın da kızın da yüreğine su serpilmiş.

Keloğlan demiş ki:

— Padişahım, ben Keloğlan’ım. Annemi önceden size göndererek kızınızla evlenmek istediğimi söyletmişim. O zaman siz, anneme “Oğlun Ali Cengiz oyununu öğrenirse kızımı veririm” demiştiniz. Onun üzerine ben gidip Ali Cengiz oyununu öğrendim. Biraz önce burada size ustamla birlikte Ali Cengiz oyununu gösterdik. Onu yendim. Şimdi bu dünyada benden başka Ali Cengiz oyununu bilen yoktur. Ben sözümde durdum. Siz de sözünüzde durarak kızınızı bana veriyor musunuz?

Padişah, karşısındakinin Keloğlan olduğunu anlayınca biraz düşünmüş. Annesine hakikaten söz verdiğini hatırlamış. Sözden dönmek olmaz. Dönmek istese bile ya Keloğlan kendisine de bir Ali Cengiz oyunu oynarsa? Olur ya... O zaman bu işin içinden çıkılmaz. Hem verdiği sözü tutmamak büyüklüğe de yakışmaz.

Keloğlan’a:

— Seni kendime damat yaptım, demiş. Bugünden itibaren düğününüz başlayacak...

Keloğlan hemen koşup padişahın elini öpmüş. O günden itibaren kırk gün kırk gece düğün yapılmış. Keloğlan ile sultan evlenmişler.

Onlara masal... Bizlere sağlık...

4.4.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.4.6.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

kaş / alçak / demet / etek / sürü

1. Sultan Hanım, gökten inen bu gül _____ o kadar bayılmış ki, durmadan kokluyormuş.
2. Kadın, padişahın _____ sesle konuştuğunu görünce, geniş bir nefes alarak söze başlamış.
3. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, bir dağ _____ varmışlar.
4. Kız, vermek istememesine rağmen babası _____ çatarak baktığından gül demetini dilenciye uzatmış.
5. Oğlum çobanlık yapar... Komşuların _____ otlatır.

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Keloğlan komşuların sürülerine çobanlık yaparak hayatını _____, günlerini dağlarda, bayırlarda sürü peşinde dolaşarak geçirmiş.

- a. birleştirir b. ilerletir
c. kazanır d. değiştirir

2. Bu güzel koçu almak için birçok adam kadının başına toplanmış.

- a. birikmiş b. hazırlanmış
c. toplanmış d. toplamış

3. Eğer sen, “Öğrendim,” diye cevap verirsen kafanın kesildiği gündür, çünkü babam, kendisinin yerine _____ korkar.

- a. varacağından b. bakacağından
c. alacağından d. geçeceğiinden

4. Kendi oyunlarını öğrenmek isteyen delikanlıları yanına _____, kırk günde bütün oyunları öğretirmiş.

- a. alır b. varır
c. verir d. tutar

5. Dün sabah yanıma gelerek evlenmek istediğini söyledi. Ona, bir çoban olduğunu, herkesin kızını _____ söyledim.

- a. alamayacağımızı b. kazanmayacağımızı
c. sevemeyeceğimizi d. bakamayacağımızı

C. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Sürü:** Bir insanın bakımı altındaki hayvanların tümü.
2. **Delikanlı:** Çocukluk çağından çıkmış genç erkek.
3. **Mağara:** Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu.
4. **Sofa:** Evlerde oda kapılarının açıldığı genişçe yer, hol.
5. **Çimen:** Buğdaygillerden, bahçelerin, yol kenarlarının ve parkların yeşillendirilmesinde yararlanılan çok yıllık bitki.

A	S	O	F	A	F	A	V	R	T	I
S	E	L	V	M	A	N	R	V	Ö	R
B	R	U	S	S	M	A	Ğ	A	R	A
A	Y	O	C	Z	E	Ç	V	E	V	S
Ü	S	Ü	R	Ü	T	S	Ü	E	Z	E
K	I	Ğ	E	R	S	A	F	V	E	C
E	T	Ü	Y	H	I	İ	P	B	E	R
Ç	İ	M	E	N	B	E	M	Ö	Ç	Ü
R	G	A	İ	Y	E	L	İ	Ğ	A	S
İ	B	D	E	L	İ	K	A	N	L	I

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Kabahat:** Uygunsuz hareket, çirkin, yakışıksız davranış, suç, kusur, töhmet.
2. **Tazı:** Genellikle tavşan avında kullanılan, uzun bacaklı, çekik karınlı, çok çevik bir tür köpek.
3. **Tasma:** Bazı hayvanların boynuna takılan, bu hayvanları bir yere bağlamaya, çekip götürmeye yarayan kemer biçiminde bağ.
4. **Tepe:** Yüksekliği genellikle birkaç yüz metreyi geçmeyen, çok kez tek başına, yamaçları yatık yer biçimi.

5. Kısmet: Talih, kader, şans.

T	I	Ç	F	L	T	K	K	Z	Ş	M
A	K	I	U	O	T	P	I	E	E	I
R	T	D	C	M	A	Ü	S	R	R	K
F	E	E	Y	K	S	R	M	F	K	B
E	P	Ş	B	İ	M	D	E	I	A	A
D	E	Ğ	I	Ü	A	L	T	P	B	R
Ü	R	T	L	M	G	H	T	U	A	T
M	S	A	O	A	E	M	K	L	H	E
U	A	Z	P	Ğ	R	İ	I	H	A	P
C	D	I	İ	R	T	N	V	İ	T	Ş

4.4.6.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Keloğlan, Ali Cengiz'in onu öldürmesinden nasıl kurtulmuş?

2. Keloğlan ilk olarak hangi Ali Cengiz oyununu oynuyor?

3. Ali Cengiz, koçu hangi şartla yirmi altına alacağını söylüyor?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “**D**”, yanlış ise “**Y**” yazınız.

1. Kartal serçeyi kapacakken Keloğlan bir anda demet gül oluyor. (...)
2. Keloğlan darı olup yere serpildikten sonra birdenbire güzel bir delikanlı oluvermiş. (...)
3. Padişah, kızını Keloğlan’a vermek için Ali Cengiz oyununu öğrenmesini istiyor. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

- (...) Hem verdiği sözü tutmamak büyüklüğe de yakışmaz.
- (...) Annesine hakikaten söz verdiğini hatırlamış. Sözden dönmek olmaz.
- (...) Padişah, karşısındakinin Keloğlan olduğunu anlayınca, biraz düşünmüş.
- (...) Dönmek istese bile ya Keloğlan kendisine de bir Ali Cengiz oyunu oynarsa? Olur ya... O zaman bu işin içinden çıkılmaz.
- (...) Siz de sözünüzde durarak kızınızı bana veriyor musunuz?

4.4.6.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Avcılar o tarafa doğru gitmek yerine / gittiği sırada Keloğlan annesini bulmuş, tekrar yola çıkmışlar.
2. Serçe gitmiş, kartal gitmiş, tam kartal serçeyi kapacağı sırada / kapayacağı halde, Keloğlan bir demet gül olup sarayın penceresinden padişahın kızının kucağına düşmüş.
3. Ali Cengiz geliversin / geledursun... Keloğlan annesine demiş ki.
4. Çünkü onlardan birinin kendi yerine geçeceğinden / geçtiği takdirde korkarmış.
5. Kız, vermek istemesi durumunda / istememesine rağmen babası kaşlarını çatarak baktığından gül demetini dilenciye uzatmış.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Kapıcılardan biri yukarıya _____(1) bir kadının padişahı görmek istediğini söylemişler. Padişah, kendisini görmek _____(2) kadını merak etmiş. Yanına

getirmelerini _____(3). Saray adamları Keloğlan'ın annesini yanlarına almışlar, bahçelerden, sofalardan _____(4) merdivenlerden çıkarak padişahın odasının önüne getirip bırakmışlar. Zavallı kadıncağz _____(5) titremeye başlamış.

1. çıkarak / çıkmasa
2. isteyerek / isteyen
3. söylemiş / söylerdi
4. geçtikçe / geçip
5. korktuğundan / korkmasına rağmen

4.4.6.4. Yazma Etkinlikleri

A. Aşağıdaki ifadeleri cümle içerisinde kullanınız.

1. Israr etmek: Bir konuda, bir düşüncede sürekli direnmek, ayak diremek.

2. Pazarlık etmek: Bir şeyin fiyatı üzerinde karşılıklı çekişmek.

B. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

C. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir korkak mı korkak bir padişah varmış.

4.4.6.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Keloğlan'ın Ali Cengiz'in oyunlarını öğrenip oynaması hakkında ne düşünüyorsunuz?

4.5. C1 DÜZEYİNE UYARLANAN KELOĞLAN MASALLARI

Türkiye’de yayımlanan Keloğlan Masallarının taranması sonucunda Alangu (2022, s. 20-29)’nun “Köse Değirmenci ile Keloğlan” ve yine Alangu (2022, s. 36-46)’nun “Keloğlan ile İki Padişah” masalları seçilmiştir. Seçilen bu masallar, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin C1 seviyesindeki dil bilgisi yapılarına göre uyarlanmıştır. Uyarlanan metin ile ilgili olarak söz varlığı, okuma-anlama, dil bilgisi, yazma ve konuşma etkinlikleri de hazırlanmıştır. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nde yer aldığı için, söz varlığı etkinliklerine A1, A2, B1 ve B2 seviyelerinden farklı olarak yazma becerisi için hazırlanan etkinliklerde sözcüklerin anlamlarını verip cümle içerisinde kullandırma etkinliği çıkarılmış, yerine açık uçlu soru eklenmiştir. Ayrıca söz varlığı bölümüne eşleştirme etkinliği de eklenmiştir.

4.5.1. “Köse Değirmenci ile Keloğlan” Adlı Masalın C1 Düzeyine Uyarlanması

4.5.1.1. **Sözcüksel Değiştirme:** Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 33. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Davranıp keseden koşmuş, yukarı değirmene, Keloğlan'dan önce ulaşmış, bu değirmenin sahibiyle anlaşmış da, geçmiş çubuğunu yakıp oturmuş.	Kalkıp kestirme yoldan koşmuş yukarı değirmene Keloğlan'dan önce ulaşmış, bu değirmenin sahibiyle anlaşmış da, geçmiş çubuğunu yakıp oturmuş.
“Ne dersin Keloğlan, neler söylersin, ben bu değirmenin sahibiyim, aşağıdaki kardeşimindir...” deyince, bu Keloğlan, başının kelini kaşımış da bir duralamış.	“Ne dersin Keloğlan, neler söylersin, ben bu değirmenin sahibiyim, aşağıdaki kardeşimindir...” deyince, bu Keloğlan, başının kelini kaşımış da bir duraklamış.
Babamın ölürken, boyu kısa, sakalı köselerle alışveriş etme, işe yola koşulma diye vasiyeti var.	Babamın ölürken boyu kısa, sakalı köselerle alışveriş etme, iş yapma, yola çıkma, diye vasiyeti var.
Gözünün önünde nasıl bir hile edeceğim?	Gözünün önünde nasıl bir hile yapacağım?

4.5.1.2. Söz Dizimsel Değişirme: Metinde yapılan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 34. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Davranıp keseden koşmuş, yukarı değirmene Keloğlan'dan önce ulaşmış.	Kalkıp kestirme yoldan koşmuş. Yukarı değirmene Keloğlan'dan önce ulaşmış.
Bu Keloğlan eşeğini dürteleyerek kan ter içinde gelmiş, yükünü kapının önüne yıkmış, bir de içeri girmiş bakmış ki, aşağı değirmendeki şu köse, boyu da kısa, çakır gözleri fıldır fıldır, hiç durmaz sırtır.	Bu Keloğlan eşeğini dürteleyerek kan ter içinde gelmiş, yükünü kapının önüne yıkmış. Bir de içeri girmiş bakmış ki aşağı değirmendeki şu köse, boyu da kısa, çakır gözleri fıldır fıldır, hiç durmaz sırtır.
Köse boşaltmış, tekneye suyu. Hamur olmuş, cıvık cıvık bir çorba.	Köse boşaltmış, tekneye suyu. Hamur cıvık cıvık bir çorba olmuş.
Keloğlan her seferinde bir ölçek un kaldırıp hak kaşığı ile uğra taşımış durmadan.	Keloğlan her seferinde bir ölçek un kaldırıp hak kaşığı ile serpilecek unu durmadan taşımış.

4.5.1.3. Koruma Yapılan Cümleler

Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Tablo 35. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, yok demesi günahmış. Evvel zaman içinde, memleketin birinde, bir keloğlan varmış.	Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, yok demesi günahmış. Evvel zaman içinde, memleketin birinde, bir Keloğlan varmış.
Kilede iki kaşık hakkımı alırım, gerisini doldur çuvalına, al götür...” Diye önüne dökülüp andlar edip, laflar, düzenli sözler sattıysa da faydasız...	Kilede iki kaşık hakkımı alırım, gerisini doldur çuvalına, al götür...” diye önüne dökülüp andlar edip, laflar, düzenli sözler sattıysa da faydasız...
Bu Keloğlan, yükünü sarmış, eşeğine de deh demiş de, doğru dere boyundan çıkmış, üstteki değirmene varmış.	Bu Keloğlan, yükünü sarmış, eşeğine de deh demiş de doğru dere boyundan çıkmış, üstteki değirmene varmış.
“Ne dersin Keloğlan, neler söylersin, bu değirmenin sahibiyim. Onlar da küçük kardeşlerimindir” demiş.	“Ne dersin Keloğlan, neler söylersin, bu değirmenin sahibiyim. Onlar da küçük kardeşlerimindir” demiş.
Köse ile Keloğlan da ölünceye kadar komşu yaşamışlar. Ama birbirlerine oynadıkları oyunun sonu gelmemiş. Tanrı onların da yazısını bu yüzden yazmış.	Köse ile Keloğlan da ölünceye kadar komşu yaşamışlar. Ama birbirlerine oynadıkları oyunun sonu gelmemiş. Tanrı onların da yazısını bu yüzden yazmış.
Onlar ermiş muratlarına, darısı başımıza...	Onlar ermiş muratlarına, darısı başımıza...

4.5.1.4. Dil Bilgisel Değişimler

C1 düzeyindeki dil bilgisi konularında sadece anlatım bozuklukları, deyimler ve atasözleri ya da kalıp ifadeler var. Bu yüzden dil bilgisel değişimde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

4.5.2. Uyarlanmış Metin: Köse Değirmenci ile Keloğlan

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, yok demesi günahmış. Evvel zaman içinde, memleketin birinde, bir Keloğlan varmış. Bu Keloğlan'a babası, ölüm döşeğinde, boyu kısa, kendi köselerle alışveriş etmemesini, yola çıkmamasın ve onlarla birlikte iş yapılmamasını vasiyet etmiş. Günlerden bir gün, bu Keloğlan eşeğine iki tay, bir kile buğday yüklemiş, değirmenin yolunu tutmuş. Yamaçtan aşağı, suyun akarına kurulmuş değirmenlerin en altındakine varmış.

“Hoş vardın, sefalar getirdin Keloğlan, buyur, geliver geliver, ne istersen deyiver...” diye çağırmış. Bu Keloğlan, başının kelini kaşımış da bir duraklamış.

“Un öğütmeye iki tay, bir kile buğday getirdiydim, ama vazgeçtim. Babam ölürken boyu kısılarla, hem de köselerle alışveriş etme, yola çıkma, iş yapma diye vasiyet etmişti. Dur, eşeğe yükümü sarayım da yukarı değirmene varayım” demiş. Sakalı köse, boyu kısa değirmenci de:

“Keloğlan, gel yapma, etme, buğdayını öğütüvereyim. Gözünün önünde nasıl hile yapacaktım? Kilede iki kaşık hakkımı alırım, gerisini doldur çuvalına, al götür...” diye önüne dökülüp antlar edip laflar, düzenli sözler sattıysa da faydasız... Bu Keloğlan, yükünü sarmış, eşeğine de deh demiş de doğru dere boyundan çıkmış, üstteki değirmene varmış. Kösenin bu durum canını pek sıkılmış, onuruna dokunmuş. Kalkıp kestirme yoldan koşmuş. Yukarı değirmene Keloğlan'dan önce ulaşmış. Bu değirmenin sahibiyle anlaşmış da geçmiş çubuğunu yakıp oturmuş. Keloğlan eşeğini dürterek kan ter içinde gelmiş, yükünü kapının önüne yıkmış. Bir de içeri girmiş bakmış ki aşağı değirmendeki şu köse, boyu da kısa, durmaz sırttır, çakır gözleri fildir. “Köse, boyu da kısa, sen nerelerden çıktın, sen aşağı değirmenin sahibi değil miydin?” diye sormuş. Bu değirmenci de:

“Ne dersin Keloğlan, neler söylersin, ben bu değirmenin sahibiyim, aşağıdaki kardeşimindir...” deyince bu Keloğlan, başının kelini kaşımış da bir duraklamış.

“Ekmeklik un öğütmeye iki tay, bir kile buğday getirdim, ama vazgeçtim. Babamın ölürken boyu kısa, sakalı köselerle alışveriş etme, iş yapma, yola çıkma, diye vasiyeti var. Boz eşeğe yükümü sarayım da yukarı değirmene varayım” demiş. Boyu kısa, sakalı köse değirmenci de:

“Keloğlan, gel yapma, dur etme, buğdayını öğütüvereyim. Gözünün önünde nasıl bir hile yapacaktım? Kilesinde iki kaşık değirmenci hakkı alırım, gerisini

doldur çuvalına, al götür...” diye önüne dökülüp antlar edip laflar, düzenli sözler söylediyse de faydasız. Keloğlan yükünü sarmış, eşeğine deh demiş de dere boyundan doğru çıkmış, üstteki değirmene varmış.

Kösenin bu durum canını pek sıkılmış, onuruna da dokunmuş. Kalkıp kestirme yoldan koşmuş, yukarı değirmene Keloğlan’dan önce ulaşmış. Bu değirmenin sahibiyle anlaşmış da çubuğunu yakmış, geçip oturmuş. Bu Keloğlan eşeğini dürterek kan ter içinde gelmiş, yükünü kapının önüne yıkmış, bir de içeri girmiş bakmış ki, aşağı değirmendeki şu köse, boyu da kısa, çakır gözleri fıldır fıldır, hiç durmaz sırttır.

“Köse, boyu hepten kısa, sen nerelerden çıktın, sen aşağı değirmenin sahibi değil miydin?” demiş Keloğlan.

Bu değirmenci de:

“Ne dersin Keloğlan, neler söylersin, bu değirmenin sahibiyim. Onlar da küçük kardeşlerimindir” demiş. Keloğlan bakmış başka değirmen yok, ununu öğütmeden geri dönmek de olmaz. “Adam sen de...” demiş, “babam bana vasiyet etmişti ama öğütülürken başında dikilip hile yaptırmadıktan sonra zararı olmaz” demiş de çuvalını sırtlayıp değirmene sokmuş. Buğdaylar “van van, hışır hışır” ederek öğütüle dursun, gece olmuş. Bunlar ocağı yakmış, köse ile karşılıklı geçip oturmuşlar. Bir zaman sonra ikisinin karnı iyice acıkmış.

Köse, Keloğlan’a:

“Hele Keloğlan, aç acına ocak başında pineklemele sabah olmaz. Gel seninle ortaklığına, unu benden, serpeceğin un senden, bir çörek yapalım da şu ateşte pişirelim” demiş. Keloğlan, başının kelini kaşımış da bir duraklamış, şöyle bir tasarlamış, “Bu işte köse zararlı, hamur yapışmasın diye serpilen un ne kadar olacak? Unu ondan olunca ben kârlıyım” diye düşünmüş de razı gelmiş. Kalkmış köse, bir tekneye un dökmüş... “Unu benden, gördün mü Keloğlan?” deyip içine boşaltmış suyu. Hamur cıvık cıvık bir çorba olmuş. “Serpilen un senden, getir Keloğlan!” demiş. Keloğlan oluğun ağzından değirmencinin hak kaşığı ile serpeceği unu taşımış. Hamur çok sert olmuş. Köse boşaltmış, tekneye suyu. Hamur cıvık cıvık bir çorba olmuş.

“Serpilen un senden, getir Keloğlan!” diye bağırmış. Keloğlan her seferinde bir ölçek un kaldırıp hak kaşığı ile serpilecek unu durmadan taşımış. Keloğlan, gide gele öğütülen buğdayın bir kısmını teknedeki hamura serpmek için taşımış. Sonunda değirmen çöreği yoğrulmuş. Keloğlan içinden “Bu pazarlıkta bir bit yeniği var ama

dur bakalım! Bir ölçek ununu bizim bir yük serpiyen una denk getirdin köse, işin sonunu getirelim” demiş de ikisi meydan sinisi gibi koca çöreği kaldırıp, ocaktaki ateşli külün içine yatırmışlar. Çörek pişedursun, bunlar ocak başındaki eski yerlerine karşılıklı oturup beklemişler. Bu köse bir ara:

“Gel, Keloğlan, seninle yalan yarışı yapaalım. Hangimiz daha büyük iki yalan uydurursa çörek onun olsun” demiş. Keloğlan her ne kadar:

“Ben yalan bilmem. Bu çöreğin pazarlığında da aklım iyice karıştı...” dese de faydasız. Gecenin bir vakti. Kösenin gözleri fıldır fıldır dönüyor. Başlamış yalanlarını anlatmaya:

“Babamın düğününde keşkek kaynattığımız kocaman bir kazanımız vardı. Kepçe ile karıştırıp aktardıkça kazanın dibi aşınmış, delinmiş. Onarmak için dokuz bakırcı getirttik. Dokuzu da kazanın içine girdiler, çekiçle taklatarak dövmeğe başladılar. Ustalar o kadar uzak düştüler ki, birbirlerinin çekiç seslerini duymadılar bile...”

Ardından ikinci yalanını anlatmaya başlamış:

“Geçen yıl değirmenin önüne bir kabak ekmişim. Çimlendi, uzadı, dört yana kol salmaya başladı. Filizlerinden birçok dal uzadı. Ben de bu filizi çaydan geçirdim. Karşı dağdaki çam ağacına sardırđım. Gel zaman git zaman bu çay taşı. Köprü yıkıldı. Yolcular o dağdan bu tepeye kabak filizinin üstünden geçmeye başladılar. Gittikçe bu filiz daha kalınlaştı. Üstünden kervanlar, arabalar geçmeye başladı. Bir gün baltayı aldım. Köyüme gitmek için yola çıktım. Kabak köprüsünden geçiyordum. Baktım daldan kocaman kocaman yüzlerce kabak dökülmüş. Bu kabaklardan birine bir balta indirdim. Balta kaçtı kabağın içine. Baltayı almak için ben de içine girdim. Günlerce aradım, bulamadım. Kabaktan dışarı çıkarken aksakallı bir dedeye rastladım. Dede bana:

“Buralarda ne ararsın, oğlum?” diye sordu.

Ben de: “Aman, aksakallı koca dede. Kabağın içine baltamı kaçırđım, onu arıyorum” dedim.

Dede güldü:

“Aman oğlum, kabağın içinde ben bir sürü devemi kaybettim, gençliğimden beri onları ararım. Bu uğurda saçımı, sakalımı ağarttım. Hâlâ bulamadım. Sen, bir baltayı nasıl bulacaksın? Vazgeç bu işten” dedi.

Köse, ikinci masalını da bitirince sıra Keloğlan’a gelmiş.

O da başlamış anlatmaya:

“Bizim vakti zamanında bir kovan arımız vardı. Her akşam arıları sayar, kovana kapatırdım. Bir gün içlerindeki total arı gelmedi. Çuvaldızı yere diktim, tuttum tepesine çıktım. Dört yanımı gözetledim. Bir de ne göreyim? Bizim total arı karşı ovada bir mandaya eş olmuş, çift sürmüyor mu? Vardım çiftçinin yanına. Bacağındaki kızıl ipliği işaret gösterdim. Tarladan kiramı istedim. Uzatmayalım. Buğdaylar bitti, geliştii. Ekinleri biçmeye gittim. Çörek için serptiğim unu bu tarlanın kirasından düştüm. Tarlanın kıyısındaki ceviz ağacının dibinden bir domuz kaçtı. Ardından bir tırpan savurdum. Tırpan domuzun arkasına battı. Domuz kaçtı, tırpan biçti. Domuz kaçtı, tırpan biçti. Uzun etme köse, bu çörek Keloğlan’a düştü” demiş de hiç ara vermeden ikinci yalanına başlamış:

“Günlerden bir gün yine total arı gelmedi. Babam ‘Şu balta ibik, çil horozu eyerle de gel’ dedi. Çil horozu eyerledim. Bindim arıyı aradım. Bayırda bulup getirdim. Ama eyer horozun boynunu vurmuş, bir göz irinli yara açılmış. Nenem iyileşsin diye bir ceviz yaprağı sardı. Bir zaman sonra horozun boynunda bir ceviz ağacı bitti, uzandı. Kocaman bir ceviz ağacı oldu. Köyün çocukları ceviz ağacını taşlamaya başladılar. Üstünde o kadar taş toprak birikti ki, iki tarla kadar oldu. Bu tarlaya buğday ektik. İşte ocaktaki çöreğin buğdayının yarısını da o tarladan topladım. Bu yalan boyunu aştı, uzun etme köse, çörek Keloğlan’a düştü, demesiyle, ocakta pişip kabarmış olan çöreği çekip almış. Köse de çaresiz boyun eğmiş. Keloğlan, bıçağını çıkarmış ucundan bir dilim kesmiş, ağzını şaplata şaplata yemeye başlamış. Kösenin aklıktan gözleri iyice kızarmış.

“Aman Keloğlan, bana parasıyla beş akçelik çörek ver, veresiye. Şimdi üstümde para yok, yarın köyde öderim, demiş. Keloğlan kel başını kaşımış, sonunda razı olup tek bir parça kesmiş. Ama köse bununla doymamış. Tekrar beş akçelik veresiye çörek istemiş. Keloğlan inceden tek bir parça kesmiş. Köse yine doymamış. Bir daha kesmiş. Doymak ne mümkün? Gün ışırmış. Buğdayın yarı tayı öğütülmüş. Keloğlan, eşeğin bir yanına un çuvalını, bir yanına da koca çöreği tay edip sarmış.

Yola çıkıp köyüne varmış. Yükünü evine yıkıp, doğru kösenin köyüne, alacağını istemeye gitmiş. Bu köse karısına iyice tembihlemiş:

“Yarına Keloğlan gelecek, alacağını istemeye. Kapıya çık. Ağla, sızla, kocam öldü diye ağıt yak, çığlık at.”

Keloğlan geldiği zaman kadın kocasının dediğini yapmış. Keloğlan da:

“Vah, vah, daha dün akşam değirmende çörek pişirmiştik, bana da on akçe borcu vardı” diyerek köyün içinde oraya buraya koşmuş. Bütün köylüyü ayağa kaldırmış. Cemaati toplayıp, imamı, muhtarını bulup kösenin kapısına getirmiş. Artık çaresiz kalmış, köse de sırtüstü uzanmış, bunu kaldırıp tenesine koymuşlar, yıkayıp kefenlenmişler. Geceleyin omuzlayıp köyün mezarlığına kaldırıp gömmüşler. Keloğlan, herkes çekilip gittikten sonra mezarlığa dönüp mezarın başındaki bir selvi ağacına çıkmış da “Bakalım bu köse ne yapacak?” diye beklemiş.

O sırada kırk haramiler yüklü hayvanlarıyla gelip, çaldıkları malları ortaya döküp bölüşmeye başlamışlar.

Çil çil altınlar, torba torba akçe, mecediye, mücevherler, top top kumaşlar, antika silahları aralarında bölüştükten sonra, ortada bir türlü bölüşemedikleri altın kabzalı, mücevher kakmalı bir kılıç kalmış. Uzun çekişmeler, konuşmalardan sonra içlerinden birisi:

“Mezarlıkta yeni gömülmüş bir ölü varsa çıkaralım. Kim boynunu bir vuruşta uçurursa, kılıç onun hakkıdır, ona düşer... deyince, herkes bunu kabul etmiş. Hemen araştırıp o gün gömülmüş olan kösenin mezarını açıp, bacağından çekip dışarı çıkarmışlar. Bakmışlar ki bu kösenin çakır gözleri çıldır çıldır bakıyor, fıldır fıldır dönüyor. Korkmuşlar, birbirlerine girmişler. “Aman, siz hepimiz böyle sırtüstü yatar da, çıldır çıldır bakar mısınız? Köse de boğuk boğuk, derinden:

“Bakarız, bakarız” demiş. Onlar da:

“Arkadaşlarını çağırırsan hemen gelirler mi?” diye sormuşlar. Köse:

“Gelirler, gelirler...” demiş; boğuk boğuk derinden.

“Çağır bakalım şunları” demişler.

Bu köse de kefenin arasından ellerini çıkarıp şak şak çarparak:

“Toplanın, toplanın!” diye seslenmiş. Bunun üzerine kavağın doruğundan Keloğlan şak şak ellerini çırparak cevap vermiş:

“Geliyoruz, geliyoruz!”

Bunu duyan haramiler:

“Amanın, cinler, hortlaklar bastı, kaçın arkadaşlar!” diyerek, bütün mallarını bırakıp birbirlerini çiğneyerek kaçışmışlar. Çetenin bütün vurgun malları küçük tepeler gibi yığılıp ortada kalmış. Keloğlan kavaktan inmiş. Köse buna:

“Ah Keloğlan, on beş akçe için başıma bunca işleri getirdin. Senin elinden kurtulmak için diri diri mezara bile girdim” demiş. Sonra oturmuşlar, “Bir sana, bir bana” diye ortadaki mal yığınını bölüşmeye başlamışlar. O sırada kırk haramiler içlerinden birini cinlerin yaptıklarını anlamak için yollamışlar. Mallarının, paralarının ne olduğunu merak ediyorlarmış. Harami sürüne sürüne, mezar taşlarının, ağaçların ardına sine sine gelmiş. Bunların seslerini duyacak kadar yanaşmış. O sırada bölüşme bitmiş de Keloğlan:

“Camgöz köse, benim şu akşamki on beş akçe çörek parasını ver bakalım” diye kösenin yakasından tutup sıkıştırmaya başlamış. Köse de mezarların arasından harami gözcüsünün geldiğini görmüş de uzandığı gibi herifin fesini kapınca:

“Al şunu da on beş akçenin yerine say” diye Keloğlan’a atınca bu harami korkusundan sırtüstü devrilip, yuvarlana yuvarlana, düşe kalka, mezarlıktan canını zor kurtarmış da arkadaşlarına kavuşmuş.

Bunların elebaşısı:

“Ey, anlat bakalım, ecinniler, hortlaklar ne yaparlar?” diye sorunca, bu da nefes nefese tıkanarak:

“Ne yapacaklar. On beşer akçeden dağlarca malı bölüşmüşler de içlerinden birisine hisse düşmemiş. On beş akçeye karşılık benim yağlı fesimi kapıp verdiler. Anlayın kalabalığı” deyince, bunların hepsi de “Amanın, artık buralarda durmak olmaz. Başka yerlere gidelim...” diye kaçıp savuşmuşlar.

Köse ile Keloğlan da ölünceye kadar komşu yaşamışlar. Ama birbirlerine oynadıkları oyunun sonu gelmemiş. Tanrı onların da yazısını bu yüzden yazmış.

Onlar ermiş muratlarına, darısı başımıza...

4.5.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.5.3.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

yamaç / yalan / yük / fes / kestirme

1. Dur, eşeğe _____ sarayım da yukarı değirmene varayım” demiş.
2. _____ aşağı, suyun akarına kurulmuş değirmenlerin en altındakine varmış.
3. Kalkıp _____yoldan koşmuş, yukarı değirmene Keloğlan’dan önce ulaşmış.
4. Hangimiz daha büyük iki _____ uydurursa çörek onun olsun, demiş.
5. On beş akçeye karşılık benim yağlı _____ kapıp verdiler.

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Kösenin bu durum canını pek sıkıkmış, onuruna _____.
 a. incitmiş b. bulunmuş c. dokunmuş d. yedirememiş
2. Ekmeklik un _____ iki tay, bir kile buğday getirdim, ama vazgeçtim.
 a. öğütmeye b. karıştırmaya c. eritmeye d. büzmeye
3. Boz eşeğe yükümü _____ da yukarı değirmene varayım, demiş.
 a. böleyim b. ayırayım c. toplanayım d. sarayım
4. “Bir sana, bir bana” diye ortadaki mal yığınını _____ başlamışlar.
 a. kesmeye b. müdahaleye c. bütünleşmeye d. bölüşmeye
5. Geceleyin omuzlayıp köyün mezarlığına kaldırıp gömmüşler.
 a. batırmışlar b. uğurlamışlar c. çıkarmışlar d. gömmüşler

C. Aşağıdaki ifadelerle anlamlarını eşleştiriniz.

1. Yolunu tutmak a. Çok terli, yorgun ve perişan bir durumda
2. Bit yeniği b. Uygun bulmak, beğenmek, benimsemek, istemek, kabul etmek
3. Gözleri fıldır fıldır olmak c. Gizli kapaklı yapılan ve insanlarda merak ve kuşku uyandıran

4. Razı gelmek d. Birinin gururunu, haysiyetini incitmek
 5. Onuruna dokunmak e. O yere doğru gitmeye başlamak
 6. Kan ter içinde f. Telaşlı bir biçimde bakmak

Ç. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Kile:** Tahıl ölçmede kullanılan yaklaşık 30 kilogram hacmindeki kap, ölçek.
 2. **Tay:** Hayvan yükü, çuval.
 3. **Ant:** Tanrı'yı veya kutsal bilinen bir kişiyi, bir şeyi tanık göstererek bir olayı doğrulama, yemin.
 4. **Tekne:** Türü işlerde kullanılmak için çoğu ağaçtan veya taştan yapılan, uzun ve geniş kap.
 5. **Onur:** İnsanın kendine karşı duyduğu saygı, şeref, öz saygı, haysiyet.

T	Y	E	R	Ü	P	Ö	M	I	L	Ş	İ
E	N	A	T	A	Y	C	E	R	B	S	A
Y	M	U	Y	R	G	O	N	U	R	İ	K
E	A	N	T	T	U	R	G	V	Ö	C	E
G	K	N	E	R	İ	L	E	M	B	O	V
I	T	P	A	C	G	N	E	G	H	I	L
L	U	K	İ	L	E	L	V	Ö	Ç	I	Y
K	Ğ	R	N	E	M	S	I	L	B	O	N
K	H	I	B	N	K	İ	T	E	K	N	E
B	Z	E	G	F	I	G	F	E	L	İ	P

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Oluk:** Bir şeyin akmasına yarayan üst yanı açık boru.
 2. **Mecidiye:** Sultan Abdülmecid döneminde basılmaya başlandığı için o adla anılan gümüş para.

3. Tırpan: Uzun bir sapın ucuna tutturulan, ot, ekin vb.ni biçmeye yarayan, hafifçe kıvrık, uzun çelik bıçak.

4. Veresiye: Karşılığı sonra ödenmek üzere, peşin karşıtı.

5. Filiz: Tohumdan veya tomurcuktan çıkan körpe ve küçük dal.

G	K	O	B	P	F	R	I	I	V	I	V
E	E	M	U	C	İ	H	Ö	P	E	K	I
T	R	E	R	V	F	L	Ç	E	R	L	E
R	P	C	E	I	İ	L	U	K	E	Ş	F
A	T	İ	Y	L	L	İ	T	L	S	O	H
P	I	D	I	Z	İ	S	E	N	İ	P	O
B	R	İ	L	İ	Z	H	R	C	Y	L	L
E	P	Y	E	M	T	E	F	İ	E	U	U
R	A	E	D	E	E	R	E	Ğ	E	S	K
K	N	M	B	Ü	Z	Ç	S	L	Ş	İ	M

4.5.3.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Köse değirmenci, Keloğlan'ın buğdayını öğütebilmek için ona nasıl bir oyun oynamıştır?

2. Köse değirmenci ile Keloğlan'ın karnı acıktığında köse değirmenci ona ne yapmayı önermiştir?

3. Keloğlan ve Köse Değirmenci bir olup kırk haramilere nasıl bir oyun oynamışlardır?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Keloğlan, babasının vasiyetini yerine getirmiştir. (...)
2. Köse Değirmenci Keloğlan’a beş akçe borçludur. (...)
3. Keloğlan kırk haramileri kandırmak için Köse Değirmenci ile iş birliği yapmıştır. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

- (...) Buğdaylar “van, van, hışır, hışır” ederek öğütüle dursun, gece olmuş.
- (...) Keloğlan bakmış başka değirmen yok, ununu öğütmeden geri dönmek de olmaz.
- (...) Bunlar ocağı yakmış, köse ile karşılıklı geçip oturmuşlar. Bir zaman sonra ikisinin karnı iyice acıkmış.
- (...) “Ne dersin Keloğlan, neler söylersin, bu değirmenin sahibiyim. Onlar da küçük kardeşlerimindir” demiş.
- (...) “Adam sen de...” demiş, “babam bana vasiyet etmişti ama öğütülürken başında dikilip hile yaptırmadıktan sonra zararı olmaz” demiş de, çuvalları sırtlayıp değirmene sokmuş.

4.5.3.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Çörek pişeyazsın / pişedursun, bunlar ocak başındaki eski yerlerine karşılıklı oturup beklemişler.
2. “Amanın, cinler, hortlaklar bastı, kaçın arkadaşlar!” diyerek, bütün mallarını bırakıp birbirlerini çiğneyerek kaçınmışlar / kaçışmışlar.
3. “Vah, vah, daha dün akşam değirmende çörek pişirirdik / pişirtmiştik, bana da on akçe borcu vardı” diyerek köyün içinde oraya buraya koşmuş.

4. Gel seninle ortaklığına, unu benden, serpeceğin / serpince un senden, bir çörek yapalım da, şu ateşte pişirelim, demiş.

5. Bu Keloğlan eşeğini dürttüğçe / dürterek kan ter içinde gelmiş, yükünü kapının önüne yıkmış, bir de içeri girmiş bakmış ki, aşağı değirmendeki şu köse, boyu da kısa, çakır gözleri fıldır fıldır, hiç durmaz sırtır.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

“Ekmeklik un öğütmeye iki tay, bir kile buğday getirdim, _____(1) vazgeçtim. Babamın _____(2) boyu kısa, sakalı köselerle alışveriş etme, iş yapma, yola çıkma, diye vasiyeti var. Boz eşeğe yükümü sarayım da yukarı _____(3) varayım” demiş. Boyu kısa, sakalı köse değirmenci de: “Keloğlan, gel yapma, dur etme, buğdayını _____(4) öğütüvereyim. Gözünün önünde nasıl bir hile yapacaktım? Kilesinde iki kaşık değirmenci hakkı alırım, gerisini doldur çuvalına, al götür...” diye önüne dökülüp antlar _____(5) edip, laflar, düzenli sözler söylediyse de, faydasız.

1. ama / için

2. ölünce / ölürken

3. değirmenden / değirmene

4. öğütüvereyim / öğütecekken

5. etmek yerine / edip

C. Aşağıdaki cümlelerde bulunan yazım yanlışlarını düzelterek tekrar yazınız.

1. Filizlerinden bir çok dal uzadı.

2. Un öğütmeye iki tay, bir kile buğday getirdiydim, ama vaz geçtim.

3. Bunlar ocağı yakmış, kösele karşılıklı geçip oturmuşlar.

4. Keloğlan, herkez çekilip gittikten sonra mezarlığa dönüp mezarın başındaki bir selvi ağacına çıkmış da “Bakalım bu köse ne yapacak?” diye beklemiş.

5. Kabaktan dışarı çıkarken ak sakallı bir dedeye rasladım.

4.5.3.4. Yazma Etkinlikleri

A. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

B. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, yok demesi günahmış. Evvel zaman içinde, memleketin birinde _____

4.5.3.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Masalın sonunda Keloğlan ile Köse Değirmencinin ölünceye kadar komşu olarak yaşamaları hakkında ne düşünöyorsunuz?

4.5.4. “Keloğlan ile İki Padişah” Adlı Masalın C1 Düzeyine Uyarlanması

4.5.4.1. **Sözcüksel Değiştirme:** Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 36. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
“Ne ararsın a Keloğlan pencerenin dibinde?” diye sıkılayıp sorunca, Keloğlan’dır bu, dünyada bir garip başı ile bir yırtık peşi var, başında poşusu, kimseden de korkusu yok.	“Ne ararsın a Keloğlan pencerenin dibinde?” diye sıkıştırıp sorunca Keloğlan’dır bu, dünyada bir garip başı ile bir yırtık peşi var, başında poşusu, kimseden de korkusu yok.
Günün birinde, Hind padişahından, bu ülkenin şahına bir mektup gelmiş. İçinde yazmış ki: “sana bir değnek gönderiyorum. (...)	Günün birinde, Hint padişahından, bu ülkenin şahına bir mektup gelmiş. İçinde yazmış ki: “sana bir değnek gönderiyorum. (...)
Marangozlara ölçtürmüş, kuyumculara tarttırmış, akıldanelere göstermiş.	Marangozlara ölçtürmüş, kuyumculara tarttırmış, akıl veren kimselere göstermiş.
Çevresinde vezir vüzerası peşpeşine muayene etmişler, bakmışlar ki, (...)	Çevresinde vezir vüzerası ard arda muayene etmişler.
Başlamış ayıklayıp seçmeye. Yükte hafif, pahada ağır ne varsa tezgâhın üstüne yığdirmiş, top top kumaşlar indirtmiş, denkler yaptırmış.	Başlamış ayıklayıp seçmeye. Yükte hafif pahada ağır ne varsa tezgâhın üstüne yığdirmiş, top top kumaşlar indirtmiş, balyalar yaptırmış.

4.5.4.2. **Söz Dizimsel Değiştirme:** Metinde yapılan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 37. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Çevresinde vezir vüzerası peşpeşine muayene etmişler, bakmışlar ki, tornadan çıkmış gibi iki başı denk, düpedüz bir değnek.	Çevresinde vezir vüzerası ard arda muayene etmişler. Bakmışlar ki, tornadan çıkmış gibi iki başı denk, düpedüz bir değnek.
“Padişahım, bu iş ötekinden kolay. Şimdi buyur, bu atları bir ahıra kapasınlar. Kapısının önüne bir de hendek kazsınlar, içini suyla doldursunlar, anasını, tayını, tayının tayını ayırmak işten değil” demiş.	“Padişahım, bu iş ötekinden kolay. Şimdi buyur, bu atları bir ahıra kapasınlar. Kapısının önüne bir de hendek kazsınlar, içini suyla doldursunlar. Anasını, tayını, tayının tayını ayırmak işten değil” demiş.
Yine kamçılarnış, bu sefer de en geride kalan sıçrayıp geçmiş hendeği.	Yine kamçılarnış, bu sefer de en geride kalan sıçrayıp hendeği geçmiş.
“Oğlum, padişahınız, ülkesinin büyüğünü, akıllısını, hem de sakallısını gönderecekti, onlar yollarda mı kaldı?” diye sormuş.	“Oğlum, padişahınız ülkesinin büyüğünü, akıllısını, hem de sakallısını gönderecekti. Onlar yollarda mı kaldı?” diye sormuş.

4.5.4.3. Koruma Yapılan Cümleler

Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Tablo 38. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bir varmış, bir yokmuş Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde bir öksüz, kimsesiz Keloğlan varmış. Nerede akşam orada sabah, katıksız yavan, bulunca yer, bulamayınca da sırtüstü yatar, yıldızları seyredermiş.	Bir varmış, bir yokmuş Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde bir öksüz, kimsesiz Keloğlan varmış. Nerede akşam orada sabah, katıksız yavan, bulunca yer, bulamayınca da sırtüstü yatar, yıldızları seyredermiş.
Gökyüzünde ne var, ne yok, Demirkazık hangisi, Ülker terazi hangisi, akrep ne yanda, kürsü ne yönde, hepsini arar bulurmuş.	Gökyüzünde ne var ne yok, Demirkazık hangisi, Ülker terazi hangisi, akrep ne yanda, kürsü ne yönde, hepsini arar bulurmuş.
Kız değil ay parçası, doğan aya sen dur da yerine ben doğayım diyor.	Kız değil ay parçası, doğan aya sen dur da yerine ben doğayım diyor.
“Padişahım, Allah devletini artırsın, ömrünü uzun etsin! Ben senin kızını pencerede gördüm, âşık oldum, ona tutuldum da buralarda dolanıyorum...” demiş, açıkça içindekileri dökmüş.	“Padişahım, Allah devletini artırsın, ömrünü uzun etsin! Ben senin kızını pencerede gördüm, âşık oldum, ona tutuldum da buralarda dolanıyorum...” demiş, açıkça içindekileri dökmüş.
Onlar muratlarına ermiş, darısı bizim başımıza denmiş.	Onlar muratlarına ermiş, darısı bizim başımıza denmiş.
“Aç oğlum mendilini” demiş. Keloğlan mendilini açmış, padişah ‘şıkır şıkır, şıkır şıkır’ diye saymaya başlamış. Sonra öbür elini öteki cebine sokmuş, bu sefer de 'tıkır tıkır, tıkır tıkır' diye saymış.	“Aç oğlum mendilini” demiş. Keloğlan mendilini açmış, padişah ‘şıkır şıkır, şıkır şıkır’ diye saymaya başlamış. Sonra öbür elini öteki cebine sokmuş, bu sefer de 'tıkır tıkır, tıkır tıkır' diye saymış.
Ülkenin dört bir yanından, komşu ülkelerden konuklar çağrılmış, kırk gün kırk gece dernek olmuş, yenilmiş içilmiş.	Ülkenin dört bir yanından, komşu ülkelerden konuklar çağrılmış, kırk gün kırk gece dernek olmuş, yenilmiş içilmiş.

4.5.4.4. Dil Bilgisel Değiştirimler

C1 düzeyindeki dil bilgisi konularında sadece anlatım bozuklukları, deyimler ve atasözleri ya da kalıp ifadeler var. Bu yüzden dil bilgisel değiştirimde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

4.5.5. Uyarlanmış Metin: Keloğlan ile İki Padişah

Bir varmış, bir yokmuş Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde bir öksüz, kimsesiz Keloğlan varmış. Nerede akşam orada sabah, katıksız yavan, bulunca yer, bulamayınca da sırtüstü yatar, yıldızları seyredermiş. Gökyüzünde ne var ne yok, Demirkazık hangisi, Ülker Terazi hangisi, Akrep ne yanda, kürsü ne yönde, hepsini arar bulurmuş. Annesi ve babası yok, giydiklerine bir yama yapan, eline bir dilim ekmek veren de yokmuş. Bu Keloğlan, ekmeğini taştan, aşını da işten çıkarmayı küçük yaşından öğrenmiş. Yaşlıları, akranları sokak aralarında birdirbir oynayıp zıp zıp yuvarlarken, sırtına ağır yükleri yüklenip alından ter sızdırarak çalışmasını, düşünüp taşınmasını adım adım öğrenmiş de karanlık gecede kara taşın altındaki kara karıncayı bilir, arayınca da bulur olmuş.

Bu Keloğlan günün birinde padişahın sarayı önünden geçiyormuş. Bakmış ki, pencerede bir kız oturuyor. Kız değil ay parçası, doğan aya sen dur da yerine ben doğayım diyor. Keloğlan'dır durakalmış. Bir hoş olmuş. Üç yüz altmış damarından ateş yürümüş. Kanı kaynamış coşmuş, ayakları da duvarın dibine saplanıp kalmış. Keloğlan sağa gideceği zaman ayakları döner, pencerenin dibine gelirmiş. Sola yürüyeceği zaman, ayakları başının hükmünü dinlemezmiş. Akşama kadar ne yana gitmişse, dönüp dolaşıp pencerenin önüne gelmiş. Bir başka şey yapamaz, düşünemez olmuş. Ateşi gizliymiş, yüreğinin derinindeymiş, ama ah ettikçe tepesinden dumanlar çıkmış. Akşamüzeri padişah avdan dönerken, bu Keloğlan'ı hayran ve şaşkın, pencerenin dibinde dikilir bulmuş.

“Ne ararsın a Keloğlan pencerenin dibinde?” diye sıkıştırıp sorunca, Keloğlan'dır bu, dünyada bir garip başı ile bir yırtık peşi var, başında poşusu, kimseden de korkusu yok. Dosdoğru cevap vermiş:

“Padişahım, Allah devletini artırsın, ömrünü uzun etsin! Ben senin kızını pencerede gördüm, âşık oldum, ona tutuldum da buralarda dolaniyorum...” demiş, açıkça içindikileri dökmüş.

Padişah Keloğlan'ın böylesine korkusuz, pervasız, hem de saygısız olup haddini hududunu bilmeyişine sıkılmış, sonra içerlemiş, sonra da gide gide gazaba gelip hırsından saçlarının her bir teli mızrak gibi dikilmiş. Hemen emir vermiş, Keloğlan'ı sarayının zindanına attırmış. O devirler ne devirler! Kanun yok, mahkeme yok. Tanrı'nın az, padişahların çokluk olduğu devirler. Padişahın astığı astık, kestiği kestik. Dilerse emir verip bakımlı yer verir, dilerse kayırıp insanı berbat eder. Kimse çıkıp da ağzını açamaz, sorgu sual edemez, iki satır yazı yazamazmış. Üstelik bu Keloğlan ortalıkta dımdızlak, sivri külâh, arayanı yok, soranı yok, kimi kimsesi yok. Padişahın derseni işi çok, Keloğlan'ı zindanda unutmuşlar. Tam yedi yıl karanlık zindanda tek başına düşünmüş, bunalmış.

Günün birinde Hint padişahından bu ülkenin şahına bir mektup gelmiş. İçinde yazmış ki: “Sana bir değnek gönderiyorum. Bunun hangi başı kalın? Bildiysen bildin. Bilemediysen vaktine hazır ol. Yer götürmez asker ile üzerine seferim var.”

Padişah mektubu okumuş, gönderilen değneği gözden geçirmiş. Çevresinde vezir vüzerası art arda muayene etmişler. Bakmışlar ki tornadan çıkmış gibi iki başı denk, düpedüz bir değnek. Marangozlara ölçtürmüş, kuyumculara tarttırmış, akıl veren kimselere göstermiş. Aksakal, kara sakal çağırtmışlar. İçlerinden hiçbiri bu değneğin hangi başının kalın olduğunu bilememiş. Padişaktır, bunalmış, en sonunda kızına akıl danışmış. O da hemen:

“Aman padişah babacığım, zindanda bir Keloğlan olacak, bir de ona danışalım...” demiş. Kız hemen zindana inmiş, kapılar açtırmış, bu Keloğlan'ı bulmuş da, olanları bir bir anlatmış. Keloğlan'dır bu... Vaktiyle nice değnekler yontmuş, nicelerini kırmış ve nicelerinden de atlamış. Keloğlan dinlemiş, hem de gülmüş, sonra da demiş ki:

“Bundan kolay ne var, a padişah kızı! Git babana selâm söyle, o değneği suya atın. Hangi yanı daha kalınsa, o yanı suya batar. Hem de şunu unutmasın: Elde olan, beyde ve de padişapta bulunmaz, sorup sual edilmeden her önüne gelen de hapislere atılmaz.”

Kız sevinmiş, koşmuş babasına, Keloğlan'ın söylediklerini anlatmış. Değneği suya atmışlar, batan yanına işaret koyup “Bu başı kalındır” diyerek Hint padişahına yollamışlar. Hint padişahı bakmış ki, doğru yana işaret koymuşlar.

“Bunu bildiler. Ama er oyunu üçtür. İki meselem daha var, onları da bilseler gerek...” demiş. Padişaha üç tane at göndermiş. Üçü de aynı soydan, aynı boydan, aynı dondan imiş. Birini birinden ayırmanın mümkünü yok. Bu atlardan hangisi ana, hangisi tay, hangisi de tayın tayı? İşte padişahın bileceği mesele bu. Padişaktır, atlara bir bakmış iki düşünmüş, elini sakalına atmış, taraklaya taraklaya öylece kalmış. Baytarları, at cambazlarını, seyisleri çağdırtmışlar. Hiçbiri bilememiş, işin içinden çıkamamış. Padişah, hanım kızına haber salmış, hâl keyfiyet böyle böyle. Bu kız, hemen koşa koşa aşağı inmiş, zindanın kapılarını açtırmış. Keloğlan’a olanları anlatmış:

“Aman Keloğlan durumlar böyle. Üç at geldi, üçünü birbirinden ayıramıyoruz. Hangisi ana, hangisi tay, hangisi tayın tayı? Aman bunun çaresi...” demiş de boynunu bükmüş. Keloğlan biraz düşünmüş:

“Pek iyi, pek has. Siz sorun, biz söyleyelim. Siz şaşırıp kalın, biz arayıp bulalım. Ama siz yine pufla döşeklerde yatın, biz zindan köşelerinde ömür çürütelim. Siz yağlıdan ballıdan, biz de kuru ekmecli acı suludan. Hem size yol yordam gösterelim hem de zindandan kurtulmayalım. Padişaha benden selâm söyle hanım sultan. O beni bu zindandan çıkarsın, ben de onu bu dar yerden...” demiş. Kız koşup babasına anlatmış, o da emir vermiş, Keloğlan’ı zindandan çıkarmışlar. Giydirip kuşatıp huzura almışlar:

“Padişahım, bu iş ötekinden kolay. Şimdi buyur, bu atları bir ahıra kapasınlar. Kapısının önüne bir de hendek kazsınlar, içini suyla doldursunlar. Anasını, tayını, tayının tayını ayırmak işten değil” demiş.

Padişah, Keloğlan’ın dediklerini hemen emir verip yaptırmış. Herkes avluya birikmiş. Keloğlan’dır, almış eline bir kamçı, ahıra girmiş, kapıları açmış, başlamış atları kamçılama. Atların üçü de gelip kapıya yığılmış. Önce biri kapıda durmuş, başını sağa sola yatırmış, ön ayaklarını kırdığı gibi hendeği atlayıp geçmiş. Keloğlan seslenmiş:

“Bu geçen anaç attır!” demiş. Yine kamçılama bu sefer de biri kapıdan fırlamış, hendeği geçmiş. Keloğlan yine seslenmiş:

“Bu geçen de onun tayıdır!”

Yine kamçılama, bu sefer de en geride kalan sıçrayıp hendeği geçmiş. Keloğlan da yine seslenmiş:

“Bu gelen de tayın tayıdır.”

Avluda dikilip olup bitenleri seyredenler, Keloğlan'ın marifetine parmak ısırmışlar. Seyisler gidip hemen bu atlara işaretler koymuşlar Hint padişahına göndermişler. Hint padişahı bakmış ki, bu da doğru. Tutmuş bir mektup yazmış: “Memleketin büyüğü, akıllısı, hem de sakallısını gönder. Sorguya çekmem gerek” diye haber yollamış. Padişah, memleketin büyüklerini, akıllılarını, sakallılarını, tellâl bağırıp toplamış. Hiçbiri bu işe yanaşmamış. Padişah, en sonunda Keloğlan'ı çağırılmış. Olup biteni anlatmış. Keloğlan da:

“Ben giderim padişahım, yüzünü ak edecek cevaplar da veririm. Üstüne üstlük Hint padişahını esir alır gelirim. Ama bu işlerime karşılık kızını bana vereceksin, bu şartla...” demiş. Padişah da uzun düşünmüş, kısa düşünmüş, ölçmüş biçmiş. “Hele bu Keloğlan gitsin bir kere. Sorğu suale cevap verir, ama koca padişahı esir edip getirmek ne mümkün? Elbet sözünü yerine getiremez. Şimdi kızımı verdim derim, sonunda işler yoluna girer” diye Keloğlan'ın şartını kabul etmiş.

Keloğlan, padişahın bir deve, bir keçi, yol harçlığı para almış. Çıkış yola. “Memleketin büyüğü, akıllısı, hem de sakallısı geliyor!” diye haberci göndermiş. Aylar sonra Hint padişahının ülkesine ulaşmış. Bunu yollarda karşılaşmışlar, halılara basarak yürümüş, iki yanında padişahın karşılayıcı askerleri, önünde davul zurna çalınarak saraya ulaşmış. Bir elinde devenin yuları, öteki elinde keçinin ipi, kurula kurula, iki yanına selam dağıta dağıta saraya varmış. Hint padişahı büyük bir heyet beklerken devenin yularını, keçinin ipini çekerek bir Keloğlan'ın çıkagelişine şaşır kalmış:

“Oğlum, padişahınız ülkesinin büyüğünü, akıllısını, hem de sakallısını gönderecekti. Onlar yollarda mı kaldı?” diye sormuş. Oğlan deveyi göstermiş:

“İşte en büyüğümüz budur, efendim” demiş. Sonra da keçiyi göstermiş:

“İşte bu da sakallımız, efendim” demiş. Sonra da kendini işaret etmiş:

“Ülkemizin en akıllısı da işte benim. Buyur sor padişahım” demiş de başını dikmiş durmuş. Padişah da:

“Ya öyle mi? Söyle bakalım, gökte yıldız kaç?” deyince bu da:

“Tam da benim keçimin kılları kadardır” padişahım, demiş. Padişah da:

“Nereden belli?” deyince, Keloğlan da:

“Saymak size düşer padişahım” demiş. Divanda bulunanlar birbirleriyle bakışmışlar, kafa kafaya vermişler, Keloğlan’ın cevabını kabul ettiklerini bildirmişler.

Bunun üzerine padişah bir soru daha sormuş:

“Dünyanın ortası neresidir?”

“Şu bizim devenin sağ arka ayağının bastığı yerdir, padişahım.”

“Nereden belli?”

“Ölçmek size düşer padişahım” deyince divanda bulunanlar birbirleriyle bakışmışlar, kafa kafaya vermişler, Keloğlan’ın cevabını kabul ettiklerini bildirmişler. Bunun üzerine padişah:

“Pekâlâ oğlum, bunu da bildin, gel senin bahşişini vereyim...” demiş, elini cüppesinin cebine sokmuş da:

“Aç oğlum mendilini” demiş. Keloğlan mendilini açmış, padişah ‘Şıkır şıkır, şıkır şıkır’ diye saymaya başlamış. Sonra öbür elini öteki cebine sokmuş, bu sefer de ‘Tıkır tıkır, tıkır tıkır’ diye saymış. Keloğlan mendilini dört ucundan çevreleyip tutmuş, gözlerini de dört açmış bekliyor. Ne elde ne de mendilde para filan yok. Lâkin padişahın oyununu anlamış da:

“Sağ ol, eksik olma padişahım, ne verirsen elinle, o gitsin seninle, keremin kadar şanın şerefine artsın, hazinen çoğalsın eksilmesin...” demiş. Mendilin dört ucunu içinden para taşıyormuş gibi katlayıp bohçalamış, almış göğsüne sokmuş. Padişah da kendi kendine: “Çok iyi, bu sefer oğlanı alt edeceğiz. Yutturduk hele...” demiş.

Keloğlan etek öpmüş, dışarı çıkmış. Çarşıya yollanmış. En büyük dükkâna girmiş. Başlamış ayıklayıp seçmeye. Yükte hafif, pahada ağır ne varsa tezgâhın üstüne yığdirmiş, top top kumaşlar indirtmiş, balyalar yaptırmış. Kaldığı hana göndermiş. Sıra hesap vermeye gelmiş. Birkaç saat uğraşmışlar, kalem kalem saymış, toplamışlar. Çok büyük bir para tutmuş, Keloğlan hesaba başını çevirip bakmamış bile. Göğsünden mendili çıkarmış. Düğümünü çözmüş, kat kat açmış. İçinden alıp alıp tezgâha “Şıkır şıkır, şıkır şıkır...” diye saymaya girişmiş. Durmuş, bu sefer de “Tıkır tıkır, tıkır tıkır...” diye saymaya çevirmiş. Sonunda iyice yorulmuş, ama ödemeyi de bitirmiş:

“Hesabın toplamından biraz fazlaca verdim, ama artık üstünü hamama kahveye verirsiniz, harçlık edersiniz, haydi kalın sağlıcakla, Tanrı’ya emanet olunuz!” demiş, yürümüş çıkmış. Dükkândakiler bakmışlar ki bütün o şıkırtı ve de tıkırtılardan,

Keloğlan'ın söylenip durmasından sonra ortada para falan yok. Hemen Keloğlan'ın peşinden koşup yakaladıkları gibi bağıra çağıra kadı'nın önüne çıkarmışlar. Olup bitenlerin hepsini döküp anlatmışlar, hem de şıkirtısı tıkirtısıyla. Sonunda kadı, Keloğlan'a dönüp sorunca, o da:

“Vallahi kadı efendi, şaşım kaldım, sizin bu ülkenizin halkı ne kadar da asi imiş! Padişahınızın verdiği çil çil paraları bunlar kabul etmiyorlar. Dükkânda ödediğim paraları padişahınız, vezirlerinin huzurunda, ‘şıkır şıkır, hem de tıklar tıklar’ şu mendilin içine bir bir eliyle saydı; ben de aynen çıkarıp şıkır şıkır ve de tıklar tıklar bunlara ödedim. Nedir davaları anlamadım? Hem padişahın parasını kabul etmiyorlar, hem de bize iftira atıyorlar. ‘Şıkırı mıkırı, tıkırı mıkırı’ alsınlar, kabul etsinler” deyince, kadı sakalını bir avuçlamış, kara kaplı kitabını kapatmış:

“Bu dava ancak padişahın huzurunda görülür” demiş, hepsini önüne katıp padişahın huzuruna götürmüş. Keloğlan, hemen söze başlamış:

“Aman padişahım, başıma neler geldi, şu adamların dükkânından öteberi aldım. Sonra sizin bana kendi elinizle ‘şıkır şıkır, tıklar tıklar’ verdiğiniz paralarla da bir güzel ödedim, helalinden bahşiş de verdim. Bu adamlar ‘şıkırı mıkırı, hem de tıkırı mıkırı’ kabul etmediler, iftira döşeyip beni dava ettiler” deyince, padişah vezirlerine bakmış, hepsinin başları önlerinde, sakal altından sırtıyorlar. Bu sefer de Keloğlan'ın üstün geldiğini anlamış.

“Hele bırakın bu oğlanı, hakkı var, borcunu ben öderim” demiş. Hepsi huzurdan çıkmışlar. Keloğlan da ertesi gün sarayın karşısında bir hallaç dükkânı açmış. Gecenin bir vakti, bir sandıkla dükkâna gelmiş. Soyunmuş, bedenini bir güzel zamklayıp pamuk yığınları üzerinde yuvarlanmış. Her yanı pamukla kaplanmış ve çıkıp doğruca saraya gitmiş. Nöbetçiler bunu görünce korkmuşlar, büzülüp yerlere eğilmişler, el kadar kalmışlar. Keloğlan doğruca padişahın odasına çıkmış. Yatağındaymış. Korkudan ödü patlamış, dili tutulmuş. İçinden “Eyvah, can alıcı geldi, vay başıma!” demiş. Yorganın içine büzülmüş. Keloğlan demiş ki:

“Ben can alıcıyım. Seni yukarıdan istiyorlar. Benimle birlikte geleceksin. Sesini çıkarırsan ümüğünü sıkar, canını hemencecik alırım.”

Padişah korkusundan sapır sapır titremeye başlamış. Keloğlan, bunun koluna girmiş, sürükleye sürükleye götürmüş. Merdivenlerden iner, yollardan geçerlerken nöbetçiler iki yanlı selâma dururlarmış. Keloğlan, padişahı getirip dükkândaki sandığa

koymuş, kapağını da bir güzel kilitlemiş. Doğru hana varmış, eşyalarını katırlara yüklemiş, dükkândan da sandığı almış. Daha gecedan yola çıkmış. Aylar geçmiş, yollar aşmış, kendi ülkesine günün birinde ulaşmış. Padişahın sarayına gelip balyaları yıkmış; eşyaları, kumaşları, kat kat, sıra sıra tahtının önüne döküp sermiş.

“Buyurun padişahım...” demiş; “bunlar sana hediyem, bunlar da vezirlerine bergüzârım, bunlar da kızına çeyiz, ağırlık...”

Son kalan sandığı açmış da:

“İşte bu da Hint padişahıdır, celâlli, kibirli, sorgulu sualli bir şahtır...” deyince, sandıktan iki kat, el ayak tutmaz, inliye sızlaya birisi çıkmış, padişahın tahtının basamaklarına kapanmış. Kendini öteki dünyada, Azrail’in huzurunda sanıyormuş. Padişahıdır, bunun haline acımış. Keloğlan olup bitenleri baştan sona anlatmış. Padişah emir salmış, davullar çaldırmış, tellallar çıkarmış, düğün kurdurmuş. Ülkenin dört bir yanından, komşu ülkelerden konuklar çağrılmış, kırk gün kırk gece dernek olmuş, yenilmiş içilmiş. Padişahın kızını Keloğlan’a vermişler. Düğünden sonra da Hint padişahını kendi memleketine yolcu etmişler. Padişah, bu Keloğlan’ı baş vezir yapmış, kaygısız kasavetsiz bir köşeye çekilmiş. Onlar muratlarına ermiş, darısı bizim başımıza denmiş.

4.5.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.5.6.1 Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

tellal / yük / ay / nöbetçi / para

1. Merdivenlerden iner, yollardan geçerlerken, _____ iki yanlı selâma dururlarmış.
2. _____ hafif, pahada ağır ne varsa tezgâhın üstüne yığdirmiş, top top kumaşlar indirtmiş, balyalar yaptırmış.
3. Padişahınızın verdiği çil çil _____ bunlar kabul etmiyorlar.
4. Kız değil _____ parçası, doğan aya sen dur da yerine ben doğayım diyor.
5. Padişah emir salmış, davullar çaldırmış, _____ çıkarmış, düğün kurdurmuş.

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Akşamüzeri padişah avdan dönerken, bu Keloğlan'ı hayran ve şaşkın, pencerenin dibinde _____ bulmuş.

a. kalır b. engeller

c. dikilir d. görür

2. Hemen emir vermiş, Keloğlan'ı sarayının zindanına _____.

a. attırmış b. kaldırtmış

c. döndürmüş d. kestirmiş

3. Elde olan, beyde ve de padişapta bulunmaz, sorup sual _____ her önüne gelen de hapsilere atılmaz.

a. denilmeden b. edilmeden

c. söylenilmeden d. çekilmeden

4. Doğru hana varmış, eşyalarını katırlara _____, dükkândan da sandığı almış.

a. yüklemiş b. atmış

c. uyarmış d. iletmiş

5. Padişaktır, bunalmış, en sonunda kızına akıl _____.

a. uyumuş b. düşünmüş

c. anlamış d. danışmış

C. Aşağıdaki ifadelerle anlamlarını eşleştiriniz.

1. Kafa kafaya vermek

a. Çok korkmak

2. Gözden geçirmek

b. Acımasız, çok sert veya istediği gibi davranan kimse

3. Yol göstermek

c. Üstünlük sağlamak, yenmek

4. Alt etmek

ç. Kılavuzluk etmek, yolu bilmeyene anlatmak, tarif etmek

5. Astığı astık, kestiği kestik

d. İki veya birkaç kişi bir kenara çekilip konuşmak

6. Ödö patlamak

e. Niteliğini anlamak için bir Şeyin her yanına bakmak, incelemek, muayene etmek

Ç. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Öksüz:** Anası veya hem anası hem babası ölmüş olan çocuk.
2. **Tellâl:** Herhangi bir Şeyi, olayı veya bir Şeyin satılacağını halka duyurmak için çarşıda, pazarda yüksek sesle bağıran kimse.
3. **Hendek:** Geçmeye engel olacak biçimde uzunlamasına kazılmış derin çukur.
4. **Avlu:** Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan.
5. **Mızrak:** Uzun saplı, sivri demir uçlu silah.

T	E	L	L	Â	L	I	P	B	A	N	Ö
A	K	I	Y	L	O	P	T	E	L	D	İ
Z	Ö	G	E	R	B	C	A	V	L	U	S
S	E	Ç	I	Ü	Ğ	Ü	N	R	E	K	R
D	Ö	K	S	Ü	Z	S	Ç	I	K	O	S
E	D	M	O	Z	M	I	Z	R	A	K	I
C	E	Z	L	E	R	L	Ü	K	L	I	Ş
Ş	A	I	R	T	I	P	E	D	E	K	D
H	E	M	Y	E	V	Y	Ş	İ	R	L	E
İ	Ş	M	A	H	E	N	D	E	K	İ	N

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Baytar:** Veteriner hekim.
2. **Seyis:** At bakıcısı.
3. **Döşek:** Yatak
4. **Kamçı:** Bir ucuna ip, deri vb. bağlı olan vurma, dövme aracı.

5. Yular: Bir yere bağlamak veya çekerek götürmek için hayvanın başlığına veya tasmaına bağlanan ip.

A	F	E	R	S	İ	Ü	Ğ	İ	B	E	F
B	K	M	Ç	E	I	Ç	K	Y	A	R	Ş
K	A	Ç	H	Y	K	T	E	A	B	E	I
A	M	I	E	İ	Y	I	B	K	A	F	K
D	Ç	S	P	S	E	R	A	S	Y	Y	G
Ö	I	İ	S	T	R	E	Y	I	T	R	E
Ş	E	S	Y	A	İ	Z	U	J	A	J	Z
E	R	T	S	R	S	A	L	Ğ	R	İ	L
K	H	Y	İ	B	B	R	A	V	I	L	İ
L	I	Ö	D	Ü	E	K	R	A	K	Ş	M

4.5.6.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Padişah, Keloğlan'ı niçin zindana atmıştır?

2. Keloğlan, padişahın ve kızının ona danıştığı hangi sorunları çözmüştür?

3. Hangi olaydan sonra Hint padişahı bu kez Keloğlan'a üstün geldiğini düşünmüştür?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Keloğlan, gittiği dükkândaki yükte hafif, pahada ağır ne varsa tezgâhın üstüne yığdırmıştır. (...)

2. Keloğlan, atların üçünü birbirinden ayıramamıştır. (...)

3. Ülkenin dört bir yanından konuklar çağırılarak Keloğlan ve padişah kızının düğünleri yapılmıştır. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

(...) “Bunu bildiler. Ama er oyunu üçtür. İki meselem daha var, onları da bilseler gerek...” demiş.

(...) İşte padişahın bileceği mesele bu. Padişaktır, atlara bir bakmış, iki düşünmüş, elini sakalına atmış, taraklaya taraklaya öylece kalmış.

(...) Birini birinden ayırmanın mümkünü yok. Bu atlardan hangisi ana, hangisi tay, hangisi de tayın tayı?

(...) Baytarları, at cambazlarını, seyisleri çağırtmışlar. Hiçbiri bilememiş, işin içinden çıkamamış.

(...) Padişaha üç tane at göndermiş. Üçü de aynı soydan, aynı boydan, aynı dondan imiş.

4.5.6.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Keloğlan'dır durunca / durakalmış. Bir hoş olmuş.

2. Hint padişahı büyük bir heyet beklerken, devenin yularını, keçinin ipini çekerek bir Keloğlan'ın çıkagelişine / çıkarak şaşır kalmış.

3. Nerede akşam orada sabah, katıksız yavan, bulunca yer, bulurken / bulamayınca da sırtüstü yatar, yıldızları seyredermiş.

4. Hangi yanı daha kalınsa / kalması, o yanı suya batar.

5. Dükkânda ödediğim / ödeyen paraları, padişahımız, vezirlerinin huzurunda, ‘şıkır şıkır, hem de tıklar tıklar’ şu mendilin içine bir bir eliyle saydı.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Üç yüz altmış damarından ateş yürümüş. Kanı kaynamış coşmuş, ayakları da duvarın dibine _____(1) kalmış. Keloğlan sağa _____(2) ayakları döner, pencerenin dibine gelirmiş. Sola yürüyeceği zaman, ayakları başının hükmünü _____(3). Akşama kadar ne yana _____(4), dönüp dolaşır pencerenin önüne

gelmiş. Bir başka şey yapamaz, düşünemez olmuş. Ateşi gizliymiş, yüreğinin derinindeymiş, ama ah ettikçe tepesinden dumanlar çıkarmış. Akşamüzeri padişah avdan _____(5), bu Keloğlan'ı hayran ve şaşkın, pencerenin dibinde dikilir bulmuş.

1. saplanınca / saplanıp
2. gideceği zaman / gitmişken
3. dinlemezmiş / dinlemez
4. gitmişti / gitmişse
5. dönecekken / dönerken

C. Aşağıdaki cümlelerde bulunan yazım yanlışlarını düzelterek tekrar yazınız.

1. Üstelik bu Keloğlan ortalıkta dım dızlak, sivri külâh, arayanı yok, soranı yok, kimi kimsesi yok.

2. “Buyrun padişahım...” demiş; “bunlar sana hediyem, bunlar da vezirlerine bergüzârım, bunlar da kızına çeyiz, ağırlık...”

3. Padişah da kendi kendine: “Çok iyi, bu sefer oğlanı altedeceğiz. Yutturduk hele...” demiş.

4. Hint padişahı bakmışki, doğru yana işaret koymuşlar.

5. Keloğlan'dır bu, dünyada bir garip başı ile bir yırtık peşi var, başında poşusu, kimseden de korkusu yok. Dos doğru cevap vermiş:

4.5.6.4. Yazma Etkinlikleri

A. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

B. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Bir varmış, bir yokmuş Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde bir öksüz, kimsesiz bir delikanlı varmış.

4.5.6.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Keloğlan'ın her türlü soruya cevap verebilmesi ve zekâsını her alanda kullanması hakkında ne düşünüyorsunuz?

4.6. C2 DÜZEYİNE UYARLANAN KELOĞLAN MASALLARI

Türkiye'de yayımlanan Keloğlan Masallarının taranması sonucunda Tezel (2017, s. 150-162)'in "Keloğlan ile İhtiyar" ve yine Tezel (2017, s. 187-197)'in "Keloğlan Ölüyü Diriltiyor" masalları seçilmiştir. Seçilen bu masallar, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin C2 seviyesindeki dil bilgisi yapılarına

göre uyarlanmıştır. Uyarlanan metin ile ilgili olarak söz varlığı, okuma-anlama, dil bilgisi, yazma ve konuşma etkinlikleri de hazırlanmıştır. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde yer aldığı için, söz varlığı etkinliklerine A1, A2, B1 ve B2 seviyelerinden farklı olarak yazma becerisi için hazırlanan etkinliklerde sözcüklerin anlamlarını verip cümle içerisinde kullandırma etkinliği çıkarılmış, yerine açık uçlu soru eklenmiştir. Ayrıca söz varlığı bölümüne eşleştirme etkinliği de eklenmiştir.

4.6.1. “Keloğlan ile İhtiyar” Adlı Masalın C2 Düzeyine Uyarlanması

4.6.1.1. **Sözcüksel Değiştirme:** Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 39. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bir gün gene amelelik yapmak için kazmayı omzuna vurarak yola çıkmış.	Bir gün yine amelelik yapmak için kazmayı omzuna vurarak yola çıkmış.
— Yooo, demiş, çalışmadan, yorulmadan ekmek yenildiğini nerede işittin?	— Yooo, demiş, çalışmadan, yorulmadan ekmek yenildiğini nerede duydun?
— Aferin oğlum, demiş, büyük sözü dinleyen zarar etmez. Ben sana bu iyiliğinden ötürü bir armağan vereceğim.	— Aferin oğlum, demiş. Büyük sözü dinleyen zarar etmez. Ben sana bu iyiliğinden dolayı bir armağan vereceğim.
Bir aralık, içindeki sesin kendisine: (...)	Bir ara içindeki sesin kendisine: (...)
Hiç beklemedikleri bu soru karşısında komşular şaşalamışlar.	Hiç beklemedikleri bu soru karşısında komşular şaşırıp kalmışlar.
Anasının ve ihtiyarın sözlerini tutmadığından başına bu işin geldiğini anlamış.	Annesinin ve ihtiyarın sözlerini tutmadığından başına bu işin geldiğini anlamış.

4.6.1.2. Söz Dizimsel Değişirme: Metinde yapılan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 40. Söz Dizimsel Değişirim Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
— Aferin oğlum, demiş, büyük sözü dinleyen zarar etmez. Ben sana bu iyiliğinden ötürü bir armağan vereceğim.	— Aferin oğlum, demiş. Büyük sözü dinleyen zarar etmez. Ben sana bu iyiliğinden dolayı bir armağan vereceğim.
Keloğlan değirmenin parçalarını alarak bir kuyuya atmış, evine dönmüş. Bu sefer evde misafirleri de kabağı da bulamayınca, başlamış bağırıp çağırmaya...	Keloğlan değirmenin parçalarını alarak bir kuyuya atmış, evine dönmüş. Bu sefer evde misafirleri de kabağı da bulamayınca, bağırıp çağırmaya başlamış.
— “Yumurtla tavuğum, yumurtla!” demiş. Tavuk başlamış altın yumurtlamaya... (...)	— “Yumurtla tavuğum, yumurtla!” demiş. Tavuk altın yumurtlamaya başlamış. (...)

4.6.1.3. Koruma Yapılan Cümleler: Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir.

Tablo 41. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Evvel zaman içinde kalbur saman içinde develer top oynar eski hamam içinde. Hamamcının suyu yok, oduncunun baltası yok. Sokakta bir tazı gezer, boynunda halkası yok.	Evvel zaman içinde kalbur saman içinde develer top oynar eski hamam içinde. Hamamcının suyu yok, oduncunun baltası yok. Sokakta bir tazı gezer, boynunda halkası yok.
Varvaranın, sürsürenin. Çok baykuşu var viranenin. Destursuz bağa girenin hali duman demişler... Yediler yemiş parayla biter iş. Parasız yemiş alınmaz hiçbir yerde.	Varvaranın, sürsürenin. Çok baykuşu var viranenin. Destursuz bağa girenin hali duman demişler... Yediler yemiş parayla biter iş. Parasız yemiş alınmaz hiçbir yerde.
Sağlamdır binası, sağlıklı oturması. Olur elbet bir çocuk anası. Akdeniz'in hartası, Karadeniz'in martısı, zeytinyağının tortusu, pek hoştur pilavın yoğurtlususu.	Sağlamdır binası, sağlıklı oturması. Olur elbet bir çocuk anası. Akdeniz'in hartası, Karadeniz'in martısı, zeytinyağının tortusu, pek hoştur pilavın yoğurtlususu.
Akdeniz yağ olsa, Karadeniz bal olsa, iki ambarlı gemi yiyecek dolsa karnımın bir tarafını doyurmaz. Ya bir hindi dolması, ya bir kaz dolması olsa belki doyar... Evlerin önü taşlık, ağacı uçtu tavuk.	Akdeniz yağ olsa, Karadeniz bal olsa, iki ambarlı gemi yiyecek dolsa karnımın bir tarafını doyurmaz. Ya bir hindi dolması, ya bir kaz dolması olsa belki doyar... Evlerin önü taşlık, ağacı uçtu tavuk.
İki atla bir anahtar deliğinden geçtiğim sıralarda bir varmış, bir yokmuş, vakti zamanında bir kadıncağızın keloğlan adında bir oğlu varmış.	İki atla bir anahtar deliğinden geçtiğim sıralarda bir varmış, bir yokmuş, vakti zamanında bir kadıncağızın Keloğlan adında bir oğlu varmış.
Yaşamak için çalışacaksın. Daha iyi yaşamak istersen, daha çok çalışacaksın. Bak ben senin deden yaşındayım. Saçım sakalım bembeyaz oluncaya kadar hep çalıştım. Daha da çalışıyorum. Sen de sözünü tutup çalışırsan kazanırsın!	Yaşamak için çalışacaksın. Daha iyi yaşamak istersen, daha çok çalışacaksın. Bak ben senin deden yaşındayım. Saçım sakalım bembeyaz oluncaya kadar hep çalıştım. Daha da çalışıyorum. Sen de sözünü tutup çalışırsan kazanırsın!
Haydi bakalım kazmayı eline alıp tekrar amelelik yapmaya başla! Kendi düşen ağlamaz.	Haydi bakalım kazmayı eline alıp tekrar amelelik yapmaya başla! Kendi düşen ağlamaz.

4.6.1.4. Dil Bilgisel Değişimler: C2 düzeyindeki dil bilgisi konularında sadece anlatım bozuklukları, deyimler ve atasözleri ya da kalıp ifadeler var. Bu yüzden dil bilgisel değişimde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

4.6.2. Uyarlanmış Metin: Keloğlan ile İhtiyar

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde develer top oynar eski hamam içinde. Hamamcının suyu yok, oduncunun baltası yok. Sokakta bir tazi gezer, boynunda halkası yok. Var varanın, sür sürenin. Çok baykuşu var viranenin. Destursuz bağa girenin hali duman demişler... Yediler yemiş parayla biter iş. Parasız yemiş alınmaz hiçbir yerde. Dediler, gitme burada kal... Bana bir kız alıp nikâh ettiler. Sağlamdır binası, sağlıkla oturması. Olur elbet bir çocuk anası. Akdeniz'in hartası, Karadeniz'in martısı, zeytinyağının tortusu, pek hoştur pilavın yoğurtlusunu. Akdeniz yağ olsa, Karadeniz bal olsa, iki ambarlı gemi yiyecek dolsa karnımın bir tarafını doyurmaz. Ya bir hindi dolması ya bir kaz dolması olsa belki doyar... Evlerin önü taşlık, ağacı uçtu tavuk. İki atla bir anahtar deliğinden geçtiğim sıralarda bir varmış, bir yokmuş, vakti zamanında bir kadıncağızın Keloğlan adında bir oğlu varmış. Keloğlan her gün akşamlara kadar çalışır, bazen amelelik yapar, bazen de öteberi satarak kazandığı para ile evi idare edermiş.

Bir gün yine amelelik yapmak için kazmayı omzuna vurarak yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz, gece gündüz gitmiş. Bir de arkasına bakmış ki, tam bir karışık yol gitmiş. Kendi kendisine kızarak tekrar yola koyulmuş. Konarak, göçerek, arpa buğday biçerek tam bir güz gitmiş, bir pınar başına varmış.

Yorulmuş, biraz dinlenmek için oturmak istemiş. Fakat susadığını da hatırlayarak hemen pınara ağzını dayayıp kana kana su içmiş. Sonra kollarını sıvamış, elini yüzünü, kollarını bol bol yıkayıp serinleyince bir "Oooh!" çekmiş.

Fakat o da ne? Keloğlan birdenbire gözüne ilişen manzara karşısında hem korkmuş hem de şaşırılmış. Suyun aktığı delikte el kadar bir insan görünmüş. Bu insan büyümüş, büyümüş. Nihayet beyaz saçlı, beyaz sakallı ihtiyar bir adam ortaya çıkmış, gülerek, Keloğlan'a:

— Merhaba evlat! demiş.

Keloğlan, ihtiyarın güler bir yüzle kendisine seslendiğini görünce:

— Merhaba babacığım, demiş, korktum da...

İhtiyar:

— Korkacak ne var oğlum, demiş, ben ne inim ne de cin... Senin gibi bir insanım... Hem ben buraya sana kötülük yapmak için değil, iyilik yapmak için geldim. Sen “Oooh!” diyerek beni çağırmasaydın, gelecek değildim...

Bunun üzerine, Keloğlan hemen ihtiyarın elini öpmüş, ona demiş ki:

— Ben iş bulmak için çok uzak bir memleketten geliyorum. Günlerden beri yürüdüğüm halde hiçbir şehre rastlamadım. Her taraf dağ, tepe, ova, ırmak... Nerede çalışıp da para kazanayım... Hem artık çok yorulmuş. Geri döneceğim...

O zaman ihtiyar, eliyle Keloğlan'ın sözünü keserek:

— Yooo, demiş, çalışmadan, yorulmadan ekmek yenildiğini nerede duydun? Yaşamak için çalışacaksın. Daha iyi yaşamak istersen, daha çok çalışacaksın. Bak ben senin deden yaşındayım. Saçım sakalım bembeyaz oluncaya kadar hep çalıştım. Daha da çalışıyorum. Sen de sözünü tutup çalışırsan kazanırsın!

Keloğlan, ihtiyarın öğütlerini can kulağıyla dinledikten sonra:

— Size teşekkür ederim, demiş, gösterdiğiniz yoldan ayrılmamaya çalışacağım.

Keloğlan'ın bu güzel cevabından hoşlanan ihtiyar:

— Aferin oğlum, demiş. Büyük sözü dinleyen zarar etmez. Ben sana bu iyiliğinden dolayı bir armağan vereceğim.

Sözünü bitirdikten sonra, ihtiyar, cebinden bir kahve değirmeni çıkararak Keloğlan'a uzatmış:

— Bunu al, demiş, iyice sakla. Başın çok sıkıldığı zaman, “Açıl değirmenim açıl!” dersin. Ama sözüme dikkat et, başın sıkılmadan, darda kalmadan söylemeyeceksin!

Keloğlan, ihtiyara teşekkür edip değirmeni alırken, ak sakallı adam birdenbire ortadan yok olmuş. Keloğlan sağı aramış, solu aramış, önüne bakmış, arkasına bakmış, onu bir daha görememiş. Değirmeni cebine iyice yerleştirip bir eliyle onu sıkı sıkı tutarak başlamış yürümeye. Hem yürüyor hem de kendi kendine, acaba ihtiyar bana niçin öyle dedi, diye düşünüyormuş. İçinden bir ses, “Sen ihtiyarın sözüne bakma. Açıl

değirmenim açıl de!” diyormuş. Ama ihtiyarın tembihi de kulağında olduğu için bir türlü değirmene, “Açıl değirmenim açıl!” diyemiyormuş.

Keloğlan, böylece, “Açıl değirmenim açıl!” desem mi demesem mi, diye epeyce yol almış. Bir ara içindeki sesin kendisine:

— Akılsızlığın lüzumu yok. Açıl değirmenim açıl dersen ne olacak sanki dediğini duymuş. Yolun kenarına oturarak cebinden kahve değirmenini çıkarmış:

— Açıl değirmenim açıl! Diye seslenmiş.

“Çat!” Diye bir ses duymuş. Değirmenin kapağı açılıp yavaş yavaş yürüyerek bir kapı olmuş. Kapı kendi kendine aralanarak ellerinden yemek tepsileriyle peri kızları görünmüşler. Birer birer kapıdan çıkıp türlü türlü yemeklerle dolu tepsileri Keloğlan’ın önüne bırakmışlar. O zamana kadar görmediği, yemediği, duymadığı yemeklerle karşılaşınca, ne yapsam acaba, diye düşünmeye başlamış. Keloğlan şaşırılmış. Sonra, karnı aç olduğundan başlamış hepsinden birer parça yemeye. Karnı adamakıllı doyuncaya kadar yemiş. Pek çok yemek yediği halde, tabaklarda yemek hiç azalmıyor, olduğu gibi duruyormuş. Sevincinden nerede ise aklını kaçıracakmış. Bir ara evde yiyeceksiz oturan annesini hatırlamış. Hemen:

— Kapan değirmenim kapan! demiş. Peri kızları gelip tepsileri alarak gitmişler. Kapı kapanıp küçülmüş. Değirmen kapanmış, ortada hiçbir şey kalmamış. Keloğlan değirmeni tekrar cebine yerleştirip geriye dönmüş. Koşar gibi memleketinin yolunu tutmuş. Az gitmiş, uz gitmiş, altı ay gece, altı ay gündüz gitmiş, memleketine varmış. Hemen eve gidip annesinin yanında cebinden değirmeni çıkararak:

— Açıl değirmenim açıl! Demiş. Değirmen açılıp peri kızları yemekleri getirmişler. Annesi ve oğul karınlarının aldığı kadar yemişler. Keloğlan:

— Kapan değirmenim kapan! Demiş. Değirmen kapandıktan sonra, annesine başından geçenleri anlatmış. İhtiyarla neler konuştuğunu, değirmeni verirken onun kendisine neler söylediğini bir bir tekrarlamış.

Zavallı fakir kadın sevincinden ne söyleyeceğini bilememiş; yalnız:

— Aman oğlum, demiş, bunu komşular görmesinler, sonra elimizden alırlar. İyi bir yere saklasak bari...

Keloğlan hiç de o düşüncede olmadığı için:

— Aman anne demiş, benim değirmenime kim elini sürebilir ki? Hem bu akşam bütün komşuları yemeğe çağırıp onlara bir değirmenden nasıl görmedikleri, yemedikleri yemekler çıkarabildiğimi göstereceğim.

Annesi:

— Yapma oğlum, söz dinle, sonra değirmeni elinden alırlar, dediyse de Keloğlan'a söz dinletememiş. Keloğlan sokağa çıkıp bütün komşuları akşam yemeğine çağırmış. Akşamüzeri komşular birer ikişer Keloğlan'ın evine gelmişler. Ortalıkta yemek hazırlığı görmedikleri için Keloğlan acaba bizimle alay mı etti, diye düşünmeye başlamışlar. O sırada Keloğlan elindeki değirmenle içeriye girmiş. Değirmeni ortaya koyup:

— Açıl değirmenim açıl! diye seslenmiş. Değirmenin kapağı “çat!” diye açılmış. Kapak büyümüş büyümüş, odanın içinde büyük bir kapı ortaya çıkmış. Kapı yavaş yavaş aralanarak peri kızları ellerinde yemek dolu tepsilerle odaya girmeye başlamışlar. Komşuların hayret dolu bakışları arasında yemek tepsilerini bırakıp gitmişler.

Bu olay karşısında komşuların âdeta dilleri tutulmuş. Bir şey söylemeden oturup yemekleri yemeye başlamışlar. Durmadan yemek yedikleri halde önlerindeki tabaklarda yemek hiç azalmıyormuş. Bu durum karşısında, komşular, yavaş yavaş Keloğlan'ı kıskanmaya başlamışlar. İçlerinden bir tanesi, “Gidip de çocuğuma bakıp geleyim,” diyerek evine gitmiş. Bir kahve değirmeni bulmuş, cebine saklayarak dönüp Keloğlan'ın evine gelmiş.

Yemekler yenip sofralar kalktıktan, değirmen de kapandıktan sonra, Keloğlan misafirlere kahve pişirtmek için içeriye, annesinin yanına gitmiş. Komşuların birbirleriyle konuşmasından faydalanan değirmenli komşu, evden getirdiği değirmeni yere bırakarak Keloğlan'ın değirmenini cebine koymuş. Onun yaptığı bu işi de kimsecikler görmemiş.

Çok geçmeden bütün komşular evlerine dağılmışlar. Ertesi sabah Keloğlan kahvaltı yapmak için değirmeni eline alıp:

— Açıl değirmenim açıl! demiş. Fakat değirmen açılmamış. O zaman anlamış ki, değirmeni komşulardan biri çaldı. Kimin çaldığını da bilemediği için hiçbirine bir şey söylememiş. Annesinin ve ihtiyarın sözlerini tutmadığından başına bu işin geldiğini anlamış.

İhtiyarı bulup kusurunu affettirmek, bu işe bir çare bulmasını rica etmek amacıyla o gün yola çıkmış, dağ tepe dümdüz, gece gündüz gittikten sonra ihtiyarla karşılaştığı pınara varmış. Kana kana su içip elini yüzünü yıkayarak bir “Oooh!” demiş. Der demez ihtiyar küçücük boyuyla görünmüş. Büyümüş, büyümüş, büyük bir adam haline gelince, Keloğlan’a:

— Merhaba oğul! demiş. Sözümü tutmadın değil mi?

Keloğlan, utanarak:

— Merhaba babacığım demiş, hakkın var. Kabahat ettim. Gençliğime bağışla. Bir daha sözünden dönmem. Değirmenimi kurtarmak istiyorum, bana yol göster.

İhtiyar, eliyle beyaz sakalını sıvazladıktan sonra:

— Pek güvenim yok ama demiş, haydi öyle olsun. Yine şeytana uyar da sözünde durmazsan bir daha bana gelme! Söz dinlemeyen insana ben yardım etmem...

İhtiyar, sözünü bitirince, Keloğlan’a bir kabakla bir tavuk vermiş. Demiş ki:

— Memleketine dönünce, bütün komşularını evine çağırırsın. “Değirmenimi kim aldıysa getirsin!” dersin. Onlar, “Biz almadık,” diyecekler. Sen o zaman kabağı ortaya koyup, “Açıl kabağım açıl!” dersin. Kabak açılır açılmaz, değirmeni çalan hemen kendisini söyleyecektir...

Keloğlan ihtiyarın sözünü kesmiş:

— Peki ama demiş, ya bu tavuk ne olacak?

İhtiyar cevap vermiş:

— Bu tavuğu da annene vereceksin. Benim armağanım olduğunu söyleyeceksin. Ne zaman parasız kalırsa, “Yumurtla tavuğum yumurtla!” desin. O zaman her derdine çare bulur. Ama sözüme iyi dikkat et, bu tavuk annenindir. Sakın sen, “Yumurtla!” deme. Sonra karışmam...

Keloğlan, artık büyük sözü dinleyeceğine, “Yumurtla tavuğum yumurtla!” demeyeceğine dair söz vermiş. İhtiyarın elini öpmüş. Kabağı heybesine yerleştirip tavuğu da eline alarak yola koyulmuş.

Hem gidiyor hem de kendi kendine konuşuyormuş:

— Acaba bu kabakta ne var? Ya bu tavuk ne işe yarayacak? İçinden bir kuvvet durmadan kendisini zorluyormuş. Zorluyormuş ama, ihtiyara verdiği sözü de unutamıyormuş. Sanki ihtiyar yanında imiş de onunla beraber hem yürüyor hem de:

— Söz verdin, dikkat et! diyormuş gibi, kulağında hep ihtiyarın sesini duyuyormuş. Böyle düşününe düşününe biraz daha yol almış. Sonra durup etrafına şöyle bir bakmış. Daha sonra kendi kendine:

— Canım, demiş. İşte ihtiyar burada yok. Benim ne yaptığımı nereden bilecek? Doğrusu meraklanıp çatlayacağım. Ne olursa olsun!...

Bir ağaç altında oturmuş. Kabağı yere koyarak:

— Açıl kabağım açıl! diye seslenmiş. Keşke seslenmeseymiş. Çünkü korkudan az daha küçük dilini yutacaktı. Kabağın içinden zehirli yılanlar, akrepler, kaplumbağalar, kurbağalar, kertenkeleler çıkmış. Sağa sola yayılmaya başlamışlar. Keloğlan hemen sıçrayıp ağaca tırmanarak onların elinden kurtulmuş. Ağaçtan aşağıya bağırması:

— Kapan kabağım, kapan!

Bir anda hayvanlar kabağa doğru koşuşup içine girerek gözden yok olmuşlar. Kabak da kapanmış. Keloğlan geniş bir nefes alarak ağaçtan inmiş. Bu sefer tavuğu eline almış. Ya tavuk da yumurta diye zehirli böcekler yumurtlarsa? O zaman ne yapacak? Aaa... Kolayı var. Böceklerin üzerine basıp onları öldürür... Evet... Güzel...

Bu kararı verdikten sonra, tavuğu elinden bırakarak:

— Yumurtla tavuğum yumurtla! demiş. Keloğlan zehirli böcekler beklerken tavuk ne yumurtlarsa beğenirsiniz? Kocaman sarı sarı altınlar... Keloğlan bunları görünce, gözleri büyümüş. Sanki kolları kanatlanmış. Sevinçten uçacak gibi olmuş. Altınlar çoğalırsa taşıyamayacağını sanarak:

— Yumurtlama tavuğum yumurtlama! demiş. Tavuk artık yumurtlamamış. Keloğlan yerdeki altınları ceplerine doldurmuş. Bir eline kabağı, öteki eline de tavuğu alarak yürümeye başlamış. Durmadan, dinlenmeden yürüyerek, geldiği yollardan, dağlardan, tepelerden, ırmaklardan geçerek memleketine varmış.

Hemen o akşam bütün komşuları yemeğe çağırmış. Tavuğun yumurtladığı altınlardan biriyle gidip çarşıdan birçok yiyecek alıp eve getirmiş. Akşama kadar

yemekleri yetiştirsinler diye lokantalardan birkaç tane de aşçı tutmuş. Aşçılar Keloğlan'ın annesiyle beraber kolları sıvayıp yemekleri yapmaya başlamışlar. Akşamüzeri türlü türlü yemekler, tatlılar hazır olmuş.

Komşular birer ikişer gelmeye başlamışlar. Yemek zamanı da olduğundan sofraya oturup yemeklerini yemişler.

Yemekten sonra şuradan buradan konuşmaya başlamışlar. Keloğlan, bir ara:

— Komşular, demiş, darılmaca, gücenmece yok! Doğru söyleyin bana, değirmenimi hanginiz aldı?

Hiç beklemedikleri bu soru karşısında komşular şaşırıp kalmışlar. Birbirlerine bakıp susmuşlar. Hepsinin canı sıkılmış. Keloğlan'a cevap vermemişler. Yalnız, komşulardan bir tanesi önüne bakıyormuş. Keloğlan ondan şüphelenir gibi olmuş. Tekrar sormuş:

— Değirmenimi bana geri vermeyecek misiniz?

O zaman bütün komşular söylenmeye, “Biz almadık. Senin değirmenini ne yapalım?” gibi sözler söylemeye başlamışlar. Değirmeni çalan komşu, hiçbir şey söylemiyor, önüne bakıyormuş. Keloğlan iyice anlamış ki, değirmen onda... Heybede saklı duran kabağı kimseye göstermeden o komşunun yanına bırakmış. Birdenbire:

— Açıl kabağım açıl! diye seslenmiş. Kabak açılıp içinden yılanlar, akrepler, kaplumbağalar, kertenkeleler çıkınca, bütün komşular korkudan bağrıışmaya, kaçışmaya başlamışlar. Hayvanlar aksi gibi değirmeni çalan komşunun üzerine doğru yürüyorlarmış. O bakmış ki, kurtuluş yok. Hayvanlar kendisini ısırıp zehirleyecek, öldürecekler. Değirmenin kendisinde olduğunu söylemekten başka çare kalmadığını anlayınca:

— Aman Keloğlan, ayaklarını öpeyim! diye seslenmiş. Beni kurtar! Değirmenin bende...

İş anlaşılınca, Keloğlan:

— Kapan kabağım kapan! diye bağırmış. Keloğlanın bağırması üzerine hayvanlar acele acele kabağa dönmüşler. Kabak kapanmış. Tehlikenin uzaklaştığını gören komşular yerlerine oturmuşlar ama, yürekleri hâlâ pıt pıt atıyormuş.

Keloğlan, değirmeni çalan komşuya:

— Haydi bakalım, demiş, sana güvenim kalmadı artık. Beraber evine gideceğiz. Değirmenimi alacağım...

Komşuyla Keloğlan birlikte çıkıp gitmişler. Onlar gittikten sonra, yalnız kalan komşulardan biri demiş ki:

— Bu kabak çok zararlı bir şey. Keloğlan bunu elinde tuttukça bize yapmadığını bırakmaz. İyisi mi biz bunu götürüp ırmağa atalım...

Bütün komşular bu fikri uygun bulmuşlar. Keloğlanın odada unuttuğu kabağı almışlar. Hep birlikte çıkıp ırmağa giderek kabağı suya fırlatmışlar.

Biz gelelim Keloğlan ile değirmeni çalan komşuya... Eve gittikleri zaman bir de ne görsünler! Komşunun küçük çocuğu değirmenle oynarken onu kırmamış mı? Bu işe canı çok sıkılan Keloğlan, komşuya söylemediği söz bırakmamış. Ama ne çare? Olan olmuş, değirmen kırılıp işe yaramaz hale gelmiş. Keloğlan değirmenin parçalarını alarak bir kuyuya atmış, evine dönmüş. Bu sefer evde misafirleri de kabağı da bulamayınca bağıırıp çağırmaya başlamış. Kabağın çalındığını neden görmedin diye annesine olmadık laflar etmiş. Evden çıkıp bir bir dolaşarak komşularının hepsiyle kavga etmeye başlamış. Yüzü gözü yara bere içinde dönüp gelmiş. Tavuğun yumurtladığı altınları da doktora, ilaca, yiyeceğe vererek tüketmiş...

Değirmeni, kabağı elinden kaçırın Keloğlan düşünmeye başlamış: “Elde kala kala bir tavuk kaldı... Onu annesine vermesi lazımken vermemiş, yolda yumurtlatıp altınlarını almıştı... Şimdi annesine verse, kendisi ne yapacak? Tavuk altın yumurtlarken gidip amelelik yapılır mı? Hem annesine tavuğu verip de ne olacak? Tavuğu yumurtlatır, altınlarla her gün evin yiyeceğini alıp getirir, olur biter...”

Düşündüklerini yapmaya karar vermiş. Tavuğu yakaladığı gibi sokağa çıkmış. Evvela bir banyo yapmak için hamama gitmiş. Soyunurken hamamcıyı çağırıp:

— Ben yıkanınca kadar şu tavuğu bir yerde saklayın, demiş. İyi bir tavuk değil ama, kesip de yemek için aldım. Yumurtlamayan tavuk ne yapılır ki?

Hamamcı, peki, diyerek tavuğu alıp gitmiş.

Keloğlan yıkanmaya girdiği sırada, hamamcının aklına bir şey gelmiş. Gidip tavuğu sakladığı yerden alıp odasına gitmiş. İyice bakmış ki, tavuk, gayet cins, iyi bir hayvan. Nasıl olur da yumurtlamaz. Böyle cins tavukların “Yumurtla tavuğum, yumurtla!” deyince yumurtladıklarını bildiği için, ona da:

— “Yumurtla tavuğum, yumurtla!” demiş. Tavuk altın yumurtlamaya başlamış. Hamamcı, eline beyaz beyaz yumurtalar gelecek diye beklerken, sarı sarı altınları görünce, ne yapacağını bilememiş. Altınları dolaba kilitledikten sonra, gidip çarşıdan ona benzer bir tavuk almış. Giderken, “Buyurunuz tavuğunuzu,” diyerek Keloğlan’a vermiş.

Keloğlan, hamamdan çıktıktan sonra kimsenin bulunmadığı bir yerde bir taş üzerine oturarak:

— Yumurtla tavuğum, yumurtla! demiş. Fakat tavuk ne altın yumurtlamış ne de yumurta... Keloğlan ne kadar uğraştıysa, tavuğu altın yumurtlatamamış. Kızmış. Gidip evde tavuğu kesmiş. Annesi, Keloğlan’ın altın yumurtlayan tavuğu kestiğini görünce, telaşlanmış. Onu neden kestiğini sormuş. Keloğlan da hamamdan çıktıktan sonra tavuğun altın değil, yumurta bile yumurtlamadığını söylemiş.

Kadıncağız, tavuğun başına geleni anlamış. Oğluna:

— Değirmeni elinden kaçırdın, demiş. Sonra kabağını çaldılar. Bu kere de tavuğu kaybettin... Bunda bir iş var oğlum. Yoksa yine ihtiyarın sözünü tutmadın mı?

Annesinin bu sözleri üzerine akli başına gelen Keloğlan, en son görüştükleri zaman ihtiyarın kendisine söylediği sözleri bir bir hatırlamış. Annesine:

— Evet, demiş, Kabahat bende... İhtiyara, kendisini dinleyeceğime dair söz verdiğim halde, sözümde durmadım.

Annesi ağır ağır başını sallayarak:

— Büyük sözü dinlemeyenin hâli budur işte, oğlum, demiş. Haydi bakalım kazmayı eline alıp tekrar amelelik yapmaya başla! Kendi düşen ağlamaz.

4.6.3. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.6.3.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

pınar / armağan / şehir / komşu ekmek

1. Günlerden beri yürüdüğüm halde hiçbir _____ rastlamadım.
2. Fakat susadığımı da hatırlayarak hemen _____ ağzını dayayıp kana kana su içmiş.
3. Yooo, demiş, çalışmadan, yorulmadan _____ yenildiğini nerede duydu?

4. Ben sana bu iyiliğinden dolayı bir _____ vereceğim.
5. Evden çıkıp bir bir dolaşarak _____ hepsiyle kavga etmeye başlamış.

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Yoksa yine ihtiyarın sözünü _____ mı?
- a. vermedin b. tutmadın c. bırakmadın d. demedin
2. Değirmenin kendisinde olduğunu söylemekten başka çare _____ anlayınca:
- a. bakmadığını b. gelmediğini c. yapmadığını d. kalmadığını
3. Hem bu akşam bütün komşuları yemeğe çağırıp onlara bir değirmenden nasıl _____, yemedikleri yemekler çıkarabildiğimi göstereceğim.
- a. çıkmadıkları b. almadıkları c. görmedikleri d. vermedikleri
4. Keloğlan hemen sıçrayıp ağaca tırmanarak onların elinden _____.
- a. ayrılmış b. kurtulmuş c. uzaklaşmış d. yakalanmış
5. Ortalıkta yemek hazırlığı görmedikleri için Keloğlan acaba bizimle alay mı _____, diye düşünmeye başlamışlar.
- a. buldu b. geçti c. etti d. yaptı

C. Aşağıdaki ifadelerle anlamlarını eşleştiriniz.

1. Kendi düşen ağlamaz a. Zor duruma düşmek
2. Küçük dilini yutmak b. Verdiği sözü yerine getirmek
3. Yol göstermek c. Şaşırmak, donakalmak
4. Can kulağıyla dinlemek ç. Herhangi bir güçlük karşısında kalmak, bunalmak
5. Sözünü tutmak d. Biri konuşurken söze karışıp onun konuşmasına fırsat vermemek
6. Başı sıkılmak e. Ne yapılacağını, nasıl davranılacağını öğretmek
7. Darda kalmak f. Kendi zararına kendisi neden olanın yakınmaya hakkı olmaz
8. Sözünü kesmek g. Çok dikkatli dinlemek

Ç. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Öteberi:** Önemsiz, ufak tefek şeyler.
2. **Pınar:** Çeşme.
3. **Hayret:** Beklenmedik, garip bir şeyin sebep olduğu şaşkınlık, şaşırma.
4. **Kabahat:** Uygunsuz hareket, çirkin, yakışıksız davranış, suç, kusur.
5. **Kabak:** Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı çiçekli, birçok türü olan bir bitki.

A	K	A	B	A	H	A	T	L	E	B	U
B	A	G	T	A	R	T	Y	I	L	Ğ	V
L	E	I	Ş	A	P	I	N	A	R	R	A
R	H	E	P	I	R	E	T	G	E	V	C
E	G	Ü	M	C	A	S	E	A	C	G	İ
T	K	A	B	A	K	H	A	T	Ü	C	A
V	B	A	K	B	Ö	L	Ş	N	A	R	T
K	M	E	B	İ	P	Ü	Z	I	R	D	E
M	P	E	R	Ğ	Ö	T	E	B	E	R	İ
E	H	A	Y	R	E	T	G	B	I	C	A

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Değirmen:** Çekirdek durumundaki kahveyi öğütmeye yarayan, elle veya elektrikle işleyen araç.
2. **Amele:** Gündelikle çalışan işçi.
3. **Hamam:** Para karşılığında yıkanma işinin yapıldığı yer.
4. **Heybe:** At, eşek vb. binek hayvanlarının eyeri üzerine geçirilen veya omuzda taşınan, içine öteberi koymaya yarayan, kilim veya halıdan yapılmış iki gözlü torba.
5. **Manzara:** Durum

M	A	H	S	H	N	M	İ	G	İ	C	G
E	M	İ	İ	E	Ğ	E	D	E	Ş	E	O
R	A	G	Y	Y	H	Y	E	R	J	R	D
Z	N	E	O	B	T	A	D	G	H	V	E
E	Z	C	P	E	B	M	A	H	A	D	Ğ
T	A	Z	R	G	E	E	P	I	M	R	İ
M	R	İ	T	N	R	L	U	M	A	İ	R
Ö	A	Ş	I	E	E	E	H	L	M	M	M
L	L	Ç	L	S	Y	B	I	D	G	N	E
İ	E	Ü	İ	A	B	R	N	E	O	İ	N

4.6.3.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Keloğlan, kollarını sıvayıp, elini yüzünü, kollarını bol bol yıkayıp serinleyince bir “Oohh!” dedikten sonra ne olmuştur?

2. Keloğlan, kahve değirmenini çalan komşusunu nasıl bulmuştur?

3. Keloğlan’ın altın yumurtlayan tavuğu niçin sonra yumurtlamamıştır?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Keloğlan ne olursa olsun ihtiyarın sözünü her zaman dinlemiştir. (...)

2. Keloğlan kahve değirmenini yanlışlıkla kırmıştır. (...)

3. İhtiyarın verdiği kabağın içinden zehirli yılanlar, akrepler, kaplumbağalar, kurbağalar, kertenkeleler çıkmıştır. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

(...4) O zamana kadar görmediği, yemediği, duymadığı yemeklerle karşılaşınca, ne yapsam acaba, diye düşünmeye başlamış.

(...3) Birer birer kapıdan çıkıp türlü türlü yemeklerle dolu tepsileri Keloğlan'ın önüne bırakmışlar.

(...5) Keloğlan şaşırmış. Sonra, karnı aç olduğundan başlamış hepsinden birer parça yemeye.

(...1) Değirmenin kapağı açılıp yavaş yavaş yürüyerek bir kapı olmuş.

(...2) Kapı kendi kendine aralanarak ellerinden yemek tepsileriyle peri kızları görünmüşler.

4.6.3.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Günlerden beri / Günlerden sonra yürüdüğüm halde hiçbir şehre rastlamadım.
2. Durmadan yemek yemekten / yedikleri halde önlerindeki tabaklarda yemek hiç azalmıyormuş.
3. Karnı adamakıllı doymaksızın / doyuncaya kadar yemiş.
4. Bu işe canı çok sıkılan Keloğlan, komşuya söylemediği söz / söylenecek söz bırakmamış.
5. Hayvanlar aksi gibi değirmeni çalan / çalınca komşunun üzerine doğru yürüyorlarmış.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Yemekler yenip sofralar kalktıktan, değirmen de _____(1) sonra, Keloğlan misafirlere kahve _____(2) için içeriye, annesinin yanına gitmiş. Komşuların _____(3) birbirleriyle konuşmasından faydalanan değirmenli komşu, evden _____(4) değirmeni yere bırakarak Keloğlan'ın değirmenini cebine koymuş. Onun yaptığı bu işi de kimsecikler görmemiş. Çok geçmeden bütün komşular evlerine

dağılmışlar. Ertesi sabah Keloğlan kahvaltı _____(5) değirmeni eline alıp, açıl değirmenim açıl!, demiş.

1. kapanarak / kapandıktan
2. pişirtmek / pişirilmek
3. birbirleriyle / birbirine
4. getiren / getirdiği
5. yapmak için / yapması hâlinde

C. Aşağıdaki cümlelerde bulunan yazım yanlışlarını düzelterek tekrar yazınız.

1. Akdeniz'in hartası, Karadeniz'in martısı, zeytin yağının tortusu, pek hoştur pilavın yoğurtlusı.

2. Değirmen kapanmış, ortada hiç bir şey kalmamış.

3. Birşey söylemeden oturup yemekleri yemeye başlamışlar.

4. Yemekten sonra şurdan burdan konuşmaya başlamışlar.

5. Pekçok yemek yediği halde, tabaklarda yemek hiç azalmıyor, olduğu gibi duruyormuş.

4.6.3.4. Yazma Etkinlikleri

A. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

B. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde develer top oynar eski hamam içinde. Hamamcının suyu yok, oduncunun baltası yok. Sokakta bir tazı gezer, boynunda halkası yok. İki atla bir anahtar deliğinden geçtiğim sıralarda bir varmış, bir yokmuş,

4.6.3.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Keloğlan'ın büyük sözü dinlemeyip tekrar amelelik yapması hakkında ne düşünüyorsunuz?

4.6.4. “Keloğlan Ölüyü Diriltiyor” Adlı Masalın C2 Düzeyine Uyarlanması

4.6.4.1. Sözcüksel Değiştirme: Metinde yapılan söz varlığı ile ilgili değiştirimlerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 42. Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değişirimi

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Orada, hayvan alıp satan cambazlardan ikisi, Keloğlan'ın yanına yaklaşarak eşeği ondan satın almak için pazarlığa girişmişler.	Orada, hayvan alıp satan cambazlardan ikisi, Keloğlan'ın yanına yaklaşarak eşeği ondan satın almak için pazarlığa başlamışlar.
Kurnaz cambazlar, eşeği Keloğlan'dan ucuz koparabilmek için dil dökmüşler ve her çareye başvurmuşlarsa da onu kandıramamışlar.	Kurnaz cambazlar, eşeği Keloğlan'dan ucuza alabilmek için dil döküp bir yolunu bulmaya çalışmışlarsa da onu kandıramamışlar.
Pazarlıkta uyuşamamışlar.	Pazarlıkta anlaşamamışlar.
Cambazlar hemen Keloğlan'ın etrafını almışlar.	Cambazlar hemen Keloğlan'ın etrafını sarmışlar.
Gündüzün arpa yüzü görmemiş olan eşek, önüne yığılan arpaları durmadan yemiş.	Gündüz vakti arpa yüzü görmemiş olan eşek, önüne yığılan arpaları durmadan yemiş.
Keloğlan başına gelecekleri evvelden hesapladığı için hemen gidip bir koyun kesmiş, işkembesini çıkarmış, içine su doldurmuş.	Keloğlan başına gelecekleri önceden hesapladığı için hemen gidip bir koyun kesmiş, işkembesini çıkarmış, içine su doldurmuş.

4.6.4.2. Söz Dizimsel Değişirme: Metinde yapılan söz dizimsel değiştirmelerden birkaçı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 43. Söz Dizimsel Değişiririr Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Cambazlar şaşkın şaşkın karı koca arasındaki kavgayı seyredelerken, Keloğlan belindeki kemerden çıkardığı bıçakla karısının üzerine yürümüş, bıçağı onun karnına saplamış.	Cambazlar şaşkın şaşkın karı koca arasındaki kavgayı seyredelerken, Keloğlan belindeki kemerden çıkardığı bıçakla karısının üzerine yürümüş. Bıçağı onun karnına saplamış.
— Siz hiç telaşlanmayın demiş, onu öldürmek elimde olduğu gibi, diriltmek de elimdedir...	— Siz hiç telaşlanmayın, demiş. Onu öldürmek elimde olduğu gibi, diriltmek de elimdedir...
Yemek zamanı olduğu halde kadının sofrayı hazırlamadığını gören cambaz, fena halde kızmış, bıçağını çektiği gibi karısının karnını yarmış.	Yemek zamanı olduğu halde kadının sofrayı hazırlamadığını gören cambaz, fena halde kızmış. Bıçağını çektiği gibi karısının karnına saplamış.

4.6.4.3. Koruma Yapılan Cümleler: Masal metninin uyarlanması sırasında özgün metindeki cümlelerin korunduğu örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir.

Tablo 44. Koruma Yapılan Cümle Örnekleri

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Keloğlan varmış. Bu Keloğlan, köyün birinde yaşar, çifti çubuğu ile uğraşır dururmuş.	Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Keloğlan varmış. Bu Keloğlan, köyün birinde yaşar, çifti çubuğu ile uğraşır dururmuş.
Bir gün parasız kalan Keloğlan, eşeğini satmak için kasabanın pazarına gitmiş.	Bir gün parasız kalan Keloğlan, eşeğini satmak için kasabanın pazarına gitmiş.
Fakat Keloğlan eşeğin kuyruğunu kaldırıp gümüş lirayı gösterince inanmışlar. Bu sefer Keloğlan'dan gümüş yapan eşeği alabilmek için birbirleriyle pazarlık yarışına girmişler.	Fakat Keloğlan eşeğin kuyruğunu kaldırıp gümüş lirayı gösterince inanmışlar. Bu sefer Keloğlan'dan gümüş yapan eşeği alabilmek için birbirleriyle pazarlık yarışına girmişler.
Cambazlardan biri, sabahleyin ahırda bulacağı gümüş liralari düşünürken uyuyamıyormuş	Cambazlardan biri, sabahleyin ahırda bulacağı gümüş liralari düşünürken uyuyamıyormuş
Üzerine de suyu içince çatlayıp kapının arkasına yığılmış, nalları havaya dikmiş.	Üzerine de suyu içince çatlayıp kapının arkasına yığılmış, nalları havaya dikmiş.
Kalkıp çuvalı sırtlayarak ırmağa gitmişler. Çuvalı olduğu gibi ırmağa fırlatmışlar. Kendi kendilerine, “Artık Keloğlan belasından kurtulduk,” diyerek kasabaya doğru yürümeye başlamışlar.	Kalkıp çuvalı sırtlayarak ırmağa gitmişler. Çuvalı olduğu gibi ırmağa fırlatmışlar. Kendi kendilerine, “Artık Keloğlan belasından kurtulduk” diyerek kasabaya doğru yürümeye başlamışlar.
Keloğlan ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...	Keloğlan ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

4.6.4.4. Dil Bilgisel Değiştirimler

C2 düzeyinde dil bilgisi konuları yoktur. Bu yüzden dil bilgisel değiştirimde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

4.6.5. Uyarlanmış Metin: Keloğlan Ölüyü Diriltiyor

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Keloğlan varmış. Bu Keloğlan, köyün birinde yaşar, çifti çubuğu ile uğraşır dururmuş.

Bir gün parasız kalan Keloğlan, eşęini satmak için kasabanın pazarına gitmiş. Orada, hayvan alıp satan cambazlardan ikisi, Keloğlan'ın yanına yaklaşarak eşęi ondan satın almak için pazarlığa başlamışlar. Kurnaz cambazlar, eşęi Keloğlan'dan ucuza alabilmek için dil döküp bir yolunu bulmaya çalışmışlarsa da onu kandıramamışlar.

Pazarlıkta anlaşılamamışlar. Anlaşılamamışlar ama eşęin değerini düşürmek için de Keloğlan'a belli etmeden onun kuyruğunu kesmişler. Keloğlan çok geçmeden cambazların kendisine yaptıkları oyunu anlamış. O memlekette eşek çok para ettiğinden Keloğlan kendisine yapılan bu kötülüğe kızmış, cambazlardan öç almaya karar vermiş. Pazardan uzaklaşıp kimsenin bulunmadığı bir yerde eşęin kuyruğunun altına bir gümüş lira yapıştırmış. Sonra dönüp pazara gelmiş. Bütün cambazların bulunduğu yerde durarak şöyle bağırmaya başlamış:

— Eşek satarım!.. Arpa yer, gümüş lira yapar!.. Arpa yer, gümüş lira yapar!.. Cambazlar hemen Keloğlan'ın etrafını sarmışlar. İlk önce aklını kaçırdı zannederek onunla alay etmek istemişler. Fakat Keloğlan eşęin kuyruğunu kaldırıp gümüş lirayı gösterince inanmışlar. Bu sefer Keloğlan'dan gümüş yapan eşęi alabilmek için birbirleriyle pazarlık yarışına girmişler.

Pazarlık sonunda, biraz önce eşęin kuyruğunu kesen cambazlar, hayvanı Keloğlan'dan yüz liraya satın alıp evlerine gitmişler. Hayvanı ahıra koyup önüne arpaları yığmışlar. Kendileri de ahırın üstündeki odada yatıp sabahı beklemişler.

Cambazlardan biri, sabahleyin ahırda bulacağı gümüş liraları düşünürken uyuyamıyormuş.

Gündüz vakti arpa yüzü görmemiş olan eşek, önüne yığılan arpaları durmadan yemiş. Üzerine de suyu içince çatlayıp kapının arkasına yığılmış, nalları havaya dikmiş.

O gece gümüş liralardan sevincinden uyumamış olan cambaz, sabaha karşı odadan çıkıp ahırın kapısına gelmiş. Kapıyı itmiş itmiş, açamamış. Kendi kendine, “Herhalde gümüş liralardan kapının önüne yığıldı da ondan açamıyorum,” demiş. Kapının deliğine gözünü uydurarak içeriye bakmış. Ölü eşeğin nalları kapı deliğinin tam hizasına geldiğinden, cambaz eşeğin parıldayan nallarını gümüş liralardan sanmış. Sevinçten uçacak gibi yukarıdaki odada yatan arkadaşına koşmuş. Onu hemen uyandırmış. Beraber tekrar ahırın kapısına gelmişler. Ne kadar zorladılarsa kapıyı açamamışlar. Gümüş liralardan hayaliyle gözleri hiçbir şey görmeyen cambazlar, kapıyı kırıp içeriye girmişler. İçerde gümüş liralardan yerine eşeği ölmüş görünce, fena halde kızmışlar.

Keloğlan’ın yaptığı oyunun acısını ondan çıkarmaya karar vermişler. Keloğlan başına gelecekleri bildiği için bu sefer başka bir kurnazlık düşünmüş. İki tavşan satın alarak eve gelmiş; karısına demiş ki:

— Ben bugün iki misafirimle geleceğim. Akşama burada kalacaklar. Sen evi güzel temizler, her tarafı düzeltirsin. Birkaç kap yemek yaparsın. Kara koyunu da kesip bacağından tavana asarsın. Bu tavşanlardan birini de iyi sakla! Hiçbir yere kaçmasın... Ben şimdi öteki tavşanla beraber tarlaya gidiyorum. Misafirler gelip de beni sorarlarsa, onları içeriye almaz, tarlaya gönderirsin...

Kadın, “Peki,” demiş. Keloğlan tavşanın birini alıp tarlaya gitmek üzere evden çıkmış.

Çok geçmeden cambazlar köye gelip köylülerden Keloğlan’ın evini öğrenmişler. Keloğlan’ın karısı kocasının tarlada olduğunu söyleyince, cambazlar tarlanın yolunu tutmuşlar. Tarlaya vardıkları zaman Keloğlan’ı orada tarlayı sürerken bulmuşlar. Hemen yakasına yapışıp:

— Seni utanmaz seni, demişler. Bizi aldatırsın ha! Ya paraları verirsin ya da seni burada keseriz...

Keloğlan hiç telaşlanmamış:

— Bir yanlışlık oldu, demiş, gümüş yapan eşeğimi evde unutup size öteki eşeğimi getirmişim. Kusura bakmayın. İsterseniz ötekini vereyim.

Cambazlar kızmışlar:

— Hayır! demişler. Eşek falan senin olsun. Biz paramızı isteriz.

O vakit Keloğlan demiş ki:

— Peki öyle ise... Bu akşam bizde misafir olursunuz. Paranızı veririm. Kasabaya yarın sabah dönersiniz...

Cambazlar bu teklifi kabul edince, Keloğlan tavşanın kulağına eğilerek:

— Benim pamuk tavşanım, demiş. şimdi eve doğru git. Ablana misafirlerim olduğunu söyle. Evi temizlesin, odaları döşesin. Birkaç kap yemek yapsın. Kara koyunu da kesip tavana assın. Biz gelince kebab yaparız.

Sözü bitince, Keloğlan tavşanı bırakmış. Tavşan zıplaya zıplaya koşmuş, ortadan kaybolmuş. Cambazlar tavşanın laftan anlayıp da bu işi başaracağına pek inanmak istememişler ama Keloğlan'ı çok ciddi görünce inanır gibi olmuşlar. Kendi kendilerine "Bir eve gidelim de bu işte de bir oyun olup olmadığı anlaşılır," demişler.

Keloğlan'la beraber tarladan ayrılıp eve gitmişler.

İçeriye girdikleri zaman gördükleri şeyler karşısında şaşıran cambazlar, Keloğlan'ın nasıl olup da tavşanı laftan anlar, bu işleri yapar hale getirdiğine hayret etmişler. Odada dolaşan öteki tavşanı da Keloğlan'ın tarladan eve gönderdiği tavşan sanıp ona hayran hayran bakmaya başlamışlar. Çünkü ev süpürölüp temizlenmiş, odalar döşenmiş, yemekler yapılmış, kara koyun da kesilip tavana asılmışmış.

Cambazlar, gördükleri şeyler karşısında eşeğin parasını unutmuşlar. Tavşanı Keloğlan'ın elinden almanın çaresini düşünmeye başlamışlar. Böyle laftan anlar bir tavşan kaçırılır mı? Ne yapıp yapıp onu elde etmeli...

Tavşanı satın almak istediklerini Keloğlan'a söylemişler. O:

— Sizi kırmak istemem ama, demiş rica ederim benden böyle bir dilekte bulunmayın! Çünkü bu tavşan benim sadık bir uşağımdır. Tarlada, çarşıda, şurada, burada bir şey lazım olsa, başıma bir iş gelse, bana bundan başka yardım edecek kimsem yoktur. Evet, size canım feda. Ama tavşanımı veremem.

Keloğlan ne dediyse cambazlar dileklerinden caymamışlar. İlle de bu tavşanı bize satacaksın diye ısrar etmişler. Keloğlan da fırsat bu fırsattır diye düşünerek daha fazla direnmemiş. Tavşanı iki yüz liraya satmaya razı olmuş.

Cambazlar Keloğlan belki sabaha kadar cayar diye iki yüz lirayı akşamdan verip yatmışlar. Sabah olunca, tavşanı alıp yola çıkmışlar. İki cambaz hem gidiyor,

hem de bu tavşanı dört yüz liraya başkasına satar, para kazanırız diye seviniyormuş. Kasabaya yaklaştıkları sırada, cambazın biri arkadaşına demiş ki:

— Gel şu tavşanı bir deneyelim, ne dersin?

Öteki hemen:

— İyi olur, demiş.

İki ahbap yol kenarında bir taşın üzerine oturmuşlar. İlk konuşan cambaz, tavşanı kucağına alıp kulağına eğilerek:

— Pamuk tavşan, demiş. Şimdi beni dinle: Bizim ev şu yukarı mahallededir. Kapısı yeşil boyalıdır. Kapıyı ablan açar. Ona söyle, ben iki misafirle biraz sonra eve geleceğim. Her tarafı temizlesin, odaları döşesin. Birkaç kap da yemek yapsın!

Sonra tavşanı bırakmış. Zavallı hayvan cambazların elinden kurtulunca, tepeye doğru zıplaya zıplaya koşup kaybolmuş.

Tavşan gittikten sonra, cambaz, arkadaşına:

— Şimdi, demiş, bizim kadın tavşanın konuştuğunu görünce şaşırıp kalacak. Doğrusu biz bile şaşırmıştık değil mi?

Arkadaşı başını sallamış. Yavaş yavaş yürüyerek eve varmışlar, kapıdan içeriye girdikleri zaman bakmışlar ki, kadın uykuda, ev temizlenmemiş, her taraf dağınık, ortalarda yemek falan da yok. Cambaz hemen karısını uyandırmış:

— Kadın, demiş, ne yatıyorsun? Biraz önce sana evi temizlesin, odaları döşesin, yemek yapsın, ben misafirlerimle geliyorum diye haber göndermiştim. Neden hazırlığa başlamadın?

Uyku sersemi kadın kocasının sözlerinden bir şey anlamamış:

— Ne haberi, diye sorunca, cambaz:

— Canım, demiş, buraya bir tavşan gelip söylediklerimi sana anlatmadı mı?

Kadın:

— Hayır, demiş, ne bir tavşan geldi, ne de insan. Benim hiçbir şeyden haberim yok.

O zaman cambaz, arkadaşına dönerek:

— Gördün mü, demiş, Keloğlan gene bize oyun etti. Onun alacağı olsun!

İki arkadaş bu defa Keloğlan'ı yakalayıp elinden paraları almaya, eğer paraları vermezse onu öldürmeye, hem de her ne pahasına olursa olsun öldürmeye karar vermişler. Bu kararla yola çıkmışlar.

Keloğlan başına gelecekleri önceden hesapladığı için hemen gidip bir koyun kesmiş, içkembesini çıkarmış, içine su doldurmuş. Çarşıdan kırmızı boya alıp içkembenin içine atarak suyu kırmızıya boyamış. Sonra bir kaval bulup bezden bir kılıf içine koyarak duvara asmış, karısını yanına çağırarak demiş ki:

— Öyle sanıyorum ki, cambazlar biraz sonra yine gelecekler. Sen şimdi bu içkembeyi elbisenin altından karnına bağlayacaksın. Onlar geldiği zaman ben seninle kavga edip bıçağı oraya saplayacağım. İçkembe delinip içindeki kırmızı sular kan gibi yere akınca sen ölmüş gibi cansız kalacaksın. Sonra ben kavalı çalmaya başlayacağım. Sen de yavaş yavaş dirileceksin. Aman dikkat et!

Keloğlan çıkıp tarlaya gitmiş. Çok geçmeden cambazlar da gelip onu tarlada bulmuşlar. Yakasına yapışarak:

— Seni utanmaz herif seni! diye bağırılmışlar. Bizi ikidir aldatıp paralarımızı alıyorsun. Artık elimizden kurtulamazsın. Ya paraları verir ya da burada geberirsin!..

Keloğlan hiç telaşlanmamış. Demiş ki:

— Ben sizi aldatmış değilim. Tavşanıma gideceği yeri iyice tarif etseydiniz o da gider, istediğiniz işi yapardı. Eğer gönderdiğiniz yere varmamışsa kabahat sizde. Zavallı hayvancık belki de hâlâ evi aramaktadır. Ama mademki paranızı istiyorsunuz, buyurun eve gidelim, size paralarınızı vereyim...

Hep beraber köye dönüp Keloğlan'ın evine gitmişler. İçeriye girdikleri vakit, Keloğlan karısına:

— Sana verdiğim şu iki yüz lirayı getir, demiş.

Kadın biraz durakladıktan sonra:

— Hangi iki yüz lirayı, diye sormuş. Keloğlan sesini biraz yükselterek:

— Hangi iki yüz lirayı olacak, demiş, dün gece cambazlardan alıp sana verdiğim iki yüz lirayı istiyorum...

Kadın büsbütün duraklamış:

— Sen bana iki yüz lira falan vermedin, demiş. İyi düşün!

Keloğlan hiddetle bağırmış:

— Vay sen verdiğim parayı inkâr ediyorsun ha!

Cambazlar şaşkın şaşkın karı koca arasındaki kavgayı seyrederlerken, Keloğlan belindeki kemerden çıkardığı bıçakla karısının üzerine yürümüş. Bıçağı onun karnına saplamış. Cambazların yardıma koşmalarına fırsat kalmadan kadın bağıra çağıra yere yıkılmış. Delinen işkembeden kan rengindeki sular odanın içine yayılınca cambazların da korkudan renkleri bembeyaz olmuş. Neredeyse paralarını istemekten vazgeeceklermiş. Üzülmeye başlamışlar.

Keloğlan:

— Siz hiç telaşlanmayın, demiş. Onu öldürmek elimde olduğu gibi, diriltmek de elimdedir...

Cambazlar, önce Keloğlan'ın yine alay ettiğini sanmışlar. Fakat bakmışlar ki o gayet ciddi. Alay etmişe benzemiyor:

— Haydi dirilt de görelim, demişler.

Keloğlan ağır ağır yerinden kalkmış. Duvarda asılı duran kavalı indirip kılıfından çıkarmış. Öttürmeye başlamış. O kavalı öttürürken, cambazlar da yerde cansız yatan kadına bakıyorlarmış. O sırada kadın yavaş yavaş kımıldamaya başlamaz mı? Bu beklenmedik olay karşısında cambazlar ne diyeceklerini şaşırmışlar.

Keloğlan kavalı çaldıkça kadın biraz daha kımıldıyormuş. Nihayet tamamen canlanıp ayağa kalkmış. Cambazlar geniş bir nefes almışlar. Bu sefer akılları kavalda kalmış. Keloğlan'a yalvarmaya başlamışlar:

— Biz alacağımızdan vazgeçtik. Ne olur bize şu kavalı sat!

Keloğlan:

— Yooo, demiş, işte bunu satmam. Ben çok öfkeli bir adamım. Kafam kızınca şunu bunu öldürürüm. Kavalı size satarsam onları bir daha diriltemem, hapishanelerde ürürüm. Gelin siz bunu benden istemeyin!..

Cambazlar, şöyle olur, böyle olur, şu kadar para verelim, bu kadar para verelim diyerek Keloğlan'ı razı etmişler. Kavalı üç yüz liraya satın almışlar. Eski alacaklarından da vazgeçerek, köyden uzaklaşıp gitmişler.

Doğruca cambazlardan birinin evine varmışlar. Yemek zamanı olduğu halde kadının sofrayı hazırlamadığını gören cambaz, fena halde kızmış. Bıçağını çektiği gibi karısının karnına saplamış. Annelerinin kanlar içinde cansız yerde yattığını gören çocuklar yaygarayı basınca, bütün mahalle halkı eve dolmuş. Bir kıyamettir kopmuş. Fakat iki cambaz arkadaş hiç üzüntü, telaş göstermiyorlarmış. Karısını öldüren cambaz, mahalleliye dönerek:

— Siz hiç telaşlanmayın, demiş, şu sihirli kavalı görüyor musunuz? Onu üfler üflemez karım dirilecek.

Hemen kavalı kılıfından çıkarıp üflemeğe başlamış... Ne kadar üflediye de kadında hareket olmamış. Bu kere öteki arkadaş kavalı üflemeğe başlamış, nefesleri tükeninceye kadar üflemişler. Fakat nafile... Kadın bir daha canlanmamak üzere gitmiş. O zaman akılları başlarına gelen cambazlar:

— Vay Keloğlan vay, demişler, bu defa paramızı almakla kalmadı, bizi bir candan da etti. Gidip onu yakalayalım. Laf bile söyletmeden yatırıp keselim.

Hemen yola çıkıp koşar gibi Keloğlan'ın köyüne gitmişler. Onun tarlada olduğunu öğrenince doğru tarlaya gidip yakalamışlar, gık dedirtmeden bir çuvala koymuşlar. Çuvalı sıra ile omuzlarında taşıyıp ırmak yolunu tutmuşlar. Keloğlan'ı ırmağa atıp oçlerini alacaklarmış. Irmak uzakta olduğundan, çuvalı taşıya taşıya yorulmuşlar. Bir ağacın dibinde oturup dinlenmeyi kararlaştırmışlar. Çuvalı ağacın kalın bir dalına asarak oturmuşlar. Çok yorulduklarından biraz sonra ikisi de uyumuş.

Keloğlan, bunların uyuduğunu görünce çuvaldan çıkıp kaçmak için bir çare düşünmeye başlamış. O sırada ilerden bir sürüyle bir çobanın geçtiğini görmüş. Başlamış yüksek sesle bağırmaya:

— Ben bu köye vezir olmam! Padişahın kızını almam! Ben bu köye vezir olmam! Padişahın kızını almam!

Çoban durarak sesi dinlemeye başlamış. Sesin ağaçtaki çuvaldan geldiğini anlayınca, ağacın yanına yaklaşmış sormuş:

— Arkadaş, sen ne demek istiyorsun, anlamadım.

Keloğlan cevap vermiş:

— Beni bu köye vezir yapmak, padişahın kızı ile de evlendirmek istiyorlar. Hâlbuki ben istemiyorum.

Çoban şaşırması:

— Hiç böyle şey istenmez mi, demiş, sen istemiyorsan ben isterim.

Çoban böyle söyleyince, Keloğlan hemen atılmış:

— Öyle ise, demiş, beni buradan kurtar. Çuvala sen gir! “Ben bu köye vezir olurum, padişahın kızını da alırım,” diye bağır.

Çoban razı olmuş. Çuvalı ağaçtan indirip Keloğlan’ı içinden çıkarmış. Çuvala kendi girmiş. Keloğlan çuvalı tekrar dala astıktan sonra sürüyü önüne katarak dağı aşmış, gözden kaybolmuş.

Çoban çuvalın içinden var kuvvetiyle bağırmaya başlamış:

— Ben bu köye vezir olurum! Padişahın kızını da alırım! Ben bu köye vezir olurum! Padişahın kızını da alırım!..

Onun bağırması üzerine cambazlar derin uykularından uyanmışlar. Bakmışlar ki saçmalıyor:

— Şuna bak, demişler, gönlü vezirlikte, padişah kızında... Öleceğini hiç düşünmüyor...

Kalkıp çuvalı sırtlayarak ırmağa gitmişler. Çuvalı olduğu gibi ırmağa fırlatmışlar. Kendi kendilerine, “Artık Keloğlan belasından kurtulduk,” diyerek kasabaya doğru yürümeye başlamışlar. Dağın diğer tarafına geçtikleri zaman, yol kenarında bir koyun sürüsü ile birlikte Keloğlan’ı karşılarında görmezler mi?

Birdenbire şaşırılmışlar. Nasıl olup da ırmakta boğulmadığını sormuşlar.

Keloğlan:

— Siz beni ırmağın kıyı tarafına attınız, ben de böyle küçük bir sürü sahibi olarak çıktım. Daha derinlere atsaydınız, birkaç sürüyle çıkacaktım.

Cambazlar, Keloğlan’ın sözlerine inanmışlar. İnsanı sürü sahibi yapan ırmağa bakmaya başlamışlar. Keloğlan’ın cezasını unutarak birbirlerini ırmağın en derin yerine atmaya karar verip ırmak kenarına gitmişler. Cambazlardan biri, diğerini suya atmış. Suya atılan cambaz boğulmaya, gık, gık demeye başlayınca, diğer cambaz:

— Aman arkadaş, diye bağırması, kırkı ne yapacaksın? Bin iste, bin!

O da arkadaşının arkasından kendisini ırmağa atmış...

Keloğlan ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

4.6.6. Uyarlanmış Metin ile İlgili Etkinlikler

4.6.6.1. Söz Varlığı Etkinlikleri

A. Uygun Sözcüğü seçiniz ve boşlukları doldurunuz.

kaval / vezir / eşek / zavallı / gümüş

1. Pazardan uzaklaşıp kimsenin bulunmadığı bir yerde eşeğin kuyruğunun altına bir _____ lira yapıştırmış.
2. Beni bu köye _____ yapmak, padişahın kızı ile de evlendirmek istiyorlar.
3. Anlaşamamışlar ama _____ değerini düşürmek için de Keloğlan'a belli etmeden onun kuyruğunu kesmişler.
4. Hemen _____ kılıfından çıkarıp üflemeye başlamış... Ne kadar üflediye de kadında hareket olmamış.
5. _____ hayvan cambazların elinden kurtulunca, tepeye doğru zıplaya zıplaya koşup kaybolmuş.

B. Cümleleri okuyunuz ve uygun sözcüğü işaretleyiniz.

1. Ölü eşeğin nalları kapı deliğinin tam hizasına geldiğinden, cambaz eşeğin parıldayan nallarını gümüş liralara _____.
 a. farz etmiş b. öğrenmiş c. sanmış d. anlamış
2. Bu sefer Keloğlan'dan gümüş yapan eşeği alabilmek için birbirleriyle pazarlık yarışına _____.
 a. çıkmışlar b. etmişler c. girmişler d. bitirmişler
3. Kendi kendine, "Herhalde gümüş liralara kapının önüne _____ da ondan açamıyorum," demiş.
 a. düştü b. topladı c. yüklendi d. yığıldı
4. Cambazlar tavşanın laftan _____ da bu işi başaracağına pek inanmak istememişler ama Keloğlan'ı çok ciddi görünce inanır gibi olmuşlar.
 a. anlayıp b. alıp c. düşünüp d. düşüp

5. Kara koyunu da kesip bacağından tavana _____.

a. asarsın b. koyarsın c. tutarsın d. kuşatırsın

C. Aşağıdaki ifadelerle anlamlarını eşleştiriniz.

1. Dil dökmek	a. ...-den yoksun olmak, uzak bulunmak
2. Bir yolunu bulmak	b. Hesap sormak veya bir şey istemek için tutup bırakmamak
3. Acısını çıkarmak	c. Kandırmak, inandırmak veya yararlanmak için tatlı sözler söylemek
4. Yakasına yapışmak	ç. Çok sevinmek
5. Sevinçten uçmak	d. Çare bulmak, çözüm üretmek,
6. (Bir şey) yüzü görmemek	e. Öç almak

Ç. Sözcük Avı

Soldan Sağa

Sözcükler ve metindeki anlamları

1. **Öç:** Kötü bir davranış veya sözü cezalandırmak için kötülükle karşılık verme isteği ve işi, intikam.
2. **Tavan:** Bir yapının, kapalı bir yerin üst bölümünü oluşturan düz ve yatay yüzey, taban karşıtı.
3. **Kaval:** Genellikle kamyştan yapılan, daha çok çobanların çaldığı, yumuşak sesli, üflelemeli bir çalgı.
4. **Uşak:** Erkek hizmetçi.
5. **Sadık:** Sadakatli.

A	V	A	A	L	K	S	A	N	D	K	P
K	Ö	Z	F	İ	K	A	V	A	L	Ş	O
A	L	O	L	Ç	Ş	B	K	R	E	H	N
S	F	K	A	İ	L	K	D	N	G	E	Ç
T	E	S	A	D	I	K	A	B	E	S	D
A	G	S	M	B	V	A	E	R	J	G	L
H	U	Ş	A	K	Ğ	İ	N	Z	İ	S	A
Ü	A	K	H	E	R	T	Y	G	B	N	J
Y	E	Ş	A	Ö	G	Ö	Ç	E	K	K	M
İ	L	T	A	V	A	N	N	A	J	K	E

Yukarıdan Aşağı

Sözcükler ve metindeki anlamları

- Ahır:** Evcil büyükbaş hayvanların barındığı kapalı yer, hayvan damı.
- Nal:** At, eşek, öküz vb. yük hayvanlarının tırnaklarına çakılan, ayağın şekline uygun demir parçası.
- Vezir:** Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.
- Tarla:** Tarıma elverişli olan, sınırlı ve belirli toprak parçası.
- Sürü:** Birlikte yaşayan hayvan topluluğu.

S	K	G	B	I	T	V	E	Ü	A	I	E
E	A	E	U	F	I	B	G	R	L	T	A
V	R	Y	D	S	L	U	N	K	A	A	Ğ
F	H	A	U	H	A	K	A	G	S	R	İ
Y	R	H	F	T	V	S	L	Ş	A	L	J
E	I	I	G	R	E	G	F	Ş	G	A	Ş
K	E	R	L	Ü	Z	H	H	K	S	Ç	H
L	D	T	R	Ş	İ	F	S	Ü	Ü	İ	R
İ	R	İ	E	K	R	A	V	G	R	M	E
Ş	T	L	B	İ	Ç	B	S	Y	Ü	B	V

4.6.6.2. Okuma-Anlama Etkinlikleri

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Cambazlar eşeğin değerini düşürmek için ne yapmışlar?

2. Cambazlar Keloğlan'ı çuvala koyup ırmağa götürdükten sonra neler olmuştur?

3. Cambazlar ne zaman tavşanın aslında laftan anlamadığını fark etmişler?

B. Okuduğunuz metne göre, aşağıdaki ifadeler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Cambazlar, kavalın ölüyü dirilttiğini düşünüyorlardı. (...)

2. Keloğlan, çoban sayesinde cambazların elinden kurtulmuştur. (...)

3. İki cambaz da ırmağa atlayınca sürü sahibi olacaklarını düşünmüşlerdir. (...)

C. Masala göre cümleleri sıralayınız.

(...) O kavalı öttürürken, cambazlar da yerde cansız yatan kadına bakıyorlarmış.

(...) Nihayet tamamen canlanıp ayağa kalkmış. Cambazlar geniş bir nefes almışlar.

(...) O sırada kadın yavaş yavaş kımıldamaya başlamaz mı? Bu beklenmedik olay karşısında cambazlar ne diyeceklerini şaşırılmışlar.

(...) Keloğlan ağır ağır yerinden kalkmış. Duvarda asılı duran kavalı indirip kılıfından çıkarmış. Öttürmeye başlamış.

(...) Keloğlan kavalı çaldıkça kadın biraz daha kımıldıyormuş.

4.6.6.3. Dil Bilgisi Etkinlikleri

A. Uygun sözcüğün altını çiziniz.

1. Bir gün parasız kalan Keloğlan, eşeğini satmak / satmaya için kasabanın pazarına gitmiş.
2. İlk önce aklını kaçırdı zannetmeyip / zannederek onunla alay etmek istemişler.
3. Onun tarlada olduğunu / olarak öğrenince doğru tarlaya gidip yakalamışlar, gık dedirtmeden bir çuvala koymuşlar.
4. Yemek zamanı olmasına rağmen / olduğu halde kadının sofrayı hazırlamadığını gören cambaz, fena halde kızmış.
5. Tarlaya vardıkları zaman / varmasına rağmen Keloğlan'ı orada tarlayı sürerken bulmuşlar.

B. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

İçeriye _____(1) gördükleri şeyler karşısında şaşırان cambazlar, Keloğlan'ın nasıl olup da tavşanı laftan anlar, bu işleri yapar hale getirdiğine hayret etmişler. Odada dolaşan öteki tavşanı da Keloğlan'ın tarladan eve _____(2) tavşan sanıp ona hayran hayran bakmaya başlamışlar. Çünkü ev süpürölüp _____(3), odalar döşenmiş, yemekler yapılmış, kara koyun da kesilip tavana _____(4). Cambazlar, _____(5) şeyler karşısında eşeğin parasını unutmuşlar. Tavşanı Keloğlan'ın elinden almanın çaresini düşünmeye başlamışlar.

1. girmişken / girdikleri zaman
2. gönderdiği / gönderen
3. temizlenildi / temizlenmiş
4. asılmışmış / asılırmış
5. görerek / gördükleri

C. Aşağıdaki cümlelerde bulunan yazım yanlışlarını düzelterek tekrar yazınız.

1. Ama madem ki paranızı istiyorsunuz, buyurun eve gidelim, size paralarınızı vereyim...

2. Canbazlar, şöyle olur, böyle olur, şu kadar para verelim, bu kadar para verelim diyerek Keloğlan'ı razı etmişler.

3. Keloğlan çuvalı tekrar dala astıktan sonra sürüyü önüne katarak dağı aşmış, gözden kayıp olmuş.

4. Kendi kendine, “Heralde gümüş liralara kapının önüne yığıldı da ondan açamıyorum,” demiş.

5. Keloğlan'ı ırmağa atıp öçlerini alacaklarmış. İrmak uzakta olduğundan, çuvalı taşıya taşıya yorulmuşlar

4.6.6.4. Yazma Etkinlikleri

A. Bu masalda en çok kimi sevdiniz? Niçin?

B. Aşağıda verilen metni, masaldan bağımsız olarak kendi cümlelerinizle tamamlayınız.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir_____

4.6.6.5. Konuşma Etkinlikleri

A. Bu metni okuduktan sonra aklınızda ne kaldı? Bir arkadaşınıza anlatınız.

B. Keloğlan'ın cambazlara sürekli olarak oyunlar oynaması hakkında ne düşünüyorsunuz?

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Türkçeye ve Türk kültürüne duyulan ilgi sebebiyle her geçen gün artmaktadır. Dolayısıyla bu artış, bu alanda yapılan çalışmalar üzerinde de kendisini göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dört temel becerinin geliştirilebilmesi için ders ve çalışma kitaplarının yanı sıra çeşitli dil öğretim materyallerinin kullanılması, verilen bilgilerin pekiştirilmesi ve bilgilerin desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda kullanılan materyallerin sayıca yetersiz olduğu görülmüştür. Bu da bu alana yönelik metin uyarlama ve metin ile ilgili etkinliklerin hazırlanması ihtiyacını doğurmuştur. Bu çalışma, bu bağlamda alanda sayıca yetersiz görülen materyallere katkı sağlaması amacıyla hazırlanmıştır.

Bu çalışma bir uyarlama çalışmasıdır. Dolayısıyla çalışmanın amacı, A1-C2 düzeylerindeki hedef dil öğrencilerine uygun, ek bir materyal olarak edebî bir metin türü olan masalı düzeylere uygun hâle getirmektir. Çalışmada özellikle masal türü tercih edilmiştir. Belirtilen edebî türle ilgili alandaki çalışmalara bakıldığında tercih edilen bir tür olmadığı görülmüştür. Metnin içinde yer alan bazı kalıp ifadeler (Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış vs.) hedef dil öğrencilerinin düzeyi açısından anlaşılması zor ifadeler gibi görülmektedir. Ancak masal türü açısından bu kalıp ifadeler olmazsa olmazdır.

Masallar, bilinen en eski halk edebiyatı türlerinden biridir. Masal anlatıcıları tarafından sözlü ve yazılı olarak genellikle olağanüstülükler ile bezenerek yaratılan bu eserler, günümüze kadar ulaşan, kalıp ifadelerle yer verilmesinin yanı sıra aynı zamanda açık bir dilin de hâkim olduğu, eğitirken eğlendiren bir türdür. Masallar aynı zamanda anadilini çocuklara öğreten ilk ürünlerden biridir. Çocuklar anadillerinin zenginliklerini ve büyüsunü ilk kez masallarla fark ederler. Bu açıdan masallar anadile yakınlaştırıcı bir duyguyu da aktarmaktadır. Ayrıyeten masallar, toplumun kültür ve geleneklerine aykırı bir amaç da gütmeyizler. Bu açıdan kültür aktarımı için de çok değerli görülmektedirler. Türk masallarında da tıpkı diğer dünya masallarında olduğu gibi herkes kanun önünde eşittir. Masal kahramanları daima iyi, haklı ve doğrudan yana oldukları gibi, millî değerlere de saygılıdırlar. Toplumların gelenek ve görenekleri, dilsel unsurları gibi birçok öğeyi bünyelerinde barındıran masallar toplumun aynası konumundadır. Kolay resimlenebilir olması, kurgunun zihinde kolaylıkla canlandırılabilir olması, merak uyandırması, yer yer olağanüstülükler

içermesi ve mutlu sonla bitmesi gibi özellikleriyle masallar, görsel ve işitsel olarak hemen her duyunun gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma-anlama ve yazma becerilerinin gelişmesi Türkçe öğretiminin amaçları arasında bulunmaktadır. Bilinçli ve amaca uygun olarak kullanılan masalların öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma, anlama, anlatma ve yazma becerilerinin gelişmesinde etkili olduğu pek çok çalışmada gösterilmiştir. Masalların barındırdığı hayaller, kurgular ve dil zenginliği, dil öğretiminde masalların önemli bir yer teşkil etmesini sağlamaktadır. Bu sebeple de ilköğretimin ilk yıllarından itibaren Türkçe derslerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Masal metinlerinin bu öğrenciyi saran, motivasyonunu arttıran ve etkileşme isteklerini destekleyen etkisinden, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi esnasında da yararlanılması faydalı olacaktır.

Türk halk edebiyatı incelendiğinde sözlü anlatım geleneğinin birçok tip yarattığı görülmektedir. Keloğlan, Türk sözlü geleneği içinde daima dürüstlük, mertlik, cesaret, yardımseverlik, cömertlik ve kurnazlık gibi özellikleriyle öne çıkmıştır. Türk zekâsının bir temsilcisi konumunda olan Keloğlan, çetin şartların içinden kolaylıkla sıyrılabilmesi yönüyle de beğenilen ve insana ilham veren bir tiptir. Ayrıca Keloğlan'ın tüm Türk dünyasında farklı isimlerle de olsa bir karşılığının olması, metin ile öğrenci arasındaki bağı kuvvetlendiren ve anlaşılmasını kolaylaştıran bir sempati de yaratmaktadır. Türkiye Türkçesini öğrenmek isteyenlerin büyük bir çoğunluğunun diğer Türk lehçeleri konuşurları olduğu da düşünülürse bu yaygın etkiden yararlanmak faydalı olacaktır.

Bu çalışmada, Türkiye’de yayımlanan Keloğlan Masalları taranmış gerek kurgusu gerekse söz varlığı, dil bilgisi ve söz dizimi özellikleri ile A1-C2 düzeylerine uygun olduğu düşünülen ikişer masal seçilmiştir. A1 düzeyi için “Keloğlan Hiç Alıyor” ve “Tembel Keloğlan”; A2 düzeyi için “Keloğlan ile Devler” ve “Keloğlan ile Kardeşi”; B1 düzeyi için “Keloğlan Hindistan Yolunda” ve “Keloğlan’ın Nohudu”; B2 düzeyi için “Keloğlan ile Kargası” ve “Keloğlan’ın Ali Cengiz Oyunu”; C1 düzeyi için “Keloğlan ile İki Padişah” ve “Köse Değirmenci ile Keloğlan”; C2 düzeyi için de “Keloğlan ile İhtiyar” ve “Keloğlan Ölüyü Diriltiyor” adlı masallar seçilmiştir.

Masalların uyarlaması yapılırken Bölükbaş’ın (2015) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi” adlı

makalesindeki metin sadeleştirme ile ilgili görüşlerinden yararlanılmıştır. Bölükbaş'a (2015: 928) göre, metin sadeleştirme koruma, değiştirme, özetleme ve silme olarak dört şekilde yapılabilmektedir. Masal sadeleştirilirken düzeye uygun söz varlığı ve dil bilgisi yapıları korunmuştur. Genel olarak masal uyarlanırken çoğunlukla değiştirme yöntemine başvurulmuştur. Öğrencinin düzeyinin üstünde olan sözcük ve yapılar, aynı anlamı verecek şekilde öğrencinin bilebileceği ya da çıkarım yapabileceği sözcük ve yapılarla değiştirilmiştir. Masalarda yer alan bazı günlük hayatta kullanımı daha az olan sözcükler, öğrencilerin daha kolay anlayabileceği günlük hayatta daha sık kullanılan sözcükler ile değiştirilmiştir. Yapılan uyarlama çalışmalarında olay akışı, döşeme bölümleri, dilek bölümleri, tekrarlı ifadeler gibi masala has özelliklerin korunmasına özen gösterilmiştir. Masal metinlerinde yer alan bazı sözcüklerin anlamları, masal metninden hemen sonra verilen "Söz Varlığı Etkinlikleri" içerisinde verilmiştir. Değiştirme yapılırken bilimsel yayınlarda belirtilen sözcüksel, söz dizimsel ve sözcüksel-söz dizimsel şekiller kullanılmış; özgün metin uzun paragraflardan oluşmadığı için bu çalışmada biçimsel değiştirme yapılmamıştır. Ayrıca uyarlanan masalla ilgili öğrencilerin okuma-anlama, yazma ve konuşma becerilerinin ve söz varlığı ile dil bilgisi yeteneklerinin geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla masala yönelik etkinlikler oluşturulmuş ancak dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlikler ise çalışılmamıştır. Uyarlama yapılırken ve etkinlikler hazırlanırken Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde belirlenen A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 düzeyi hedeflerine bağlı kalınmıştır.

Hazırlanan bu çalışmanın bundan sonraki çalışmalara da yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Çalışma sürecinde elde edilen bilgiler esasında aşağıdaki hususlar önerilmektedir:

1. Dil öğretiminin temel noktasında kültür aktarımı yer almaktadır. Dünyada diğer dillerin de yabancı dil olarak öğretimi konusunda başvurduğu kendi edebiyatlarında yer alan, kültür aktarımını destekleyici metinleri uyarlama çalışmaları yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanı için de yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına yönelik ek materyal oluşturmak amacıyla yapılan bu çalışmada üretilen materyaller, ilgili kurumlar tarafından basılabilir ve bu alanda kullanılabilir.

2. Bu çalışmada uyarlanmayan diğer Keloğlan Masalları'nın da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde her düzeye uygun hale getirilerek kullanılması alana büyük katkı sağlayacaktır.

3. Bu çalışmada dijital ortam gerektirdiğinden ihmal edilen dinleme becerilerine yönelik etkinliklerin de hazırlanması, üretilen materyallerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmasında yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, S. (2010). “Kaşgarlı Mahmut’un Türkçe Öğretim Yöntemi”. *TÜBAR*, 27, s.27-36.
- Ahmet, S. (2021). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin’in “Pembe İncili Kaftan” Hikâyesinin B1 Seviyesine Uyarlama Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Akar, A. (2010). “Lehçe Oluşma Şartları ve Evreleri Bakımından Eski Türkiye Türkçesi”. *TÜBAR-XXVIII-15-30*.
- Aksan, D. (1987). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- AKYM (1990). *Atatürk’ün Kültür ve Medeniyet Konusundaki Sözleri*. Ankara: Atatürk kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Akyüz, Y. (1994). *Türk Eğitim Tarihi*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları
- Alangu, T. (2022). *Keloğlan Masalları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Arslan, A. ve Coşkun, A. (2012). “Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı: Türkiye ve Dünyada Neler Oluyor?”. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 12, Sayı:12, s.1-19.
- Atalay, A. (2021). *Aytül Akal’ın “Kızım, Ben Çocukken...” Adlı Kitabın Yabancılara Türkçe Öğretimi A1-A2 Seviyesi Bağlamında Sadeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi.
- Avcı, Y. ve Küçük, S. (2017). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Bilgisi Öğretimi”. *Turkish Studies*, 12/35, s.49-67.
- Ay, Ö. (1999). “Öğrenme Öğretme Açısından Bilimsel Araştırma Yayınlarında İşaretlerden ve Tablolardan Yararlanma”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 139-148.
- Aydınoğlu, N. (2015). “Kadın ve Dil”. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8/1, 217-230.
- Ayhan, M. S. ve Arslan, M. (2014). Edebî “Metin Olarak Masalların Yabancılara Türkçe Öğretiminde Dilsel ve Kişisel Becerilerin Gelişimine Etkisi”. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 7, Sayı 2, s. 543-559.

- Bakıner Çekin, A., ÇALIŞKAN, H. (2020). “Dil ve Kültür Üzerine”. *Language Teaching and Educational Research*, 3(1), 163-175.
- Bakır, S. (2014). Türkiye’deki Yabancılara Türkçe Öğretim Merkezi ve Atatürk Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (Dilmer). A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (Taed), 51, s.435-456.
- Barın, E. (2008). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Nasreddin Hoca Fıkralarının Yeri”. *Türk Yurdu*, 255, s.61-63.
- Barın, E. (2009). “Yabancılara Türkçe Öğretimi Amacıyla Yazılan 'Ecnebilere Mahsus' Elifbâ Kitabı Üzerine”. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, s.121-136.
- Barın, E. (2010). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metodoloji”. *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (16-18 Aralık)*, İzmir: Gazi Üniversitesi, s.167-170.
- Başaran, M. (2004). *Keloğlan*. İstanbul: Papirüs Yayınları.
- Başaran, M. A. (2012). “Danışmanlı Dil Öğretim Yöntemi ve Türkiye’deki Yabancı Dil Öğretimi Bağlamına Uygunluğu”. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:8, s.1-12.
- Bayraktar, S. (2015). “Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (2), s.7-23.
- Bayraktar, Z. (2014). “Geleneğin Güncellenmesi Bağlamında Masaldan Çizgi Filme Keloğlan Tiplemesi”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 49, s.19-51.
- Boratav, P. N. (1958). *Zaman Zaman İçinde*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Boratav, P. N. (1992). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Bozali, S. (2019). *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde/Öğreniminde Kelime Kazanımına İlişkin Oyun İçerikli Materyal Geliştirme Örneği: B1 Düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Bölükbaş Kaya, F. (2015). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi”. *Uluslararası Dil Eğitimi Dergisi*, 1. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.

- Bölükbaş, F. (2015). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi”. *International Journal Of Languages’ Education And Teaching*, 924 -935
- Buran, A. (2008). “Dil İlişkileri ve Kavram Tercüme Üzerine Bir Değerlendirme”. *Turkish Studies*, s.269-274.
- Burdurlu, İ. Z. (1949). *Keloğlan*. Burdur: Yeni Burdur Basımevi.
- Bütüner, Ş. (2020). *Masal ve Mitoloji: Türk Masallarında Kültürün Çözümlemesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Candaş Karababa, Z. C. (2009). “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 265-277.
- Cıbroğlu, Y. (2000). “Keloğlan’ın ‘Saçsız’ Baş ve Tanrıçalar”. *Evrensel Kültür*, Sayı: 101, s. 58-61.
- COUNCIL OF EUROPE (2001). *Common European Framework of Reference for Languages (CEFR): Learning, Teaching, Assessment, Modern Language Division*, Strasbourg.
- Çakır, İ. (2011). “Yabancı Dil Öğrenme Ortamlarında Kültürün Rolü”. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(190), 248-255.
- Çakıroğlu, A. (1996). *Keloğlan: Şiir Diliyle Masallar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Çeribaş, M. (2009). “Türk Dünyası Sözlü Anlatılarında Keloğlan-Taz Tipi (Benzerlik ve Farklılıklar)”. *Küreselleşme ve Türkleşme 7. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi*, Kırgızistan, s.1-11.
- Çetinkaya, Z. (2007). *Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Önemi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- DAOBM, (2020). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme Tamamlayıcı Cilt*.

- Demir, A. ve Açık, F. (2011). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler”. *TÜBAR*, No: 30, Güz, s. 51-72.
- Demircan, Ö. (2013). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Demirel, Ö. (2003). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2010). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2012). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2021). *Yabancı Dil Öğretimi, Dil Pasaportu, Dil Dosyası, Dil Biyografisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Deniz, K. (2000). *Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu*. Yüksek Lisans Tezi. On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, C. (2012). *Sistematik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımı ve Yöntemleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Doğru, E. (2010). “İşitsel-Dilsel Yöntem”. *Eskiye Araştırma Dergisi*, Sayı:18, s.119-127.
- Duman, G. B. (2013). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Materyal Geliştirme ve Materyallerin Etkin Kullanımı”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1 (2), s.1-8.
- Dundes, A. (2005), “Folklor nedir?” (Çev. G. Aydın). *Millî Folklor*, 65: 127-129.,
- Durmuş, M. (2013). Türkçenin Yabancılara Öğretimi: Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Yabancılara Türkçe Öğretiminin Geleceğiyle İlgili Görüşler. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(11), 207-228.
- Durmuş, M. (2013a). “Metin Değiştirimin Dilbilimsel Süreçleri Üzerine”. *International Journal of Social Science*, 6 (4), 391-408.
- Durmuş, M. (2013b). İkinci/Yabancı Dil Öğretiminde Sadeleştirilmiş Metin Sorunları Üzerine. *Bilig*, 65, 135-150.
- Elçin, Ş. (1981). *Türk Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

- Er, O., Biçer, N. ve Bozkırlı, Ç.K. (2012). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Edebiyat Dergisi*, 1/2, s.51-69.
- Ergun, M. (1984). *Keloğlan ile Dev Anası*. Ankara: Ergun Yayınları.
- Ergun, P. (2005). “Altay Destanlarında ve Anadolu Türk Masallarında Tastarakay Keloğlan”. *Millî Folklor*, Sayı: 68, s.78-84.
- Ertuğrul, F. (2021). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metinbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Refik Halit Karay’ın “Şeftali Bahçeleri” Adlı Hikâyesinin A1-A2 Düzeyine Göre Sadeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi.
- Firengiz, M. (1986). “Türkçe Eğitim ve Öğretiminde Dört İlke”. *Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Göçer, A. (2012). “Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine”. *Türk Dili*, 729, s.50-57.
- Gökalp, Z. (1924). *Altın Işık*. Ankara: Maarif Vekaleti Neşriyatı.
- Gömleksiz, M. N. (2000). “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler ve Yöntem Sorunu”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:5, s.253-264.
- GTS (2011). *Genel Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Günay, V. D. (1995). "Roman Çözümlemesine Toplumdilbilimsel Bir Yaklaşım". *Dil Dergisi/Language Journal*, Sayı: 35, s.5-24.
- Günday, R. (2015). *Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler ve Multimedya Araç ve Materyalleri*. Ankara: Favori Yayınları.
- Güneş, F. (2013). “Dilbilgisi Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar”. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, Sayı: 2, s.71-92.
- Hacıömeroğlu, M. S. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Kiplik Öğretimi Üzerine Materyal Geliştirme*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Harmancı, M. (2010). *Türk Masallarında Keloğlan Tipi*. Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi.

- Hatipoğlu, S. (1999). *1870-1923 Yılları Arasında Yazılmış Romanlarda Mürebbiyelerle Yabancı Dil Öğretimi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Hengirmen, M. (1993). “Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretimi”. (TÖMER) *Dil Dergisi* 10, s.5-9.
- İşcan, A. (2011). Yabancılar “Türkçe Öğretiminde Suggestopedianın (Telkin Yöntemi) Kullanımı”. *Turkish Studies*, 6(1), s.1281-1286.
- İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi)”. *Türkiye'de Uluslararası Öğrenci Olmak Sempozyumu*, s.47-66.
- Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil I*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karaağaç, G. (2013). *Türkçenin Dil Bilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karaalioglu, K.S. (1962). *Türkçe ve Edebiyat Sözlüğü*. İstanbul: Okat Yayınevi.
- Karakuş, İ. (2006). *Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kartal, M. ve Yeşil, Y. (2021). “Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda A1-A2 Düzeyinde Kelime Hazinesi Geliştirmeye Yönelik Bulmaca Örneği”. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, Cilt:10, Sayı: 30, s.607-624.
- Kasapoğlu, A. (2012). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Ulaçların (Zarf-Fiillerin) Öğretimine Yönelik Materyal Geliştirme*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kaya, D. (2014). *Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri*
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Kayalı, Y. (2015). “Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ve Sanskrit Dili Öğreniminde Dilbilgisi-Çeviri Yönteminin Kullanımı”. *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 49, s.225-235.

- Korkmaz, C. B. (2016). “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Bağlamında A1 Düzeyindeki Dil Becerileri Temelli Kazanımlar”. *Turkish Studies*, 11/3, s.1587-1614.
- Korkmaz, G. (2020). *Kazak Çocuk Masallarında Kullanılan Motifler ve Masalların Türkçe Öğretimine Faydaları*. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi.
- Korkmaz, Z. (2019). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumları Sözlüğü.
- Köksal, H. (1991). “Halk Masalları ve Hikâyelerinin Değişmez İki Karakteri: ‘Keloğlan’ ve ‘Köse’”. *Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 4, s.241-254.
- Köse, B. (2006). “Yabancı Dil Öğretimi Yöntem ve Yaklaşımlarında Yazınsal Metnin Değişken Statüsü”. *The Journal of The Institute of The Middle East Studies*, Sayı: 25, s.311-326.
- Kunos, I. (1968). *Keloğlan Masalları*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Kuşçu, E. ve Karan, D. (2017). “Yabancı Dil Fransızca Öğretiminde Yöntemler Konusunda Genel Bir Bakış”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 49, s.459-467.
- Melanlıoğlu, D. (2008). “Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretim Programları”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt: 33, Sayı: 150, s.64-73.
- Memiş, M. R. (2016). “Yabancı Dil Öğretiminde Eğitim Ortamı ve Kültür Aktarımı”. *Turkish Studies*, 11/9, s.605-616.
- Memiş, M. R. ve Erdem, M. D. (2013). “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler”. *Turkish Studies*, 8/9, s.297-318.
- Nuhoğlu, M. M. (2014). “Keloğlan Masalları ve Kültürel Etkileşim”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 6, Eylül 2014, s. 95-106.
- Oruç, Ş. (2016). “Türkçede Ana Dil ve Ana Dili”. *Journal of Turkish Language and Literature*, Cilt:2, Sayı:1, s.311-323.

- Ökten, C. E. ve Kavanoz, S. (2014). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimini Hedefleyen Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı”. *Turkish Studies*, 9/3, s.845-862.
- Özdemir, A. (2014). “Gençlerin Sosyal Medyada Kullandıkları Dilin Toplum Dilbilimsel Açısından Sınıflandırılması”. *Gençlik ve Kültürel Mirasımız/Uluslararası Kongre 16-18 Mayıs*, Samsun/Türkiye.
- Özdin, A. (2020). *Türk Masallarının Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metni Olarak Uyarlanması*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, H. H. (2006). “Popüler Kültür ve Eğitim”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 29-38.
- Özkırım, A. (2002). *Türk Dili Dil ve Anlatım*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2007). *Masal Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Saltık, O. (2019). “Masalların Eğitimdeki Yeri”. *Türkçe Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı Kurultayı*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, s.461-468.
- Sarıbaş, M. (2014). *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metnine Göre Yabancılara Türkçe Öğretiminde A1-A2-B1-B2 Seviyesinde Okuma Etkinlikleri ve Örnekleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sevindik, A. (2020). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Halkbilimsel Unsurların Kullanımı”. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Sonbahar Özel Sayı, s.12-21.
- Şahin, Y. (2013). *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Şimşek, E. (2017). “Türk Masallarının Milli Tipi: Keloğlan”. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 11, s.41-57.
- Tapan, N. (1990). “Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Kültür Bağlamının Değerlendirilmesi”. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 0 (7), s.55-68.

- Taşköprü, G. (2017). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Sınıflarında Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Materyal Hazırlama*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Temizyürek, F., Birinci, F. G. (2016). Yabancı Dil Öğretiminde Otantik Materyal Kullanımı. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 5(1), 54-62.
- Tezel, N. (2017). *Türk Masalları Seçmeler*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Tümen Akyıldız, S. (2019). “Yabancı Dil Öğretimi ve Yöntemleri”. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları II*, s.139-155.
- Usun, S. (2003). “Doğal Yöntemin Kullanıldığı Japonca Derslerinde Öğretmen Davranışlarının Değerlendirilmesi”. *Ege Eğitim Dergisi*, s.71-80.
- Ünalın, Ş. (2012). *Dil ve Kültür*. Ankara: Eskiye Yayınları.
- Yalçın, C. (2020). “Geleneksel ve Alternatif Yabancı Dil Öğretim Yöntemlerinde Oyunların Yeri ve Kullanımı”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı:106, s.259-275.
- Yaşar, S. A. (2019). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlama ve Memduh Şevket Esenal'ın Pazarlık Hikayesinin A2 Seviyesine Göre Uyarlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi.
- Yavuz, M. (1996). *Masalların Eğitim İşlevleri ve Dil Öğretimindeki Yeri*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, Y. (2021). *Yabancılar Türkçe Öğretimi Kapsamında Ömer Seyfettin'in Bazı Hikâyelerinin B1 Seviyesine Uyarlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Yorulmaz, M. (2009). *Göreve Dayalı Öğretim Yönteminin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dinleme Becerisinde Kullanılmasının Avantajları*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi.
- Yurtseven Yılmaz, H. ve Gülçiçek Esen, D. (2016). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Değerlendirme Ölçütleri”.

Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Araştırmalar, Sakarya Üniversitesi
Tömer, s.85-96.

Yüce, S. (2005). “İletişim ve Dil: Yöntemler, Avrupa Dil Portföyü Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi”. *Journal Of Language And Linguistic Studies*, Cilt: 1, Sayı:1, s.81-88.

Zeyrek, S. (2020). “Dil-Kültür İlişkisi Doğrultusunda Yabancı Dil Öğretimi”. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, Cilt3 Sayı 2, 165-186.

EKLER: ÖZGÜN METİNLER

Ek 1: A1 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri

Keloğlan Hiç Alıyor¹

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, yok demesi günahmış. Vaktin birinde bir Keloğlan, bir de anası varmış. Bir gün anası bu Keloğlan'a on para vermiş:

“Haydi Keloğlan, keleş oğlan, bakkala git, on paralık ‘hiç’ al da geliver” demiş. O zamanlar bizim bildiğimiz şu adi tuzun adına "hiç" derlermiş. Keloğlan anasının dediğini unutmamak için yolda giderken “Hiç hiç” diye söylenir dururmuş. Gide gide deniz kenarına varmış. Balıkçılar geceden ağ atmışlar da sabahleyin kıyıda elbirliğiyle "Hay hak, hay hak" diye çekerlermiş. Bu Keloğlan gelmiş, aman anamın dediğini unutmayayım diye, orada "Hiç, hiç" der dururmuş. O böyle dedikçe, balıkçılar kızmışlar, "Hay hak, hay hak!" diyerek asıla asıla ağın sonuna gelmişler ki, bir tek balık yok. Keloğlan “Hiç, hiç” dedikçe balık çıkmazmış. Ağların sonundaki torba da boş çıkınca, bunlar tutmuşlar, orada dikilip “Hiç, hiç” diye söylenen Keloğlan'ı evire çevire bir güzel dövmüşler. Keloğlan ah demiş, of demiş, dayağı yemiş, ama anasının tembihlediğini de kel kafasından uçurmuş, unutmuş. Dayağın acısı sızısı bir yana, telâşından sormuş:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim neler söyleyeyim balıkçı babalar?”

Balıkçılardan biri buna:

“‘Biri çıktı, ikisi daha gelsin’ diyeceksin” demiş. Keloğlan da bu sözleri diline dolamış "Biri çıktı, ikisi daha gelsin" diyerek giderken, bir evin önünde durmuş. Kapısından bir tabut çıkarıyorlarmış.

“Biri çıktı, ikisi daha gelsin” diye söylenirken, cemaat hemen tabutu bırakıp bunu evire çevire dövmeye girişmiş. Keloğlan, ah demiş of demiş, dayağı yemiş, ama balıkçıların sözlerini de kafasından uçurmuş, unutmuş. Dayağın acısı sızısı bir yana, telâşından sormuş:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim beyler, ağalar?”

İmam da buna:

¹ Alangu (2022, s. 70-75).

“‘Hak rahmet eylesin, geride kalanlara ecir sabır versin...’ diyeceksin” diye tembihlenmiş. Keloğlan yolda bu sözleri tekrarlayarak giderken, yerde bir köpek leşi görmüş. Hemen durup ona da:

“Hak rahmet eylesin, geride kalanlara ecir sabır versin...” demeye başlamış. Yoldan burunlarını tıkayarak geçenler bunu duyunca, Keloğlan’ın başına üşüşmüşler, Keloğlan’ı evire çevire bir güzel dövmüşler. Keloğlan, ah demiş, of demiş, dayağı yemiş, ama beylerin, ağaların söylediklerini de kel kafasından uçurmuş, unutmuş. Dayağın sızısı acısı bir yana, telâşından sormuş:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim yolcular?”

Yolcular da buna:

“‘Öf ne kokuymuş, püf ne kokuymuş!’ diyeceksin” demişler. Keloğlan da bu sözleri diline dolamış da:

“Öf ne kokuymuş, püf ne kokuymuş!” diye söylenerek giderken, bohçalar koltukaltlarında hamamdan çıkan kadınlara rastlamış. Keloğlan burnunu tuta tuta kadınlara karşı:

“Of ne kokuymuş, püf ne kokuymuş” der demez, kadınlar bohçalarını bir kenara koyup, Keloğlan’ın etrafını almışlar da evire çevire dövmeye, etlerini bura bura çimdiklemeye girişmişler ki, bağırtısı böğürtüsü gökyüzünü tırmalamış. Keloğlan ah demiş, of demiş, dayağı yemiş, ama burada yolcuların sözlerini de kafasından uçurmuş, unutmuş. Dayağın acısı sızısı bir yana, telâşından sormuş:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim hanım teyzeler, ablalar?”

Yolcular da buna:

“‘Oh ne güzel, oh ne iyi, mis gibi, mis gibi’ diyeceksin” diye sıkı sıkı tembihlemişler. Keloğlan, yolda bu sözleri tekrarlayarak giderken, gırtlak gırtlığa kavga eden iki kişiye rastlamış. Bu Keloğlan karşılarına geçmiş de:

“Oh ne güzel, oh ne iyi, mis gibi, mis gibi...” demeye başlamış. Adamlar bu sözü duymalarıyla hemen kavgayı bırakmışlar, Keloğlan’ın üstüne atılıp zavallıyı çevire çevire bir güzel pataklamışlar, Allah yarattı dememişler. Oğlanın inlemesi, sızlaması azala kısıla kedi miyavlamasına dönmüş. Bu Keloğlan, ah demiş, of demiş, dayağı da yemiş. Ama kadınların dediklerini de kel kafasından uçurmuş, unutmuş. Dayağın acısı sızısı bir yana, telâşından sormuş:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim ağalar?”

Kavgacılar da buna: “Yapmayın kardeşler, etmeyin yoldaşlar!” diyeceksin” diye öğretmişler. Keloğlan, kavgacı ağaların öğrettiklerini ezberleye ezberleye giderken, bu sefer de yol üstünde hırlaşan iki köpeğe rast gelmiş. Durmuş bu köpeklerin başucunda da:

“Yapmayın kardeşler, etmeyin yoldaşlar” demeye başlamış. Yoldan geçenler bu sözleri duymalarıyla, hemen Keloğlan’ın üstüne atılıp zavallıyı iteleyip kakalayıp dövüp sövmeye başlamışlar. Bu Keloğlan, ah demiş, of demiş, dayağı da yemiş. Lâkin kavgacı ağaların öğrettiklerini de kel kafasından uçurmuş, unutmuş. Dayağın acısı sızısı bir yana, telâşından sormuş:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim beyler?”

Yoldan geçen beyler de buna: “Hoş hoş, hoş hoş’ diyeceksin...” diye sıkı sıkı tembihlemişler. Keloğlan beylerin öğrettiklerini ezberleye ezberleye giderken, bir terlikçi dükkânına rastlamış. Durmuş da kendini terlikçilerin nasıl çalıştıklarını seyre epeyce kaptırmış. Terlikçiler, kalıba oturmuş terlikleri, iki yana “gıcır, gıcır” diye diye mumlu sicimleri çeke çeke, göz açıp kapayasıya, firdolayı, çevirip dikiyorlar, sonra da kalıptan çıkarıyorlar, dişleriyle asılıp yüzünü çeviriyor, düzeltiyorlarmış. Keloğlan bunların karşısına geçmiş hem seyreder hem de “Hoş hoş, hoş hoş” dermiş. Terlikçiler dişlerinde terlikleri, bir duralamışlar, iki dinlemişler, gözlerini devire devire bakmışlar, beklemişler. Olmamış. Hemen davranıp dükkânlarından fırlamışlar. Bu Keloğlan’ın yakasına yapışıp, evire çevire, yer misin yemez misin diyerek pata küte dövmüşler. Bu Keloğlan, ah demiş, of demiş, dayağı baştan ayağa sırlıklam yemiş. Lâkin beylerin öğrettiklerini de kel kafasından uçurmuş, unutmuş; dayağın acısı sızı bir yana, telâşından sormuş:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim terlikçi dayılar?”

Terlikçiler de buna: “Çek çek uzasın, çok çok uzasın’ diyeceksin...” diye bir öğretmişler. Keloğlan terlikçilerin öğrettiklerini söyleye söyleye giderken, oğlunun kulağını çekip azarlayan bir adama rastlamış, durmuş bakarken, onlara da:

“Çek çek uzasın, çok çok uzasın” deyince, adamın çektiği kulak kopmuş, elinde kalmış. Adam dönmüş, Keloğlan’ı yakalamış, sille tokat, evire çevire dövmüş. Bu Keloğlan ah demiş, of demiş, bu dayağı da baştan ayağa sırlıklam yemiş. Lâkin

terlikçilerin sözlerini de kel kafasından uçurmuş, unutmuş. Dayağın acısı sızısı bir yana, telâşından sormuş:

“Peki, ben şimdi ne diyeyim, neler söyleyeyim bey amca?”

Bu adam da kızgınlığından, hem de üzünlüğünden:

“Hiç, diyeceksin Keloğlan!” deyince, birden Keloğlan'ın aklı başına gelmiş.

“Anam bana on paralık hiç al demişti” diyerek koşmuş, bakkala varmış. On paralık “hiç” tarttırmış da doğru evine koşmuş. Anasının evde bekleye bekleye sabrı tükenmiş de başı iyice bunalmış. Keloğlan kapıdan girer girmez:

“Hınzır Keloğlan, haylaz Keloğlan, kim bilir nerelerde oyuna daldın?” diyerek, bunu evire çevire dövmüş de kel kafasına bir işkembe geçirip, bir köşeye oturtmuş.

Zaman geçmiş, devir sürmüş, bu Keloğlan'ın işleri, oyunları tükenmemiş.

Gökten üç elma düştü: Biri bana, biri masalı anlatana, biri de bende emanet dursun, Keloğlan'ın soyundan gelenlere.

Tembel Keloğlan²

Evvel zamanda bir fakir fukaranın bir oğlu varmış. Bu çocuğun bir gün babası ölmüş, kendi bir annesiyle kalmış. Başı kel, gözü çapaklı imiş. Yüzüne gözüne konan sineklerin haddi hesabı yokmuş. Bir gün bir vuruşta gözünün üstündeki sineklerin kırkını birden öldürmüştü. Annesinin yanına giderek:

— Ana, bana babamdan kalan kılıcı ver, ben onu yanımda taşıyacağım, demiş. Annesinden kılıcı almış, doğruca kılıççıya gitmiş:

— Bu kılıcı al, iyice parlat, üzerine de "Kırk can öldüren Ahmet Ağa'nın kılıcı" diye yaz, demiş.

Kılıççı, Keloğlan'ın dediklerini aynen yapmış, kılıcı birkaç gün sonra teslim etmiş.

Kırk can öldüren Ahmet Ağa, kılıcı eline alınca kendini bir pehlivan zannetmiş. Elini kolunu sallaya sallaya sokaklarda dolaşmaya başlamış. Bir gün dağa çıkmış. Bir ağaca kılıcını asmış, çimenlerin üzerine yatarak uyumuş. Meğer orası devlerin diyarı imiş. Biraz sonra devler gelmişler, kılıcı alarak üzerindeki yazıyı okumuşlar. Kırk can öldüren Ahmet Ağa'nın babasından korktukları için yemekler hazırlayarak Ahmet

² Tezel (2017, s. 205-207).

Ağa'yı davete karar vermişler. Derken yemekler yapılmış, Ahmet Ağa davet edilmiş, devlerde misafir kalmış. Bizim Ahmet Ağa, yerini rahat bulmuş, üç gün, beş gün oturmuş. Devlerin buna fena halde canı sıkılmış. Fakat hiçbir şey söyleyememişler. İçlerinde bir total dev varmış. Ona Ahmet Ağa'yı götürerek öldürmesini söylemişler. Total dev, Ahmet Ağa'yı alarak dağa çıkmış, beraber odun kesmişler. Köye dönecekleri sırada, dev:

— Haydi bakalım Ahmet Ağa, şu odunların bir kısmını sen al, bir kısmını da ben alayım, demiş.

Ahmet Ağa razı olmuş, bir yük odun almış, diğer bir kısmını da deve bırakmış. Ahmet Ağa elindeki odunları dağın etrafına çakmaya başlamış. Dev bunu görünce, şaşırılmış:

— Aman ne yapıyorsun Ahmet Ağa? demiş. Ahmet Ağa da:

— Dağı omzuma yükleyeceğim, diye cevap vermiş.

Dev nâçar kalarak:

— Aman sen odunları bırak, ben götüreyim, demiş. Odunları total dev almış, Ahmet Ağa köye rahat rahat gelmiş. Tabii total dev Keloğlan'ı öldürememiş. Devler bu sefer aralarında toplanarak, Ahmet Ağa'yı suya düşürüp boğmaya karar vermişler. Bir aralık Ahmet Ağa'yı bir suyun başına götürmüşler, eline tulumları vererek doldurmasını söylemişler. Ahmet Ağa hiç aldırış etmemiş, suyun etrafını gezmeye başlamış. Devler bu vaziyet karşısında tulumları kendileri doldurup geri dönmüşler. Nihayet, Ahmet Ağa'yı zehirleyerek öldürmeye karar vermişler. Ayrı yemek hazırlamışlar, içine zehir koyarak Ahmet Ağa'nın önüne getirmişler. O da kendisini zehirleyeceklerini anlamış:

— Karnım tok, diyerek yememiş.

Devler artık bıkmışlar. Ahmet Ağa'yı öldürmek için başka bir çare bulamadıklarından evine götürmeye karar vermişler, kendine söylemişler. O da:

— Bir atla, bir heybe altın verirseniz giderim, demiş, eve eli boş gidersem anam, bu zamana kadar nerede kaldın, diye beni eve almaz. Devler buna razı olmuşlar. Bir at, bir heybe altın vermişler, yanına da total devi katarak uğurlamışlar. Bunlar gitmişler, gitmişler... Dere tepe düz, gece gündüz gitmişler, üç ay sonra Ahmet Ağa'nın evine varmışlar. Kapıyı çalarak içeriye girmişler. Annesi, oğlunu görünce

boynuna sarılmış, gözlerinden öpmüş. Keloğlan, annesine, bir kazan çorba pişirmesini söylemiş. Annesi çorbayı pişirmiş. Sıcak kazanı topal devin önüne koymuşlar. Çorba çok sıcak olduğu için devin ağzı yanmış. Birden:

— Püfff!! demesiyle, Keloğlan başı direkte gezmeye başlamış.

Topal dev sormuş:

— Sana ne oldu böyle Ahmet Ağa?

O da:

— Babamın kılıcı rafta kalmış da, demiş onu arıyorum!

Zavallı dev bunu duyar duymaz kendisini dışarıya zor atmış, kaçmış. Keloğlan da annesiyle beraber altınları güzelce harcamış. Hoşça vakit geçirmişler. Onlar ermiş muradına...

Ek 2: A2 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri

Keloğlan ile Devler³

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Memleketin birinde, vaktin bir zamanında, bir Keloğlan'la bir nenesi varmış. Bu Keloğlan yerinden kıpırdamaz, evden çıkmaz, hiç de çalışmazmış. Elinde maşa, mangaldaki külleri eşeler, sedire yaslanıp mindere yan pala oturur, kediler gibi mır mır mırılır, uyuklar dururmuş. Nenesi bunun halinden âciz kalıp, ocağı yakmaya, çorbayı pişirip kotarmaya yetişemez olmuş. Sonunda bin nasihat, şu kadar temsilli söz, hem de yalvarıp yakarmadan sonra, canına yetmiş de sopayı kapmış, bu Keloğlan'ı evden kovalamış. Keloğlan'dır, bakmış olacak gibi değil, nenesi elinde sopayla kapıya dikilmiş de kas kas gerilmiş. Kendine avludan bir tahta kılıç yontmuş, düşmüş yollara, yürümüş yokuşlara. Gide gide giderek, birim birim sekerek, tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi geçerek. Bir aralık kel başına sinekler üşüşmüş, tahta kılıcının yüzüyle vurup on tanesini öldürmüş. Tahta kılıcının üstüne “Bir vuruşta on arslan öldüren Keloğlan” yazmış da yine yürümüş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Gün dönmüş, akşam olmuş. Bir ağacın dibinde konaklayıp yatacağı sırada uzaktan bir ateşin yandığını görmüş. “Biraz yiyecek verirler, hem de yatacak yer gösteriler” diye düşünmüş, ateşin harlayıp parladığı yere doğru yürümüş. Yanaşmış, sokulmuş da bir

³ Alangu (2022, s. 7-12)

de ne görsün? Devler dernek kurmuş derlenmiş, koca kazanları ocağa vurmuş, yemek pişirmiyorlar mı? Selâm vermiş, pervasızca bir kenara oturmuş, kılıcını da kucağına yatırmış. Keloğlan'ı bu haliyle, hem de kucağındaki kılıçla gören devler:

“Nedir o kucağındaki koca alâmet” diye sormuşlar. Keloğlan da:

“Kılıçtır, hem de bana göre bir kılıçtır. Bir vuruşta on tane arslan öldürmüştür. Hele üstündeki yazıya bakın” demiş de devlere bir bir göstermiş. Devler, bakmışlar da iyice ürkmüş yılmışlar. Keloğlan bu hali görünce, lafı sürdürmüştü:

“Derneğinizi gördüm, sizden bir çuvalcık altın almaya geldim. Davranın hele!” deyince bu devler de büsbütün telâşa varıp:

“Hele bir sabah ola, hayrola. Sen yat uyu, biz de gidip altınları toplayalım. Sabaha bir çuval altını tedarik ederiz” demişler. Bunun üzerine Keloğlan eve girmiş de, yatağının içine eğri bir odun kütüğü yatırıp yorganı örtmüş, kendisi de tavan arasına çıkıp beklemiş.

Akşam olmuş, gece çökünce devler yavaşça içeriye girmişler, Keloğlan'ın yatağına yaklaşmışlar, yataktaki kütüğü kıyasıyla sopalamaya girişmişler. Sonra da bırakıp savuşmuşlar. Gecenin bir vaktinde devler birer köşeye devrilip uyumaya, horultular da dağı dereyi yankılamaya başlayınca, Keloğlan tavan arasından inmiş, kütüğü yatağından çıkarmış, kendisi girip yatmış. Sabahleyin erkenden bu devler uyanıp eve girince ne görsünler? Keloğlan dimdik, dipdiri, karşılarında sırtıp durmuyor mu?

“Aman Keloğlan, bu gece nasıl uyudun?” diye sorunca Keloğlan da:

“Yatak yumuşak, hem de rahattı, ama birazcık pire vardı, sırtım çok kaşındı” demiş. Bunu duyunca devleri bir tasalı düşüncedir almış. “Vurduğumuz sopalar şuna pire ısırığı gelmiş. Aman Allah, şundan nasıl kurtuluruz?” diye telaşlanmışlar. Keloğlan'dır:

“Haydi bakalım, sabah oldu, vade erdi, getirin şu altınları hele!” diye bağırmış. Ama devler ıknıp sızıldanıp:

“Bu gece dört köşeye adam saldık, parayı denkleştiremedik, bizi bağışla. Yarına muhakkak buluruz” demişler. Ertesi gün akşam olmuş, hava kararmış, devler derlenmiş, kafa kafaya vermişler:

“Aman bu sefer sağlam gidelim. Keloğlan'ı kaynar su ile haşlayalım” deyip kavil karar etmişler. Bunu duyan Keloğlan yine yatağın içine eğri bir odun kütüğü yatırıp yorganı örtmüş, kendisi tavan arasına çıkıp beklemiş. Akşam olup gece çökünce, devler yavaşça içeriye girmişler. Aşağıdan taşıyıp getirdikleri bir kazan dolusu kaynar suyu yatağın üstüne boşaltmışlar. Sonra olduğu gibi bırakıp savuşmuşlar. Gecenin bir vaktinde devler bir köşeye devrilip uyumaya, horultuları da dağı dereyi yankılamaya başlayınca, Keloğlan tavan arasından inmiş, gelip bir köşede yatmış. Sabahleyin bu devler erkenden uyanıp eve gelmişler, yukarıya çıkmışlar. Bir de ne görsünler? Keloğlan dimdik, dipdiri, karşılarında sırtıp durmuyor mu?

“Aman Keloğlan, bu gece nasıl uyudun?” diye sorunca da Keloğlan’dır:

“Yatak yumuşak, hem de rahattı. Ama yün yorganla yün döşek biraz terletti, sabaha karşı azıcık bunaldım” demiş. Bunu duyunca devleri bir tasalı düşüncedir almış. “Döktüğümüz bir kazan dolusu kaynar su şunu biraz terletmiş. Aman Allah, şu Keloğlan’dan nasıl kurtuluruz?” diye iyice telâşlanmışlar. Keloğlan’dır:

“Haydi bakalım, sabah oldu, vade erdi, getirin şu altınları hele” demiş. Devler kıkıp sıkışmışlar, ürküp şaşırılmışlar, kafa kafaya verip danışmışlar.

“Biz sana bu parayı veririz, ama bir şartımız var. Bahçedeki gülleri hepimizden uzağa atarsan, alırsın altınları. Lâkin atamazsan kelleni keseriz ha!” demişler. Keloğlan da bu şarta razı olmuş. Hep birlikte bahçeye çıkmışlar. Bu devler sıraya girmişler, birer birer iri demir gülleri sallayıp fırlatmaya girişmişler ki, her biri ötekini aşırtnamacasına. Sonunda sıra Keloğlan’a gelmiş. Bakmış ki, önündeki gülleyi fırlatmak şöyle dursun, yerden kaldırmaya gücü yetmeyecek. Yekinmiş de bir öne, bir arkaya, bir sağa, bir de sola bakmış. Bu hali gören devler:

“Hele Keloğlan, önüne ardına, sağına soluna ne bakınıp duruyorsun öyle?” diye sormuşlar. Keloğlan’dır:

“Tasarlamadan, hesaplamadan atmak olmaz. Sağa atsam nenem, sola atsam nazlı yâr, öne atsam kardaşlar, arkaya atsam gerek” demiş de davranmış. Hemen devler:

“Hele dur Keloğlan, etme, arkada da bizim kardaşlarımız var...” demişler de Keloğlan’ı bu kazalı belâlı işten vazgeçirmişler. Keloğlan’dır, yarışı kazanmış, kılıcını sıyıyıp çekmiş:

“Haydi bakalım, yarış bitti, vade erdi, haydi getirin şu altınları, yoksa hepinizin kellesini uçursam gerek!” demiş. Hemen bu devler davranmışlar, bir deveye bir çuval dolusu altını yüklemişler. Devın biri yularını çekerek Keloğlan’ın peşinden yürümüş. Az gitmişler, uz gitmişler, yoldan azıp yan gitmişler. Dönmüş dolaşmış, akşamın bir vaktinde, Keloğlan’ın nenesinin evine varmışlar. Keloğlan kapıyı tıklamış, nenesi açmış:

“Aman nene, sen içerdeki bakırları tangırdat, ben de devın üzerine yürüyüp kesecekmiş gibi yapayım da, şu ceviz kafalı alâmeti korkutup kaçıralım” diye fışlamış. Nene, hemen taşlıkta bakırları tangır tungur yuvarlamış, Keloğlan da:

“Aman tutun, gelin tutun, dayılarım, emmilerim, kardaşlarım, babam, dedem, hele varın, çevirin!” diye bağırılmış. Bu dev, altın yüklü devenin ipini koyuvermiş de tabanları sırtını döverek, adım adım sekerek, soluk soluğa kaçmış ki, ardından anca dumanı görünüyor.

Keloğlan bir çuval altını nenesine vermiş. Konu komşuya bir büyük ziyafet hazırlatmış. Ben de gittim bu doyumda. Diş kirası hediyeler verdiler. Ben eve gelirken, yoluma ördekler çıktı; “Vrak, vrak!” diye bağıştılar. Ben de “Bırak, bırak!” diyorlar sandım. Bıraktım kaçtım. Eli boş, karnı aç geldim.

Keloğlan ile Kardeşi⁴

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı’nın kulu çokmuş. Çok demesi de çok yemesi de günahmış. Vaktin birinde, bir kocakarı ile iki oğlu varmış. Bunlardan birinin adı Hasan, ötekinin de başı kel olduğundan Keloğlan’mış. Anaları günün birinde bu oğlanları çağırılmış da:

“Artık yaşlandım, kocadım, çalışıp davranamaz oldum. İki kardeş, çıkın da kendinize iş arayın, çalışın, kazanın, bir baltaya sap olun” demiş. Bunların çıkınlarına birer somun ekmek, birer topalak çökelek yol azığı koymuş da kapıdan selâmetleyip yola salmış.

Bunlar iki kardeş, yolların tozuna düşmüşler, az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, iki ay bir güz gitmişler, sonunda bir kasabaya ulaşmışlar. Kapı kapı dolaşıp yoklamışlar, iş aramışlar. Sonunda adamın biri, bunları, keçileri otlatsın diye yanına çoban almış. Ertesi sabahın erinde Keloğlan’la ağası keçileri almışlar, yaymak

⁴ Alangu (2022, s. 90-94).

için çıkmışlar. Bol otlu bir yere varıp keçileri yaymışlar. Azık torbalarını, kepeneklerini alıp bir ağacın dibine oturmuş, yaslanmışlar. Ağası bir aralık Keloğlan'a:

“Aman gel Keloğlan, güleç oğlan, sakın deyim yukarı bakma, havada çok sinek var, gözüne kaçır!” demiş.

Bu Keloğlan da keçilerin başını bekler gözetirken hep önüne bakar, başını yukarı kaldırmazmış. Ağası bunu orada bırakıp biraz dolanmış gelmiş de ağacın altına kaykılıp uzanmış, uyumuş gitmiş. O orada uyuyadursun, bu Keloğlan beride, “Hazır ağam uyurken, elimi gözüme siper edeyim de şu gökyüzüne bir bakayım” demiş. Bir de ne görsün? Havada sinek minek yok. Ağasının dibinde yattığı ağacın üstü iri iri al elmalarla pıtrak gibi yüklü. Keloğlan hemen yerinden sıçramış da tırmanmış ağaca. Elinin erdiğini koparıp dişlemiş, ermediğini de sallamış yere düşürmüştü. Güm güm topuk vurdukça elmalar sapır sapır dökülür, yerlere yayılır, Keloğlan da keçilere bağırır:

“Sakın, bütün elmaları yemeyin ha, biraz bana da saklayın ha!”

Az sonra ağaçtan inmiş ki, ne görsün? Keçiler bütün elmaları dişlemiş, ayaklamış, yemişler de öte geçmişler. Yalnız içlerinden biri boynuzuna saplanmış bir elmayı Keloğlan'a saklamış. Keloğlan keçilere çok kızmış, keli kızarmış, boynuzunda elma sunan keçiyi bir yana koymuş da bıçağını çekip hepsini sıradan boğazlamış. Sonra ağasını uyandırmış. Olanı biteni bir bir anlatmış. Ağası şaşır kalmış da:

“Aman Keloğlan ne ettin? Şimdi keçilerin sahibi olanları öğrenince, bizi ne ederler? Aman davran, buralardan kaçalım” demiş. İki kardeş, azık torbalarını, kepeneklerini sırtlamışlar, oralardan kaçıp savuşmuşlar. Az gitmiş, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, kimi koşup kimi yürümüşler, yollar aşır dereler geçmişler, o günün akşamını etmişler. Akşam hava kararır, kısmet kapıları kapanırken, dere ağzında gördükleri eski bir değirmene ulaşmış, girip geceyi geçirmişler. Sabah olup yola koyulacakları sırada, Keloğlan değirmen taşını görüp:

“Ağa bak hele, anamın ağırşığı burada kalmış, alıp anama götürsem gerek...” diyerek hemen davranmış, taşı kaldırmaya yeltenmiş. Ağasının çırpınıp;

“Aman Keloğlan, etme Keloğlan, olmaz Keloğlan!” demesine kalmadan, koca değirmen taşını sırtlayıp boynuna almış. Bu hal ile yola koyulmuşlar. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, kimi koşup, kimi yürümüşler, yollar aşmış, dereler

geçmişler, o günün de akşamını etmişler. Geceyi geçirmek için koca bir çınar ağacına tırmanmaya karar vermişler. Bunun ağası sıçrayıp çıkmış, ama Keloğlan boynunda koca değirmen taşı ile davranıp çıkamamış. Ağası:

“Şu değirmen taşını aşağıda bırak, sabahleyin giderken yine alırsın...” dese de Keloğlan’dır bu, dinlememiş. İnleye sızlaya, ıkına sıkına, boynundaki koca değirmen taşı ile ağaca tırmanıp çıkmış. Aradan vakit geçmiş, göz gözü görmez, iğne iplikten seçilemez olmuş. Bu sırada ağacın dibinden birtakım sesler gelmiş, sonra da bir gök dumandır çıkıp yükselmeye başlamış. Bir de eğilip dalları aralamışlar, aşağıya bakmışlar ki, kocaman bir ateştir yanmakta, yalazaları har har dikilmekte. Ateşin çevresinde kırk tane harami, hem de birbirinden iri, bağdaş kurup oturmuşlar. O gün uğurladıkları kese kese altınlar boşaltıp, birer birer, şıkır şıkır saymaktalar. Meğerse bu koca çınarın dibi haramilerin toplanma yeriymiş.

Onlar orada, şıkır şıkır, tıklar tıklar para sayadursunlar, bu Keloğlan ağacın tepesinde ağasına:

“Aman ağam, çok sıkıştım, çişim geldi, şu haramilerin üstlerine salıvereyim...” demiş. Ağasının da:

“Aman Keloğlan, etme Keloğlan, olmaz Keloğlan!” demesine kalmadan, bu haramilerin üstlerine yukarıdan aşağıya salıvermiş. Bu haramiler aşağıda birer birer, şıkır şıkır para sayarlarken, bir de bakmışlar ki, gökyüzünden bir şeyler yağıyor. Önce “Yağmurdur yağar, serpintidir gelir geçer” demişler. Sonra da çevrelerine bakmışlar ki, yağmurun filan yağdığı yok. Yalnız koca çınardan bir şeyler süzülüp iniyor. “Aman bu koca ağaçtan nur iniyor, kudret helvası dökülüyor” diye ellerini açıp dualar ederek başlarına yüzlerine bol bol sürünüp sıvazlamışlar.

Haramiler aşağıda, Keloğlan’la ağası da yukarıda, aradan bir vakit daha geçmiş. Bu Keloğlan, yine davranıp ağasına:

“Aman ağa, benim boynum, hem de sırtım çok ağrıdı, tutuldu, artık dayanamayacağım, şu taşı aşağıya salıveriyorum...” demiş. Ağasının telaş ile;

“Aman Keloğlan, etme Keloğlan, sakın olmaz Keloğlan!” demesine kalmadan koca değirmen taşını aşağıya salıvermiş. Değirmen taşıdır, dalları haşır haşır kırıp, çatırtılar koparıp, gümbür gümbür inerken, aşağıdaki haramiler:

“Amanın, demin nur, hem de kudret helvası yağmıştı, şimdi de kıyamet kopuyor, savuşun!” diye bağırdıktan, paralarını, eşyalarını, silahlarını orada koyup dört yana çil yavrusu gibi dağılmış, savuşup kaçmışlar.

Gece dönmüş, şafak sökmüş, ortalık iyice aydınlanmış. Bu Keloğlan’la ağası, aşağısını kollaya kollaya koca çınardan inmişler. Bir de ne görsünler? Kırk Haramiler’in sofraları kese kese altınlar, eşyalar, hem de silahları orada yığılı duruyor. Hepsini derleyip toplamışlar. Orada otlayıp yayılan katırlara yüklemişler. Keloğlan'dır, değirmen taşını yüklenip yine boynuna geçirmiş. İki kardeş, fukara anacıklarının yolunu tutmuşlar. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, kimi koşup, kimi yürümüşler, yolları aşmış, dereleri geçmişler, o günün akşamını etmişler. Akşam kararıp kısmet kapıları kapanır, rahmet kapıları açılırken, analarının evine ulaşmışlar, sarılıp koklaşmışlar, bir süre ağlaşmışlar, sonunda durulup oturmuşlar. Başlarından geçenleri bir bir analarına anlatmışlar, getirdiklerini ortaya dökmüşler. O günden bu yana bolluk ve rahatlık içinde yaşamışlar. Onlar ermiş muratlarına, darısı bizim başımıza.

Ek 3: B1 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri

Keloğlan Hindistan Yolunda⁵

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Develer tellal, sinekler berber iken. Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken bir Keloğlan varmış.

Evlerinin karşısında da padişahın sarayı varmış. Padişah iki çocuk babası imiş. Bunlardan biri kocaman bir delikanlı, diğeri de gelinlik bir kızmış. Şehzade her nasılsa nişanlısını kaybetmiş. Onu arayıp arayıp bulamadığı için sarayın bir köşesinde oturup dururmuş. Padişahın kızı her gün biraz daha büyüyor, biraz daha güzelleşiyormuş. Onun için bu kızla evlenmek isteyen delikanlılar da artıyormuş. İşte padişah bunu düşünerek, bir gün bahçede havuzun yanında otururken kızını çağırmış, demiş ki:

— Kızım... Artık ben ihtiyarlıyorum. Oğlum nişanlısını kaybetti, başkası ile de evlenmek istemiyor. Bu yüzden kendisini evlendirerek düğününü göremedim. Şimdi sıra sende. Seninle evlenmek isteyen birçok genç var. Bunlardan birini seç de düğününüzü yapalım... Gözlerimi kapamadan evvel hiç olmazsa senin sevinçli gününü göreyim...

Kız, utanmış. Önüne bakmış. Babasının cevap beklediğini düşününce:

— Babacığım, demiş, mademki öyle istiyorsunuz, öyle olsun... Ama benim de sizden bir dileğim var. Dileğimi yapacağınıza söz verir misiniz?

Padişah, hiç düşünmeden:

— Kızım, demiş, senin dileğini yerine getirmek benim için bir kıvançtır. Yeter ki olacak bir şey dile.

Kız o zaman:

— Babacığım, demiş, ben, beni isteyen delikanlıların hiçbirisiyle evlenmem. Beni evlendirirsen sarayımızın karşısındaki evde oturan Keloğlan ile evlendir.

Padişah, kızından hiç böyle bir dilek beklemediği için şaşırılmış. Ona:

— Sen şaşırdın mı kızım, demiş, hiç ben seni hem kel hem de tembel bir adamla evlendirir miyim; herkesi kendimize güldürecek miyiz?

⁵ Tezel (2017, s. 171-181).

Padişah ne söylediye para etmemiş. Kızını fikrinden caydıramamış. O zaman:

— Ben böyle bir dileğini yerine getiremem kızım, demiş. Ama sen mademki, onu istiyorsun, o halde benim kızım değilsin artık... Sarayımdan çık, nereye gidersen git!..

Babasının çok sert, hem de sözünden dönmez bir adam olduğunu bilen kız, hiçbir şey dememiş. Eşyalarını topladığı gibi ağlaya ağlaya Keloğlan'ın evine gitmiş. Keloğlan'ın anası, padişahın kızını güler yüzle karşılamış. Padişahın kızı benim gelinim oldu diye onu yere göğe koyamıyormuş. Fakir olduğundan, gelinimi nereye oturtsam, ona ne yedirsem diye üzülüp duruyormuş. Kadıncağz üzöledursun, Keloğlan hiç oralı olmuyormuş. Hatta, tembelliğı elden bırakmıyor, para kazanmak için iş yapmaya bile gitmiyormuş. İşi, gücü akşama kadar evde oturmamış.

Padişahın kızı, bir gün, iki gün, üç gün beklemiş. Keloğlan 'da işe gitmek için en ufak bir hareket yok... Babasına hak vermiş ama, tekrar saraya dönemez ki... Ne yüzle dönsün? Tek çare, Keloğlan'ı tembellikten kurtarıp işe göndermek. Bu düşünce ile kalkmış, Keloğlan'ın yanına giderek:

— Haydi bakalım kalk, demiş, erkek evde oturmaz. Gidip çalışmak, para getirmek lazım. Her gün akşamlara kadar böyle tembel tembel oturmaya usanmıyor musun? Haydi, durma!

Keloğlan, karısının bu sözlerinden utanmış. Hemen kalkıp çalışmaya gitmiş. Bir tarlada akşama kadar buğday biçerek ancak beş kuruş kazanıp eve gelmiş.

Karısı:

— Para kazandın mı, diye sormuş. Keloğlan, beş kuruşu uzatarak:

— İşte, demiş, bu kadar kazandım...

Karısı:

— Beş kuruşla ne iş görülür, demiş. Olmadı. Daha çok çalış, daha çok para kazan!

Keloğlan oturmadan çıkıp gitmiş. Ertesi gün bir aşçıya çıraklık yaparak akşama kadar çalışmış. Aşçının verdiği on kuruşu alıp eve gelmiş. Parayı karısına vermiş. Kadın bakmış ki, Keloğlan bugün de az para kazanmış. Ona:

— Yine olmadı, demiş, on kuruş bir insanı bile doyurmaz. Daha çok kazanmalı...

Keloğlan evde durmamış. Çıkıp gitmiş. Ertesi gün bir sucuya çırak olup akşama kadar onunla su taşımış. Sucunun verdiği yirmi kuruşu almış, evin yolunu tutmuş. Yolda gelirken babasının arkadaşlarından bir tüccara rastlamış. Tüccar ona ne iş yaptığını sormuş. O da sucuya çıraklık yaptığını söylemiş. Tüccar, Keloğlan'ın haline gülmüş:

— Yazık sana be, demiş, on beş, yirmi kuruş için insan akşama kadar su taşır mı? Sen genç adamsın... O kadar parayı çocuk bile kazanır. Ben şimdi ticaret için Hindistan'a gidiyorum. Haydi sen de gel. Orada çok para kazanır, döneriz.

Keloğlan, baba dostu tüccarın sözlerine çok sevinmiş. Koşa koşa eve giderek o gün kazandığı yirmi kuruşu bırakmış. Karısı ile anasına:

— Allaha ısmarladık, demiş. Size çok para getirmek için Hindistan'a gidiyorum. Çabuk dönerim. Hoşça kalın!..

Karısı ile anası, Keloğlan'ın bu haline şaşırılmışlar. Ama, tembelliği bıraktı da çalışmaya başladı diye seviniyorlarmış. Arkasından:

— Güle, güle, çabuk gel! diye bağırılmışlar.

Keloğlan gidip tüccarı bulmuş. Onunla beraber iki ata binip yanlarına yeter derecede yiyecek alarak Hindistan yolunu tutmuşlar.

Az gitmişler, uz gitmişler. Dere tepe düz gitmişler. Altı ay bir güz gitmişler. Büyük bir çöle varmışlar. O zamana kadar yanlarındaki yiyecekleri bittiği gibi suları da kalmamışmış. Hindistan'ı unutarak açlıktan, susuzluktan ölmek için etrafta bir köy, bir kuyu aramaya başlamışlar. Köye rastlarsak hem yiyecek hem su buluruz diye seviniyorlarmış. Köy değil de kuyu bulursak hiç olmazsa susuzluğumuzu giderir hem kendimizi hem atlarımızı ölmekten kurtarmış oluruz, diye düşünüyorlarmış. Ararken ararken uzakta bir ağaçlık görmüşler:

— Hah! Bir köy, diye bağırarak o tarafa doğru atlarını sürmüşler. Adeta uçar gibi ağaçların yanına geldikleri zaman, bunun bir köy değil, bir kuyu olduğunu görmüşler. Atlarından inerek kuyunun başına gelmişler. Kuyu derinmiş. Keloğlan:

— Ben kuyuya inip su çıkarayım, demiş. Tüccar, yanında götürdüğü uzunca bir ipi Keloğlan'ın beline bağlamış. Meşin heybelerden birini de eline vererek onu

kuyunun içine indirmiş. Keloğlan kuyuya iner inmez evvela kana kana su içmiş. Sonra meşin heybeye su doldurup yukarıya göndermiş. Tüccar da kana kana su içtikten sonra, Keloğlan heybeyi iki defa daha doldurup yukarıya yollamış. Tüccar, atları da güzelce sulamış...

Keloğlan o sırada kuyu içinde bir kapı görmüş. Kapıya şöyle bir dokununca açılıvermiş. Bir de ne görsün? Geniş bir çayırılık... Çayırılığın ortasında her renkte çiçeklerle dolu güzel bir bahçe... Bahçenin ortasında da beyaz bir köşk... Köşkün penceresinde siyahlar giymiş bir kız oturuyor. Kız, Keloğlan'a eliyle:

— Gel! Gel! Diye işaret edince, Keloğlan kuyunun başında kendisini bekleyen tüccarı unutarak kapıdan içeriye girip köşke gitmiş. Kız bunu karşılayarak yukarıya almış. İlk olarak söze başlayan kız:

— İnsanoğlu, demiş, sen buraya nereden geldin?

Keloğlan da ona sormuş:

— Ya sen buraya nereden geldin? Kız o zaman başından geçenleri anlatmış:

— Beni bir padişah oğluyla nişanlamışlardı. Bir gün peri kızları beni alarak buraya kaçırdılar. O zamandan beri dünya yüzüne çıkamadım. Padişahın oğlu, ben ortadan yok olduktan sonra hastalanmış; dışarı çıkmıyormuş... Ah bir dünya yüzüne çıkabilsem!

Keloğlan bakmış ki, bu kız, yabancı değil, padişahın gelini... Yani karısının yengesi. O da kendisini tanıtmak için:

— Bana da Keloğlan derler, demiş. Evimizin karşısında padişahın sarayı vardır. Padişah bir gün kızını evlendirmek istemiş. O da Keloğlan'dan başka kimseyle evlenmem, diye tutturmuş. Onun üzerine padişah kızını evlatlıktan çıkarmış. Kız kaçıp bize geldi. Ben hep evde oturur, iş yapmazdım. Karım beni zorla işe gönderdi. Kazandığım paraları az gördüğü için, ben de bir tüccarla beraber çok para kazanmak düşüncesiyle Hindistan yolunu tuttum. Yolda yiyeceğimiz, suyumuz, tükendi. Çöl ortasında araya araya burasını bulduk. Su içmek için kuyuya inmiştim. Yukarıya birkaç heybe su gönderdim. O sırada kuyuda bir kapı gözüme ilişti. Kapıyı iter itmez sen gözüme çarptın. Demek ki şimdi biz, akrabayız.

Kız:

— Evet, demiş, senin eşin, benim nişanlımın kardeşi. İyi ki geldin. Beni buradan kurtar. Beraber saraya dönersek, padişah babamız çok sevinecektir.

Keloğlan:

— Peki ama, demiş, tüccar beni yukarıda bekliyor. Onu nasıl göndereyim? O zaman kız:

— Ondan kolay ne var, demiş, ben sana çaresini bulurum. Şimdi aşağıya, bahçeye in. Nar ağacından iki nar kopar. Tüccarla beraber yola devam et. Yolda bizim memlekete giden bir adama rastlarsan bu narları ona ver. Anan ile eşine götürüp versin. Ondan sonra sen de tüccardan ayrılıp buraya dönmenin çaresini bul.

Keloğlan hemen kızıdan ayrılıp bahçeye inmiş. Nar ağacından iki nar koparmış. Narları cebine koyarak kuyuya dönmüş. İpe tutunarak yukarıya çıkmış. Tüccarla beraber atlarına binip yola çıkmışlar. Yolda giderlerken bir adama rastlamışlar. Onunla konuşurken, Keloğlan bakmış ki bu adam kendi memleketine gidiyor. Hemen cebinden çıkardığı narları ona vererek, memlekete gidince bunları anasıyla eşine vermesini rica etmiş. Adam Keloğlan'ın bu dileğini yerine getireceğini söyleyerek narları almış, yoluna devam etmiş.

Adam gide gide memleketine varmış. Araya sora Keloğlan'ın evini bulmuş. Narları cebinden çıkarıp birini Keloğlan'ın anasına, ötekini de karısına vermiş. Onlar, Keloğlan'ın göndere göndere iki nar göndermiş olmasına fena halde kızmışlar. Narları bir kenara atmışlar.

Günlerden bir gün, Keloğlan'ın karısı yemek için narlardan birini yarmış. Aman, o ne?! Yoksa rüya mı görüyorum? Hayır, hayır! Rüya değil... Narın içinden dökülenler hep elmas... Kadın koşa koşa gidip Keloğlan'ın anasını çağırarak yerlere dökülen elmasları göstermiş. İki de şaşırıp kalmışlar. Öte taraftan da Keloğlan'a haksız yere kızdıklarına pişman oluyormuş. Zengin oluverdikleri için de yerlerinde duramıyorlarmış. Ana kız, elmasların birkaç tanesiyle hemen padişahın sarayının karşısında büyük bir saray yaptırmışlar. Uşaklar, dadılar, aşçılar, cariyeler tutmuşlar...

Biz gelelim Keloğlan ile tüccara: Çöl ortasında az gitmişler, uz gitmişler, bir köye varmışlar. Gece olduğundan köyde yatmışlar. Ertesi sabah Keloğlan yalandan hastalanıp köyde kalmış. Tüccar onu bekleyemeyerek Hindistan'a doğru yoluna koyulmuş.

Tüccar gittikten sonra Keloğlan hemen kalkarak geriye dönmüş. Kuyunun olduğu yere gelince, beline bir ip bağlayarak aşağıya inmiş. Aralık duran kapıyı açarak içeriye girmiş. Kız kendisini sarayın penceresinde bekliyormuş. Koşa koşa saraya varmış. Yukarıya çıkmış.

Kız:

— İyi ki zamanında geldin, demiş, eğer biraz daha geç kalsaydın, buradan kaçamazdık. Çünkü nerede ise peri kızları gelecekler. Onlar gelirlirse biz bu saraydan kurtulamayız...

Onun üzerine Keloğlan:

— O halde ne duruyoruz, demiş, haydi hazırlan!

Kız demiş ki:

— O kadar da aceleye lüzum yok. Elmaslarımı, altınlarımı toplayayım da yola çıkarız...

Keloğlan ile kız beraber köşkün bahçesine inmişler. Nar ağacından dört tane nar koparmışlar. Bu narların ikisini Keloğlan ceplerine yerleştirmiş, diğerlerini de kız eline almış. Bunların içinde kızın elmasları varmış. Nar ağaçlarının yanından ayrılarak bir tavuk kümesinin önünde durmuşlar, Kız, kümesin kapısını açarak follukta toplanmış olan yumurtaları eline almış. Yere çömelerek başlamış yumurtaları kırmaya... Her kırdığı yumurtanın içinden kocaman bir altın parçası düşüyormuş. Yerde toplanan altınları da Keloğlan alarak kuşağına bağlamış. Bu işler bittikten sonra köşkün bahçesinden çıkarak kuyunun içine gelmişler. Keloğlan kuyuya sarkık duran ipten evvela kızı yukarıya çıkarmış. Arkasından da kendisi çıkmış.

Keloğlan'ın atı kuyunun başında duruyormuş. İki birden bu ata binerek memleketlerine doğru gitmeye başlamışlar. Kocaman çölü bir haftada aşmışlar. Ondan sonra dağlardan, tepelerden, ırmaklardan geçmişler. Geceleri köylerde kalarak, gündüzleri arada bir su başlarında dinlenerek, yola çıktıklarının kırkinci günü memleketlerine varmışlar. Şehre girecekleri sırada, kız, Keloğlan'a demiş ki:

— Sen şimdi saraya giderek padişah babamıza benim geldiğimi haber ver. Keloğlan, kızı orada bir ihtiyar kadının yanına bırakarak atını sürmüş, saraya varmış. Padişahın karşısına çıkarak:

— Padişahım, demiş, artık siz de tasalanmayınız, oğlunuz da tasalanmasın... Çünkü size, oğlunuzun nişanlısını getirdim...

Padişah, Keloğlan'ın sözlerine inanmak istememiş ama, onun halinden pek yalan söylemediğini anlayınca ne karısına, ne de oğluna haber vermeden aşağıya inmiş. Yanına askerlerini alarak Keloğlan ile beraber oğlunun nişanlısını karşılamaya gitmiş.

Şehrin kapısına vardıkları zaman, orada beklemekte olan kız hemen koşarak padişahın elini öpmüş. Padişah da onu alnından öpmüş. Padişah çok seviniyormuş. Çünkü nişanlısını kaybedip de hasta olan oğlunun onu yeniden bulunca iyi olacağını düşünüyormuş... O böyle düşünürken, kız demiş ki:

— Babacığım, beni perilerin sarayından kurtararak buraya getiren damadınız Keloğlan'dır. Onun iyiliğini hiç unutamayacağım...

O zaman padişah, Keloğlan'ın arkasını okşamış:

— Aferin sana, demiş, akıllı olduğunu gösterdin. Şimdi kızımı al, size götür. Ben oğluma hiçbir şey söylemem. Akşama bizi size çağırırsınız. Oğlumla beraber geliriz. Onu nişanlısıyla sizin evde karşılaştırırız.

Padişah askerlerini de bunların yanına vermiş, saraya dönmüş. Keloğlan ile kız, askerlerle birlikte şehre girmişler. Yavaş yavaş padişahın sarayının olduğu yere gelmişler. Keloğlan etrafına bakınarak kendi evlerini aramaya başlamış. Evlerinin yanında bir saray görünce, askerlerden birine sormuş:

— Bu sarayı kim yaptırdı?

Asker gülerek cevap vermiş:

— Bu sarayı ananız yaptırdı. Sizin eviniz bu saraydır.

Asker böyle söyleyince, Keloğlan ona hiçbir şey söylemeden kızın elinden tuttuğu gibi koş koş saraydan içeriye girmiş. Kapının önünde karısı ile karşılaşmış:

— İşte geldim, demiş, bak hem de sana kimi getirdim... Karısı, Keloğlan'ın yanındaki güzel kıza şöyle bir bakmış. Bakar bakmaz da ağabeyisinin nişanlısını tanımış. Hemen birbirlerine sarılmışlar. Hep birlikte yukarıya çıkmışlar. Keloğlan'ın anası da oğlunu sesinden tanımış. Aşağıya inerek oğlunu öpmüş. Keloğlan, padişahın gelinini annesine tanıtmış. Hep birlikte yukarıya çıkmışlar.

Akşam oturmaya buyurması için Keloğlan padişaha haber göndermiş. Bir taraftan da yemeklerin hazırlanmasına başlanmış. O hazırlıklar yapılırken, Keloğlan'ın karısı ile kız, beraber hamama gitmişler. Güzelce yıkanıp gelmişler. Akşam yemeği neşe içinde yendikten sonra, saraydan, padişahın gelmekte olduğunu haber vermişler.

Keloğlan aşağıya inerek padişah ile şehzadeyi karşılamış. Onları sarayın en güzel odasına almış. Kahveler ikram etmiş. Arkasından Keloğlan'ın anası ile karısı odaya gelmişler. Şehzadenin hâlâ nişanlısının geldiğinden haberi yokmuş. Sessiz sessiz oturuyormuş:

Padişah, o sırada oğluna sormuş:

— Oğlum, şu anda en çok istediğin şey nedir?

Oğlu demiş ki:

— Ne olacak babacığım. Kız kardeşimle Keloğlan nasıl yuva kurup mutlu olmuşlarsa, ben de bir yuva kurup mutlu olmak için kaybettiğim nişanlımı isterdim...

Onun üzerine padişah:

— O halde oğlum, demiş, dileğin yerine gelmiştir. Keloğlan nişanlımı perilerin sarayından kurtararak getirdi...

Padişahın sözü bitince, odanın kapısı açılmış. İçeriye şehzadenin nişanlısı girmiş. Şehzade onu görür görmez sevincinden düşüp bayılmış. Güç hal ile onu ayıltmışlar.

Padişah:

— Haydi bakalım, demiş, şimdi Keloğlan bize başından geçenleri anlatsın.

Keloğlan, memleketten ayrıldıktan sonra bütün başından geçenleri bir bir anlatmış. Padişah, gösterdiği cesareten dolayı Keloğlan'ı kendisine vezir yapmış. Oğlu ile de nişanlısını, kırk gün, kırk gece düğünden sonra evlendirmiş.

Onlar ermiş muradına, darısı sizin başınıza...

Keloğlan'ın Nohudu⁶

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde, bir Keloğlan varmış. Dârı dünyada kimsesi yokmuş. Yağlıdan yavandan ne bulursa yer, bulmazsa suyunu içer, kemerini sıkar, aç karnına yatarmış. Başı kel, yüzü güleç, huyu da çetinden çetinmiş. Günün birinde yerde bir nohut bulmuş. Elinde havaya atıp tutarken tahta aralığına kaçırmış. Elimi sokayım demiş, sığmamış; parmaklarımı sokayım demiş, yetmemiş. Bu Keloğlan, marangoza koşmuş:

“Aman usta, etme eyleme, yaman usta. Şurada, tahta aralığına bir nohut kaçtı. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu çıkarıver” demiş. Bu marangoz da direnmiş:

“Git başımdan Keloğlan. İşimi bırakıp gelemem, keleş oğlan...” demiş de kovalamış. Keloğlan'ın keli kızmış, kızarmış:

“Dur, seni beye bildireyim, gör sana neler ettireyim!” demiş de doğru gitmiş beyin kapısına:

“Aman beyim, soylu beyim, ulu yollu yaman beyim. Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahta aralığına düşürdüm. Elimi soktum alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu çıkarıver dedim. İşim var bırakamam, nohudunu çıkaramam dedi de beni kovaladı. Aman beyim, soylu beyim, ulu yollu yaman beyim. Gel şu marangozu döv de o da korkup nohudumu çıkarıversin beyim...” deyince, bey de yerinden davranmış, değneğine yapışmış da:

“Haydi oradan Keloğlan, delice keleş oğlan. Çekil karşımdan, beni rahatsız etme hele...” deyip de bunu kovalamış. Keloğlan'ın keli kızmış, kızarmış:

“Dur, hanıma söyleyeyim de sana küssün, yüzüne bakmasın...” demiş de doğru beyin hanımına gitmiş:

“Aman hanım, soylu hanım, güzel huylu, ulu yollu, incili hotozlu güzel hanım. Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahta aralığına düşürdüm. Elimi soktum, alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu çıkarıver dedim. İşim var, bırakamam dedi de beni kovaladı. Ben de kalktım, beye gittim. Aman beyim, yaman

⁶ Alangu (2022, s. 138-145)

beyim, Şu marangozu döv de o da korkup nohudumu çıkarıversin dedim. Sopasını kaptı da beni kovaladı. Aman hanım, soylu soylu, güzel huylu, ulu yollu, incili hotozlu güzel hanım. Şu beye küs, yüzüne bakma da marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup çıkarıversin...” deyince, bu hanım da:

“Aman Keloğlan, kelli keleş oğlan, neler söyler, neler anlatırsın, içimi sıkır, başımı bunaltırsın? Defol, akşam vakti karşımdan!” demiş de bunun kel kafasına terliğinin tekini fırlatmış.

Keloğlan’ın keli kızmış, kızmış da:

“Dur hele, seni fındık faresine anlatayım da deliğinden çıkıp gelsin, çeyiz sandığındaki bohçaları paralasın, nakışlarını, dikişlerini, sof kumaşlarını, ipekli atlaslarını, damaskolarını, hem de bindallı kadife entarilerini didik didik kemirsin, paralasın” demiş de, gitmiş tavan arasındaki farelerin beyine:

“Aman fare, canım fare, bıyıklı kuyruklu fare, kürkü samur, gözleri mahmur, pala bıyıklı, avazı cik cıklı bey fare... Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahta aralığına düşürdüm. Elimi soktum, alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu çıkarıver dedim. İŞim var, bırakmam dedi de beni kovaladı. Ben de kalktım, beye gittim. Aman beyim, yaman beyim, Şu marangozu döv de o da korkup nohudumu çıkarıversin dedim. Sopasını kaptı da beni kovaladı. Ben de kalktım, hanıma gittim. Aman hanım, soylu, hotozlu hanım dedim. Şu beye küs de yüzüne bakma da marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup çıkarıversin diye yalvardım. Hanımdır, terliğini kel kafama attı, beni kovaladı. Aman fare, canım fare, bıyıklı kuyruklu fare, kürkü samur, gözleri mahmur, pala bıyıklı, avazı cik cıklı bey fare. Deliğinden çık gel de hanımın çeyiz sandığındaki bohçaları parala, nakışlarını, dikişlerini, sof kumaşlarını, ipekli atlaslarını, damaskolarını, hem de bindallı kadife entarilerini didik didik kemir de hanım beyle küssün, bey marangozu kovalasın, marangoz da korkup tahtaları kesip aralasın. Benim nohudumu çıkarırsın” demiş.

Bey fare, Keloğlan’ı dinlemiş, dinlemiş de:

“Cik cik, olmaz olmaz, deliğimden çıkamam, dediğini de yapamam...” deyince, Keloğlan’ın keli kızmış, kızarmış:

“Dur hele kamçı kuyruklu, pala bıyıklı fareler beyi, kara kediye söyleyeyim de gelsin seni avlasın...” demiş de doğru kara kediye gitmiş.

“Aman kedi, yaman kedi, küçük kulaklı da aslan sıfatlı. Şahnişinler ziyneti, beyler kucağının bir tanesi. Farelerin ahı, avcıların şahı. Bilir misin neler oldu? Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahta aralığına düşürdüm. Elimi soktum, alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu çıkarıver dedim. İşim var, bırakamam dedi de beni kovaladı. Ben de kalktım, beye gittim. Aman beyim, yaman beyim, şu marangozu döv de o da korkup nohudumu çıkarıversin dedim. Sopasını kaptı da beni kovaladı. Ben de kalktım, hanıma gittim. Aman hanım, soylu, hotozlu hanım dedim. Şu beye küs de yüzüne bakma da marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup çıkarıversin diye yalvardım. Hanımdır, terliğini kel kafama attı, beni kovaladı. Oradan bey fareye gittim. Aman fare, yaman fare, kamçı kuyruklu, pala bıyıklı, cık cıklı fare, şu hanımın çeyiz sandığındaki işlemleri, dikişleri kemir de parala dedim. Yapamam, edemem, deliğimden çıkamam dedi. Aman kedi, yaman kedi, küçük kulaklı da aslan sıfatlı, şahnişinler ziyneti de beyler kucağının bir tanesi. Farelerin ahı, avcıların şahı. Gel etme, şu fareler beyini yakala da hanımın sandığına girsin, kumaşları didiklesin, hanım da beye küssün, bey de marangozu dövsün, marangoz da tahtaları kesip aralasin, nohudumu çıkarıp bana versin...” deyince, bu kedi, sırtını kabartıp:

“Pis pis, mırnav mırnav, olmaz olmaz!” demiş. Bu Keloğlan’ın keli kızmış, iyice kızarmış:

“Dur hele, seni arıktaki suya söyleyeyim, kapsın, postunu ıslatsın da boğundersin.” demiş, doğru arıktaki suya koşmuş:

“Aman su, yaman su, güldür güldür akarsın, bazı bazı coşar taşarsın, kendi yolunu açarsın, seller olur gümbürdersin, şıkır şıkır ötersin. Bilir misin neler oldu? Yolda giderken bir nohut buldum. Hop hop oynarken tahta aralığına düşürdüm. Elimi soktum, alamadım. Parmağımı kıstırdım, bulamadım. Usta marangoza gittim. Aman usta, yaman usta dedim. Şu tahtaları kes, arala da nohudumu çıkarıver dedim. İşim var, bırakamam dedi de beni kovaladı. Ben de kalktım, beye gittim. Aman beyim, yaman beyim, şu marangozu döv de o da korkup nohudumu çıkarıversin dedim. Sopasını kaptı da beni kovaladı. Ben de kalktım, hanıma gittim. Aman hanım, soylu, hotozlu hanım

dedim. Şu beye küs de yüzüne bakma da marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup çıkarıversin diye yalvardım. Hanımdır, terliğinin tekini kel kafama attı, beni kovaladı. Oradan fareler beyine gittim. Aman fare, yaman fare, kamçı kuyruklu, pala bıyıklı, cık cıklı fare, şu hanımın çeyiz sandığındaki işlemleri, dikişleri kemir ve de parala dedim. Yapamam, edemem, deliğimden çıkamam, dedi. Oradan kediler padişahına gittim. Aman kedi, yaman kedi, küçük kulaklı da aslan sıfatlı. Şahnişinler ziyneti, beyler kucağının bir tanesi. Farelerin ahı, avcıların şahı. Gel etme şu fareler beyini yakala da, hanımın sandığına girsin, kumaşları didiklesin, paralasın dedim. Pis pis, mırnav mırnav, olmaz olmaz, dedi. Aman su, yaman su, güldür güldür akarsın, bazı bazı da coşar taşarsın, kendi yolunu açarsın, seller olur gümbürdersin, şıkır şıkır ötersin. Gel etme, şu kediyi kap, postunu ıslat. O da korksun, fareyi yakalasin. Fare ürksün, hanımın sandığına girsin. Hanım da telâşa düşsün, beye küssün. Bey marangozu dövsün, marangoz da tahtaları kesip aralasin, nohudumu çıkarıp bana versin...” deyince, arıktaki durgun, uslu su, şıkırdamış da:

“Şurdan şuraya gidemem. Şıkır şıkır edemem. Duruldum, bulanamam...” deyince, Keloğlan’ın keli kızmış, iyice kızarmış. Hemen oradan bir sıruk yakalamış. Durgun, uygun suyu karıştırıp bulandırmış. Su da çaresiz kalınca başlamış gürüldeyip akmaya. Kedi bu hali görünce, sırtını kabartmış, tıksırmış, korkmuş, fareyi kapmaya gitmiş. Fare de kedinin geldiğini görünce, hanımın sandığına koşmuş, başlamış kemirip didiklemeye. Hanım, sandığındaki tıkırtıyı duyunca, hemen telâşa düşüp beye surat asmaya ve küsmeye girişmiş. Bey bu hali görünce, yerinden davranıp marangozu dövmeye yürümüş. Marangoz, beyin elinde sopayla geldiğini görünce, keserini kaptığı gibi tahtaları kesip aralamış. Keloğlan’ın nohudunu bulup çıkarmış. Tam o sırada Keloğlan koşup gelmiş ve nohudunu almış. Eskiden yaptığı gibi atıp tutarak yürümeye başlamış:

Yolda bir nohut buldum.

Tahta aralığına kaçırdım.

Uzanıp alamadım.

Marangoz çıkarmadı.

Bey, marangozu dövmedi.

Hanım, beye küsmedi.

Fare, dikişleri kesmedi.

Kedi, fareyi kapmadı.

Su, kediyi ıslatmadı.

Suyu bulandırdım.

Şıkır şıkır akadurdu.

Kediyi ıslata koydu.

Kedi, fareye saldırdı.

Fare, sandığa koştu.

Hanım da beye küstü.

Bey, marangoza koştu.

Marangoz, tahtaları kesti.

Nohudumu çıkardı.

Nohudumu çıkardı.

diyerek hoplamaya sıçramaya gitmiş.

Ek 4: B2 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri

Keloğlan ile Kargası⁷

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde, ücra bir köyün kıyısında bir Keloğlan varmış. Babası günün birinde ölmüş. Bu Keloğlan da ihtiyar anasına bakmak için iş aramaya çıkmış. Kapı kapı dolaşmış, kimseler buna iş vermemiş. Çaresiz kalmış da dağarcığını sırtına vurmuş, gurbete çıkmış. Diyar diyar gezmeye başlamış. Az gitmiş, uz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş. Derelerden geçerek, tepelerden aşarak, keselerden dönerek, lale sümbül biçerek, bazı yürüyüp bazı sekerek, yolların tozuna bulanıp giderek yürümüş. Günün birinde türkü çığırıp sekerken, yolun kenarında bacağı kırık bir karga bulmuş. Almış torbasına koymuş da:

“Eh, kısmetim açıldı, talihim karşı çıktı. Kara karga yoldaşım oldu. Uğurunu hele bir deneyeyim...” demiş de sevine sevine sıçrayarak yürümüş. Gide gide gün

⁷ Alangu (2022, s. 146-151)

dönerken bir köye ulaşmış. Gece konaklamak için evlerden birinin kapısını çalmış. Halini, ahvalini anlatmış. Göz açıp kapayasıya, nesi var nesi yok bir bir döküp saçmış. Karnının aç olduğunu, gurbet yollarında perişan, geceleyecek yeri olmadığını, boynunu bükerek, ellerini ovalayarak söylemiş. Ev sahipleri buna acımışlar da konuk etmişler.

Ocak başına buyur etmişler de dereden, tepeden, dünya ahvalinden, görülenden, duyulandan sorgu sual etmişler. Keloğlan bir aralık iyice sıkılıp bunalmış. El yıkamaya dışarı çıkmış. Mutfağın önünden geçmiş. Kilerin kapısını açık bulmuş. İçeri girmiş, bir koklamış, iki bakınmış. Dolaptaki börekleri, dolmaları, kızartmaları, tatlıları ve de turşuları görmüş de midesi guruldemiş, ağzının suyu akmış. Sevine sevine gidip acele işini görmüş, ellerini yıkayıp hemen yerine dönmüş. Yemek zamanı gelmiş de yere bir örtü sermişler, ortasına bir elek, üstüne de bir koca sini koymuşlar. Ekmegi dilimlemişler. Kaşıkları sıralamışlar. Konuğu buyur etmişler. Ev halkı da çepeçevre sininin etrafına sıralanmışlar. Keloğlan bir aralık dışarı çıkmış da kapının dibindeki dağarcığından topal kargayı almış, gömleğinin içine sokmuş, gelmiş oturmuş. Sininin ortasına koca bir tencerede bulgur çorbası koymuşlar, imansız, hem de suluca. Birer parça da çökekle soğan dağıtmışlar. Keloğlan'a, "Buyur hele, bismillah" deyip şapır şupur kaşıklamaya girişmişler. Keloğlan bir kaşık almış çorbadan, yağsız, imansız, safi sudan. Ekmekle çökelek yesem demiş, şap gibi tuzdan ağzı büzülmüş. Bakmış ki, olacak gibi değil. Koluyla sıkıştırmış kargayı. Topal karga da:

"Gak gak, hak hak!" diye ses verince, başını eğmiş de Keloğlan, kargayı dinler gibi yapmış. Evin ağası sormuş:

"Ne o Keloğlan, kim bağırdı öyle, kimi dinledin, ne söyledi sana?" diye sorunca, bu Keloğlan:

"Efendim, benim bir topal kargam var. Can yoldaşımdır. Haldaşımdır. Benimle birlikte dolaşır da gizliden saklıdan haber verir. Karnı çok acıkmış, canı dolma istemiş. 'Kilerdeki dolapta dolma varken, bulgur çorbası içilir mi? Siz de yiyin, bir kıymık da bana verin hele' diyor. Kusura bakmayın, biraz arsızdır. Ama doğru özlüdür, tok sözlüdür" deyince, ev sahibi ile karısı bakmışlar, biraz da sıkılıp utanmışlar. Ağa başıyla işaret etmiş de karısı ayağını sürüye sürüye gitmiş, dolmayı getirmiş.

Gülüşmüşler, söylemişler, dolmayı tüketirken Keloğlan koluyla kargayı bir daha sıkıştırmış. Topal karga da:

“Gak gak, hak hak!” diye ses verince, başını göğsüne eğmiş de dinler gibi yapmış. Evin ağası sormuş buna:

“Ne o Keloğlan, kim bağırdı öyle, kimi dinledin, ne söyledi sana?” diye sorunca, bu Keloğlan:

“Yine bizim şu topal karga... Can yoldaşımdır. Haldaşımdır. Benimle birlikte dolaşır da gizliden saklıdan haber verir. Dolmaya doyduk. Ya Rabbi şükür. Sofra sahibi ağamızın kesesine bereket. ‘Kilerdeki dolapta kızarmış tavuk varken, dolmayla öğün edilir mi? Siz de yiyin, bir parçacık da bana verin hele’ demekte. Kusura bakmayın, biraz arsızdır. Ama doğru özlüdür, tok sözlüdür...” deyince, ev sahibi ile karısı bakışmışlar, biraz da sıkılıp utanmışlar. Ağa başıyla işaret etmiş de karısı ayağını sürüye sürüye gitmiş, tavuk kızartmasını almış getirmiş. Gülüşmüşler, tekerleme söylemişler, kızarmış tavuğun kemiklerini yalayıp tüketirken Keloğlan koluyla kargayı yine sıkıştırmış. Topal karga da:

“Gak gak, hak hak!” diye ses vermiş. Keloğlan başını göğsüne eğmiş de dinler gibi yapmış. Evin ağası buna sormuş:

“Ne o Keloğlan, kim bağırdı öyle, kimi dinledin, ne söyledi sana?” diye sorunca, bu Keloğlan:

“Aman ağam, söylemeye utanıyorum. Yine şu bizim topal karga... Gevezedir, çenesi durmaz. Arsızdır, kanaat getirmez. Ne görürse ister, gözü doymaz. Ama ne edelim ki, can yoldaşımdır. Haldaşımdır. Benimle birlikte dolaşır bir derviştir ki, gizliden saklıdan haber verir. ‘Kızartmadan tadası olduk. Ya Rabbi şükür, veren eller dert görmesin, sofrasından konuk eksik olmasın. Oldu olacak. Kilerdeki dolapta tatlı ve de börek varken, bu ziyafet burada sona erer mi?’ demektedir. Kusura bakmayın, biraz yüzüzdür. Ama doğru özlüdür, tok sözlüdür...” deyince ev sahibi ile karısı bakışmışlar, biraz da sıkılıp utanmışlar. Ağa çaresiz kalmış, başıyla işaret etmiş de karısı ayağını sürüye sürüye gitmiş, baklavayla böreği dolaptan almış getirmiş. Gülüşmüşler, söylemişler, baklavayla börek sinisini evire çevire bitirmişler. Böylece yemeğin sonu gelmiş. Siniyi kaldırmışlar. Ocağın başına geçmişler de bir zaman daha hikâyeler, masallar anlatıp uyku zamanını getirmişler. Keloğlan kargasını dağarcığına koymuş. Bir köşeye çekilmiş yatmış. Ev halkı da yataklarına çekilip uykuya varmış.

Keloğlan ertesı sabah, alacakaranlıkta, daha gün doğmadan, şafak sökmeden kalkmış. Kenar köşeyi, dolabı sekiyi, kuşağı keseyi, kimselere sezdirmeden birer birer dolaşmış da yoklamış. İşe yarar ne bulduysa torbasına aktarmış. Evi süpürüp, süpürgeyi kapıya dayamış. Torbasını, dağarcığını sırtladığı gibi, tahta ıtırdatmadan, kapıları gıcırdatmadan yürümüş.

Ev halkının üstüne uyku tozu serpilmiş de gaflet dumanı bastırmış. Kuşluk vakti g hal ile uyanmışlar da ellerini nereye atsalar ortalığın karışmış, eşyaların eksilmiş olduğunu görmüşler. Yüzlerini yıkayıp kuşaklarını yeniden sarmaya davranmışlarsa da keselerinin boşalmış olduğunu fark etmişler. Ortalığın sprlp de sprgeyin kapıya dayalı durduğunu görünce de ne olup bittiğini, kelli Keloğlan'ın kendilerine neler ettiğini anlamışlar.

“Aman bu Keloğlan, yaman bu Keloğlan, vay bize neler etti? Topal kargayla bir oldu, yemeklerimizi yedi; evimize konuk oldu da baştan ayağa bizi soydu savuştu...” diye par par dönüp har har öteye beriye koşmuşlar ki, ne fayda! Atı alan şkdar'ı aşmış da şaşkın olan yoldan şaşmış. Köylüye haber salmışlar, toplanıp bu Keloğlan'ın peşine düşmüşler.

Bunlar sonra araya, dağı dereyi yoklaya geledursunlar. Biz gidelim Keloğlan'a. Gide gide giderek, keselerden dönerek, derelerden geçerek, birim birim sekerek yürümüş. Hayli yol almış. Bir aralık, sürüsünü yayıp dolaşan bir çobana rastlamış. ğle vaktiymiş. Bir ağacın altına oturmuşlar. Azıklarını bölüşmüşler. Bir aralık, bu oban, Keloğlan'ın torbasındaki kargayı görmüş. “Kim bilir nedir, neden torbanda taşırsın?” diye Keloğlan'a sormuş. O da:

“Bu karga bana babamdan kalma mirastır. Çok değerli, hayli hünerli ve de marifetli bir kargadır. Can yoldaşıdır, haldaştır. Benimle birlikte dolaşır da gizliden saklıdan haber verir. Asıl büyük marifeti de her gün bir sarı altın yumurtlar...” deyip de kargayı avuçlamış, altına bir altın sıkıştırıp birlikte çıkarmış. Çobanın gözleri fal taşı gibi açılmış da bu işlere şalmış kalmış. “Ne etsem ne eylesem de şu kargayı ele geçirsem. Dağda bayırda, yağmurda güneşte sürünmekten kurtulsam.” diye düşünürken, Keloğlan ona:

“Artık diyar diyar gezmekten, bu kargayla da yoldaşlıktan, altın toplamaktan usandım. Bir köye çekilip yerleşmek, çoluk ocuk, bağ bahçe, mal davar sahibi olmak istiyorum.

Şu sürüyle üstündeki elbiseleri, kepenegini verirsen, şu altın yumurtlayan kargayı sana veririm. Helâlinden değişelim...” deyince, çoban çok sevinmiş. Hemen oracıkta külâhından çarığına kadar soyunmuş. Keloğlan’la elbiselerini değişmişler. Keloğlan’ın verdiği topal kargayı koynuna sokmuş. Çoban geriye dönerken, çoban kılığına giren Keloğlan da sürüyü almış, yamacı aşmış. Kendi de bir ağaca çıkmış da yolun dönemecini gözlermiş.

Aradan az bir zaman geçmiş. Keloğlan’ın peşine düşen köy halkı görünmüş. Kendilerine karşı gelen, Keloğlan kılığındaki çobanı yakalayıp sallamışlar sallamışlar da fırlatıp dereye atmışlar. Söve saya, lanetler okuya okuya köylerine dönmüşler.

Keloğlan o geceyi yolda geçirmiş. Ertesi sabah, kuşluk vakti, sürüyü önüne katmış da köye dönmüş. Bunu sürüyle gelmiş gören köylüler şaşmışlar da afallayıp kalmışlar. Sonunda toparlanıp bu Keloğlan’a sormuşlar:

“Aman Keloğlan, sen dereye boğulmadın mı? Bu sürüyü nerede buldun?” Bu Keloğlan sırtmış da: “Ne boğulması, derenin içi koyun dolu, birazını sürdüm çıkardım. Siz beni dereye değil, nimetin, rızkın üzerine atmışsınız. Bu memleketin her yanı hazineyle, kısmetle doluymuş. İşiniz gücünüz adam dövmek, dereye sallayıp atmak. Hele düzenbazlar, akılsızlar hele...” demiş bunlara. Köylüler bunu duyunca, ha demeden koşuşmuşlar; koyun çıkaralım, sürü toplayalım diye kendilerini suya atmışlar. Dereye boğulup gitmişler.

Keloğlan da sürüsünü katmış önüne. Türkü çığıra çığıra köyünün yolunu tutmuş. Anasının evine gelmiş de sürü sahibi ağa olmuş. Yemişler, içmişler, hoş geçmişler. Keloğlan’ın adı çıkmış, ünü dört bucağa yayılmış. Oyunlarına uğrayanlar yılmış, uğramayanlar da gülmüş. Bize de bu masal bergüzâr kalmış.

Keloğlan’ın Ali Cengiz Oyunu⁸

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Keloğlan varmış. Keloğlan’ın dünyada bir anasından başka kimsesi yokmuş.

Keloğlan komşuların sürülerine çobanlık yaparak hayatını kazanır, günlerini dağlarda, bayırlarda sürü peşinde dolaşarak geçirirmiş.

Artık koca bir delikanlı olan Keloğlan, anasına evlenmek istediğini söylemiş. Anası:

⁸ Tezel (2017, s. 163-170)

— Oğlum, demiş, sen çobanlık ederek ancak ekmeğimizi getirebiliyorsun. Bir de evlenince karını nasıl geçindireceksin?

Keloğlan gülerek:

— Anacığım, demiş, her şeyin bir çaresi bulunur. Hele sen beni evlendir!

Kadıncağız düşünmüş. Eve bir gelin gelecek. Kendisine yardımcı olacak. Oğluna sormuş:

— Peki oğlum, sana hangi kızı isteyeyim?

Keloğlan demiş ki:

— Hangi kızı isteyeceksin, padişahın kızını...

Oğlundan böyle bir cevap beklemeyen kadın, şaşırmış Oğluna:

— Sen şaşırdın mı, demiş, hiç padişah sana kızını verir mi? Beni kapıdan kovarlar.

Keloğlan:

— Yok, diye cevap vermiş, sen merak etme! Benim ne kusurum var ki? Arslan gibi delikanlıyım. Padişah, kızını bana vermeyecek de kime verecek? Haydi sen yarın sabah saraya git, padişaha çık, kızını istediğimi söyle!

Keloğlan'ın ısrarı karşısında kadın kovulmayı da göze almış. Ertesi sabah en yeni elbisesini giyerek saraya gitmiş. Kapıcılar, buna kimi istediğini sormuşlar. Padişahı göreceğini söyleyince:

— Dur, demişler, haber verelim de kabul ederse görürsün!

Kapıcılardan biri yukarıya çıkarak bir kadının padişahı görmek istediğini söylemişler. Padişah, kendisini görmek isteyen kadını merak etmiş. Yanına getirmelerini söylemiş. Saray adamları Keloğlan'ın anasını yanlarına almışlar, bahçelerden, sofalardan geçip merdivenlerden çıkarak padişahın odasının önüne getirip bırakmışlar.

Zavallı kadıncağız korkudan titremeye başlamış. İçeri girse bir türlü, girmese bir türlü... Ya padişah bunu kovarsa? O zaman ne yapacak? Belki de oğlunu cellatlara verir... Ama böyle düşünüp durmanın da yeri yok. Ne olursa olsun içeriye girmek lazım...

Eli titreye titreye kapıyı açmış, içeriye girmiş. Padişah tahtında oturuyormuş. Bunu görünce, kaşlarını çatarak:

— Gel bakalım, demiş, ne istiyorsun?

Kadın korkup önüne bakmış, bir şey söyleyememiş. Padişah bu sefer:

— Biraz yaklaş, demiş, ne istiyorsan çabuk söyle!

Padişahın sert sözlerinden ürken kadın, ona doğru birkaç adım daha atarak söze başlamış:

— Padişahım... Benim... Bir oğlum var... Adı Keloğlan... Şey...

Padişah:

— Peki, ne olmuş, çabuk söyle! diye sözünü kesince:

— Söyleyeceğim ama, demiş, bana kızarsınız diye korkuyorum. Bana darılmamanızı, kusura bakmamanızı dilerim...

O zaman padişah, biraz yumuşak sesle:

— Darılmam, darılmam, demiş, söyle, dinliyorum...

Kadın, padişahın yavaş sesle konuştuğunu görünce, geniş bir nefes alarak söze başlamış:

— Oğlum çobanlık yapar... Komşuların sürülerini otlatır. Evi koyun sahiplerinden aldığı paralarla idare eder. Dün sabah yanıma gelerek evlenmek istediğini söyledi. Ona, bir çoban olduğunu, herkesin kızını alamayacağımızı söyledim. Bana darıldı. "Arslan gibi adamım, ne kusurum var ki?" dedi. Sizden kızınızı istememi söyledi. Kusura bakmayın... Bende kabahat yok...

Padişah, biraz güldükten sonra:

— Bunda kızacak ne var ki, demiş. Genç değil mi, elbette ister. Ben de ona kızımı veririm ama, bir şartla. Ali Cengiz oyununu öğrenir de gelirse kızımı alır...

Kadın, hiç beklemediği bu cevap karşısında şaşırılmış. Sevinerek padişahın yanından ayrılmış. Koşa koşa eve gelerek oğlunu bulmuş:

— Padişah sana kızını verecek ama, demiş, Ali Cengiz oyununu öğrenip de gelmesi lazım, dedi. Bu oyunu ne kadar çabuk öğrenirsen, padişahın kızını da o kadar çabuk alacaksın.

Keloğlan:

— Ondan kolay ne var, demiş, hemen gidip Ali Cengiz'i bulalım. Oyunlarını öğrenelim...

O memlekette Ali Cengiz adında biri varmış. Birçok oyun bilirmiş. Kendi oyunlarını öğrenmek isteyen delikanlıları yanına alır, kırk günde bütün oyunları öğretirmiş. Kırkıncı günü onlara:

— Öğrendiniz mi, diye sorarmış.

Eğer delikanlılar:

— Öğrendik, derlerse, hemen onları mağaraya indirip kesermiş. Çünkü onlardan birinin kendi yerine geçeceğinden korkarmış.

Keloğlan'la anası Ali Cengiz'i bulmak için yola çıkmışlar. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, bir dağ eteğine varmışlar. Yoruldukları için biraz dinlenmek üzere çimenlere oturdukları sırada, karşılarına bir adam çıkıp:

— Buralarda ne işiniz var, diye sormuş. Kadın hemen cevap vermiş:

— Oğlum Ali Cengiz oyununu öğrenmek istiyor da Ali Cengiz'i bulmaya gidiyoruz.

Meğerse karşılarındaki adam Ali Cengiz' in kendisi imiş.

Kadına:

— Ali Cengiz benim, demiş. Oğlunu bana bırakırsın. Ona kırk günde bütün oyunlarımı öğretirim. Kırk birinci günü gelip oğlunu alır, gidersin...

Kadın, "Peki," diyerek Keloğlan'ı Ali Cengiz'in yanında bırakıp evine dönmüş.

Ali Cengiz, Keloğlan'ı yanına alarak evine götürmüş. Evinde karısı ile bir kız varmış. Keloğlan'ı boş bir odaya kapayarak sokağa çıkmış. Ali Cengiz gittikten sonra, ana kız bu kel kafalı çobana acımışlar. Kız, Keloğlan'ın bulunduğu odanın penceresini açarak:

— Keloğlan, demiş, babam sana kırk gün içinde bütün oyunlarını öğretir. Kırkıncı günü akşam, "Öğrendin mi?" diye sorar. Eğer sen, "Öğrendim," diye cevap verirsen kafanın kesildiği gündür, çünkü babam, kendisinin yerine geçeceğinden korkar. Onun için, "Öğrenemedim," diye cevap verirsin. O zaman seni bırakır...

Keloğlan bunu öğrendikten sonra odada Ali Cengiz'i beklemeye başlamış. Çok geçmeden Ali Cengiz gelmiş. Oyunları Keloğlan'a öğretmeye başlamış. Kırk gün içinde Keloğlan'a bütün oyunları öğretmiş. Kırk birinci günü onu karşısına alıp sormuş:

— Oğlum, Ali Cengiz oyununu öğrendin mi?

Keloğlan:

— Öğrenemedim amca, diye cevap verince, Ali Cengiz:

— Haydi oradan, demiş, sen ne kafasız adamsın be! Keloğlan hiç cevap vermemiş. Ertesi sabah anası onu almaya gelmiş. Ali Cengiz, kadına da:

— Senin oğlun çok aptal, demiş. Kırk gündür oyunlarımı öğrettiğim halde öğrenemedi. Al da hayrını gör!

Kadın hiç sesini çıkaramamış. Keloğlan'ı yanına almış. Sokağa çıkmışlar. Memleketlerinin yolunu tutmuşlar. Ormandan geçerlerken avcılara rastlamışlar. Avcılar, tavşan peşinde dolaşıyorlarmış. Keloğlan anasına demiş ki:

— Ben şimdi tazı olup tavşanı yakalayacağım. Avcılar beni senden satın almak isteyecekler. Beş altına satarsın. Ama sakın boynumdaki tasmayı verme! Verirsen beni ölmüş bil!

Keloğlan, sözünü bitirince bir tazı olmuş. Çalılar arasından sıçraya sıçraya kaçan bir tavşanın arkasından koşup onu yakalayarak götürmüş, avcıların önüne bırakmış. Avcılar uçar gibi koşan bu tazıya bayılmışlar. Kadına gidip onu satın almak istediklerini söylemişler. Pazarlığa girişip beş altına uyuşmuşlar.

Tekrar tavşan peşinde dolaşmaya başlamışlar. Çalılar arasından yine bir tavşan çıkmış. Tazı tavşanın arkasından koşup dağa kaçmış. Orada hemen bir adam olup elinde balta ile ağaç, kesmeye başlamış. Avcılar tazıyı aramak için arkasından dağa çıkmışlar. Bakmışlar orada bir adam balta ile ağaç kesiyor. Ona sormuşlar:

— Oduncu başı! Buradan bir tazı geçti mi?

Keloğlan:

— Şimdi geçti, şu tepeyi aştı, diye cevap vermiş.

Avcılar o tarafa doğru gidince, Keloğlan anasını bulmuş, tekrar yola koyulmuşlar.

Onlar gidedursunlar... Ali Cengiz, Keloğlan'ın kendi oyunlarını tamamen öğrendiğini, kafasını kestirmemek için, öğrenemedim, diye yalan söylediğini haber alıp onu ele geçirmek üzere peşine düşmüş.

Ali Cengiz geledursun... Keloğlan anasına demiş ki:

— Ben şimdi bir koç olacağım. Boğazıma ip takar, beni pazara götürürsün. On altından aşağıya satma. Boynumdaki ipi çıkar, beni sattığın adama öyle ver. Eğer ipimle beraber verirsen beni bir daha göremezsin!

Keloğlan o anda boynuzları kıvrım kıvrım iri bir koç olmuş. Anası onun boğazına bir ip takmış. Çekip pazara götürmüş. Bu güzel koçu almak için birçok adam kadının başına toplanmış.

Ali Cengiz de o sırada pazara gelmiş bulunuyormuş. Kadını tanımış. Hemen yanına gelerek:

— Koçu kaçta satıyorsun, diye sormuş. Kadın, Ali Cengiz'i tanımamış:

— On altına veririm, diye cevap vermiş.

Ali Cengiz:

— Ben yirmi altın veriyorum, demiş, ama boğazındaki iple beraber isterim...

Kadın yirmi altını duyunca, oğluna verdiği sözü unutmuş. Ali Cengiz'den yirmi altını almış. Koçun ipini ona uzattığı sırada, Keloğlan bir serçe olup uçmaya başlamaz mı? Ali Cengiz de o anda bir kartal olup serçenin arkasından uçmaya başlamış. Serçe gitmiş, kartal gitmiş, tam kartal serçeyi kapacağı sırada, Keloğlan bir demet gül olup sarayın penceresinden padişahın kızının kucığına düşmüş.

Sultan hanım, gökten inen bu gül demetine o kadar bayılmış ki, durmadan kokluyormuş. Koşup babasına göstermeye gittiği sırada, Ali Cengiz bir dilenci olup padişaha çıkarak:

— Elimdeki gül demetini bir kuş kaptı, demiş, uçarken pencerenzden içeriye düşürdü. Vermenizi rica ederim.

O sırada sultan hanım da elindeki gülü babasına uzatıyormuş. Dilencinin böyle söylediğini görünce:

— Babacığım, demiş, bu gül benim kismetimdir. Onu veremem.

Padişah:

— Olmaz kızım, demiş, sahibi gelmiş, istiyor. Vermem lazım.

Kız, vermek istememişse de babasının kaşlarını çatarak bakması üzerine gül demetini dilenciye uzatmış. Dilenci kıyafetindeki Ali Cengiz, daha elini demete sürmeden, Keloğlan darı olup yerlere serpilmiş. Bunu gören Ali Cengiz hemen bir tavuk olup civcivler çıkarmış. Civcivler yerlerdeki darıları yemeye başlamışlar. Keloğlan bakmış ki işler fena... Hemen bir tilki olup tavuğu da civcivleri de yemiş...

Padişah'la kızı bu olaylar karşısında bir şey anlayamamışlar. "Acaba etrafımızda cinler mi dolaşıyor? Yoksa rüya mı görüyoruz?" diyerek birbirlerinin yüzlerine bakarlarken, tilki şeklindeki Keloğlan birdenbire güzel bir delikanlı olup ortaya çıkmış.

Karşılarında kendileri gibi bir insan görünce, padişahın da kızın da yüreğine su serpilmiş.

Keloğlan demiş ki:

— Padişahım, ben Keloğlan'ım. Anamı evvelce size göndererek kızınızla evlenmek istediğimi söyletmiştim. O zaman siz, anama "Oğlun Ali Cengiz oyununu öğrenirse kızımı veririm," demiştiniz. Onun üzerine ben gidip Ali Cengiz oyununu öğrendim. Biraz evvel burada size ustamla birlikte Ali Cengiz oyununu gösterdik. Onu yendim. Şimdi bu dünyada benden başka Ali Cengiz oyununu bilen yoktur. Ben sözümde durdum. Siz de sözünüzde durarak kızınızı bana veriyor musunuz?

Padişah, karşısındakinin Keloğlan olduğunu anlayınca, biraz düşünmüş. Anasına hakikaten söz verdiğini hatırlamış. Sözden dönmek olmaz. Dönmek istese bile ya Keloğlan kendisine de bir Ali Cengiz oyunu oynarsa? Olur ya... O zaman ayıkla pirincin taşını... Hem verdiği sözü tutmamak büyüklüğe de yakışmaz.

Keloğlan'a:

— Seni kendime damat yaptım, demiş, bugünden itibaren düğününüz başlayacak... Keloğlan hemen koşup padişahın elini öpmüş. O günden itibaren kırk gün, kırk gece düğün yapılmış. Keloğlan ile sultan evlenmişler.

Onlara masal... Bizlere sağlık...

Ek 5: C1 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri

Köse Değirmenci ile Keloğlan⁹

Bir varmış, bir yokmuş. Tanrının kulu çokmuş. Çok yemesi, yok demesi günahmış. Evvel zaman içinde, memleketin birinde, bir Keloğlan varmış. Bu Keloğlan'a babası, ölüm döşeğinde, boyu kısa, kendi köselerle alışveriş etmemesini, yola da işe de koşulmamasını vasiyet etmiş. Günlerden bir gün, bu Keloğlan, eşeğine iki tay, bir kile buğday yüklemiş, değirmenin yolunu tutmuş. Yamaçtan aşağı, suyun akarına kurulmuş değirmenlerin en altındakine varmış. Yükünü kapının önüne yıkmış, bir de içeriye girmiş bakmış ki, bir köse değirmenci, boyu da kısa, gözleri çakır, durmaz sırtır, gözlerini de belertmiş, Keloğlan'a bakmıyor mu?

“Hoş vardın, sefalar getirdin Keloğlan, hele buyur, geliver geliver, ne istersen deyiver...” diye çağırmış. Bu Keloğlan, başının kelini kaşımış da bir duralamış.

“Un öğütmeye iki tay, bir kile buğday getirdiydim, ama vazgeçtim. Babam ölürken boyu kısılarla, hem de köselerle alışveriş etme, yola işe koşulma diye vasiyet etmişti. Dur, eşeğe yükümü sarayım da yukarı değirmene varayım” demiş. Sakalı köse, boyu kısa değirmenci de:

“Hele Keloğlan, gel etme, eyleme, buğdayını öğütüvereyim. Gözünün önünde nasıl hile edecekmişim? Kilede iki kaşık hakkımı alırım, gerisini doldur çuvalına, al götür...” diye önüne dökülüp andlar edip, laflar, düzenli sözler sattıysa da faydasız... Bu Keloğlan, yükünü sarmış, eşeğine de deh demiş de doğru dere boyundan çıkmış, üstteki değirmene varmış.

Kösenin bu hal canını pek sıkılmış, onuruna dokunmuş. Davranıp keseden koşmuş, yukarı değirmene, Keloğlan'dan önce ulaşmış, bu değirmenin sahibiyile anlaşmış da geçmiş çubuğunu yakıp oturmuş. Keloğlan eşeğini dürteleyerek kan ter içinde gelmiş, yükünü kapının önüne yıkmış, bir de içeri girmiş bakmış ki, aşağı değirmendeki şu köse, boyu da kısa, durmaz sırtır, çakır gözleri fıldır fıldır.

“Hele köse, boyu da kısa, sen nerelerden çıktın, sen aşağı değirmenin sahibi değil miydin?” diye sormuş.

Bu değirmenci de:

⁹ Alangu (2022, s. 20-29)

“Ne dersin Keloğlan, neler söylersin, ben bu değirmenin sahibiyim, aşağıdaki kardeşimdir...” deyince, bu Keloğlan, başının kelini kaşımış da bir duralamış.

“Ekmeklik un öğütmeye iki tay, bir kile buğday getirdim, ama vazgeçtim. Babamın ölürken, boyu kısa, sakalı köselerle alışveriş etme, işe yola koşulma diye vasiyeti var. Boz eşeğe yükümü sarayım da yukarı değirmene varayım” demiş. Boyu kısa, sakalı köse değirmenci de:

“Hele Keloğlan, gel etme, dur eyleme, buğdayımı öğütüvereyim. Gözünün önünde nasıl bir hile edecekmışim? Kilesinde iki kaşık değirmenci hakkı alırım, gerisini doldur çuvalına, al götür...” diye önüne dökülüp andlar edip, laflar, düzenli sözler çattıysa da faydasız. Keloğlan yükünü sarmış, eşeğine deh demiş de dere boyundan doğru çıkmış, üstteki değirmene varmış.

Kösenin bu hal canını pek sıkılmış, onuruna da dokunmuş. Davranıp keseden koşmuş, yukarı değirmene Keloğlan’dan önce ulaşmış. Bu değirmenin sahibiyile anlaşmış da çubuğunu yakmış, geçip oturmuş. Bu Keloğlan eşeğini dürteleyerek kan ter içinde gelmiş, yükünü kapının önüne yılmış, bir de içeri girmiş bakmış ki, aşağı değirmendeki şu köse, boyu da kısa, çakır gözleri fıldır fıldır, hiç durmaz sırtır.

“Hele köse, boyu hepten kısa, sen nerelerden çıktın, sen aşağı değirmenin sahibi değil miydin?” demiş Keloğlan.

Bu değirmenci de:

“Ne dersin Keloğlan, neler söylersin, bu değirmenin sahibiyim. Onlar da küçük kardeşlerimindir” demiş. Keloğlan bakmış başka değirmen yok, ununu öğütmeden geri dönmek de olmaz. “Adam sen de...” demiş, “babam bana vasiyet ettiydi ama öğütülürken başında dikilip hile yaptırmadıktan sonra zarar etmez” demiş de çuvalları sırtlayıp değirmene sokmuş. Buğdaylar “van, van, hışır, hışır” ederek öğütüle dursun, gece olmuş. Bunlar ocağı yakmış, köse ile karşılıklı geçip oturmuşlar. Bir zaman sonra ikisinin karnı iyice acıkmış.

Köse, Keloğlan’a:

“Hele Keloğlan, aç acına ocak başında pineklemele sabah olmaz. Gel seninle ortaklığına, unu benden, uğraşı senden, bir çörek edelim de şu ateşte pişirelim” demiş. Keloğlan, başının kelini kaşımış da bir duralamış, şöyle bir tasarlamış, “Bu işte köse

ziyanlı, uğra ne kadar gidecek? Unu ondan olunca ben kârlıyım” diye düşünmüş de razı gelmiş. Kalkmış köse, bir tekneye un dökmüş...

“Unu benden, gördün mü Keloğlan?” deyip içine boşaltmış suyu. Hamur olmuş cıvık cıvık bir çorba.

“Uğrası senden, getir Keloğlan!” demiş. Keloğlan oluğun ağzından değirmencinin hak kaşığı ile uğra taşımış. Hamur olmuş tak gibi. Köse boşaltmış, tekneye suyu. Hamur olmuş, cıvık cıvık bir çorba.

“Uğrası senden, getir Keloğlan!” diye bağırılmış. Keloğlan her seferinde bir ölçek un kaldırıp hak kaşığı ile uğra taşımış durmadan. Böylece Keloğlan, gide gele, öğütülen buğdayın bir tayını tekneye uğra diye taşımış. Sonunda değirmen çöreği yoğrulmuş. Keloğlan içinden “Bu pazarlıkta bir kertik yer var ama, hele dur bakalım! Bir ölçek ununu bizim bir yük uğraya denk getirdin köse, işin sonunu getirelim” demiş de ikisi meydan sinisi gibi koca çöreği kaldırıp, ocaktaki ateşli külün içine yatırmışlar. Çörek pişedursun, bunlar ocak başındaki eski yerlerine karşılıklı oturup beklemişler. Bu köse bir aralık:

“Hele gel, Keloğlan, seninle yalan yarışı edelim. Hangimiz daha büyük iki yalan uydurursa çörek onun olsun” demiş. Keloğlan her ne kadar:

“Ben yalan bilmem. Bu çöreğin pazarlığında da aklım iyice karıştı...” dese de faydasız. Gecenin bir vakti. Kösenin gözleri fıldır fıldır dönüyor. Başlamış yalanlarını anlatmaya:

“Babamın düğününde keşkeş kaynattığımız kocaman bir kazanımız vardı. Kepçe ile karıştırıp aktardıkça kazanın dibi aşınmış, delinmiş. Onarmak için dokuz bakırcı getirttik. Dokuzu da kazanın içine girdiler, çekiçle taklatarak dövmeye başladılar. Ustalar o kadar uzak düştüler ki, birbirlerinin çekiç seslerini duymadılar bile...”

Ardından ikinci yalanını anlatmaya başlamış:

“Geçen yıl değirmenin önüne bir kabak ekmişim. Çimlendi, uzadı, dört yana kol salmaya başladı. Sürgünlerinden birçok dal uzadı. Ben de bu sürgünü çaydan geçirdim. Karşı dağdaki çam ağacına sardırdım. Gel zaman git zaman bu çay taşı. Köprü yıkıldı. Yolcular o dağdan bu tepeye kabak sürgününün üstünden geçmeye başladılar. Gittikçe bu sürgün daha kalınlaştı. Üstünden kervanlar, arabalar geçmeye

başladı. Bir gün baltayı aldım. Köyüme gitmek için yola çıktım. Kabak köprüsünden geçiyordum. Baktım daldan kocaman kocaman yüzlerce kabak dökülmüş. Bu kabaklardan birine bir balta indirdim. Balta kaçtı kabağın içine. Baltayı almak için ben de içine girdim. Günlerce aradım, bulamadım. Kabaktan dışarı çıkarken ak sakallı bir dedeye rastladım. Dede bana:

“Buralarda ne ararsın, oğlum?” diye sordu.

Ben de: “Aman, ak sakallı koca dede. Kabağın içine baltamı kaçırdım, onu arıyorum” dedim.

Dede güldü:

“Aman oğlum, kabağın içinde ben bir sürü devemi kaybettim, gençliğimden beri onları ararım. Bu uğurda saçımı, sakalımı ağarttım. Hâlâ bulamadım. Sen, bir baltayı nasıl bulacaksın? Vazgeç bu işten” dedi.

Köse, ikinci masalını da bitirince sıra Keloğlan’a gelmiş.

O da başlamış anlatmaya:

“Bizim vakti zamanında bir kovan arımız vardı. Her akşam arıları sayar, kovana kapatırdım. Bir gün içlerindeki total arı gelmedi. Çuvaldızı yere diktim, tuttum tepesine çıktım. Dört yanımı gözetledim. Bir de ne göreyim? Bizim total arı karşı ovada bir mandaya eş olmuş, çift sürmüyor mu? Vardım çiftçinin yanına. Bacağındaki kızıl ipliği işaret gösterdim. Tarladan çift kirası hakkımı istedim. Uzatmayalım. Buğdaylar bitti, gelişti. Ekinleri biçmeye gittim. Çöreğin uğrasını bu tarlanın çift hakkından kaldırdım. Tarlanın kıyısındaki ceviz ağacının dibinden bir domuz kaçtı. Ardından bir tırpan savurdum. Tırpan domuzun ardına battı. Domuz kaçtı, tırpan biçti. Domuz kaçtı, tırpan biçti. Uzun etme köse, bu çörek Keloğlan’a düştü” demiş de hiç ara vermeden ikinci yalanına başlamış:

“Günlerden bir gün gene total arı gelmedi. Babam ‘Şu balta ibik, çil horozu eyerle de bu gel’ dedi. Çil horozu eyerledim. Bindim arıyı aradım. Bayırda bulup getirdim. Ama eyer horozun boynunu vurmuş, bir göz irinli yara açılmış. Nenem sağalsın diye bir ceviz yaprağı sardı. Bir zaman sonra horozun boynunda bir ceviz ağacı bitti, uzandı. Kocaman bir ceviz ağacı oldu. Köyün çocukları ceviz ağacını taşlamaya başladılar. Üstünde o kadar taş toprak birikti ki, iki evlek tarla oldu. Bu tarlaya buğday ektik. İşte ocaktaki çöreğin buğdayının yarısını da o tarladan kaldırdım.

Bu yalan boyunu aştı, uzun etme köse, çörek Keloğlan'a düştü, demesiyle, ocakta pişip kabarmış olan çöreği çekip almış. Köse de çaresiz boyun eğmiş. Keloğlan, bıçağını çıkarmış ucundan bir dilim kesmiş, ağzını şaplata şaplata yemeye başlamış. Kösenin açlıktan gözleri iyice kızarmış.

“Aman Keloğlan, bana parasıyla beş akçelik çörek ver, veresiye. Şimdi üstümde para yok, yarın köyde öderim, demiş. Keloğlan kel başını kaşımış, sonunda razı olup tek bir parça kesmiş. Ama köse bununla doymamış. Tekrar beş akçelik veresiye çörek istemiş. Keloğlan inceden tek bir parça kesmiş. Köse yine doymamış. Bir daha kesmiş. Doymak ne mümkün? Gün ışırmış. Buğdayın yarı tayı öğütülmüş. Keloğlan, eşeğin bir yanına un çuvalını, bir yanına da koca çöreği tay edip sarmış. Yola çıkıp köyüne varmış. Yükünü evine yıkıp, doğru kösenin köyüne, alacağını istemeye gitmiş. Bu köse karısına iyice tembihlenmiş:

“Yarına Keloğlan gelecek, alacağını istemeye. Kapıya çık. Ağla, sızla, kocam öldü diye ağıt yak, bozla.”

Keloğlan geldiği zaman kadın kocasının dediğini yapmış. Keloğlan da:

“Vah, vah, daha dün akşam değirmende çörek pişirdiydik, bana da on akçe borcu vardı” diyerek köyün içinde oraya buraya koşuşmuş. Bütün köylüyü ayağa kaldırmış. Cemaatı toplayıp, imamı, muhtarını bulup kösenin kapısına getirmiş. Gayri çaresiz kalmış, köse de sırtüstü uzanmış, bunu kaldırıp tenesire koymuşlar, yıkayıp kefenlenmişler. Geceleyin omuzlayıp köyün mezarlığına kaldırıp gömmüşler. Keloğlan, herkes çekilip gittikten sonra mezarlığa dönüp mezarın başındaki bir selvi ağacına çıkmış da “Bakalım bu köse ne yapacak?” diye beklemiş.

O sırada kırk haramiler yüklü hayvanlarıyla gelip, hırsızladıkları malları ortaya döküp bölüşmeye başlamışlar. Çil çil altınlar, torba torba akçe, mecediye, mücevherler, top top kumaşlar, antika silahları aralarında bölüşükten sonra, ortada bir türlü bölüşemedikleri altın kabzalı, mücevher kakmalı bir kılıç kalmış. Uzun çekişmeler, azgın konuşmalardan sonra içlerinden birisi:

“Mezarlıkta yeni gömülmüş bir ölü varsa çıkaralım. Kim boynunu bir vuruşta uçurursa, kılıç onun hakkıdır, ona düşer... deyince, herkes bunu kabul etmiş. Hemen araştırıp, o gün gömülmüş olan kösenin mezarını açıp, bacağından çekip dışarı çıkarmışlar. Bakmışlar ki, bu kösenin çakır gözleri çıldır çıldır bakıyor, fıldır fıldır dönüyor. Korkmuşlar, birbirlerine girmişler.

“Aman bre, sizin hepiniz böyle sırtüstü yatar da çıldır çıldır bakar mısınız?”

Köse de boğuk boğuk, derinden:

“Bakarız, bakarız” demiş. Onlar da:

“Arkadaşlarını çağırırsan hemen gelirler mi?” diye sormuşlar. Köse:

“Gelirler, gelirler...” demiş; boğuk boğuk derinden.

“Hele, çağır bakalım şunları” demişler. Bu köse de kefenin arasından ellerini çıkarıp şak şak çarparak:

“Toplanın, toplanın!” diye seslenmiş. Bunun üzerine kavağın doruğundan Keloğlan şak şak ellerini çırparak cevap vermiş:

“Geliyoruz, geliyoruz!”

Bunu duyan haramiler:

“Amanın, cinler, hortlaklar bastı, savuşun arkadaşlar!” diyerek, bütün mallarını bırakıp birbirlerini çiğneyerek kaçmışlar. Çetenin bütün vurgun malları tınazlar gibi yığılıp ortada kalmış. Keloğlan kavaktan inmiş. Köse buna:

“Ulan Keloğlan, on beş akçe için başıma bunca işleri getirdin. Senin elinden kurtulmak için diri diri mezara bile girdim.” demiş. Sonra oturmuşlar, “Bir sana, bir bana” diye ortadaki mal yığınını bölüşmeye girişmişler. O sırada kırk haramiler içlerinden birini cinlerin yaptıklarını anlamak için yollamışlar. Mallarının, paralarının ne olduğunu merak ediyorlarmış. Harami sürüne sürüne, mezar taşlarının, ağaçların ardına sine sine gelmiş. Bunların seslerini duyacak kadar yanaşmış. O sırada bölüşme bitmiş de Keloğlan:

“Hele, camgöz köse, benim şu akşamki on beş akçe çörek parasını ver bakalım” diye köseyi çal yaka sıkıştırmaya başlamış. Köse de mezarların arasından harami gözcüsünün geldiğini görmüş de uzandığı gibi herifin fesini kapınca:

“Hele, al şunu da on beş akçenin yerine say” diye Keloğlan’a atınca, bu harami korkusundan sırtüstü devrilip, yuvarlana yuvarlana, düşe kalka, mezarlıktan canını güç kurtarmış da arkadaşlarına kavuşmuş. Bunların elebaşısı:

“Ey, anlat bakalım, ecinniler, hortlaklar ne ederler?” diye sorunca, bu da nefes nefese tıkanarak:

“Ne edecekler. On beşer akçeden, dağlarca malı bölüşmüşler de içlerinden birisine hisse düşmemiş. On beş akçeye karşılık benim yağlı, fesimi kapıp verdiler. Anlayın kalabalığı” deyince, bunların hepsi de “Amanın, artık buralarda durmak olmaz. Başka yerlere gidelim...” diye kaçıp savuşmuşlar.

Köse ile Keloğlan da ölünceye kadar komşu yaşamışlar. Ama birbirlerine oynadıkları oyunun sonu gelmemiş. Tanrı onların da yazısını bu yüzden yazmış.

Onlar ermiş muratlarına, darısı başımıza...

Keloğlan ile İki Padişah¹⁰

Bir varmış, bir yokmuş Tanrı'nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış. Vaktin birinde bir öksüz, kimsesiz Keloğlan varmış. Nerede akşam orada sabah, katıksız yavan, bulunca yer, bulamayınca da sırtüstü yatar, yıldızları seyredermiş. Gökyüzünde ne var, ne yok, Demirkazık hangisi, Ülker Terazi hangisi, Akrep ne yanda, kürsü ne yönde, hepsini arar bulurmuş. Ana yok, baba yok, sırtına bir yama vuran, eline bir dilim ekmek veren de yokmuş. Bu Keloğlan, ekmeğini taştan, aşını da işten çıkarmayı küçük yaşından öğrenmiş. Yaşıtları, akranları sokak aralarında birdirbir oynayıp zıpzip yuvarlarken, sırtına ağır yükleri yüklenip alnından ter sızdırarak çalışmasını, düşünüp taşınmasını adım adım öğrenmiş de, karanlık gecede kara taşın altındaki kara karıncayı bilir, arayınca da bulur olmuş.

Bu Keloğlan günün birinde padişahın sarayı önünden geçiyormuş. Bakmış ki, pencerede bir kız oturur. Kız değil ay parçası, doğan aya sen dur da yerine ben doğayım diyor. Keloğlan'dır durakalmış. Bir hoş olmuş. Üçyüzaltmış damarından ateş yürümüş. Kanı kaynamış coşmuş, ayakları da duvarın dibine saplanıp kalmış. Keloğlan sağa gidecek olur, ayakları döner, pencerenin dibine gelirmiş. Sola yürüyecek olur, ayakları başının hükmünü dinlemezmiş. Akşama kadar ne yana gitmişse, dönüp dolaşp pencerenin önüne gelmiş. Bir başka şey edemez, düşünemez olmuş. Ateşi gizliymiş, yüreğinin derinindeymiş, ama ah ettikçe tepesinden dumanlar çıkarmış.

Akşamüzeri padişah avdan dönerken, bu Keloğlan'ı hayran şaşkın, pencerenin dibinde dikilir bulmuş.

¹⁰ Analgu (2022, s. 36-46)

“Ne ararsın a Keloğlan pencerenin dibinde?” diye sıkılayıp sorunca, Keloğlan’dır bu, dünyada bir garip başı ile bir yırtık peşi var, başında poşusu, kimseden de korkusu yok. Dosdoğru cevap vermiş:

“Padişahım, Allah devletini artırsın, ömrünü uzun etsin! Ben senin kızını pencerede gördüm, âşık oldum, ona tutuldum da buralarda dolaniyorum...” demiş, açıkça içindekileri dökmüş.

Padişah Keloğlan’ın böylesine korkusuz, pervasız, hem de saygısız olup haddini hududunu bilmeyişine sıkılmış, sonra içerlemiş, sonra da gide gide gazaba gelip hırsından saçlarının her bir teli mızrak gibi dikilmiş. Hemen buyruk vermiş, Keloğlan’ı sarayının zindanına attırmış. O devirler ne devirler! Kanun yok, mahkeme yok. Tanrı’nın az, padişahların çokluk olduğu devirler. Padişahın astığı astık, kestiği kestik. Dilerse buyurur abat eder, dilerse kayırır berbat eder. Kimse çıkıp da ağzını açamaz, sorgu sual edemez, iki satır yazı yazamazmış. Üstelik bu Keloğlan ortalıkta dımdızlak, sivri külâh, arayanı yok, soranı yok, kimi kimsesi yok. Padişahın dersin işi çok, Keloğlan’ı zindanda unutmuşlar. Tam yedi yıl karanlık zindanda tek başına düşünmüş, bunalıp kalmış.

Günün birinde, Hind padişahından, bu ülkenin şahına bir mektup gelmiş. İçinde yazmış ki: “Sana bir değnek gönderiyorum. Bunun hangi başı kalın? Bildinse bildin. Bilemedinse vaktine hazır ol. Yer götürmez asker ile üzerine seferim var.”

Padişah mektubu okumuş, gönderilen değneği gözden geçirmiş. Çevresinde vezir vüzerası peşpeşine muayene etmişler, bakmışlar ki, tornadan çıkmış gibi iki başı denk, düpedüz bir değnek. Marangozlara ölçtürmüş, kuyumculara tarttırmış, akıldanelere göstermiş. Ak sakal, kara sakal çağırtmışlar. İçlerinden hiçbiri bu değneğin hangi başının kalın olduğunu bilememiş. Padişahdır, bunalmış, en sonunda kızına akıl danışmış. O da hemen:

“Aman padişah babacığım, zindanda bir Keloğlan olacak, bir de ona danışalım...” demiş. Kız hemen zindana inmiş, kapılar açtırmış, bu Keloğlan’ı bulmuş da, olanları bir bir anlatmış. Keloğlan’dır bu... Vaktiyle nice değnekler yontmuş, nicelerini kırmış ve nicelerinden de atlamış. Keloğlan dinlemiş, hem de gülmüş, sonra da demiş ki:

“Bundan kolay ne var, a padişah kızı! Git babana selâm söyle, o değneği suya atın. Hangi yanı daha kalınsa, o yanı suya batar. Hem de şunu unutmasın: Elde olan,

beyde ve de padişahta bulunmaz, sorup sual edilmeden her önüne gelen de hapislere atılmaz.”

Kız sevinmiş, koşmuş babasına, Keloğlan’ın söylediklerini anlatmış. Değneği suya atmışlar, batan yanına işaret koyup “Bu başı kalındır” diyerek Hind padişahına yollamışlar. Hind padişahı bakmış ki, doğru yana işaret koymuşlar.

“Bunu bildiler. Ama er oyunu üçtür. İki meselem daha var, onları da bilseler gerek...” demiş. Padişaha üç tane at göndermiş. Üçü de aynı soydan, aynı boydan, aynı dondan imiş. Birini birinden ayırmanın mümkünü yok. Bu atlardan hangisi ana, hangisi tay, hangisi de tayın tayı? İşte padişahın bileceği mesele bu. Padişah, atlara bir bakmış, iki düşünmüş, elini sakalına atmış, taraklaya taraklaya öylece kalmış. Baytarları, at cambazlarını, seyisbaşılıları çağırtmışlar. Hiçbiri bilememiş, işin içinden çıkamamış. Padişah, hanım kızına haber salmış, hal keyfiyet böyle böyle. Bu kız, hemen koşa koşa aşağı inmiş, zindanın kapılarını açtırmış. Keloğlan’a olanları anlatmış:

“Aman Keloğlan böyleyken böyle. Üç, at geldi, üçünü birbirinden ayıramıyoruz. Hangisi ana, hangisi tay, hangisi tayın tayı? Aman bunun çaresi...” demiş de boynunu bükmüş. Keloğlan biraz düşünmüş:

“Pek iyi, pek has. Siz sorun, biz söyleyelim. Siz şaşakalın, biz arayıp bulalım. Ama siz yine pufla döşeklerde yatın, biz zindan köşelerinde ömür çürütelim. Siz yağlıdan ballıdan, biz de kuru ekmecli acı suludan. Hem size yol yordam gösterelim, hem de zindandan kurtulmayalım. Padişaha benden selâm söyle, hanım sultan. O beni bu zindandan çıkarırsın, ben de onu bu dar yerden...” demiş. Kız koşup babasına anlatmış, o da emir salmış, Keloğlan’ı zindandan çıkarmışlar. Giydirip kuşatıp huzura almışlar:

“Padişahım, bu iş ötekinden kolay. Şimdi buyur, bu atları bir ahıra kapasınlar. Kapısının önüne bir de hendek kazsınlar, içini suyla doldursunlar, anasını, tayını, tayının tayını ayırmak işten değil” demiş.

Padişah, Keloğlan’ın dediklerini hemen buyruk salıp yaptırmış. Herkes avluya birikmiş. Keloğlan’dır, almış eline bir kamçı, ahıra girmiş, kapıları açmış, başlamış atları kamçılama. Atların üçü de gelip kapıya yığılmış. Önce biri kapıda durmuş, başını sağa sola yatırmış, ön ayaklarını kırdığı gibi hendeği atlayıp geçmiş. Keloğlan seslenmiş:

“Bu geçen ana attır!” demiş. Yine kamılamış bu sefer de biri kapıdan fırlamış, hendeği geçmiş. Keloğlan yine seslenmiş:

“Bu geçen de onun tayıdır!”

Yine kamılamış, bu sefer de en geride kalan sıçrayıp geçmiş hendeği. Keloğlan da yine seslenmiş:

“Bu gelen de tayın tayıdır.”

Avluda dikilip olup bitenleri seyredenler, Keloğlan’ın marifetine parmak ısırımışlar. Seyisler davranıp hemen bu atlara işaretler koymuşlar, Hind padişahına göndermişler. Hind padişahı bakmış ki, bu da doğru. Tutmuş bir mektup yazmış: “Memleketin büyüğü, akıllısı, hem de sakallısını gönder. Sorguya çekmem gerek” diye haber yollamış. Padişah, memleketin büyüklerini, akıllılarını, sakallılarını, tellâl bağırtıp toplamış. Hiçbiri bu işe yanaşmamış. Padişah, en sonunda Keloğlan’ı ağırtmış. Olup biteni anlatmış. Keloğlan da:

“Ben giderim padişahım, yüzünü ak edecek cevaplar da veririm. stne stlk Hind padişahını esir alır gelirim. Ama bu işlerime karşılık kızını bana vereceksin, bu şartla...” demiş. Padişah da uzun düşünmüş, kısa düşünmüş, ölçmüş biçmiş. “Hele bu Keloğlan gitsin bir kere. Sorğu suale cevap verir, ama koca padişahı esir edip getirmek ne mümkün? Elbet sözünü yerine getiremez. şimdi kızımı verdim derim, sonunda işler yoluna girer” diye Keloğlan’ın şartını kabul etmiş.

Keloğlan, padişahtan bir deve, bir keçi, yol harçlığı para almış. ıkmış yola. “Memleketin büyüğü, akıllısı, hem de sakallısı geliyor!” diye ulak çıkarmış. Aylar sonra Hind padişahının ülkesine ulaşmış. Bunu yollarda karşılamışlar, halılara basarak yürümüş, iki yanında padişahın karşılayıcı askerleri, önünde davul zurna alınarak saraya ulaşmış. Bir elinde devenin yuları, öteki elinde keçinin ipi, kurula kurula, iki yanına selam dağıta dağıta saraya varmış. Hind padişahı büyük bir heyet beklerken, devenin yularını, keçinin ipini çekerek bir Keloğlan’ın çıkagelişine şaşıp kalmış:

“Oğlum, padişahınız, ülkesinin büyüğünü, akıllısını, hem de sakallısını gönderecekti, onlar yollarda mı kaldı?” diye sormuş. Oğlan deveyi göstermiş:

“İşte en büyüğümüz budur, efendim” demiş. Sonra da keçiyi göstermiş:

“İşte bu da sakallımız, efendim” demiş. Sonra da kendini işaret etmiş:

“Ülkemizin en akıllısı da işte benim. Buyur sor padişahım” demiş de başını dikmiş durmuş. Padişah da:

“Ya öyle mi? Söyle bakalım, gökte yıldız kaç?” deyince bu da:

“Tam da benim keçimin kılları kadardır” padişahım, demiş. Padişah da:

“Neden malum?” deyince, Keloğlan da:

“Saymak size düşer padişahım” demiş. Divanda bulunanlar birbirlerine bakışmışlar, baş başa vermişler, Keloğlan’ın cevabını kabul ettiklerini bildirmişler. Bunun üzerine padişah bir soru daha sormuş:

“Dünyanın ortası neresidir?”

“Şu bizim devenin sağ art ayağının bastığı, yerdir, padişahım.”

“Neden malum?”

“Ölçmek size düşer padişahım.” deyince, divanda bulunanlar birbirlerine bakışmışlar, baş başa vermişler, Keloğlan’ın cevabını kabul ettiklerini bildirmişler. Bunun üzerine padişah:

“Pekâlâ oğlum, bunu da bildin, gel senin bahşişini vereyim...” demiş, elini cüppesinin cebine sokmuş da:

“Aç oğlum mendilini,” demiş. Keloğlan mendilini açmış, padişah ‘Şıkır şıkır, şıkır şıkır’ diye saymaya başlamış. Sonra öbür elini öteki cebine sokmuş, bu sefer de ‘Tıkır tıkır, tıkır tıkır’ diye saymış. Keloğlan mendilini dört ucundan çemreleyip tutmuş, gözlerini de dört açmış bekliyor. Ne elde, ne de mendilde para filan yok. Lâkin padişahın oyununu anlamış da:

“Sağ ol, eksik olma padişahım, ne verirsen elinle, o gitsin seninle, keremin kadar şanın şerefın artsın, hazinen çoğalsın eksilmesin...” demiş. Mendilin dört ucunu içinden para taşıyormuş gibi katlayıp bohçalamış, almış göğsüne sokmuş. Padişah da kendi kendine: “Çok iyi, bu sefer oğlanı alt edeceğiz. Yutturduk hele...” demiş. Keloğlan etek öpmüş, dışarı çıkmış. Çarşıya yollanmış. En büyük dükkâna girmiş. Başlamış ayıklayıp seçmeye. Yükte hafif, pahada ağır ne varsa tezgâhın üstüne yığırmış, top top kumaşlar indirtmiş, denkler yaptırmış. Yattığı hana göndermiş. Sıra hesap vermeye gelmiş. Birkaç saat uğraşmışlar, kalem kalem saymış, yekûn etmişler. Çok büyük bir para tutmuş, Keloğlan hesaba başını çevirip bakmamış bile. Göğsünden

mendili çıkarmış. Düğümünü çözmüş, kat kat açmış. İçinden alıp alıp tezgâha “Şıkır şıkır, şıkır şıkır...” diye saymaya girişmiş. Durmuş, bu sefer de “Tıkır tıkır, tıkır tıkır...” diye saymaya çevirmiş. Sonunda iyice yorulmuş, ama ödemeyi de bitirmiş:

“Yekûnden biraz fazlaca verdim, ama artık üstünü hamama kahveye verirsiniz, harçlık edersiniz, haydi kalın sağlıcakla, Tanrı’ya emanet olunuz!” demiş, yürümüş çıkmış. Dükkândakiler bakmışlar ki bütün o şıkırtı ve de tıkırtılardan, Keloğlan’ın kurulup kurulup afur tafur etmesinden sonra ortada para falan yok. Hemen Keloğlan’ın peşinden seğirtip yakaladıkları gibi bağıra çağıra kadı’nın önüne çıkarmışlar. Olup bitenlerin hepsini döküp anlatmışlar, hem de şıkırtısı tıkırtısıyla. Sonunda kadı, Keloğlan’a dönüp sorunca, o da:

“Vallahi kadı efendi, şaştım kaldım, sizin bu ülkenizin halkı ne kadar da asi imiş! Padişahınızın verdiği çil çil paraları bunlar kabul etmiyorlar. Dükkânda ödediğim paraları, padişahınız, vezirlerinin huzurunda, ‘şıkır şıkır, hem de tıkır tıkır’ şu mendilin içine bir bir eliyle saydı; ben de aynen çıkarıp şıkır şıkır ve de tıkır tıkır bunlara ödedim. Nedir davaları anlamadım? Hem padişahın parasını kabul etmiyorlar, hem de bize iftira ediyorlar. ‘Şıkırı mıkırı, tıkırı mıkırı’ alsınlar, kabul etsinler” deyince, kadı sakalını bir avuçlamış, kara kaplı kitabını kapatmış:

“Bu dava ancak huzurda görülür” demiş, hepsini önüne katıp padişahın huzuruna götürmüştü. Keloğlan, hemen davranmış, söze girişmiş:

“Aman padişahım, başıma neler geldi, şu adamların dükkânından öteberi aldım. Sonra sizin bana kendi elinizle ‘şıkır şıkır, tıkır tıkır’ verdiğiniz paralarla da bir güzel ödedim, helalinden bahşiş de verdim. Bu adamlar ‘şıkırı mıkırı, hem de tıkırı mıkırı’ kabul etmediler, iftira döşeyip beni dava ettiler” deyince, padişah vezirlerine bakmış, hepsinin başları önlerinde, sakal altından sırıtıyorlar. Bu sefer de Keloğlan’ın üstün geldiğini anlamış.

“Hele bırakın bu oğlanı, hakkı var, borcunu ben öderim” demiş. Hepsi huzurdan çıkmışlar. Keloğlan da ertesi gün sarayın karşısında bir hallaç dükkânı açmış. Gecenin bir vakti, bir sandıkla dükkâna gelmiş. Soyunmuş, bedenini bir güzel zamklayıp pamuk yığınları üzerinde yuvarlanmış. Her yanı pamukla kaplanmış ve çıkıp doğruca saraya gitmiş. Nöbetçiler bunu görünce korkmuşlar, büzülüp yerlere eğilmişler, el kadar kalmışlar. Keloğlan doğruca padişahın odasına çıkmış.

Yatağındaymış. Korkudan ödü patlamış, dili tutulmuş. İçinden “Eyvah, can alıcı geldi, vay başıma!” demiş. Yorganın içine büzülmüş. Keloğlan demiş ki:

“Ben can alıcıyım. Seni yukarıdan istiyorlar. Benimle birlikte geleceksin. Sesini çıkarırsan ümüğünü sıkar, canını hemencecik alırım.”

Padişah korkusundan sapır sapır titremeye başlamış. Keloğlan, bunun koluna girmiş, sürükleye sürükleye götürmüş. Merdivenlerden iner, yollardan geçerlerken, nöbetçiler iki yanlı selâma dururlarmış. Keloğlan, padişahı getirip dükkândaki sandığa koymuş, kapağını da bir güzel kilitlemiş. Doğru hana varmış, eşyalarını katırlara yüklemiş, dükkândan da sandığı almış. Daha gecedan yola çıkmış. Aylar geçmiş, yollar aşmış, kendi ülkesine günün birinde ulaşmış. Padişahın sarayına gelip denklere yıkmış; eşyaları, kumaşları, kat kat, sıra sıra tahtının önüne döküp sermiş.

“Buyurun padişahım...” demiş; “bunlar sana hediyem, bunlar da vezirlerine bergüzârım, bunlar da kızına çeyiz, ağırlık...”

Son kalan sandığı açmış da:

“İşte bu da Hind padişahıdır, celâlli, kibirli, sorgulu sualli bir şahırdır...” deyince, sandıktan iki kat, el ayak tutmaz, inliye sızlaya birisi çıkmış, padişahın tahtının basamaklarına kapanmış. Kendini öteki dünyada, Azrail'in huzurunda sanıyormuş. Padişahıdır, bunun haline acımış. Keloğlan olup bitenleri baştan sona anlatmış. Padişah emir salmış, davullar dövdürmüş, tellallar çıkarmış, düğün kurdurmuş. Ülkenin dört bir yanından, komşu ülkelerden konuklar çağrılmış, kırk gün kırk gece dernek olmuş, yenilmiş içilmiş. Padişahın kızını Keloğlan'a vermişler. Düğünden sonra da Hind padişahını kendi memleketine yolcu etmişler. Padişah, bu Keloğlan'ı başvezir etmiş, kaygısız kasavetsiz bir köşeye çekilmiş. Onlar muratlarına ermiş, darısı bizim başımıza denmiş.

Ek 6: C2 Düzeyine Uyarlanan Keloğlan Masallarının Özgün Metinleri

Keloğlan ile İhtiyar¹¹

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde develer top oynar eski hamam içinde. Hamamcının suyu yok, oduncunun baltası yok. Sokakta bir tazı gezer, boynunda halkası yok. Var varanın, sür sürenin. Çok baykuşu var viranenin. Destursuz bağa girenin hali duman demişler... Yediler yemiş parayla biter iş. Parasız yemiş alınmaz hiçbir yerde. Dediler aptal, gitme burada kal... Bana bir kız alıp nikâh ettiler. Açtım bir duvak, baktım bir kabak. Adamdan azma, dişleri kazma. Ensesi telli, kurbağa belli. Sağlamdır binası, sağlıklı oturması. Olur elbet bir çocuk anası. Akdeniz'in hartası, Karadeniz'in martısı, zeytin yağının tortusu, pek hoştur pilavın yoğurtlusunu. Akdeniz yağ olsa, Karadeniz bal olsa, iki ambarlı gemi yiyecek dolsa karnımın bir tarafını doyurmaz. Ya bir hindi dolması ya bir kaz dolması olsa belki doyar... Evlerin önü taşlık, ağacı uçtu tavuk. İki atla bir anahtar deliğinden geçtiğim sıralarda bir varmış, bir yokmuş, vakti zamanında bir kadıncağızın Keloğlan adında bir oğlu varmış. Keloğlan her gün akşamlara kadar çalışır, bazen amelelik yapar, bazen de öteberi satarak kazandığı para ile evi idare edermiş.

Bir gün gene amelelik yapmak için kazmayı omzuna vurarak yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz, gece gündüz gitmiş. Bir de arkasına bakmış ki, tam bir karışık yol gitmiş. Kendi kendisine kızarak tekrar yola koyulmuş. Konarak, göçerek, arpa buğday biçerek tam bir güz gitmiş, bir pınar başına varmış.

Yorulmuş, biraz dinlenmek için oturmak istemiş. Fakat susadığını da hatırlayarak hemen pınara ağzını dayayıp kana kana su içmiş. Sonra kollarını sıvamış, elini yüzünü, kollarını bol bol yıkayıp serinleyince bir "Oooh!" çekmiş.

Fakat o da ne? Keloğlan birdenbire gözüne ilişen manzara karşısında hem korkmuş hem de şaşırılmış. Suyun aktığı delikte el kadar bir insan görünmüş. Bu insan büyümüş, büyümüş. Nihayet beyaz saçlı, beyaz sakallı ihtiyar bir adam ortaya çıkmış, gülerek, Keloğlan'a:

— Merhaba evlat! demiş. Keloğlan, ihtiyarın güler bir yüzle kendisine seslendiğini görünce:

— Merhaba babacığım, demiş, korktum da...

¹¹ Tezel (2017, s. 150-162)

İhtiyar:

— Korkacak ne var oğlum, demiş, ben ne inim ne de cin... Senin gibi bir insanım... Hem ben buraya sana fenalık etmek için değil, iyilik etmek için geldim. Sen “Oooh!” diyerek beni çağırmasaydın, gelecek değildim...

Bunun üzerine, Keloğlan hemen ihtiyarın elini öpmüş, ona demiş ki:

— Ben iş bulmak için çok uzak bir memleketten geliyorum. Günlerden beri yürüdüğüm halde hiçbir şehre rastlamadım. Her taraf dağ, tepe, ova, ırmak... Nerede çalışıp da para kazanayım... Hem artık çok yorulmuşum. Geri döneceğim...

O zaman ihtiyar, eliyle Keloğlan'ın sözünü keserek:

— Yooo, demiş, çalışmadan, yorulmadan ekmek yenildiğini nerede işittin? Yaşamak için çalışacaksın. Daha iyi yaşamak istersen, daha çok çalışacaksın. Bak ben senin deden yaşındayım. Saçım sakalım bembeyaz oluncaya kadar hep çalıştım. Daha da çalışıyorum. Sen de sözünü tutup çalışırsan kazanırsın!

Keloğlan, ihtiyarın öğütlerini can kulağıyla dinledikten sonra:

— Size teşekkür ederim, demiş, gösterdiğiniz yoldan ayrılmamaya çalışacağım...

Keloğlan'ın bu güzel cevabından hoşlanan ihtiyar:

— Aferin oğlum, demiş, büyük sözü dinleyen zarar etmez. Ben sana bu iyiliğinden ötürü bir armağan vereceğim.

Sözünü bitirdikten sonra, ihtiyar, cebinden bir kahve değirmeni çıkararak Keloğlan'a uzatmış:

— Bunu al, demiş, iyice sakla. Başın çok sıkıldığı zaman, “Açıl değirmenim açıl!” dersin. Ama sözüme dikkat et, başın sıkılmadan, darda kalmadan söylemeyeceksin!

Keloğlan, ihtiyara teşekkür edip değirmeni alırken, ak sakallı adam birdenbire ortadan yok olmuş. Keloğlan sağı aramış, solu aramış, önüne bakmış, arkasına bakmış, onu bir daha görememiş. Değirmeni cebine iyice yerleştirip bir eliyle onu sıkı sıkı tutarak başlamış yürümeye. Hem yürüyor hem de kendi kendine, acaba ihtiyar bana niçin öyle dedi, diye düşünüyormuş. İçinden bir ses, “Sen ihtiyarın sözüne bakma. Açıl

değirmenim açıl de!” diyormuş. Ama, ihtiyarın tembihi de kulağında olduğu için bir türlü değirmene, “Açıl değirmenim açıl!” diyemiyormuş.

Keloğlan, böylece, “Açıl değirmenim açıl!” desem mi demesem mi, diye epeyce yol almış. Bir aralık, içindeki sesin kendisine:

— Aptallığın lüzumu yok. Açıl değirmenim açıl dersin ne olacak sanki, dediğini işitmiş. Yolun kenarına oturarak cebinden kahve değirmenini çıkarmış:

— Açıl değirmenim açıl! diye seslenmiş.

“Çat!” Diye bir ses işitmiş. Değirmenin kapağı açılıp yavaş yavaş yürüyerek bir kapı olmuş. Kapı kendi kendine aralanarak ellerinden yemek tepsileriyle peri kızları görünmüşler. Birer birer kapıdan çıkıp türlü türlü yemeklerle dolu tepsileri Keloğlan’ın önüne bırakmışlar. Keloğlan şaşırılmış. O zamana kadar görmediği, yemediği, işitmediği yemeklerle karşılaşınca, ne yapsam acaba, diye düşünmeye başlamış. Sonra, karnı aç olduğundan başlamış hepsinden birer parça yemeye. Karnı adamakıllı doyuncaya kadar yemiş. Pek çok yemek yediği halde, tabaklarda yemek hiç azalmıyor, olduğu gibi duruyormuş. Sevincinden nerede ise aklını kaçıracakmış. Bir aralık evde yiyeceksiz oturan annesini hatırlamış. Hemen:

— Kapan değirmenim kapan! demiş. Peri kızları gelip tepsileri alarak gitmişler. Kapı kapanıp küçülmüş. Değirmen kapanmış, ortada hiçbir şey kalmamış. Keloğlan değirmeni tekrar cebine yerleştirip geriye dönmüş. Koşar gibi memleketinin yolunu tutmuş. Az gitmiş, uz gitmiş, altı ay gece, altı ay gündüz gitmiş, memleketine varmış. Hemen eve gidip annesinin yanında cebinden değirmeni çıkararak:

— Açıl değirmenim açıl! demiş. Değirmen açılıp peri kızları yemekleri getirmişler. Ana oğul karınlarının aldığı kadar yemişler. Keloğlan:

— Kapan değirmenim kapan! demiş. Değirmen kapandıktan sonra, anasına başından geçenleri anlatmış. İhtiyarla neler konuştuğunu, değirmeni verirken onun kendisine neler söylediğini bir bir tekrarlamış.

Zavallı fakir kadın sevincinden ne söyleyeceğini bilememiş; yalnız:

— Aman oğlum, demiş, bunu komşular görmesinler, sonra elimizden alırlar. İyi bir yere saklasak bari...

Keloğlan hiç de o düşüncede olmadığı için:

— Aman ana, demiş, benim değirmenime kim elini sürebilir ki? Hem bu akşam bütün komşuları yemeğe çağırıp onlara bir değirmenden nasıl görmedikleri, yemedikleri yemekler çıkarabildiğimi göstereceğim.

Anası:

— Yapma oğlum, söz dinle, sonra değirmeni elinden alırlar, dediyse de Keloğlan'a söz dinletememiş. Keloğlan sokağa çıkıp bütün komşuları akşam yemeğine çağırmış. Akşamüzeri komşular birer ikişer Keloğlan'ın evine gelmişler. Ortalıkta yemek hazırlığı görmedikleri için Keloğlan acaba bizimle alay mı etti, diye düşünmeye başlamışlar. O sırada Keloğlan elindeki değirmenle içeriye girmiş. Değirmeni ortaya koyup:

— Açıl değirmenim açıl! diye seslenmiş. Değirmenin kapağı “çat!” diye açılmış. Kapak büyümüş, büyümüş, odanın içinde büyük bir kapı ortaya çıkmış. Kapı yavaş yavaş aralanarak peri kızları ellerinde yemek dolu tepsilerle odaya girmeye başlamışlar. Komşuların hayret dolu bakışları arasında yemek tepsilerini bırakıp gitmişler.

Bu olay karşısında komşuların âdeta dilleri tutulmuş. Bir şey söylemeden oturup yemekleri yemeye başlamışlar. Durmadan yemek yedikleri halde önlerindeki tabaklarda yemek hiç azalmıyormuş. Bu durum karşısında, komşular, yavaş yavaş Keloğlan'ı kıskanmaya başlamışlar. İçlerinden bir tanesi, “Gidip de çocuğuma bakıp geleyim,” diyerek evine gitmiş. Bir kahve değirmeni bulmuş, cebine saklayarak dönüp Keloğlan'ın evine gelmiş.

Yemekler yenip sofralar kalktıktan, değirmen de kapandıktan sonra, Keloğlan misafirlere kahve pişirtmek için içeriye, anasının yanına gitmiş. Komşuların birbirleriyle konuşmasından faydalanan değirmenli komşu, evden getirdiği değirmeni yere bırakarak Keloğlan'ın değirmenini cebine koymuş. Onun yaptığı bu işi de kimsecikler görmemiş.

Çok geçmeden bütün komşular evlerine dağılmışlar. Ertesi sabah Keloğlan kahvaltı yapmak için değirmeni eline alıp:

— Açıl değirmenim açıl! demiş. Fakat, değirmen açılmamış. O zaman anlamış ki, değirmeni komşulardan biri çaldı. Kimin çaldığını da bilemediği için hiçbirine bir şey söylememiş. Anasının ve ihtiyarın sözlerini tutmadığından başına bu işin geldiğini anlamış.

İhtiyarı bulup kusurunu affettirmek, bu işe bir çare bulmasını rica etmek amacıyla o gün yola çıkmış, dağ tepe dümdüz, gece gündüz gittikten sonra ihtiyarla karşılaştığı pınara varmış. Kana kana su içip elini yüzünü yıkayarak bir “Oooh!” demiş. Der demez ihtiyar küçücük boyuyla görünmüş. Büyümüş, büyümüş, büyük bir adam haline gelince, Keloğlan’a:

— Merhaba oğul! demiş. Sözümü tutmadın değil mi?

Keloğlan, utanarak:

— Merhaba babacığım demiş, hakkın var. Kabahat ettim. Gençliğime bağışla. Bir daha sözünden dönmem. Değirmenimi kurtarmak istiyorum, bana yol göster.

İhtiyar, eliyle beyaz sakalını sıvazladıktan sonra:

— Pek güvenim yok ama, demiş, haydi öyle olsun. Yine şeytana uyar da sözünde durmazsan bir daha bana gelme! Söz dinlemeyen insana ben yardım etmem...

İhtiyar, sözünü bitirince, Keloğlan’a bir kabakla bir tavuk vermiş. Demiş ki:

— Memleketine dönünce, bütün komşularını evine çağırırsın. “Değirmenimi kim aldıysa getirsin!” dersin. Onlar, “Biz almadık,” diyecekler. Sen o zaman kabağı ortaya koyup, “Açıl kabağım açıl!” dersin. Kabak açılır açılmaz, değirmeni çalan hemen kendisini söyleyecektir...

Keloğlan ihtiyarın sözünü kesmiş:

— Peki ama, demiş, ya bu tavuk ne olacak?

İhtiyar cevap vermiş:

— Bu tavuğu da anana vereceksin. Benim armağanım olduğunu söyleyeceksin. Ne vakit parasız kalırsa, “Yumurtla tavuğum yumurtla!” desin. O zaman her derdine çare bulur. Ama sözüme iyi dikkat et, bu tavuk annenindir. Sakın sen, “Yumurtla!” deme. Sonra karışmam...

Keloğlan, artık büyük sözü dinleyeceğine, “Yumurtla tavuğum yumurtla!” demeyeceğine dair söz vermiş. İhtiyarın elini öpmüş. Kabağı heybesine yerleştirip tavuğu da eline alarak yola koyulmuş.

Hem gidiyor hem de kendi kendine konuşuyormuş:

— Acaba bu kabakta ne var? Ya bu tavuk ne işe yarayacak?

İçinden bir kuvvet durmadan kendisini zorluyormuş. Zorluyormuş ama, ihtiyara verdiği sözü de unutamiyormuş. Sanki ihtiyar yanında imiş de onunla beraber hem yürüyor hem de:

— Söz verdin, dikkat et! diyormuş gibi, kulağında hep ihtiyarın sesini işitiyormuş. Böyle düşününe düşününe biraz daha yol almış. Sonra durup etrafına şöyle bir bakmış. Daha sonra kendi kendine:

— Canım, demiş. İşte ihtiyar burada yok. Benim ne yaptığımı nereden bilecek? Doğrusu merakтан çatlayacağım. Ne olursa olsun!...

Bir ağaç altında oturmuş. Kabağı yere koyarak:

— Açıl kabağım açıl! diye seslenmiş. Keşke seslenmeseymiş. Çünkü korkudan az daha küçük dilini yutacakmış. Kabağın içinden zehirli yılanlar, akrepler, kaplumbağalar, kurbağalar, kertenkeleler çıkmış. Sağa sola yayılmaya başlamışlar. Keloğlan hemen sıçrayıp ağaca tırmanarak onların elinden kurtulmuş. Ağaçtan aşağıya bağırılmış:

— Kapan kabağım, kapan!

Bir anda hayvanlar kabağa doğru koşuşup içine girerek gözden yok olmuşlar. Kabak da kapanmış. Keloğlan geniş bir nefes alarak ağaçtan inmiş. Bu sefer tavuğu eline almış. Ya tavuk da yumurta diye zehirli böcekler yumurtlarsa? O zaman ne yapacak? Aaa... Kolayı var. Böceklerin üzerine basıp onları öldürür... Evet... Güzel...

Bu kararı verdikten sonra, tavuğu elinden bırakarak:

— Yumurtla tavuğum yumurtla! demiş. Keloğlan zehirli böcekler beklerken tavuk ne yumurtlarsa beğenirsiniz? Kocaman sarı sarı altınlar... Keloğlan bunları görünce, gözleri büyümüş. Sanki kolları kanatlanmış. Sevinçten uçacak gibi olmuş. Altınlar çoğalırsa taşıyamayacağını sanarak:

— Yumurtlama tavuğum yumurtlama! demiş. Tavuk artık yumurtlamamış. Keloğlan yerdeki altınları ceplerine doldurmuş. Bir eline kabağı, öteki eline de tavuğu alarak yürümeye başlamış. Durmadan, dinlenmeden yürüyerek, geldiği yollardan, dağlardan, tepelerden, ırmaklardan geçerek memleketine varmış.

Hemen o akşam bütün komşuları yemeğe çağırmış. Tavuğun yumurtladığı altınlardan biriyle gidip çarşıdan birçok yiyecek alıp eve getirmiş. Akşama kadar

yemekleri yetiştirsinler diye lokantalardan birkaç tane de aşçı tutmuş. Aşçılar keloğlanın anasıyla beraber kolları sıvayıp yemekleri yapmaya başlamışlar. Akşamüzeri türlü türlü yemekler, tatlılar hazır olmuş.

Komşular birer ikişer gelmeye başlamışlar. Yemek zamanı da olduğundan sofraya oturup yemeklerini yemişler.

Yemekten sonra şuradan buradan konuşmaya başlamışlar. Keloğlan, bir aralık:

— Komşular, demiş, darılmaca, gücenmece yok! Doğru söyleyin bana, değirmenimi hanginiz aldı?

Hiç beklemedikleri bu soru karşısında komşular şaşalamışlar. Birbirlerine bakıp susmuşlar. Hepsinin canı sıkılmış. Keloğlan'a cevap vermemişler. Yalnız, komşulardan bir tanesi önüne bakıyormuş. Keloğlan ondan şüphelenir gibi olmuş. Tekrar sormuş:

— Değirmenimi bana geri vermeyecek misiniz?

O zaman bütün komşular söylenmeye, “Biz almadık. Senin değirmenini ne yapalım?” gibi sözler söylemeye başlamışlar. Değirmeni çalan komşu, hiçbir şey söylemiyor, önüne bakıyormuş. Keloğlan iyice anlamış ki, değirmen onda... Heybede saklı duran kabağı kimseye göstermeden o komşunun yanına bırakmış. Birdenbire:

— Açıl kabağım açıl! diye seslenmiş. Kabak açılıp içinden yılanlar, akrepler, kaplumbağalar, kertenkeleler çıkınca, bütün komşular korkudan bağrıışmaya, kaçışmaya başlamışlar. Hayvanlar aksi gibi değirmeni çalan komşunun üzerine doğru yürüyorlarmış. O bakmış ki, kurtuluş yok. Hayvanlar kendisini ısırıp zehirleyecek, öldürecekler. Değirmenin kendisinde olduğunu söylemekten başka çare kalmadığını anlayınca:

— Aman Keloğlan, ayaklarını öpeyim! diye seslenmiş. Beni kurtar! Değirmenin bende...

İş anlaşılınca, Keloğlan:

— Kapan kabağım kapan! diye bağırılmış. Keloğlanın bağırması üzerine hayvanlar acele acele kabağa dönmüşler. Kabak kapanmış. Tehlikenin uzaklaştığını gören komşular yerlerine oturmuşlar ama, yürekleri hâlâ tıp tıp atıyormuş.

Keloğlan, değirmeni çalan komşuya:

— Haydi bakalım, demiş, sana güvenim kalmadı artık. Beraber evine gideceğiz. Değirmenimi alacağım...

Komşuyla Keloğlan birlikte çıkıp gitmişler. Onlar gittikten sonra, yalnız kalan komşulardan biri demiş ki:

— Bu kabak çok zararlı bir şey. Keloğlan bunu elinde tuttukça bize yapmadığını bırakmaz. İyisi mi biz bunu götürüp ırmağa atalım...

Bütün komşular bu fikri uygun bulmuşlar. Keloğlanın odada unuttuğu kabağı almışlar. Hep birden çıkıp ırmağa giderek kabağı suya fırlatmışlar.

Biz gelelim Keloğlan ile değirmeni çalan komşuya... Eve gittikleri zaman bir de ne görsünler! Komşunun küçük çocuğu değirmenle oynarken onu kırmamış mı? Bu işe canı çok sıkılan Keloğlan, komşuya söylemediği söz bırakmamış. Ama ne çare? Olan olmuş, değirmen kırılıp işe yaramaz hale gelmiş. Keloğlan değirmenin parçalarını alarak bir kuyuya atmış, evine dönmüş. Bu sefer evde misafirleri de kabağı da bulamayınca, başlamış bağırip çağırmaya... Kabağın çalındığını neden görmedin diye anasına olmadık laflar etmiş. Evden çıkıp bir bir dolaşarak komşularının hepsiyle kavgaya tutuşmuş. Yüzü gözü yara bere içinde dönüp gelmiş. Tavuğun yumurtladığı altınları da doktora, ilaca, yiyeceğe vererek tüketmiş...

Değirmeni, kabağı elinden kaçırın Keloğlan düşünmeye başlamış: “Elde kala kala bir tavuk kaldı... Onu anasına vermesi lazımken vermemiş, yolda yumurtlayıp altınlarını almıştı... Şimdi anasına verse, kendisi ne yapacak? Tavuk altın yumurtlarken gidip amelelik yapılır mı? Hem anasına tavuğu verip de ne olacak? Tavuğu yumurtlatır, altınlarla her gün evin yiyeceğini alıp getirir, olur biter...”

Düşündüklerini yapmaya karar vermiş. Tavuğu yakaladığı gibi sokağa çıkmış. Evvela bir banyo yapmak için hamama gitmiş. Soyunurken hamamcuyu çağırıp:

— Ben yıkanınca kadar şu tavuğu bir yerde saklayın, demiş. İyi bir tavuk değil ama, kesip de yemek için aldım. Yumurtlamayan tavuk ne yapılır ki?

Hamamcı, peki, diyerek tavuğu alıp gitmiş.

Keloğlan yıkanmaya girdiği sırada, hamamcının aklına bir şey gelmiş. Gidip tavuğu sakladığı yerden alıp odasına gitmiş. İyice bakmış ki, tavuk, gayet cins, iyi bir hayvan. Nasıl olur da yumurtlamaz. Böyle cins tavukların “Yumurtla tavuğum, yumurtla!” deyince yumurtladıklarını bildiği için, ona da:

— “Yumurtla tavuğum, yumurtla!” demiş. Tavuk başlamış altın yumurtlamaya... Hamamcı, eline beyaz beyaz yumurtalar gelecek diye beklerken, sarı sarı altınları görünce, ne yapacağını bilememiş. Altınları dolaba kilitledikten sonra, gidip çarşıdan ona benzer bir tavuk almış. Giderken, “Buyurunuz tavuğunuzu,” diyerek Keloğlan’a vermiş.

Keloğlan, hamamdan çıktıktan sonra kimsenin bulunmadığı bir yerde bir taş üzerine oturarak:

— Yumurtla tavuğum, yumurtla! demiş. Fakat tavuk ne altın yumurtlamış, ne de yumurta... Keloğlan ne kadar uğraştıysa, tavuğu altın yumurtlatamamış. Kızmış. Gidip evde tavuğu kesmiş. Anası, Keloğlan’ın altın yumurtlayan tavuğu kestiğini görünce, telaşlanmış. Onu neden kestiğini sormuş. Keloğlan da hamamdan çıktıktan sonra tavuğun altın değil, yumurta bile yumurtlamadığını söylemiş.

Kadıncağız, tavuğun başına geleni anlamış. Oğluna:

— Değirmeni elinden kaçırdın, demiş. Sonra kabağını çaldılar. Bu kere de tavuğu kaybettin... Bunda bir iş var oğlum. Yoksa yine ihtiyarın sözünü tutmadın mı?

Anasının bu sözleri üzerine akli başına gelen Keloğlan, en son görüştükləri zaman ihtiyarın kendisine söylediği sözleri bir bir hatırlamış. Anasına:

— Evet, demiş, Kabahat bende... İhtiyara, kendisini dinleyeceğime dair söz verdiğim halde, sözümde durmadım.

Anası ağır ağır başını sallayarak:

— Büyük sözü tutmayanın hâli budur işte, oğlum, demiş. Haydi bakalım kazmayı eline alıp tekrar amelelik yapmaya başla! Kendi düşen ağlamaz.

Keloğlan Ölüyü Diriltiyor¹²

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Keloğlan varmış. Bu Keloğlan, köyün birinde yaşar, çifti çubuğu ile uğraşır dururmuş.

Bir gün parasız kalan Keloğlan, eşeğini satmak için kasabanın pazarına gitmiş. Orada, hayvan alıp satan cambazlardan ikisi, Keloğlan’ın yanına yaklaşarak eşiği ondan satın almak için pazarlığa girişmişler. Kurnaz cambazlar, eşiği Keloğlan’dan ucuz koparabilmek için dil dökmüşler ve her çareye başvurmuşlarsa da onu

¹² Tezel (2017, s. 187-197).

kandıramamışlar. Pazarlıkta uyuşmamışlar. Uyuşmamışlar ama, eşeğin değerini düşürmek için de Keloğlan'a belli etmeden onun kuyruğunu kesmişler.

Keloğlan çok geçmeden cambazların kendisine yaptıkları oyunu anlamış. O memlekette eşek çok para ettiği için, Keloğlan kendisine yapılan bu fenalığa kızmış, cambazlardan öç almaya karar vermiş. Pazardan uzaklaşıp kimsenin bulunmadığı bir yerde eşeğin kuyruğunun altına bir gümüş lira yapıştırmış. Sonra dönüp pazara gelmiş. Bütün cambazların bulunduğu yerde durarak şöyle bağırma başlamış:

— Eşek satarım!.. Arpa yer, gümüş lira yapar!.. Arpa yer, gümüş lira yapar!..

Cambazlar hemen Keloğlan'ın etrafını almışlar. Evvela, aklını kaçırdı zannederek onunla alay etmek istemişler. Fakat Keloğlan eşeğin kuyruğunu kaldırıp gümüş lirayı gösterince inanmışlar. Bu sefer Keloğlan'dan gümüş yapan eşeği alabilmek için birbirleriyle pazarlık yarışına girmişler.

Pazarlık sonunda, biraz evvel eşeğin kuyruğunu kesen cambazlar, hayvanı Keloğlan'dan yüz liraya satın alıp evlerine gitmişler. Hayvanı ahıra koyup önüne arpaları yığmışlar. Kendileri de ahırın üstündeki odada yatıp sabahı beklemişler.

Cambazlardan biri, sabahleyin ahırda bulacağı gümüş liralari düşünürken uyuyamıyormuş.

Gündüzün arpa yüzü görmemiş olan eşek, önüne yığılan arpalari durmadan yemiş. Üzerine de suyu içince çatlayıp kapının arkasına yığılmış, nallari havaya dikmiş.

O gece gümüş liralari sevincinden uyumamış olan cambaz, sabaha karşı odadan çıkıp ahırın kapısına gelmiş. Kapıyı itmiş itmiş, açamamış. Kendi kendine, "Herhalde gümüş liralari kapının önüne yığıldı da ondan açamıyorum," demiş. Kapının deliğine gözünü uydurarak içeriye bakmış. Ölü eşeğin nallari kapı deliğinin tam hizasına geldiğinden, cambaz eşeğin parıldayan nallarını gümüş liralari sanmış. Sevinçten uçacak gibi yukarki odada yatan arkadaşına koşmuş. Onu hemen uyandırmış. Beraber tekrar ahırın kapısına gelmişler. Ne kadar zorladılarsa kapıyı açamamışlar. Gümüş liralari hayaliyle gözleri hiçbir şey görmeyen cambazlar, kapıyı kırıp içeriye girmişler. İçerde gümüş liralari yerine eşeği ölmüş görünce, fena halde kızmışlar.

Keloğlan'ın yaptığı oyunun acısını ondan çıkarmaya karar vermişler. Keloğlan başına gelecekleri bildiği için bu sefer başka bir kurnazlık düşünmüş. İki tavşan satın alarak eve gelmiş; karısına demiş ki:

— Ben bugün iki misafirimle geleceğim. Akşama burada kalacaklar. Sen evi güzel temizler, her tarafı düzeltirsin. Birkaç kap yemek yaparsın. Kara koyunu da kesip bacağından tavana asarsın. Bu tavşanlardan birini de iyi sakla! Hiçbir yere kaçmasın... Ben şimdi öteki tavşanla beraber tarlaya gidiyorum. Misafirler gelip de beni sorarlarsa, onları içeriye almaz, tarlaya gönderirsin...

Kadın, "Peki," demiş. Keloğlan tavşanın birini alıp tarlaya gitmek üzere evden çıkmış.

Çok geçmeden cambazlar köye gelip köylülerden Keloğlan'ın evini öğrenmişler. Keloğlan'ın karısı kocasının tarlada olduğunu söyleyince, cambazlar tarlanın yolunu tutmuşlar. Tarlaya vardıkları zaman Keloğlan'ı orada çift sürerken bulmuşlar. Hemen yakasına yapışıp:

— Seni utanmaz seni, demişler. Bizi aldatırsın ha! Ya paraları verirsin yahut da seni burada keseriz...

Keloğlan hiç telaşlanmamış:

— Bir yanlışlık oldu, demiş, gümüş yapan eşeğimi evde unutup size öteki eşeğimi getirmişim. kusura bakmayın. İsterseniz ötekini vereyim.

Cambazlar kızmışlar:

— Hayır! demişler. Eşek falan senin olsun. Biz paramızı isteriz.

O vakit Keloğlan demiş ki:

— Peki öyle ise...Bu akşam bizde misafir olursunuz. Paranızı veririm. Kasabaya yarın sabah dönersiniz...

Cambazlar bu teklifi kabul edince, Keloğlan tavşanın kulağına eğilerek:

— Benim pamuk tavşanım, demiş. Şimdi eve doğru git. Ablana misafirlerim olduğunu söyle. Evi temizlesin, odaları döşesin. Birkaç kap yemek yapsın. Kara koyunu da kesip tavana assın. Biz gelince kebab yaparız.

Sözü bitince, Keloğlan tavşanı bırakmış. Tavşan zıplaya zıplaya koşmuş, ortadan kaybolmuş.

Cambazlar tavşanın laftan anlayıp da bu işi başaracağına pek inanmak istememişler ama, Keloğlan'ı çok ciddi görünce inanır gibi olmuşlar. Kendi kendilerine “Hele bir eve gidelim de bu işte de bir oyun olup olmadığı anlaşılır,” demişler.

Keloğlan'la beraber tarladan ayrılıp eve gitmişler.

İçeriye girdikleri zaman gördükleri şeyler karşısında şaşırان cambazlar, keloğlanın nasıl olup da Tavşanı laftan anlar, bu işleri yapar hale getirdiğine hayret etmişler. Odada dolaşan öteki tavşanı da Keloğlan'ın tarladan eve gönderdiği tavşan sanıp ona hayran hayran bakmaya başlamışlar. Çünkü, ev süpürölüp temizlenmiş, odalar döşenmiş, yemekler yapılmış, kara koyun da kesilip tavana asılmışmış.

Cambazlar, gördükleri şeyler karşısında eşeğin parasını unutmuşlar. Tavşanı keloğlanın elinden almanın çaresini düşünmeye başlamışlar. Böyle laftan anlar bir tavşan kaçırılır mı? Ne yapıp yapıp onu elde etmeli...

Tavşanı satın almak istediklerini Keloğlan'a söylemişler. O:

— Sizi kırmak istemem ama, demiş rica ederim benden böyle bir dilekte bulunmayın! Çünkü bu tavşan benim sadık bir uşağımdır. Tarlada, çarşıda, şurada, burada bir şey lazım olsa, başıma bir iş gelse, bana bundan başka yardım edecek kimsem yoktur. Evet, size canım feda. Ama Tavşanımı veremem.

Keloğlan ne dediyse cambazlar dileklerinden caymamışlar. İlle de bu Tavşanı bize satacaksın, diye asılmışlar. Keloğlan da fırsat bu fırsattır diye düşünerek daha fazla direnmemiş. Tavşanı iki yüz liraya satmaya razı olmuş.

Cambazlar Keloğlan belki sabaha kadar cayar diye iki yüz lirayı akşamdan verip yatmışlar. Sabah olunca, Tavşanı alıp yola çıkmışlar. İki cambaz hem gidiyor hem de bu Tavşanı dört yüz liraya başkasına satar, para kazanırız diye seviniyormuş. Kasabaya yaklaştıkları sırada, cambazın biri arkadaşına demiş ki:

— Gel şu Tavşanı bir deneyelim, ne dersin?

Öteki hemen:

— İyi olur, demiş.

İki ahbap yol kenarında bir taşın üzerine oturmuşlar. İlk konuşan cambaz, Tavşanı kucağına alıp kulağına eğilerek:

— Pamuk tavşan, demiş. Şimdi beni dinle: Bizim ev şu yukarı mahallededir. Kapısı yeşil boyalıdır. Kapıyı ablan açar. Ona söyle, ben iki misafirle biraz sonra eve geleceğim. Her tarafı temizlesin, odaları döşesin. Birkaç kap da yemek yapsın!

Sonra tavşanı bırakmış. Zavallı hayvan cambazların elinden kurtulunca, tepeye doğru zıplaya zıplaya koşup kaybolmuş.

Tavşan gittikten sonra, cambaz, arkadaşına:

— Şimdi, demiş, bizim kadın tavşanın konuştuğunu görünce şaşırıp kalacak. Doğrusu biz bile şaşmıştık değil mi?

Arkadaşı başını sallamış. Yavaş yavaş yürüyerek eve varmışlar, kapıdan içeriye girdikleri zaman bakmışlar ki, kadın uykuda, ev temizlenmemiş, her taraf dağınık, ortalarda yemek falan da yok. Cambaz hemen karısını uyandırmış:

— Kadın, demiş, ne yatıyorsun?.. Biraz evvel sana evi temizlesin, odaları döşesin, yemek yapsın, ben misafirlerimle geliyorum diye haber göndermiştim. Neden hazırlığa başlamadın?

Uyku sersemi kadın kocasının sözlerinden bir şey anlamamış:

— Ne haberi, diye sorunca, cambaz:

— Canım, demiş, buraya bir tavşan gelip söylediklerimi sana anlatmadı mı?

Kadın:

— Hayır, demiş, ne bir tavşan geldi, ne de insan. Benim hiçbir şeyden haberim yok.

O zaman cambaz, arkadaşına dönerek:

— Gördün mü, demiş, Keloğlan gene bize oyun etti. Onun alacağı olsun!

İki arkadaş bu defa Keloğlan'ı yakalayıp elinden paraları almaya, eğer paraları vermezse onu öldürmeye, hem de her ne pahasına olursa olsun öldürmeye karar vermişler. Bu kararla yola çıkmışlar.

Keloğlan başına gelecekleri evvelden hesapladığı için hemen gidip bir koyun kesmiş, işkembesini çıkarmış, içine su doldurmuş. Çarşıdan kırmızı boya alıp işkembenin içine atarak suyu kırmızıya boyamış. Sonra bir kaval bulup bezden bir kılıf içine koyarak duvara asmış, karısını yanına çağırarak demiş ki:

— Öyle sanıyorum ki, cambazlar biraz sonra gene gelecekler. Sen şimdi bu işkembeyi entarinin altından karnına bağlayacaksın. Onlar geldiği zaman ben seninle kavga edip bıçağı karnına saplayacağım. İşkembe delinip içindeki kırmızı sular kan gibi yere akınca sen ölmüş gibi cansız kalacaksın. Sonra ben kavalı çalmaya başlayacağım. Sen de yavaş yavaş dirileceksin. Aman dikkat et!

Keloğlan çıkıp tarlaya gitmiş. Çok geçmeden cambazlar da gelip onu tarlada bulmuşlar. Yakasına yapışarak:

— Seni utanmaz herif seni! diye bağırılmışlar. Bizi ikidir aldatıp paralarımızı alıyorsun. Artık elimizden kurtulamazsın. Ya paraları verir yahut da burada geberirsin!..

Keloğlan hiç telaşlanmamış. Demiş ki:

— Ben sizi aldatmış değilim. Tavşanıma gideceği yeri iyice tarif etseydiniz o da gider, istediğiniz işi yapardı. Eğer gönderdiğiniz yere varmamışsa kabahat sizde. Zavallı hayvancık belki de hâlâ evi aramaktadır. Ama mademki paranızı istiyorsunuz, buyurun eve gidelim, size paralarınızı vereyim...

Hep beraber köye dönüp Keloğlan'ın evine gitmişler. İçeriye girdikleri vakit, Keloğlan karısına:

— Sana verdiğim şu iki yüz lirayı getir, demiş.

Kadın biraz durakladıktan sonra:

— Hangi iki yüz lirayı, diye sormuş. Keloğlan sesini biraz yükselterek:

— Hangi iki yüz lirayı olacak, demiş, dün gece cambazlardan alıp sana verdiğim iki yüz lirayı istiyorum...

Kadın büsbütün duraklamış:

— Sen bana iki yüz lira falan vermedin, demiş. İyi düşün!

Keloğlan hiddetle bağırmış:

- Vay sen verdiğim parayı inkâr ediyorsun ha!

Cambazlar şaşkın şaşkın karı koca arasındaki kavgayı seyredelerken, Keloğlan belindeki kemerden çıkardığı bıçakla karısının üzerine yürümüş, bıçağı onun karnına saplamış. Cambazların yardıma koşmalarına meydan kalmadan kadın bağıra çağıra yere yıkılmış. Delinen işkembeden kan rengindeki sular odanın içine yayılınca,

cambazların da korkudan renkleri bembeyaz olmuş. Nerede ise paralarını istemekten vazgeçeceklermiş. Üzülmeye başlamışlar.

Keloğlan:

— Siz hiç telaşlanmayın, demiş, onu öldürmek elimde olduğu gibi, diriltmek de elimdedir...

Cambazlar, evvela Keloğlan'ın yine alay ettiğini sanmışlar. Fakat bakmışlar ki, o gayet ciddi. Alay etmişe benzemiyor:

— Haydi dirilt de görelim, demişler.

Keloğlan ağır ağır yerinden kalkmış. Duvarda asılı duran kavalı indirip kılıfından çıkarmış. Öttürmeye başlamış. O kavalı öttürürken, cambazlar da yerde cansız yatan kadına bakıyorlarmış. O sırada kadın yavaş yavaş kımıldamaya başlamaz mı? Bu beklenmedik olay karşısında cambazlar ne diyeceklerini şaşırılmışlar.

Keloğlan kavalı çaldıkça kadın biraz daha kımıldıyormuş. Nihayet tamamen canlanıp ayağa kalkmış. Cambazlar geniş bir nefes almışlar. Bu sefer akılları kavalda kalmış. Keloğlan'a yalvarmaya başlamışlar:

— Biz alacağımızdan vazgeçtik. Ne olur bize şu kavalı sat!

Keloğlan:

— Yooo, demiş, işte bunu satmam. Ben çok öfkeli bir adamım. Kafam kızınca şunu bunu öldürürüm. Kavalı size satarsam onları bir daha diriltemem, hapishanelerde çürürüm. Gelin siz bunu benden istemeyin!..

Cambazlar, şöyle olur, böyle olur, şu kadar para verelim, bu kadar para verelim diyerek Keloğlan'ın gönlünü etmişler. Kavalı üç yüz liraya satın almışlar. Eski alacaklarından da vazgeçerek, köyden uzaklaşıp gitmişler.

Doğruca cambazlardan birinin evine varmışlar. Yemek zamanı olduğu halde kadının sofrayı hazırlamadığını gören cambaz, fena halde kızmış, bıçağını çektiği gibi karısının karnını yarmış. Annelerinin kanlar içinde cansız yerde yattığını gören çocuklar yaygarayı basınca, bütün mahalle halkı eve dolmuş. Bir kıyamettir kopmuş. Fakat iki cambaz arkadaş hiç üzüntü, telaş göstermiyorlarmış. Karısını öldüren cambaz, mahalleliye dönerek:

— Siz hiç telaşlanmayın, demiş, şu sihirli kavalı görüyor musunuz? Onu üfler üflemez karım dirilecek.

Hemen kavalı kılıfından çıkarıp üflemeğe başlamış... Ne kadar üflediyse de kadında hareket olmamış. Bu kere öteki arkadaşları kavalı üflemeğe başlamış, nefesleri tükeninceye kadar üflemişler. Fakat nafile... Kadın bir daha canlanmamak üzere gitmiş. O zaman akılları başlarına gelen cambazlar:

— Vay köpek herif vay, demişler, bu defa paramızı almakla kalmadı, bizi bir candan da etti. Gidip onu yakalayalım. Laf bile söyletmeden yatırıp keselim.

Hemen yola çıkıp koşar gibi Keloğlan'ın köyüne gitmişler. Onun tarlada olduğunu öğrenince doğru tarlaya gidip yakalamışlar, gık dedirtmeden bir çuvala koymuşlar. Çuvalı sıra ile omuzlarında taşıyıp ırmak yolunu tutmuşlar. Keloğlan'ı ırmağa atıp öçlerini alacaklarmış. Irmak uzakta olduğundan, çuvalı taşıya taşıya yorulmuşlar. Bir ağacın dibinde oturup dinlenmeyi kararlaştırmışlar. Çuvalı ağacın kalın bir dalına asarak oturmuşlar. Çok yorulduklarından biraz sonra ikisi de uyumuş.

Keloğlan, bunların uyuduğunu görünce çuvaldan çıkıp kaçmak için bir çare düşünmeye başlamış. O sırada ilerden bir sürüyle bir çobanın geçtiğini görmüş. Başlamış yüksek sesle bağırmaya:

— Ben bu köye vezir olmam! Padişahın kızını almam! Ben bu köye vezir olmam! Padişahın kızını almam!

Çoban durarak sesi dinlemeye başlamış. Sesin ağaçtaki çuvaldan geldiğini anlayınca, ağacın yanına yaklaşmış sormuş:

— Arkadaş, sen ne demek istiyorsun, anlamadım.

Keloğlan cevap vermiş:

— Beni bu köye vezir yapmak, padişahın kızı ile de evlendirmek istiyorlar. Halbuki ben istemiyorum.

Çoban şaşırılmış:

— Hiç böyle şey istenmez mi, demiş, sen istemiyorsan ben isterim.

Çoban böyle söyleyince, Keloğlan hemen atılmış:

— Öyle ise, demiş, beni buradan kurtar. Çuvala sen gir! “Ben bu köye vezir olurum, padişahın kızını da alırım,” diye bağır.

Çoban razı olmuş. Çuvalı ağaçtan indirip Keloğlan’ı içinden çıkarmış. Çuvala kendi girmiş. Keloğlan çuvalı tekrar dala astıktan sonra sürüyü önüne katarak dağı aşmış, gözden kaybolmuş.

Çoban çuvalın içinden var kuvvetiyle bağırmaya başlamış:

— Ben bu köye vezir olurum! Padişahın kızını da alırım! Ben bu köye vezir olurum! Padişahın kızını da alırım!..

Onun bağırması üzerine cambazlar derin uykularından uyanmışlar. Bakmışlar ki saçmalıyor:

— Şuna bak, demişler, gönlü vezirlikte, padişah kızında... Öleceğini hiç düşünmüyor...

Kalkıp çuvalı sırtlayarak ırmağa gitmişler. Çuvalı olduğu gibi ırmağa fırlatmışlar. Kendi kendilerine, “Artık Keloğlan belasından kurtulduk,” diyerek kasabaya doğru yürümeye başlamışlar. Dağın öte tarafına geçtikleri zaman, yol kenarında bir koyun sürüsü ile birlikte Keloğlan’ı karşılarında görmezler mi?

Birdenbire şaşırılmışlar. Nasıl olup da ırmakta boğulmadığını sormuşlar.

Keloğlan:

— Siz beni ırmağın kıyı tarafına attınız, ben de böyle küçük bir sürü sahibi olarak çıktım. Daha derinlere atsaydınız, birkaç sürüyle çıkacaktım.

Cambazlar, Keloğlan’ın sözlerine inanmışlar. İnsanı sürü sahibi yapan ırmağa bakmaya başlamışlar. Keloğlan’ın cezasını unutarak birbirlerini ırmağın en derin yerine atmaya karar verip ırmak kenarına gitmişler. Cambazlardan biri, Ötekini suya atmış. Suyu atılan cambaz boğulmaya, gık, gık demeye başlayınca, öteki cambaz:

— Aman arkadaş, diye bağırmış, kırkı ne yapacaksın? Bin iste, bin!

O da arkadaşının arkasından kendisini ırmağa atmış...

Keloğlan ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...